

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת וירא

לקראת שבועת מלכתא

Dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגיליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גיליון מס' 142

פנינים לפרשת וירא

באמצע הטיסה כשהתיישבתי לידו, פנה אלי רבי נתן צבי פינקל, ואמר בארשת מבודחת ובבת צחוק: "ר' יהושע, בא נחלק את מיליארד הדולר הראשונים שנאסוף בינינו, הצי-הצי"

הרב יהושע ליף שליט"א מספר על עוצמתו המיוחדת של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

"אולי יש חמשים צדיקים" (בראשית י"ח, כ"ד)

הקשר שלי עם ר' נתן צבי החל זמן רב לפני שהתמנה לראש ישיבת מיר. מכיוון שכך זכיתי לראות מנקודת מבט רחבה את הדרך שבה חי אדם נערץ זה את חייו, ואת הדרך שבה השפיע על תלמידיו. אין ספק שר' נתן צבי סימל את מסירות הנפש למען התורה, ובד בבד היה בונה את עולם התורה הגדול ביותר. למרות היותו התגלמות הגדלות, עשה הכול מבעד למסכה של ענווה ושל "הצנע לכת", כמו שנהגו אב סבו, הסבא מסלבודקה, חותנו הרב בייניש ומשפחת פינקל המורחבת בכלל, נהג אף הוא בהסתרה - הוא חי את חייו בפשטות ובצניעות, ועם זאת היה מפורסם מאוד בציבור בתפקידו המנהיגותי כראש ישיבת מיר. באלול תשל"ד, כאשר נכנסתי לישיבת מיר, פגשתי את ר' נתן צבי לראשונה, הוא היה אברך רגיל בכלל של הישיבה. הוא היה חתנו של ר' בייניש, אך עדיין לא התמנה לתפקיד רשמי בהנהלת הישיבה. ר' נתן צבי השתתף בשיעורו של ר' נחום, לצד בחורים ואברכים אחרים, והיה שקוע בעיסוקו האחד - ללמוד, ללמוד ושוב ללמוד. הוא למד בהתמדה עצומה, ולא הקיף את עצמו בהילת רושם; הוא היה חביב לכל אחד שביקש את עצתו או את קרבתו. בסדר ג' הייתי חוזר עם חברותא על שיעורו של ר' נחום, ור' נתן צבי משך אותנו לתוך קבוצת תלמידים שחזרה יחד על השיעור. למשך זמן מה אפילו למדנו בביתו שברחוב ישא ברכה בשכונת הבוכרים, מרחק של כרבע שעה מהישיבה.

במבט לאחור, יכול אני לייחס הרבה מדרך לימודי לר' נתן צבי: ממנו למדתי לנתח את דברי הראשונים ולמצוא את שיטת מהלכו של רש"י ואת שיטת תוספות לאורך המסכת. ר' נתן צבי עזר לנו להבין את שיטת הלימוד של ר' נחום ולהעריכה, שיטה שנגעה בדיוק לעניין של השגת בהירות לגבי דרך המהלך של כל אחד מהראשונים. ר' נתן צבי התמחה בשיטה זו בהצלחה גדולה. ר' נתן צבי היווה כתובת לרבים מהבחורים האמריקנים, ושימש להם גשר להתמוגג בהצלחה בישיבת מיר ובשיעורו של ר' נחום. לעתים קרובות כשהייתי בביתו של ר' בייניש ראיתי במו עיני כיצד

וכך סיפר לנו רבי וועלוויל: "למדתי בוולוז'ין ואהבתי להתבטל. אהבתי לשוחח ולהתלוצץ. פעם הפרעתי ללימודו של זה, פעם לאחר. יצר הרע דומה לזבוב, מזמזם, מתעופף ומזמזם שם. חוטא ומחטיא אחרים. וראש הישיבה, ה'בית הלוי' זצ"ל - הבחין וראה ולבו נחמץ. יום אחד פנה אלי בחיבה..."

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל, על ה'מתמיד' רבי וועלוויל

"כִּי יִדְעֵתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו" (בראשית י"ה, י"ט)

זכורני, בעירנו קריניק היה יהודי ישיש מופלג, רבי וועלוויל, שהיה מתמיד עצום. עשרים וארבע שעות, מעת לעת, שהה בבית המדרש. כפוף כל היום על הגמרא הגדולה. עיניו כהו מראות, נעזר בזכוכית מגדלת רבת עוצמה, והיה סוקר על ידה מילה אחר מילה, שורה אחר שורה. ולרש"י, ולתוספות, ולמהרש"א, ושוב לגמרא. בלילה לאורו של נר מבליח, שגרש בקושי את החשכה. מביאים היו לו את ארוחותיו לבית המדרש והיה אוכל ארעי, בהיסח הדעת, כשמעייניו בסוגיא. רק לשבת היו באים בניו ומביאים אותו בתורנות לביתם.

עודני זוכר את קולו המתוק, העורג בלימודו. רבי וועלוויל מחייב את השקדנים, לא פסק פיו מגירסה. כספר מוסר חי היה עבורנו, דוגמא להתמדה.

שיושב וקורא שונה ועוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא יושב כנגדו וקורא ושונה עמו. שנאמר (איכה ב', י"ט): 'שפכי כמים לבך' - ואין מים אלא תורה (בבא קמא יז ע"א) - 'נוכח פני ה'!

'אתה יושב ליד הגמרא, והקדוש ברוך הוא מולך, מוכן ומזומן ללמוד אתך, כי ה' יתן חכמה מפיו ודעת ותבונה (משלי ב', ו'), ואתה חולם, אינך לומד.

'ניחא, השכינה תלמד עם חברך...

'ואז אתה קם, והולך לשוחח אתו, ומגרש משם את השכינה! טוב, היא לומדת עם השלישי.

'ואתה רודף אחריה, ומבטל גם אותה -

'וועלוואלע וועלוואלע, מה אתה רוצה מהקדוש ברוך הוא?! 'דבריו היוצאים מן הלב פעפעו בי כארס של עכנאי. כל הלילה לא

ישנתי. אוי לי ואבוי לנפשי, כמה צערתי והכעסתי לבוראי -

'ולמחרת הייתי לאדם אחר. שבתי ב'תשובת המשקל', והייתי למתמיד של וולוז'ין!"

(מתוך הספר 'הגדת' יום כיפור וסוכות)

פעם הביאו לו את ארוחתו וקם ליטול ידיו. כיון שפסק לרגע מתלמודו העז אחד ושאל: "התמדה זו, נרכשת או טבעית?" לא היה סימן ששמע. נגב ידיו וברך, טעם מן הפת ופנה אל השואל: "תכנס את כולם, ואספר."

התאספנו דרוכים. מעולם לא החליף מילה עם איש שלא בלימוד. ספר: "בשעתו למדתי בוולוז'ין ואהבתי להתבטל". נשמע לנו מופקע והזוי. "קצת למדתי, קצת חלמתי. אבל בכך לא מצאתי סיפוק. אהבתי לשוחח ולהתלוצץ ונטפלתי ללומדים. פעם הפרעתי ללימודו של זה, פעם ללימודיו של אחר. יצר הרע דומה לזבוב, אתם יודעים. מזמזם פה, מתעופף ומזמזם שם. חוטא, ומחטיא אחרים. וראש הישיבה רבי ישע בער - ה"בית הלוי" זצ"ל - הבחין וראה ועקב, ולבו נחמץ.

"יום אחד פנה אלי בחיבה, טפח על שכמי וקרא בנהימה: 'וועלוואלע וועלוואלע, מילא אתה, אינך לומד. לאחרים אתה מפריע?' אבל למה אתה מגרש את הקדוש ברוך הוא מוולוז'ין?! 'נחרדתי: אני? אני מגרש את הקדוש ברוך הוא מוולוז'ין?! 'הוסיף ואמר: 'שנינו (תנא דבי אליהו רבה, יח), כל תלמיד חכם

באחד הימים, נכנס רבי דן סגל שליט"א לרבינו עם אברך אשר כמה שנים לא זכה להיפקד בפרי בטן, רבינו החל קורא ברגש רב את הפיוט 'קה ריבון עלם ועלמיה'. דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שפרץ בבכי סוער...

על האמונה והישועות של מרן הגרא"מ שך זיע"א

"שוב אשוב אליך כַּעַת חַיָּה וְהַיָּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתְּךָ" (בראשית י"ה, י')

האמונה צריכה להיות מושרשת עמוק בתוך לבו של כל אדם, עד שכל ניסיון, אפילו הקשה ביותר - לא יזיז אותו מאמונתו כמלוא הנימה. אברהם אבינו, המאמין הגדול, דבק באמונתו מול כל העולם. הוא נקרא 'אברהם העברי' - משום שכל העולם היה מהעבר האחד והוא מהעבר האחר.

כאשר היה בנו יחידו בן שלושים ושבע שנים - מורה לו הקב"ה: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק... והעלהו שם לעולה". הקב"ה מצווה אותו ללכת ולשחוט את בנו.

כמה קושיות וסתירות עמדו בפני אברהם בשומעו ציווי זה! הרי יש במעשה זה סתירה לכל דרך חייו, לכל ההשקפה לה הטיף, ולאורה חינך במשך כל שנות חייו! אברהם אבינו היה מגייר את הגברים ושרה מגיירת את הנשים, ובמה היו מחנכים את הגרים? היו מלמדים אותם להתרחק מעבודה זרה, להיטיב עם הבריות, להכניס אורחים ולגמול חסד, אפילו כאשר זה קשה, גם בעת מחלה.

ועתה, נוטל אברהם אבינו את בנו יחידו, שנולד לו בגיל מאה, והולך לשוחט... היש סתירה גדולה מזו? היש ניגוד גדול מזה לכל דרך החיים שלו? הרי ללא ספק ידע אברהם אבינו שכל בני העולם יסתכלו עליו כחסר דעה, כמשוגע. היה ברור לו שישאלוהו בני העולם: 'כל חיין אתה מחנך אודות הצורך לרחם על הבריות, להיטיב עם האנשים, ואתה בעצמך הולך לשחוט את בנך?'

אך אברהם אבינו הבין שמדובר בעצת היצר. לדידו היה ברור שאם הקדוש ברוך הוא ציווה - יש לקיים את הציווי בלי כל קושיות. בלי הוראות 'היתר'. אם הקב"ה מצווה, יש לעשות את ציווי בלי שאלות, בלי התחכמויות, בלי להיכנע לפיתוי היצר. מי שחזק באמונה - ברור לו שעליו לציית לציווי ה', וכל מה שמורה לו הקב"ה עליו לעשות, גם אם אין הוא מבין זאת בשכלו.

אברהם אבינו השכיל לדעת, שבכל הנוגע לציווי ה' - יקוב הדין את ההר, ואין לזוז ממנו אפילו כקוצו של יו"ד, גם כשנראה שיש כביכול 'היתר'. גם הקב"ה, הרי, יודע את ה'היתר' ואעפ"כ הוא מצווה עלינו, ואם יש לנו 'קושיה' הקב"ה כבר יתרץ אותה...

מוסיף רבינו מרן הרב שך: "גם בזמננו יש לנו נסיונות כאלה. יש לנו דין תורה ועלינו לנהוג על פי הדין, אפילו אם זה נראה כסתירה למחשבת העולם. לנו יש את השיטה והדרך שלנו, ועלינו לצעוד בה בלי לסטות ימין ושמאל".

מן הראוי להזכיר את המעשה הבא, אשר יש בו כדי ללמדנו על חובת ההתבוננות בגדלותו יתברך המוטלת עלינו, התבוננות אשר אם נתייחס אליה ברצינות הנדרשת, ונשקיע בה את הכוחות הראויים - תפטור אותנו בודאי מסכנתו של ההרגל, ותביאנו אל מחוזות האמונה התמימה.

היה זה באחד הימים, כאשר נכנס רבי דן סגל אל ביתו של מרן הרב שך עם אברך אשר נשוי היה זה כמה וכמה שנים, ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן. אותו אברך ביקש לשמוע דברי חיזוק ועידוד מפיו של רבינו, עמוד האמונה, וכמובן, ציפה גם לברכה הגונה.

להפתעתו של רבי דן סגל ובן לווייתו, רבינו לא התייחס כלל לבעיה עצמה, אלא ביקש מאחד מבני הבית כי יביא לפניו סידור. משהוגש לו הספר - עלעל בין דפיו עד שהגיע לזמירות של שבת, שם החל קורא ברגש רב ובהתפעלות את הפיוט "קה ריבון עלם ועלמיה" אנת הוא מלכא מלך מלכיא". רבינו קרא את המילים ברגש כה רב, דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שבשלב מסוים פרץ בבכי סוער, שגרם לרבי דן ליטול מידו את הסידור מחשש פן תזיק ההתרגשות הגדולה לבריאותו...

והנה זה פלא: שנה לאחר מכן, חבק אותו האברך בן בזרועותיו! לא היה זה מופת במשמעותו המקובלת, לא היתה זו אפילו 'ברכה'... היה זה שיעור מפעים באמונה חושית, שיעור מפעים בהתבוננות בגדלותו הבלתי נתפסת של בורא העולם, שיעור חשוב אשר לימד אודות התוצאות הנפלאות שיכול האדם להשיג, אם יאחו בידו את מטה האמונה ויחולל בו את המופתים!

(אורחות החיים)

באמצע הלילה היו לה ייסורים גדולים, וחשבה שמוכנה לוותר על חלק מהעולם הבא שלה כדי שכבר תפסיק לסבול, ואכן מיד פסקו הכאבים. עכשיו מתחרטת על זה, ושואלת כיצד להתייחס לדבר?

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן עם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

"וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ד' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (בראשית י"ח, י"ט)

אלמנה רבנית זקנה (שרבנו מכירה) בקשה שאספר, כי באמצע הלילה היו לה ייסורים גדולים, וחשבה שמוכנה לוותר על חלק מעולם הבא שלה כדי שכבר תפסיק לסבול, ואכן מיד פסקו הכאבים. עכשיו מתחרטת על זה, והתפללה שה' יעזור שלא ירד מעולם הבא. וכעת שואלת כיצד להתייחס לדבר?

- אפשר שיש בזה ממש, ושאכן תתפלל לה' שלא ירד מעולם הבא. היא אלמנה. ואולי אם יגידו לה שאולי יש בזה ממש, יגרם לה צער רב, ומה לעשות?

- חשב רבנו והשיב (לה ובשבילה): בכך שהתפללה והצטערה על הדבר, די גם כן בכך, ואינך צריך לומר לה כלום.

בקשו לשאול: אשה הייתה בחתונה, הורידה את הטבעות כדי ליטול ידיים לסעודה, והניחתן בצלחת. כאשר שבה למקומה הן נעלמו, וביום למחרת הגיעה לביתה מבית הספר, והנה יצא אדם אחד מביתה, והתברר שרוקן את כל התכשיטים. המשפחה שבורה מצירוף הדברים מן השמיים, וזה בית של יראים ושלמים ובעלי חסד.

- נגזרה עליהם הוצאה כספית זו, והשם לקח מהם באופן כזה של גניבה כפולה ובצורה זו. יותר טוב מלהוציא את הממונות על הרופאים. עש"ק וישלח י"ז כסלו תשס"ד. בתוך שבוע-שבועיים קיבל ג' מכות בכסף - שאבדו כמה דברים, והוא נזהר במעשר ובדיני ממונות.

- זה שום דבר, נגזר עליו הפסד של סכום הנ"ל, ומה לי בב' שבועות מה לי בשנה.

ראש כולל שלוקח על עצמו חובות, על דעת שיאסוף כסף, ועתה המצב הכללי קשה, עד כמה ייקח חובות כאשר אינו יודע מהיכן ישלם? הנה שמעתי כי המושגי רבי יחזקאל זצ"ל שאל: "לווה רשע ולא ישלם" פשיטא? וביאר: "ולא ישלם" אין הכוונה על שעת פירעון שמתחמק מלשלם, אלא בעת ההלוואה, כאשר אינו יודע מהיכן יפרע - זה רשע. אך לגבי זמנו ותקופתו, אמר לי פלוני סברא, שזו לא בעיה כי יש גמח"ם.

- לגבי ראש הכולל ששאלתם, אם אינו יודע מהיכן ישלם, אסור ללוות, ויאמר לאברכים שאם יהיה לו ייתן, לא יהיה לו לא ייתן [ולא יעמיד את עצמו על הלוואות אלא על תרומות].

אמרת קמיה רבנו, ששמעתי שכאשר האדמו"ר מסלונים בנה את ישיבתו בירושלים והרב מפונביז' ביקר שם, שאל האדמו"ר לרב, האם מותר לו ללוות לבנות את הישיבה, באופן שאינו יודע מאין להחזיר? ענהו הרב: "דבר זה שאלתי את פי החפץ חיים וענה לי שאסור, אבל

אם הייתי שומע לו, לא היה כלום, ולא שמעתי בקולו ואני יודע שיעשו לי שמייסען (=ילקו אותי) אבל המכות הללו - מכות מתוקות". ע"כ שמעתי.

כיצד לנהוג, כהחפץ חיים או כהרב מפונביז', ולכאורה לא יתכן היום לבנות תורה כפסקו של החפץ חיים?

- החפץ חיים גם ידע זאת, אבל זו הלכה שילווח ואין מורין בן, לכן אמר לו שלא ילווח... (א.ה. הבאנו ב' התשובות הנ"ל לעיונא ולפילפולא וכל אחד יעשה על פי שאלת חכם לפי דרגתו ולפי הצורך האמיתי ושיקול דעת).

שמעתי מפי ר' יעקב לויסון שיחי' מלונדון (שהיה מקורב להרב מפונביז' זצ"ל), שבסוף ימיו של הרב היה חלש, ולבקשת הרבנית הוא ליווה את הרב לנשיעה ללוס אנג'לס. כאשר היו שם התקשרה אשה אחת שמעוניינת להיפגש ולתרום לשיבה. הרב לא רצה בשום אופן, ולא אמר את הטעם. ר' יעקב הפציר בו שיסביר מדוע ממאן להיפגש. ואז הרב אמר לו, כי לפני כמה שנים המצב בישיבה היה קשה מאוד, ואשה אחת רצתה להיפגש עמו ולתרום סכום עתק, ונפגשו והושיטה ידה לרב, אמר לה הרב "איך גלייב אייך אויף דעם וארט" [-אני מאמין לך על המילה (גם בלא נתינת יד)], ואמרה: "אם ידי טרף גם כספי טרף", ועזבה את המקום. ממשיך הרב ואמר: "זו אותה אשה שרוצה עתה להיפגש. בשעתו, אני רצייתי והיא לא רצתה, עכשיו היא רוצה אבל אני לא רוצה. אין לה זכות!".

האם זו הנהגה הרגילה, או שזו הנהגה לפנים משורת הדין?

- זה הרי נכון, לא מגיע לה.

(מתוך הספר 'כל משאלותיך')

אחר הצהרים, נשכב הנכד למנוחה קצרה. והנה, מעדה הרבנית ונפלה, ונמנעו רבינו והרבנית מלעוררו משנתו! ורק בשעה ארבע, ניגש רבינו לעוררו, ואמר לו בעדינות, שלא להבהילו: "סבתא נפלה... ניסיתי להרימה אך לא הצלחתי... עד עתה לא רציתי להעירך, כדי שתוכל לנוח ולאגור כוח ללימוד התורה בהמשך היום..."

מהנהגותיה ואצילותה של הרבנית הצדקנית מרת חוה אסתר ליפקוביץ
אשת חבר לרבינו הגדול מרן הגרמ"ל ליפקוביץ זיע"א

"וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֱלֹהִים אֶל שָׂרָה" (בראשית י"ח)

ואומרת כל יום את כל ספר התהילים, ולומדת ספרי יראה ומוסר. גם בלילי שבת קודש לאחר הסעודה היתה יושבת ליד השולחן עם הספר 'אור יהל' או שאר ספרי מוסר ולומדת את המאמרים עד שהיתה נרדמת.

מספרת בתה הרבנית קורלנסקי תחי' [שעמדה לימינה כל החיים, ושרתה אותה במשך 18 שנותיה האחרונות במסירות מיוחדת, ורבינו והרבנית הביעו תמיד את גודל הוקרתם על כך שמכבדתם באופן נעלה ומושלם] שתמיד מעודה היא זוכרת איך שהאמא הרבנית ע"ה היתה נזהרת שהאבא - רבינו זללה"ה לא יופרע מלימודו, ולא נכנסה אף פעם לחדרו באמצע שלמד כדי לבקש איזה דבר אפילו כשהיה נראה נצרך באותה עת. ובכל זאת לא החשיבה עצמה בזה ופעם אמרה שלמדה מוסר השכל איך צריכים להיזהר לא להפריע לבעל מלימוד התורה, היא סיפרה שהלכה למשפחה אחת להתרים אותם לצדקה - שהיו שנים שבאופן קבוע הלכה כל חודש להתרים משפחות קבועות לענייני צדקה, אם זה עבור ישיבת פוניבז' או אגודת צדקה להכנסת כלה של הרבנית רבינו ע"ה, ועוד עניינים למשפחות פרטיים - וכשדפקה בדלת של אותה משפחה אמרה לה בעלת הבית שאינה יכולה להפריע לבעלה כעת שהוא עסוק בחדרו במסחר. היא לא נפגעה כלל מעצם זה שנדחתה שוב

הרבנית הצדקנית מרת חוה אסתר ליפקוביץ אשת חבר לרבינו הגדול מרן הגרמ"ל ליפקוביץ זיע"א. היתה בעלת מעשים טובים רבים, לא היה אצלה מושג של מנוחה או ישיבה בחוסר מעש, אנחנו כנכדים שהכרנו אותה כבר כאשה שאין עליה עול של גידול ילדים, ידענו וראינו שחוץ מהזמנים שהיתה צריכה להיות בבית לשרת את הסבא - בעלה הגדול, היתה עסוקה בעשיית צדקה וחסד כשהיא מכתתת רגליה, הן באסיפת צדקות והן בעשיית חסד בגופה בבתים שהיו נזקקים לזה כשהיא לא בוחלת בשום עבודה כלשהיא. וכל מעשיה היו נעשים בשתיקה ובצניעות ממש כמו שהמליצו חז"ל על בן העוה"ב שייף עייל שייף נפיק, מבלי לדבר ולספר על מעשיה כלל, ולא החזיקה טיבותא לנפשה, באופן מופלא ביותר. ההרגשה היתה במחיצתה שהיא לא ישות לעצמה אלא כולה רק לאחרים. עד שלא על דעתה לחשוב שיש אולי איזו הנהגה או משהו שעושים לה או בביתה שאמור להפריע לה.

מעשה היה באחד הנכדים, אברך צעיר, שהיה שוהה בבית רבינו בשעות אחר הצהרים - בעקבות מחלתה של הרבנית בימים ההם. בשעה שלוש אחר הצהרים, נשכב הנכד למנוחה קצרה. והנה זמן מה לאחר שהלך לנוח, מעדה הרבנית ונפלה - למרות שכל מטרת שהותו של הנכד בבית היתה כדי לסייע במקרים שכאלה וכדומה, נמנע רבינו מלעוררו משנתו! ורק בשעה ארבע, ניגש רבינו לעוררו, ואמר לו בעדינות, שלא להבהילו: "סבתא נפלה... ניסיתי להרימה אך לא הצלחתי... עד עתה לא רציתי להעירך, כדי שתוכל לנוח ולאגור כוח ללימוד התורה בהמשך היום..."

מבהיל שיקול דעתם של רבינו - ובנוסף ללא ספק גם עוז רוחה של הרבנית - ששקלו כי אין כל סכנה נשקפת לבריאותה ושלומה של הרבנית, שגם לא חשה בשום כאב ולא התלוננה, וכיוון שלא היתה כאן אלא הרגשה לא נעימה גרידא - העדיפו רבינו, והרבנית - שאגירת כוח ללימוד התורה של הנכד, עדיף!

מידה זו שלא לבטל זמן ראו אצלה גם לאחר שעברה ארוע מוחי, ונהייתה מוגבלת בהליכתה, ונאלצה להישאר בבית. היתה יושבת

מסופר שכשביקשו להכניס חשמל בבית הכנסת הגדול בעיר בעלזא, מיאן האדמו"ר מהרי"ד, ולא הסכים לכך, כיון שחוטי החשמל מחברים את בית הכנסת יחד עם הכנסייה הנוצרית להבדיל אלף אלפי הבדלות. ונודע מה שהשתדל ה'שר שלום' מבעלזא כשבנה את בית הכנסת בקדושה וטהרה, והיה מכוון שלא יהיה בית תיפלה משם ועד בית המקדש

הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א על התפילה בקדושה וטהרה

"הַיְהִי נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל ד'"" (בראשית י"ח, ל"א)

העיקר הוא הגיון הלב

בספר עוללות יהודה (לגה"צ רבי יהודה גרינוואלד) כתב על הפסוק בתהלים (ג, ה) 'קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה' על פי מה שהביא המגן אברהם שאלת השל"ה הק' מה טעם יש בתפילה בפה, והלא יודע מחשבות הוא ית', והעיקר הוא הגיון הלב, ורחמנא ליבא בעי, ולכאורה זה היה יותר בשלימות, שהרי דיבור פה יכולים להתפלל בלי כוונה, כמצוות אנשים מלומדה, ואילו אם היו מתפללים בלב, לא היה שייך לחלוטם באמצע, ותר"ץ השל"ה הק' דהקול מעורר הכוונה, ואדרבה כשיתפלל בקול אזי יעורר כוונתו ביותר.

ולכאורה תמוה דאנו רואים אנשים שמתפללים בקול ואין מעוררים הכוונה? ואילו אם היו מתפללים בכוונה עצמה, הרי היו מכוונים הכל בלב? אלא שאילו היתה התפילה בלב בלבד, לא היה שייך להתפלל בלי הפסק, כי אי אפשר לאדם לכוון הלב ברציפות למשך שעה, לשלוט על מחשבותיו והגיונו מרגע לרגע, שדרך המחשבה לפרוץ לכאן ולשם, וא"כ היתה התפילה חתיכות חתיכות. וכבר אמר הבעש"ט שאי אפשר להחזיק המוחין יותר מחצי שעה, זה היה בימיו, ומה נאמר בימינו שהאוויר מלא בגלי רדיו וג'יגה בייט של טומאה, הרי אי אפשר להחזיק המחשבה לרגע אחד, לכן תיקנו

איתא במדרש (ואתחנן) 'יש תפילה שנענית לארבעים יום, לעשרים יום, לשלשה ימים', וכמו שאמרו חז"ל בגמ' (ברכות לב:) 'התפלל אדם ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל השם'. אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל יחזור ויתפלל.

ואיתא בספ"ק שהתפילות הן כמו מטבע שמשלמים עמו בחנות. יש ישועה שצריך לשלם עליה הרבה תפילות, ויש ישועה שמספיק מעט תפילות. ואין אנו יודעים כמה צריך להתפלל על כל דבר, לכן יש להוסיף עוד ועוד תפילה עד שיוושע. ולמשל מכונה של פחיות, כשנפל תג המחיר ואינו יודע כמה לשלם, הרי הוא מכניס שקל ועוד שקל ועוד שקל, עד שייפול השפע. כך לא גילה לנו הקב"ה על כל שפע כמה צריך להשקיע תפילות, לכן 'ראה אדם שלא נענה, יחזור ויתפלל'.

וכתוב בספר אמרי פנחס להרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שיש זמנים שמאיר בהם אור הגנוז, ואז יש שעת הכושר שמוכרים את הכל בזול, כמו מבצע סוף עונה, ומכיון שאין אדם יודע מתי הוא אור הגנוז, לכן יחזור ויתפלל, יחזור ויתפלל שמא יתמזל מזלו בהשגחה פרטית ויתפלל באותה שעה שנפתח אור הגנוז ו'ימכרו' לו את הישועה בחצי חנם... וכל נפש ונפש יש לה עת רצון לפי שורש נשמתה, זה בחצות בתשעה באב וזה בנעילת יוה"כ.

ואמר תלמידו רבי רפאל מבערשיד שלא יתבייש אדם להתפלל מאה פעמים ביום אחד אפי' באידיש 'רבנונו של עולם תן לי פרנסה' וכך תתמלא הכנעת הנפש שהוא צריך בכמות התפילות שלו, וכך יוושע. וכן כתב המאירי (יומא דף כט.) 'לעולם יהא אדם נוהר בתפילה להאריך ביותר ואפי' רואה בעצמו שאין תפילתו נשמעת אל יתייאש הימנה כי ברוב הימים ימצאנה, והעיקר שלא יחזיק את עצמו כמכביד ומטריח כי זאת ההרגשה שייכת רק במלכות בשר ודם ולא במלכותא דרקיעא, כל זמן שאין אדם שומע בת קול 'רב לך אל תוסף' אזי יחזור ויקוהו יחזור ויתפלל, כדברי חז"ל, והוא עד אין קץ ועד אין שיעור'.

להתפלל בדיבור פה, שאפי' אם המחשבה תפרח לכמה מקומות, מכל מקום דיבורי התפילה לא יופסקו.

לא רצו לחבר חוטי חשמל לבית הכנסת

מסופר שכשביקשו להכניס חשמל בבית הכנסת הגדול בעיר בעלזא, מיאן האדמו"ר מהרי"ד, ולא הסכים לכך, כיון שחוטי החשמל מחברים את בית הכנסת יחד עם הכנסייה הנוצרית להבדיל אלף אלפי הבדלות. ונודע מה שהשתדל ה'שר שלום' מבעלזא כשבנה את בית הכנסת בקדושה וטהרה, והיה מכוון שלא יהיה בית תפילה משם ועד בית המקדש, כל שכן שאין לחברה עם חוטי חשמל המחברים לבית התפילה.

שימשכו חוט מיוחד מתחנת הכח

לאחר שנים חלה מהר"א מבעלזא ז"ע בעיניו, ואמר הרופאים שטוב מאוד שיהיה חשמל בביתו, כך יוכל להקל על עיניו. ואמר מהר"א שלא יחברו שם חשמל, ואמר שהרי אביו לא הסכים לחבר חשמל בבית הכנסת, והגאון רבי יוסף שאול נתנזון בעל ה'שואל ומשיב' לא הסכים לחבר חשמל לבית מדרשו בלמברג, בנימוק שפעמים יהודים מתעוררים תוך כדי לימוד התורה בהרהורי תשובה, ובוכים לפני השי"ת, כמו שכתוב בצעטיל קטן למרן רבי אלימלך ז"ע 'שיראה עוונותיו כמו הרים וגבעות', ואי' בזה"ק 'אורייתא מודעא ליה חובא' ואם יהיה תמיד מואר ע"י החשמל, הרי יתביישו לבכות באמצע הלימוד, לכן לא יאירו את בית הכנסת בחשמל.

לכן לא הסכים מהר"א לחבר חשמל לבית הכנסת, אך לביתו הסכים בתנאי שימשכו חוט מיוחד מתחנת הכח עד לבית שלו, שלא יהיה מחובר לשום מקום שאינו טהור, וכך עשו.

מי חושב היום על דברים כאלה, שלא יהיה בית הכנסת מחובר עם חוט אחד לבית התפילה, מה נאמר אנו, איך נוכל להתפלל בכוונה כשהאוויר מלא זוהמה עם מחשבות והרהורי עבירה, הרי לזאת אמרו הצדיקים להתפלל בהשכמה, כל זמן שהאוויר עדיין צח ונקי, והקב"ה מחדש עולמו בכל יום תמיד, כי כל דיבור ומחשבה הם מציאות וקומה שלימה, וכל מה שמדברים וחושבים בעולם משפיע על האוויר.

לכן תיקנו להתפלל בקול, שעי"ז לא יפסיק ברווחים שבין מחשבה למחשבה, ואם היו מתפללים במחשבה לבד, היתה התפילה מופסקת ובלתי מחוברת, ולא היו יכולים לבנות העולמות עליונים כראוי.

ובזה פירש רבי יהודה גרינוואלד פסוקי תהלים בפרק סו: "לכו שמעו ואספרה כל יראי אלוקים אשר עשה לנפשי. אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני"- אני מודה ומהלל להשי"ת שנתן עצה לנפשי להתפלל בפי ולשוני, שעי"ז אפי' אם "און אם ראיתי בלבי לא ישמע השם". שאין זה מפסיק באמצע התפילה, "אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתי" שהוא שומע את קולי, גם כשהמחשבה נפסקת ברוך אלוקים אשר לא הסיר תפילתי וחסדו מאתי עכ"ד.

(מתוך 'ממשקה ישראל' אב תשע"ח)

המשך מעמוד 5 | מהנהגותיה ואצילותה של הרבנית הצדקנית מרת חוה אסתר ליפקוביץ

עיניה ולא יכלה לקרוא מתוך הספר וגם שמיעתה היתה כבידה מאוד, לא ביקשה דבר ולא נאנחה. כל מה שנעשה עמה תמיד היה טוב. פעמים שהיתה נופלת על הרצפה או שגם אירע שנמצאה רק לאחר זמן מנפילתה שלא יכלה להתרומם לבד, היתה מלאה צחוק ומבוכה על האי נעימות שעושה לאחרים שנבהלו, ותמיד היתה מגיבה שלא קרה כלום. וכשכבר הוציאה אנחה ואמרה שכואב לה הבינו שאם היא אומרת שיש איזה כאב הרי וודאי שמדובר ביסורים גדולים. והיה מפעים לראות איך שהיא לא היתה עסוקה בעצמה כלל אלא רק דבוקה בו ית'.

רבינו הגדול היה מפנה פעמים את הבאים אליו לקבל את ברכתה, כשהוא שח אודות גדולתה וסגולת תפילותיה וברכותיה.

(מתוך דובב שפתיים | גליון מס' 175)

והיא תצטרך לטרוח ולבוא שוב. אלא למדה מכך מוסר השכל, אם בעסקי מסחר נזהרת האשה לא להפריע לבעלה כ"ש כשהוא עסוק בעסק התורה!!!

היתה מאוד מסודרת ואנינת טעם ולכן ביתה היה מסודר מאוד, אמנם כל זה היה באצילות ופשטות במינימום ההכרחי בלבד מבלי שביקשה לעצמה שום דבר אפילו מהדברים המקובלים ביותר בכל בית. ונביא בזה כמה דוגמאות: בכל ימי חייה לא היה במטבח אלא ברז אחד בכל כיוור למים רגילים, מבלי שיהיה מים חמים. לא החזיקה תנור אפיה בביתה אפילו שאפתה חלות לכבוד שבת קודש בקביעות. והיתה אופה בסיר פלא, ואח"כ החלה לאפות בבית בתה תחי'. גם מכונת כביסה קנו לה הנכדים במתנה, מכונה שנרכשה ביד שניה.

לא שמעו ממנה אף פעם איזה תלונה או אנחה על מצבה, גם בשנים המבוגרות שהיתה רתוקה לביתה, ובשנים האחרונות שכבו מאור

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

רבי דוד התכונן לשינה במעונו של מרן ה'חזון איש'. לפתע קם מרן ה'חזון איש' וקרא לרבי דוד: "דוד! התרצה לראות רוח הקודש?" בתחילה נדהמתי, הרי זה לא הנוסח שמרן ה'חזון איש' רגיל בו, אך כמובן שנענית בחיוב, והורה לי מרן ה'חזון איש' לבוא אחריו לבית מדרשו שהיה בביתו. "ופתאום אני רואה אור בזה, כמו ברק, אור שלא ראיתי מימי..."

שיחה יחודית עם המגיד מישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ד'" (בראשית י"ח, א)

אתאר לכם מה היה בדורנו, בארץ ישראל היה אדם גדול, בשם הגאון רבי גדליה רבינוביץ זצ"ל. רבי גדליה היה בנו של הגאון רבי משה אליעזר רבינוביץ זצ"ל, שכיהן כאב"ד סונדרלנד, אחת הקהילות החשובות באנגליה, ו'שר התורה' כפשוטו. מסופר כי מרן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל הי"ד עמד לפני רבי משה אליעזר בחרדת קודש, בידיעתו כי 'כל התורה כולה מונחת בכיסו'.

רבי גדליה הגיע ממנצ'סטר שבאנגליה להרביץ תורה בארץ הקודש. שיעוריו היו מלאי שמחת וחשקת התורה, ולמרות גאונותו העצומה לא החזיק מעצמו כלל. אני זוכר כיצד תמיד היה לבוש בגדים פשוטים, והתהלך בין אנשים כאחד האדם, אולם 'חכמת אדם תאיר פניו', והיה ניכר עליו כי הוא מורם מעם בגדלותו התורנית ובאישיותו האצילית.

חלק קטן מחידושו של רבי גדליה יצא לאור בחיבור בשם 'גידולי הקודש', ובהקדמת הספר מצטטים בניו את אחד ממכתבי מרן ה'סטייפלער' זצוק"ל שכותב אליו כך: "הנני להודיעו, כי שמעתי שהגאון האמיתי הגרי"ז מבריסק שליט"א הפליג הרבה בשבח מעלת כבודו. אף על פי שמעלת כבוד תורתו נחבא אל הכלים תורתו מכרזת עליו, וראוי מאד מאד שישתדל ידד נפשי להדפיס חידושו הנפלאים לזכות את הרבים בחידושי תורה משמחי לב".

רבי גדליה הגיע פעם למעונו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל, כדי להתיעץ כמו בעניין ניתוח שהיה אמור לעבור בעיניו.

מרן ה'חזון איש' דיבר עמו בהרחבה על הטיפול המוצע, וליבן את העניין מכל היבטיו וצדדיו, והכריע לעשות את הניתוח. בסוף השיחה, שאל רבי גדליה את מרן ה'חזון איש' אם ירשה לו להשמיע בפניו הערה על ספרו חלק קדשים, ומרן ה'חזון איש' נענה בחיוב ובשמחה. כשהחל רבי גדליה להרצות דבריו, בטביעות עיניו אחז מרן ה'חזון איש' תוך רגעים אחדים כי האיש העומד לפניו הוא תלמיד חכם גדול משכמו ומעלה, הבקי בחדרי תורה, ושולט כהוגן בכל סדר קדשים.

כשסיימו לדבר בלימוד, הורה לו מרן ה'חזון איש' שלא יעשה את הטיפול. תמה רבי גדליה ושאל: "הרי קודם לכן שוחח עמי הרב'ה

באריכות, ונתן לי הוראות ברורות מה וכיצד לעשות. מדוע כעת מורה לי הרב שלא לעשות כלל את הטיפול?"

השיבו מרן ה'חזון איש' במסר נוקב ונורא עד חדרי שיתין- "כששוחחנו על הטיפול עדיין לא הכרתיך. לא ידעתי כי העומד לפני הינו תלמיד חכם מובהק, ולתלמיד חכם יש דינים אחרים! אינך זקוק לטיפול..."

כל זה הקדמה למה שאני רוצה לספר לקוראיכם. באחד מביקוריו אצל מרן ה'חזון איש', נכנס רבי גדליה קודם לכן לגיסו מרן ה'סטייפלער' זצוק"ל, שהתגורר בשכנות. הם הכירו זה את זה מתקופת לימודם במינסק, אצל הגה"צ רבי יהושע הורודנער זצ"ל, שהחזיק בעיר ישיבה תחת אפם של הצוררים היבסקים ימ"ש. שני הגדולים שמרו על קשר, והשתעשעו רבות בדברי תורה. גם בביקור זה שמח מאוד הקה"י לפגוש בידיד נעוריו, ובסיומו אף קם ללוות אותו למעון ה'חזון איש'.

כשהגיעו לבית מרן ה'חזון איש', פתח מרן ה'קהילות יעקב' את הדלת במטרה להכניס את רבי גדליה לקודש פנימה. שני הרעים הביטו אל תוך הבית, ולפתע נרתעו וברחו לאחוריהם. רבי גדליה תיאר לימים בלשון הזו את אשר ראה באותם רגעים בחדרו: "ה'חזון

כל עוד הוא חי, והוא הסכים. כיום, אחרי פטירתו, אני חושב שכבר ניתן לספר זאת לראשונה.

וכך היה המעשה, רבי דוד התכונן לשינה במיטתו במעונו של מרן ה'חזון איש'. מרן ה'חזון איש' עצמו ישב בחדרו ולמד. לפתע הוא קם וקרא לרבי דוד: "דוד! התרצה לראות רוח הקודש?" בתחילה נדהמתי מעצם השאלה, הרי זה לא הנוסח שמרן ה'חזון איש' רגיל בו, אך כמובן שנענית בחיוב, והורה לי מרן ה'חזון איש' לבוא אחריו לבית מדרשו שהיה בביתו.

"הוא התיישב ללמוד", תיאר לי רבי דוד, "ופתאום אני רואה אור בוהק, כמו ברוק, אור שלא ראיתי מימי... לא ידעתי איפה אני נמצא. מרן ה'חזון איש' נעמד, ופטר אותי בתנועת יד הייתי המום, אך כך היה: דבר מופלא שראיתי במו עיני".

שאלתי את רבי דוד: "מרן ה'חזון איש' הוסיף להסביר לכם מילה על פשר המחזה שהראה לכם? ומה רוצה לומר בזה?".
"לא!", השיב רבי דוד, "אפילו לא מילה אחת! זה מה שראיתי ותו לא מידי!"

בסיום השיחה, שוב הזהיר אותי רבי דוד לא לגלות זאת לאיש כל זמן שהוא עודנו בחיים, וגם עתה לאחר פטירתו אני מספר את המעשה בלי לפרט את שם משפחתו מפני רצונו.

(מתוך מוסף שבת קודש יתד פרשת נח תשע"ט)

איש' היה שקוע בלימוד, והיה דומה שכעין עטרה של אור הקיפה אותו. אימה נפלה עלינו, ומיהרנו לצאת!"

דומני, שאלו דברי הזוהר הקדוש, שישנו אור עליון שמי שלומד תורה בטהרה ובשלמות- זוכה לו. אנחנו לא מבינים ולא רואים, אך צדיקים גדולים כנראה זוכים לזה.

ואין זה המקרה היחיד בו העידו כן על מרן ה'חזון איש'. הלכתי פעם בירושלים ליד שכונת 'זכרון משה', ויהודי ממכריי פגש אותי ואמר לי: "אתה הרי אוהב לשמוע סיפורים על גדולי ישראל. ישנו יהודי יקר, תלמיד חכם ובר אוריין, בשם רבי דוד, המתגורר לא רחוק מכאן ברחוב עזרא, ובבחרותו זכה פעמים רבות לישון בבית מרן ה'חזון איש'. עם כל מה שמרבה לספר זכרונות מ'החזון איש', ישנו דבר אחד אותו הוא לא מוכן לספר בשום פנים ואופן, אולי אתה תצליח לדובב אותו, ולשמוע ממנו את הדבר שכה מסתיר".

אמנם הכרתי את היהודי הזה גם קודם, אולם לא ידעתי כי סיפור עצום אוצר הוא בתוכו. כמובן הסתקרנתי מאד, ושוחחתי עם רבי דוד כמה פעמים, אך הוא לא הסכים לספר לי.

יום אחד נודע לי כי נכדו של רבי דוד מתחתן באולמי תמיר. באתי להשתתף בשמחה, התייצבתי לצידו בשולחן ה'מזרח', ובקשתי ממנו שוב: "כעת זה זמן שמחה. אולי תסכימו עכשיו לספר לי את הסיפור שהיה לכם עם מרן ה'חזון איש'? אך הוא סירב שוב ושוב למרות הפצרותי. לבסוף, הבטחתי לו שלא אגלה את הסיפור לאיש

קב ונקי
הרב צבי וינברג

מדוע צריך השוחט להקפיד במיוחד במצוות הכנסת אורחים?

"אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך"
(בראשית י"ה, ג')

בגמ' שבת (קכז.): אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה דכתיב "ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך".

בשו"ת ויצבור יוסף (להג"ר יוסף שווארץ זצ"ל תרצ"ו, יו"ד סימן מ' אות ח') מביא בשם הרה"ק מרוז'ין זצ"ל, שהשוחט צריך להיות מכניס אורחים יותר משאר בני האדם. בהיות כי מעשה הזביחה אכזריות, אולם אם הוא כנגד זה בעל צדקה ומכניס אורחים, מוכח שעושה משום מצוות הבורא, משא"כ אם הוא בעצמותו אכזר נשקע במזלו דמאדים שגולד בו כדאיתא במס' שבת ונעשה "אדום".

והביא שם מעשה שהביאו שוחט לפני רב אחד שהתרעמו על כשרותו, וקודם שראה אותו הרב חקר אם הוא מכניס אורחים, ואמרו לו שלא. וידבר באלה הדברים: "וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבולו ויט ישראל מעליו", "אדום" זה השוחט שהוא ממזל מאדים, אם לא נתן את ישראל עבור בגבולו, אז ויט ישראל מעליו" ואינו ראוי להיות שוחט, ע"כ.

אאמו"ר היה רגיל לספר, שאז בליל שב"ק בהיותם במרתף העמוק, ביקש והתחנן לפני הסוהרים והאנשים שם שיראו לעמוד לפני כסאות המשפט וכנ"ל, אולם הם ענו להם 'הלא אתם אינכם יודעים דרכי השלטון שלנו, שאצלנו יכולים שנים על גבי שנים להיות במאסר'

מסירות הנפש של כ"ק מרן הגה"צ רבי משה נתן נטע למברגר זצוק"ל
גאב"ד ור"מ מאקווא | ליזמא דהילולא כ' חשוון

הרב יעקב הייזלר

"וְשָׁמְרוּ דֶרֶךְ ד'" (בראשית י"ה, י"ט)

מבין גדולי התורה וההוראה המובהקים שעמדו לעם ה' בדור האחרון, בלטה במיוחד דמותו המאירה והמופלאה של האי גברא רבה, גאון אדיר וצדיק מופלא, איש האשכולות, זקן יושב בישיבה כל ימיו, אשר הרביץ תורה לעדרים במשך יובל שנים בהן העמיד המוני תלמידים. עמוד התורה וההוראה, מגזע אראלים ותרשישים, הגאון הצדיק רבי משה נתן נטע למברגר זצוק"ל רבה של מאקווא, בהונגריה, ולאחר מכן ניהל את עדתו קדשו לתפארה בארה"ק בקרית אתא.

באנו במאמר זה להציץ טיפין טיפין מבין החרכים, אל מסירות נפשו ודמותו הגדולה שהאירה לארץ במשך שנות דור.

רבינו זי"ע עבר את תלאות השואה האיזומה, כאשר הגרמנים הארורים ימ"ש הגלו את בני קהילת מאקווא בשנת תש"ד אל עבר המחנות. באותה תקופה התגלה רבינו במלוא הדרו, כאשר לא פסק מלהגות בתורה ואף ארגן שיעורים לצעירי הצאן במסירות נפש ובגבורה עילאית.

במאמרנו זה בחרנו להביא עובדה מופלאה ממסירות נפשו לשמירת התורה באותה תקופה קשה, בשילוב נס הצלתו מידי הגרמנים ימ"ש.

וכה כותבים בניו הגה"צ שליט"א, על מסירות נפשו לשמירת השבת עד לנס הצלתו, כפי ששמעו מפי רבינו זי"ע:

"...לעיר פרעשבורג הגיעו ביום ערב שבת קודש. בליל שבת קודש הלך אאמו"ר וצללה"ה יחד עם הרב מפישיקלאדאן, הגה"צ ר' בנימין מענדלאוויטש, להתפלל באיזה ביכ"נ שהיה שם רב, והרב הנ"ל הזמין לסעודת ליל שבת קודש.

"הנה מטעם הכובש הרוסי היו לכל אחד ואחד תעודות שחרור, אשר אישרו כי נושאייהן אינם משתייכים למחנה האויב הגרמני. את התעודות היו מחויבים לקחת עמם בכל זמן ועת. יהודי שנתפס כשהתעודה אינה בידו - מועד היה להיות מוצא להורג ר"ל, או להישלח לסיביר לאחר משפט קצר.

"למרות כל זאת וחרף הסכנה בדבר, גמר אאמו"ר בדעתו כי את

השבת הראשונה בו נשתחרר מהמחנות לא יחלל ויהי מה, וכבחינת 'אלמלא שמרו ישראל שבת הראשונה', ואצלם זו היתה השבת הראשונה מכל התלאות והזמנים, שהיה עז רצונם לשמור כדת וכהלכה מבלי לטלטל דברים כאלו.

"מאוחר בלילה בליל שב"ק, בעזבם את בית הרב הנ"ל לחזור לביתם, הופיע קצין רוסי מהמשטרה מאיזה מקום מוסתר, ודרש לראות תעודתם. כשראה שלא היו להם התעודות הדרושות תפסם ואסר אותם תיכף, בחשדם כי הנם רח"ל אנשים מהגרמנים גענעראלים וכו'. לא הועילה שום התנצלות שהנם יהודים ועל פי חוק התורה אין לטלטל ברחובות העיר בשבת, עיקר טענת הקצין היתה ששפת הלשון שדברו ביניהם - שפת האידיש - היתה דומה מאוד לשפת הגרמנים 'דייטש', וכמה שהתחננו לפניו להסביר שיש להם משפחה בעיר, ונתנו להם כתובת שלהם שילכו לברר, לא מצאו אצלו אוזן קשבת. הכניסם בבית הסוהר שהיה תחת השלטון הרוסי נ. ק. וו. ד. בעומק המרתפים.

"המה ביקשו שיעמדו לפני משפט וחקירה ושם יוכיחו צדקתם, אבל כל הטענות והמענות לא קיבלו מהם. כותלי הכלא רעשו מקול צחוקם של יתר האסירים, כשאחד מהם מכריז 'כבר הוא רוצה להופיע בפני שופט, כאן בכלא נרקבים עוד בטרם זוכים להגיע אל בית המשפט'.

עבודתם קראם למשרד שלו, אאמו"ר החל לטעון שיהודי הוא שאך שוחרר ממחנות הכפייה ומובן שאינו מרגל גרמני. הקצין אמר לפניהם 'איך יכולים אתם להוכיח שהנכם יהודים?' ענה אאמו"ר ואמר לפניו מאמרי גמרא ורמב"ם, הלכות ומנהגים יהודיים.

"כל מה שעברו לפניו נשאר הקצין בטענתו, שאין כל מקום להווכח בכך שהם יהודים, ופתח ואמר להם: 'תדעו שסוד הריגול הוא שלוקחים אנשים וקצינים, ושולחים אותם ללמוד בתוך אותן המדינות עם כל פרטיהן ודקדוקיהן, כדי שלא יוכלו להיוודע מי באמת מאותה המדינה ומי מרגלים מחופשים, ובמלחמה הזאת הרי הגרמנים - אחד מרצונם היה היהודים - תדעו ששלחו למקומות שגרו בהם יהודים אנשים משלהם, ולמדו התלמוד וענייני היהדות, ועל כן אין אנו יכולים להאמין לאף אחד על מהותו האמיתית', ככה טען הקצין הרוסי.

(וזאת לדעת שהתכנית שלהם היתה שביום ראשון שולחים כל האסירים למקומות הנדחים הנ"ל הידועים לשימצה, ככה הווי הסדר שבשבת לא שלחו, כי אצלם הווי גם כן סוף השבוע ויום מנוחתם).
"פתאום אמר: 'תדעו שאני יהודי, ובעונותינו הרבים אני נמצא שבו אצל הרשעים האלו, ועל כן כל מה שתווכחו באופן התלמוד וכו' - זה הכל יודעים גם הגרמניים רח"ל ולא יועיל לכם, רק דבר אחד אני יודע, שאצל היהודים יש ענין נפלא, שהילדים הקטנים לומדים האלף-בית בניגון ותנועות, ברגש ובאופן נפלא, וזאת אני זוכר מימי הילדות שלי, וזאת ברור שענין זה לא עלה על דעת אף מרגל וקצין גרמני ללמוד אותו, כי למה יהא צורך בהתהפכות כזו, ועל כן - אם אתם יודעים זאת - הרי סימן שאתם יהודים אמיתיים'.

"מובן שתיכף ומיד אמרו האלף-בית בשפת הילדות, חן שעשועים ילדי קודש, כמו שמקובל מדור דור, קמץ אלף א וקמץ ב וכו', עם כל רגשי הניגון, ענה ואמר אותו קצין: 'הרי אתם משוחררים כי אתם יהודים, שזאת לא יכול שום גוי למסור בדרך נרגש כזה!'
"הרב מלאדאן מוסר, שאחד מהם אמר גם נוסח ה'נשמת כל חי' וכו', עם כל הנוסח הקדוש וההתעוררות והרגש הקדושה של עובד ה', ובפרט בשעה כזו מה שהיה עומד לפניהם, מזה גם נתרגש אותו הקצין והודה ואמר שהם יהודים נכונים, וככה נשתחררו בעז"ה ממש ברגע האחרון, והודו כולם לה' על גאולתנו ופדות נפשנו".

(המבשר מתוך הקונטרס 'זכרון בספר')

"המשפחות בליל שב"ק חשבו שוודאי נשאר אצל הרב הנ"ל שהוזמנו אליו, כי מסתמא לא רצו ללכת באישון לילה. בבוקר כאשר ראו שלא חזרו לא אאמו"ר ולא הרב הנ"ל, מזה נעשית כבר חשדא של בהלה, ואמנו הרבנית הצדקנית זל"ה, בצירוף ש"ב ה"ה דודנו הרה"ג מוהר"ר ישע פארהאנד זצ"ל וש"ב מוהר"ר פסח לעמבערגער שהיו כבר בפרעשבורג, התחילו להסתובב מבית אסורים אחד לשני ולא קבלו שום אישור או רושם שהם נמצאים שם במאסר (וזאת לדעת כי אצל הרוסים היו בלתי מסודרים, ולא היו נרשמים בסדר הבאים והיוצאים, ככה שהמצב היה עוד יותר חמור, כי לא ידעו איך להתחיל ההשתדלויות ובאיזה מקום, ונפל פחד מי יודע ח"ו אם לא שלחום כבר לסיביר למקום החושך רח"ל).
"אאמו"ר היה רגיל לספר, שאז בליל שב"ק בהיותם במרתף העמוק, ביקש והתחנן לפני הסוהרים והאנשים שם שיראו לעמוד לפני כסאות המשפט וכנ"ל, אולם הם ענו להם 'הלא אתם אינכם יודעים דרכי השלטון שלנו, שאצלנו יכולים שנים על גבי שנים להיות במאסר ולהירקב ח"ו, ולא לעמוד למשפט, וכשכבר אוחזים ומעמידים לפי המשפט, הרי זה כבר התחלת ה'יום טוב', כיון שיש כבר אופן להידבר על כל פנים...'.

הנס המופלא

"התחלת נצנוצי הניסים היתה בשבת קודש בבוקר. הרשעים הסוהרים היו מלאי שכרות כנהוג אצלם, וכן הפועלים שלהם, אז כיבדו ולקחו האנשים החדשים שנאסרו, לטאטא את החצר של האסירים והמשרדים שלהם, ומשמיא זכו לה לאמנו בהתרועעות הזו בין בתי הסוהר, ופתאום מבעד איזה חור בחומת החצר הנ"ל ראתה את שני הרבנים איככה עובדים בחצר, אז כבר ידעה וראתה המקום שלהם. תיכף רצו הביתה להביא את התעודות שלהם, והביאו מבני המשפחה מי שהיו לו קצת מהלכים בבתי המשפט, אבל כל זה לא הועיל.

"אם כל הטענות שעכשיו רק באו מהמקומות הנדכאים, והרי היה ניכר על גופם צרותיהם, בכל זאת לא הועילו, והם באחת שהנם מתחפשים ובעצם הנם רח"ל קציני נאציים.

"אחד מהקצינים שהיה ממונה שם, הסתכל בשעת עבודתם והיה קצת נראה לו שהם אינם אנשים רגילים מהרחוב, ועל כן אחרי

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

האורח הנכבד שאל, מה לליטאי שכמותו ולספר 'שפת אמת' החסידי המובהק. שאל האורח "למי זה כן מתאים?" אמר הבחור: "לבחורים חסידיים כמונו למשל"

כשהרב מפוניבז' הופיע בישיבה גוראית ונתן פירוש מיוחד על 'שפת אמת' מוקשה שאף אחד לא הבין

הרב אברהם פוקס שליט"א

"לא צחקתי פי יראָה" (בראשית י"ח, ט"ו)

"בשכנותי היה דר יהודי מבוגר, חסיד גור, בשם ר' יוסף דב שטיין (או בכינויו ר' בערל שטיין). הוא היה במרוצת ימי חייו מלמד ומנהל ת"ת ובעל תפקידים שונים. ושמעתי מפיו את העובדה דלהלן, דומני שהוא היה אדם נאמן ודייקן גדול, ואשתדל בס"ד למסור כפי ששמעתי מפיו.

הנ"ל בהיותו בחור צעיר למד בתל אביב בישיבת חידושי הרי"ם, שהיו בה יחסית מספר מועט של תלמידים, בהתאם לגודל הישוב אז. בעש"ק פרשת וירא באחת משנותיה הראשונות של מלחמת העולם (דומני תש"ב), הופיע בישיבה לתפילת שחרית יהודי לא מוכר בתל אביב הקטנה, מראהו לא צעיר, וניכר היה עליו ועל מלבושיו שהוא מתלמידי החכמים יוצאי ליטא. הבחורים קצת התפלאו מה לליטאי שכזה בישיבה גוראית, אבל כמובן נשאלו בתמיהתם.

בתום התפילה ביקש אותו יהודי מהבחור בערל שטיין שעמד לא רחוק ממנו, שיביא לו בבקשה ספר 'שפת אמת' על התורה. הבחור ניגש לארון ושב עם הספר, תוך כדי שהוא תמה באזני האורח הנכבד, מה לליטאי שכמותו ולספר 'שפת אמת' החסידי המובהק. שאל האורח "למי זה כן מתאים?" אמר הבחור: "לבחורים חסידיים כמונו למשל". שחק האורח ואמר לו: "אדרבא, אני תמה איך בחור צעיר יכול להבין 'שפת אמת'. הרי זה בנוי על ידיעות רבות מכל מרחבי הש"ס, ועל המדרשים ושאר פירושי הקדמונים על הפרשה, ובלא זה לא ניתן בכלל להבינו על בוריו. ובפרט שטמונים בדבריו יסודות עמוקים של חכמה. סוף דבר אדרבא, דוקא יהודי מבוגר שכבר למד קצת בחייו, יש לו סיכוי להבין את הספר".

הבחור קצת התקשה לקבל את הדברים. אמר לו האורח "בוא נפתח ונלמד יחד איזה קטע ונראה". פתחו וראו שעומד בקצרה על השאלה הידועה (עי' אוה"ח הק' ועוד) על הפסוק "ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה". שהדבר פלא. אם הקב"ה מעיד שצחקה, הרי צחקה, ואיך יתכן שאם האומה, שרה הנביאה, משקרת חס ושלום. והתירוץ "כי יראה" עוד יותר מפליא. וכי בגלל אי נעימות מאברהם על כך שצחקה, זו סיבה לכחש? הרי אנשים קטנים בהרבה יש שלא משקרים, ובודאי לא בגלל אי נעימות שכזו!

אומר ה'שפת אמת' (הדברים מובאים לא בלשונו) שהכוונה ש'יראה'

לא עתה, אלא בשעת מעשה. הרב מבקש מבערל שיסביר, ובערל כמובן אין לו מושג על מה מדובר בכלל. אומר לו הרב "אני אבאר לך בס"ד אבל צריך לזה איזו הקדמה: דע לך שבשנים האחרונות התחדשה בחו"ל חכמה חדשה הנקראת פסיכולוגיה, ועניינה הכרת כוחות הנפש לעומקם (אז זה לא היה ידוע ומפורסם כהיום). ומייסד החכמה הוא יהודי מתבולל מוינה (בשם ז"פ). וחידושו הכי חשוב הוא, שיש דבר הנקרא 'תת מודע', ועניינו שיש לאדם כל הזמן מחשבות שמניעות ומפעילות אותו, וגורמות לו לעשות פעולות שונות או להימנע מפעולות שונות, והוא אינו יודע כלל במודע שהמחשבות האלו קיימות (היום אנו מורגלים בזה, ואמיתת דבר זה מפורסמת, ומסתיעים בזה להבין כל מיני תופעות הנראות תמוהות, ומשתמשים בזה לרפואה או בחקירת פושעים וכהנה לרוב, אבל במושכל ראשון הדבר נראה זר מאד. היתכן שאני חושב ובכלל איני יודע ממחשבה זו?)".

"וביאר אותו חכם מה גורם לאדם להדחיק את המחשבה המסויימת לתת המודע שלו? אחת הסיבות היא כשהוא ניצב בפני עובדה שמאד מפחידה אותו, ואין לו יכולת נפשית להתמודד עמה, אזי הנפש מתוך הגנה על עצמה, דוחקת את הידיעה זו מהמודעות, וכאילו משכיחה אותה ממנו. למרות שבתת מודע זה בעצם נשאר וזה יכול לצוף משם לאחר שנים רבות או באמצעים שונים".

"ועוד דע לך, שכל הידיעות מהסוג הזה, שחכמי אומות העולם מגיעים אליהן רק בשנים האחרונות, על ידי מחקרים ממושכים,

שהיה עולה אליו והיו לומדים קצת 'שפת אמת' יחד. באותו יום ששי אמר בערל לר' כתריאל: "סבא תמיד אתה מסביר, תן לי להסביר פעם גם כן". הסבא הסכים ובערל בחר את הקטע הזה. אומר לו הסבא: "בדיוק כזה שטיקל (קטע) קשה בחרת? גם אני עצמי אף פעם לא הבנתי מה הוא רומז כאן!". ובכן בערל מסביר את הענין בטוב טעם ודעת, כפי שקיבל מהאורח הבלתי מוכר. ר' כתריאל שומע ואמר לו: "בערל דאס איז נישט דיינע (זה לא משלך), מנין לך זאת?", ובערל מספר על האורח שהסביר זאת. ר' כתריאל הרהר רגע ואמר לו: "בערל בוא תלווה אותי עכשיו לאן שאני הולך". שאל בערל: "הרי אתה לא יוצא מהבית בשעה זו!".

כבר בפולין אמרו על הרב מפוניבז' שהספר 'שפת אמת' הביב עליו ביותר

אמר לו ר' כתריאל: "בוא עמי ואסביר לך כבר בדרך". תוך כדי הליכה בזריזות של מצוה, אומר לו ר' כתריאל: "אתמול הגיעה אניה מאירופה עם פליטים, ולפי התיאור שלך אני משער שהאורח הוא הרב מפוניבז'. הוא גם משכיל בחכמות כלליות (הרב זצ"ל היה ציר בפרלמנט הפולני), ויש לו כושר הסברה מעולה, ואני זוכר עוד מפולין שאמרו שהספר 'שפת אמת' הביב עליו ביותר. לזה אני מצרף את העובדה שיש לו אמא מבוגרת שעלתה ארצה ומתגוררת ליד הישיבה (ברחוב י.ל. פרץ). בודאי בלילה הוא ישן אצלה ובבוקר הוא השכים, וראה מול עיניו ישיבה דחסידי גור. ובדיוק מתאים לו שהוא לא חיפש בכלל בדווקא מנין ליטאי, אדרבא כל חוג שפותח ישיבה על טהרת הקודש הביב בעיניו, והוא בא להתפלל עמכם. ומכיון שראוי להקביל פני אדם גדול שכזה, שבא זה עתה כפליט, אדעתא דגברא רבא לא נדרנא". הם באו לבית אמו של הרב ואכן היה זה הרב מפוניבז' שזיהה כמובן מיד את בערל מהבוקר...

ידועים לחכמי ישראל מאז ומעולם מתוך התורה הקדושה. וגם יסוד זה כבר נכתב על ידי ר' ישראל סלנטר באיגרת המוסר (שנכתבה הרבה לפני העבודה של (אותו חכם) כמעט באותן מילים. שם הוא מסביר מדוע האדם נופל לרוב במלחמת היצר. כי האדם יש לו כוחות בהירים וכוחות כהים (נסתרים, שאינם מודעים ושכליים). בכוחות הבהירים יש לו ידיעות לרוב, היכולות להועיל במלחמתו נגד היצר, אבל היצר עיקר מלחמתו בשטח הכוחות הכהים, עם טענות וחשבונות ותאוות לא מודעים לאדם, ולכן הוא נופל. אבל על ידי לימוד המוסר בשיטה המחודשת של ר' ישראל, ברגש, ובניגון עצוב ובשינון רב של מאמרים מוסריים ועוד, זה חודר לתוך הכוחות הכהים, ואז יש לו כלים מתאימים לנצח את היצר.

איך העיזה לצחוק על הבטחת הבורא ביד שלוחיו המלאכים

"ועכשיו נבוא ל'שפת אמת' שגם הוא הקדים את חכמי האומות בזה. וזו כוונתו במילותיו הקצרות, שאין כוונת התורה כלל ששרה יראה כעת בשעה שאברהם שאל אותה ולכן היא כיחשה. חלילה וחס. אלא שרה בודאי לא זכרה כלל שצחקה ולכן היא כיחשה מתוך וודאות שהיא צודקת (על כגון דא כתב הר"ן בשבועות שאם נשבע, אין זה רק שבועת שקר באונס, אלא בגדר שבועת אמת). והתורה באה להסביר איך זה ששכחה. התשובה 'כי יראה' אז בשעתו, כשצחקה, נפשה נבהלה מאד איך העיזה לצחוק על הבטחת הבורא ביד שלוחיו המלאכים, ומרוב יראה זה נדחק מהמודע, ולא היה מונח כלל בזכרונה. ושבח הוא לשרה אמנו המורה על גודל יראתה מהבורא ית'". עד כאן דברי הרב הליטאי לבערל מיודעינו. לאותו בערל היה סבא מבוגר בתל אביב, רבי כתריאל שטיין זצ"ל, שעוד היה תלמיד של ה'שפת אמת' עצמו, עובד ה' גדול. ר' כתריאל היה נוהג לטבול במקוה קרוב לחצות יום ששי והיה יושב עם בגדי שבת ולומד בלי היסח הדעת עד קרוב לכניסת שבת קודש, והיה עובר על כל המדרש רבה ותנחומא וזוהר הק' ורמב"ן ואור החיים, וכל מיני ספרי חסידות יסודיים. והיתה לו מעין קבלה שאינו יוצא מהבית בשעות אלו לשום ענין, כדי שלא להפריע את ההכנות שלו לשבת קודש. בין שאר הקביעות, היתה לו קביעות עם בערל נכדו,

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

בצר לו, הלך לכותל המערבי ושפך שיחו לפני בורא עולם. כששב לביתו, צלצל הטלפון. על הקו היה יהודי מחו"ל "בקרוב אני מחתן את בני. שמעתי שחיברת ספר חדש. אני רוצה לקנות ממך אלף עותקים, כדי לחלקם לכל המוזמנים בחתונה..."

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על כוחה של תפילה

"הנה נא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר" (בראשית י"ח, כ"ז)
וברש"י: לשון תפילה

ניתן בידינו אמצעי מיוחד של דמעה ובכי, אשר ביכולתו לחולל נפלאות, לבקוע רקיעים ולהגיע עד כסא הכבוד. וכך כתב רבינו יונה: "והמתפלל בדמע, תפלתו נשמעת, שהרי שערי דמעות לא ננעלו". בילקוט שמעוני מובא מעשה המלמד על מעלתה ועל כחה של תפילה:

מעשה בחסיד אחד, עני מרוד, שהיה רגיל להתפלל לה' יתברך שימציא לו את פרנסתו. והיה מתחנן מעומק לבו שיהא זה בדרך של כבוד, ולא יצטרך למתנת בשר ודם. נגלה אליו אליהו הנביא בדמות של גוי, אמר לו: "הא לך שתי מטבעות זהב, עשה בהם סחורה, ותראה ברכה במעשיך".

אך החסיד סרב, הוא לא רצה להנות ממתנת בשר ודם. אמר לו אליהו הנביא: "קחם בתורת הלוואה, וכשיהיה לך להשיב - תשיב".

נטל החסיד את המטבעות ומשכן אותם, תמורתם לוח סכום כסף גדול, והחל לסחור בו. הוא ראה ברכה במסחרו, ועד מהרה התעשר עושר רב.

ככל שהלך אותו חסיד והתעשר, כך הלכו ופחתו תפילותיו. עם הזמן היה שקוע כל כולו במסחרו, לא היה לו פנאי להתפלל, ואף לא ראה צורך להתפלל, שכן עסקיו פרחו ושגשגו.

קרא הקב"ה לאליהו הנביא ואמר לו: ראה מה עשית, היה לי בעולמי חסיד נאמן, שהיה שופך שיחו לפני, ומאז נתת לו שני מטבעות זהב, גרמת לו לחדול להתפלל.

אמר לו: "רבנו של עולם, אלך אליו ואטול בחזרה את מטבעות הזהב".

הלך אליהו אל אותו חסיד, ודרש ממנו ששיב לו את מטבעות הזהב. נטל החסיד את המטבעות הממושכנים והשיבם לאליהו.

והנה, מרגע שהחזיר את המטבעות, הורע מזלו של אותו חסיד, והלך וירד מנכסיו. בצר לו, חזר להרגליו הישנים והטובים. נכנס לבית הכנסת ונשא תפילה לבורא עולם מליבו השבור.

נגלה אליו אליהו הנביא ושאל בשלמו. אמר החסיד: "נהפך עלי מזלי, איבדתי את כל עושרי".

"וכי יודע אתה למה איבדת את ממונך? - כי מאז שהתחלת לראות ברכה בממונך, איבדת את תפלותיך. הקב"ה משתוקק ומתאוה לתפלותיהם של ישראל. אם תרצה, אחזיר לך את מטבעות הזהב, אך בתנאי שלא תאבד את תפלותיך".

אמר החסיד: "שגיתי בדרכי! הואיל והייתי שקוע במסחרי, לא נתתי את לבי להתמיד בתפלותי. אולם עתה אלמד לקח, אעסוק במסחר, ולא אחדל מתפילה לבורא עולם".

החזיר אליהו את שני מטבעות הזהב לחסיד. החסיד שב למסחרו ועשה בו חיל רב, אך הפעם לא שכח את אלוקיו, והיה מתמיד בתפלותיו כמימים ימימה.

טרם יקראו ואני אענה

אחד הרבנים בירושלים, מחבר ספרים ידוע, עמל זמן רב על אחד מספריו. הוא השקיע בו ממון רב, והדפיסו באלף עותקים שהופצו בחניות הספרים. הוא קיווה שבמהדורה הראשונה יכסה את ההשקעה, ובהכנסות יממן את המהדורה השנייה, ממנה אולי יצליח לשלשל מעט רווחים לכיסו.

אך כל דבר צריך מזל, אפילו ספר תורה שבהיכל (זהר נשא, קלד ע"א). במשך תקופה היה הספר מנח בחנויות הספרים כאבן שאין לה הופכין. כעבר זמן אסף המפיץ את הספרים ממדפי החנויות, והחזירם לרב המחבר.

ספר. יטענו לו: אם אין לך כסף, למה הוצאת את הספר?! בשובו מהכותל ראה אדם זקן, שמעד ונפל על הארץ. מיהר לתמך בו ולסייע לו להתרומם. שאל הרב את הזקן: "להיכן כבודו צריך להגיע?"

"לרחוב פלוני בשכונת רחביה".

הרב הזמין מונית ונסע עמו לביתו, סיע לו לרדת מהמונית והוליד לביתו. הזקן הודה לו מקרב לב על סיועו. לאחר מכן נטל הזקן פתק וביקש מהרב שיכתב בו את פרטיו. הרב כתב את פרטיו והחזיר את הפתק לזקן. הזקן עלעל בפתק, וכשראה את כתבתו של הרב, שאלו אם מכיר הוא אדם פלוני. השיב הרב שהוא שכנו הטוב של אותו פלוני.

השניים נפרדו לשלום. כשהגיע הרב לביתו כבר חיכה לו השכן פלוני ליד דלת ביתו ואמר: "הזקן שעזרת לו ביקש ממני לבוא אליך. אתה יודע מיהו?"

"לא".

"זהו העשיר הידוע, שתרם מיליונים למוסדות תורה. הוא שלח אותי לשאל אותך במה אפשר לעזור לך..."

הרב סיפר לשכנו על ההשקעה הכספית הגדולה בהוצאת ספרו. השכן סיפר על כך לעשיר, מיד שלף העשיר פנקס צ'קים מכיסו וכיסה את כל חובותיו. צאו וראו מהו כחה של תפלה!

(מתוך הספר 'משכני אחריך' פנחס)

מה יהיה עכשיו? היכן יאחסן את הספרים? ומה יהיה על ההשקעה הגדולה?

הרב היה שרוי בצער. בצר לו, הלך לכותל המערבי ושפך שיחו לפני בורא עולם.

כששב לביתו, צלצל הטלפון. על הקו היה יהודי מחו"ל, גביר גדול. "בקרוב אני מחתן את בני. שמעתי שחיברת ספר חדש. אני רוצה לקנות ממך אלף עותקים, כדי לחלקם לכל המוזמנים בחתונה..."

הרב לא ידע איך להודות להשם יתברך - "והיה טרם יקראו ואני אענה" (ישעיהו סה, כד). הוא התנצל באזני הגביר שאין לו אלף עותקים, נשאר רק תשע מאות וארבעים...

עוד באותו שבוע הוא קיבל סכום גדול שכסה בבת אחת את כל ההשקעה, ובנוסף לכך נשאר לו רוחים נאים.

השגחה פרטית מכח התפלה

סיפור מופלא נוסף של השגחה פרטית שסיפר אותו רב:

הוא השקיע ממון רב בהוצאת אחד מספריו. הוא היה שקוע בחיבור ספר אחד על הלכות טהרה, ולא היה לו פנאי למצא משקיע לספרו, ובעקבות זאת נאלץ להכנס לחובות כבדים.

מה עושים? פונים לבורא עולם. הלך לכותל המערבי והתפלל לה' שיזמן לו משקיע להוצאת הספר.

בדרך הטבע, אין זה פשוט למצא אדם שיסכים לממן הוצאתו של

קב ונקי
הרב צבי וינברג

ונראה שיש סמך לדבריו במדרש תנחומא (פרק כג) "ויאמר אברהם אברהם- למה ב' פעמים? שהיה ממנהר והולך לשחוט", וכן בתנחומא (פר' צו פרק יג) "ולמה אמר אברהם אברהם שני פעמים? בשביל שהיה רצונו לשוחטו ולעשות רצון קונו היה המלאך ממנהר ואומר אברהם אברהם".

האדם הגדול שעמד בתפילה ולא שמע כלל שיורים ליד אוזנו ברובה

"ויקרא אליו מלאך ד'... ויאמר אברהם אברהם"

(בראשית כ"ב, י"א)

ברש"י כתב שלשון חיבה הוא שכופל את שמו, ומקור דבריו מבראשית רבה (נו, ז) ובמדבר רבה (יד, כ).

בספר סדר פרשיות להאדר"ת כתב: "בדרך צחות יש לפרש שבשביל צדקתו וחסידותו שהיה שקוע בעבודתו לא שמע קריאת המלאך בפעם אחת, וכאשר שמעתי מחסיד קדוש אמיתי אחד ר' ישעי' זעחאווצר זצ"ל שניסה אותו אדון אחד בעת שעמד בתפילת שמונה עשרה וירה בקנה רובה סמוך לאוזנו ולא שמע מאומה", ע"כ.

מה אפשר לקבל ב-18 ש"ח?

בא להיות שותף בזכויות לדורי דורות

1

תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 + כרטיס להגרלה הגדולה

3

תרומה בסך 18 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

4

תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

5

תרומה בסך 18 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 630 ₪:
 גביע כסף
 סכין לחלות כסף
 כף לעוגה כסף
 + 3 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

תרומה בסך 36 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
 ספר "מועד לדוד"
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סכין כסף
 + 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 "דרש דוד" על התורה 3 כרכים
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סכין כסף
 + 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

מאות תלמידים מצטרפים לספסלי הלימודים
 במוסדות תורניים, ע"י פעילי 'אחינו'

עזור לנו לעזור להם, ותזכה גם אתה בזכויות
 לדורי דורות.

בוא להיות שותף בזכויות לדורי דורות.

התורמים יכנסו להגרלה כוללת בסכום של

50.000 ₪

פרס ראשון: זכייה בסך 20.000 ש"ח

פרס שני: זכייה בסך 10.000 ש"ח

פרס שלישי: זכייה בסך 5000 ש"ח

פרס רביעי: זכייה בסך 1500 ש"ח

פרס חמישי: זכייה בסך 1000 ש"ח

פרס שישי: זכייה בסך 500 ש"ח

ועוד 6 הגרלות ביניים בסך 2000 ש"ח כל אחת

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מידי עד לשווי

1790 ₪

להצטרפות וקבלת המתנות: 02-5609000

מעולם לא היתה לי בעיה למצוא מתנדבים. ההיפך הוא הנכון, אנשים עומדים בתור כדי לקבל את הזכות הזאת. זה כבר התפרסם כסגולה מיוחדת לזוגות חשוכי ילדים, ואכן זוגות רבים מספור נושעו לאחר שעשו כאן תורנות בשבתות

המוהל הרה"ח ר' אליהו ירט מספר על פרויקט משולב של הכנסת אורחים וביקור חולים, המתנהל כבר למעלה מ-45 שנה בבית החולים 'קפלן' ברחובות.

הרב יעקב אליעזר לוסינגמן שליט"א

"וְסֵעֲדוּ לְפָנֶיךָ אַחַר תַּעֲבֹרוּ" (בראשית י"ח, ה')

כל יהודי שומר תורה ומצוות שנקלע בשבת קודש, ב-45 השנים האחרונות, לבית החולים 'קפלן' ברחובות, יודע: בקמפוס בית החולים פעיל ארגון 'עזרת חולים', מיסודו ובהנהלתו של המוהל הנודע הרה"ח ר' אליהו ירט, אשר במסירות נפש בלתי ניתנת לתיאור, עמל ומכין יחד עם בני ביתו סעודות שבתיות למבקרים ב'קפלן', החל מסלי מזון הכוללים את מאכלי השבת המסורתיים ומחולקים לשומרי השבת במחלקות האשפוז, וכלה באש"ל מלא, כולל סעודות שבת כיד המלך ולינה בתנאים משופרים, במלונית המיוחדת הפועלת במתחם בית החולים.

"אני כבר לא זוכר מתי בדיוק התחלנו עם זה", מספר הרב ירט, "זה היה בשנת תשל"ב או אולי תשל"ג. התחלנו בקטן, ומהר מאוד הארגון הלך וגדל עד שהגיע לממדים שמעולם לא העזתי לחשוב שהוא יגיע".

"כמו כל דבר טוב שיהודי עושה, גם הארגון הזה נוסד בעצם כמעט באקראי. זה התחיל בכך שהגיעו לבתי יהודים שומרי שבת שנקלעו לבית החולים 'קפלן' בשבתות, יחד עם יולדת או עם חולה שהתאשפז, ולא היה להם איפה להתארח, לעשות קידוש ולאכול כזית חלה. חלקם הכירו אותי ובאו לביתי, והיו גם כאלו שפשוט נכנסו לעיר רחובות, ושאלו איפה יש יהודים שומרי שבת, הם שוטטו וחיפשו עד שהגיעו לשכונת פא"י, והזמנתי אותם לביתי".

"אבל אני ראיתי שלא די בכך. הם הגיעו מזיעים ותשושים, אחרי הליכה ממושכת בעיר לא מוכרת, בחום ובקור. הבנתי שאם אנחנו באמת רוצים לתת פתרון ליהודים שומרי שבת, אנחנו צריכים להתחיל לפעול מתוך מתחם בית החולים עצמו".

"התחלנו לחלק מנות בבית החולים עצמו. מלאכה שבה אנחנו ממשיכים גם כיום, למרות שאנחנו כבר מפעילים מלונית בתוך המתחם. המנות כוללות דגים, בשר שאפשר לאכול קר, כמו פסטרמה וכדו', תמצית של מרק עוף שמבושל בריכוז גבוה ואפשר להמיס אותו במים רותחים ולקבל צלחת מרק מהבילה, מבלי להיכנס לספק בעניין של מבשל בשבת חלילה, לחמניות

ל'לחם משנה' בשלושת הסעודות, סלטים, יין ומיץ ענבים לקידוש ולהבדלה, ואנחנו אף פעם לא שוכחים את החרדל, שאותו אנחנו נותנים לאורחים שלנו כמו אברהם אבינו עליו השלום שנתן לאורחיו לאכול חרדל. את לשונות הבקר אנחנו לא נותנים לצערנו, אבל אולי בעתיד נזכה גם לכך..."

"מלבד המזון עצמו, אנחנו מחלקים גם את כל מה שצריך כדי לעשות את השבת נעימה, החל בעלוני שבת מעניינים, וכלה בקסמי שיניים, מפית לחלות, מפינויים לשימוש במהלך הסעודה, כוס לקידוש, נר קטן ובשמים להבדלה וכמובן נרות להדלקה בערב שבת קודש. כל בוקר כשאני מברך "שעשה לי כל צרכי", אני חושב על קסמי השיניים של סלי השבת... זה "כל צרכי" באמת ובתמים, כי כשאדם נמצא בבית החולים, אם אין לו את הקיסם שהוא זקוק לו, זה יכול מאוד להציק..."

"בהמשך פניתי להנהלת בית החולים, והצעתי להם לפתוח גם מקום לינה לאורחים. במתחם של קפלן היו אז עשרות ביתנים שנתרו עוד מהתקופה בה המקום שימש כמחנה צבאי. רבים מהם קיימים גם כיום, והיה ביתן אחד כזה שהיה די נטוש ולא נעשה בו שימוש כמעט. הוא היה מחולק לשתי דירות, שאחת מהן היתה בשימוש על ידי עובד המקום שהתגורר שם, והחצי האחר ניתן לנו באופן זמני כדי להפעיל שם מלונית קטנה לטובת באי בית החולים, שומרי השבת".

כבדה מאוד. ה'פני מנחם' ראה שנבהלתי אז הוא הרגיע אותי ואמר לי "אל דאגה, לא תהיה לך בעיה עם זה".
"ואכן כדבריו כך היה, מעולם לא היתה לי בעיה למצוא מתנדבים. ההיפך הוא הנכון, אנשים עומדים בתור כדי לקבל את הזכות הזאת. זה כבר התפרסם כסגולה מיוחדת לזוגות חשוכי ילדים, ואכן זוגות רבים מספור נושעו לאחר שעשו כאן תורנות בשבתות".
"אני עצמי מעולם לא נצרכת לעשות שבת בבית החולים, כי כמו שאמרתי, אף פעם לא חסרו לנו מתנדבים, אבל בכל זאת רציתי לראות מקרוב איך זה מתנהל, אז עשיתי את זה כסגולה למשפחה שהיתה זקוקה לישועה, וב"ה הישועה אכן לא בוששה לבוא אחרי שעשיתי כאן תורנות מספר פעמים".

סביר להניח שהיו לכם לא מעט שאלות הלכתיות במשך השנים. איך באמת התמודדתם בנושא? את מי שאלתם?

"קודם כל רחובות היא עיר מלאה חכמים וסופרים ולא חסרים לנו כאן רבנים ידועי שם ב"ה, אבל זכיתי גם לקרבה יתירה אצל מרן הגר"ש ואזנר זצוק"ל, שאבי היה בידידות גדולה אתו עוד מהתקופה שבה התגורר ה'שבט הלוי' בירושלים, והיה שכן של הורי".
"באחת הפעמים כשזכיתי להיות המוהל בברית של אחד מניניו של הרב ואזנר, הוא קרא לבן שלו הצביע עלי ואמר לו: "אתה רואה את היהודי הזה? כשגרנו בירושלים, ואמא ע"ה היתה צריכה לנסוע לבית היולדות, היינו שמים אתכם, הילדים, בבית שלהם..."
"בשאלות מורכבות התייעצתי לא פעם עם הרב ואזנר, והוא תמיד קיבל אותי במאור פנים מיוחד שעד היום צרוב בלב שלי. כך למשל התלבטתי במשך שנים רבות בשאלה איך אני מגיש מרק חם לאנשים במחלקות. מי שמגיע למלונית, זה לא בעיה. יש לנו מטבח עם פלטות שבת והאוכל עומד על הפלטה כמו בכל בית. אבל איך אני נותן מרק חם לאנשים שנמצאים במחלקות, שלא יכולים לזוז מהחולה שאותו הם מלווים?"

"חשבנו לתת קוביות מרק או אבקת מרק, אבל הרב ואזנר אמר שיש עם זה בעיה, כי לא בטוח שזה עבר בישול קודם. בדקתי ב'אוסם' ובחברות נוספות, והתברר שזה כן עובר אידי, אבל הרב ואזנר חשש בעיקר מעשבי התיבול שלא עוברים אידי ובישול קודם לכן, ובכלל השאלה אם האידי נחשב כבישול לכל דבר או לא... בסופו של דבר מצאתי פיתרון שעליו המליץ לי בעל קייטרינג גדול בלונדון, הוא אמר לי להכין מרק תמציתי, ומאז באמת אנחנו מכינים אצלי בבית, מעמידים כל שבוע סיר עם הרבה עוף, עצמות ועשבי תיבול, ומכינים מרק מאוד מאוד מרוכז. לאחר מכן מחלקים לקופסאות קטנות ומקפיאים, וכך מחלקים בסלי המזון בערב שבת במחלקות. בליל שבת אפשר לקחת את המרק הקפוא, להכניס לכוס עם מים חמים, והרי לך מרק עוף חם, כשר למהדרין וללא שום ספק של חילול שבת, באישורו של רבינו בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל".

"השקענו במקום 45 אלף שקל, שיפצנו וסידרנו, עשינו חלוקה פנימית טובה יותר, וכך יצאנו לדרך עם בשורה שלא היתה אז באף בית חולים אחר בארץ, מקום לינה וסעודות שבת לשומרי שבת שמלווים את המאושפזים בבית החולים".

"כמובן שכל האוכל שאנחנו מחלקים שם נמצא תחת פיקוחו המהודר של הגאון רבי אברהם יצחק רובין שליט"א, ראש בד"ץ מהדרין. הרב רובין אמר לי בזמנו, שכשמבשלים אוכל למוסד, חייבים לקבל הכשר. "אם תזמין אותי אליך הביתה, אני אוכל בשמחה כי אני סומך עליך", הוא אמר לי, "אבל אם אתה מבשל לציבור, באופן מסודר וקבוע, זה כבר עניין אחר ולזה צריך הכשר".
"בהמשך היתה לנו בעיה עם השכן שהשתמש עם החצי האחר של הביתן. הוא לא היה מתאים להיות שכן ליהודים שומרי שבת. פניתי להנהלת בית החולים וביקשתי בעדינות שאולי יעבירו אותו לביתן אחר וישכנו לידינו משהו אחר או אולי מרפאת חוץ כלשהי. אבל בהנהלה לא הבינו על מה אני מדבר, אמרו לי "תגיד לו שיפנה את המקום, אין לנו עניין שהוא יגור כאן, הביתן כולו שייך למלונית שלך".

"ראיתי כמה סייעתא דשמיא מלווה את הפעולות שלנו. מלכתחילה לא חלמתי שיינתנו לי שם אפילו חדר אחד, אבל ביקשתי בכל זאת, והנה לא עבר זמן רב ויש לנו ביתן שלם, אנחנו יכולים להרחיב את הפעילות ולארח יותר אנשים בתנאים טובים יותר".

"כמובן שזה עלה כסף רב לשפץ ולהכשיר את המקום, אם אני זוכר נכון זה עלה כ-90 אלף דולרים, כי החלפנו את הגג, הרחבנו חלונות, עשינו אינסטלציה חדשה ועוד ועוד - אבל לקב"ה לא חסר כסף, הוא אף פעם לא קימץ בכספים בכל הקשור לפעילות שלנו שעולה הרבה מאוד. תמיד מגיעות התרומות בזמן, והפעילות ב"ה רק הולכת ומתרחבת בעזרתם הנדיבה של יהודים טובים ובסייעתא דשמיא אדירה המלווה אותנו לכל אורך הדרך".

מפעיל את המלונית בשבתות? זאת בטח משימה די מורכבת...

"זאת בהחלט משימה לא קלה, כי אנשים באים לבית החולים גם באמצע הלילה, בין אם זה עם יולדת או במקרים פחות משמחים. המארחים צריכים להיות זמינים כל הלילה, לקום לכל אחד שדופק בדלת, להגיש לו סעודה אם הוא עדיין לא אכל, ולהראות לו איפה יש מיטה פנויה עבורו".

"כשיצאנו לדרך עם האירוח בשבתות, נועצתי בעניין עם מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'פני מנחם' מגור זצוק"ל. אמרתי לו שאני מחפש זוג מבוגר שכבר חיתנו את כל הילדים, שיעשו את זה בקביעות, אבל הרבי אמר לי לא ולא. זאת משימה מורכבת, ולכן אני צריך למצוא כמה זוגות של מתנדבים שיעשו את זה בתורנות. האמת שדי נבהלתי מהרעיון הזה. מאיפה אני אמצא כל שבת מארחים אחרים? אולי בתשלום אני אצליח אבל מדובר בהוצאה

הרב וואזנר סיים לספר, ולחץ בחום את ידי החולה השוכב לפניו: "כשראיתי את החיוך שלך - נזכרתי בסיפור הזה. אתה שואל כיצד תוכל לברך 'שעשה לי כל צרכי' כשאינך יכול לעשות דבר? אתה מרגיש חסר יכולות מעש? - הרי יש לך שליחות מיוחדת, יש לך שליחות לחייך!"

מה גילה גאון הדור במחלקה הפנימית?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה'" (בראשית י"ה, א)

פרשת השבוע הנוכחי, פותחת בתיאור מעמד מרגש ומרומם במיוחד. בגיל 99, מבוגר ושבע ימים, מל אברהם אבינו את עצמו והפך ליהודי הראשון עלי חלד. ביום השלישי למילתו, כשאברהם עסוק ברפואתו וטרוד בכאביו, מתרחש אירוע נורא הוד באלוני ממרא...

לא שועי עולם, לא מלאכים ולא שרפים. לא חברים קרובים או רחוקים, לא אנשים שהכיר או שקירב. בורא עולם, הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, מתגלה אליו, מגיע למעונו. לא לתת נבואה או לדבר עמו - אלא פשוט כדי לבקר את החולה, פשוט כדי לדרוש בשלומו של אברהם אבינו מקרוב!

כאן מתגלה לנגד עינינו, מלוא יפעתה של מצות ביקור חולים, אשר הראשון שקיימה - הוא הקדוש ברוך הוא. כאן אנו נחשפים לפן ייחודי במצוות החסד, ולמצוה שלפי חלק מהדעות היא מדאורייתא - מצות ביקור חולים. המצוה לבוא, לבקר, לדרוש בשלום החולה ולהתפלל עליו, להשתתף בצערו ולעודד את רוחו.

אם נביט סביבנו, רבים מאיתנו יתקלו ביהודי מוכר פחות או יותר, שעובר עליו חולי או כאב חלילה. זו יכולה להיות מחלה קשה ל"ע, ואפילו שפעת מזדמנת. לפעמים בן משפחה חולה וכל סדר היום מתערער, לפעמים חבר מהכולל או מהעבודה נעדר כבר כמה ימים, ואולי שכן שלא ראינו אותו מזה שבוע. כל אלה נתונים בצרה, מתייסרים, כואב להם, הם סובלים ונאנחים...

האם יש משהו שנוכל לעשות עבורם? יש לנו מה לעשות לשפר את בריאות החבר השוהה בבית החולים, או ידיד שכבר לא נראה מספר ימים? יש לנו כלים או דרכים להקל עליהם, לסייע לרפואתם, לנסות להובילם בחזרה אל דרך הבריאות האיתנה?

מתברר שכן. לא פחות מהרופא המטפל, יש לנו את היכולת לקבוע את גורלו של החולה. הגמרא בנדרים דף מ' קובעת באופן ברור, 'המבקר את החולה גורם לו שיחיה!'. כן! לביקור חולים יש כח חזק במיוחד, לגרום לחולה לחיות, להחזיק מעמד, לשפר את מצבו! זה בדינו להועיל לחולה ולרפאו - באמצעות הביקור אצלו!

זוה עובד בשני המובנים: ראשית, כי המבקר חולה מתפלל עליו ביותר התרגשות, חי את כאבו ומתחנן על שלומו ורפואתו. אחרי

ביקור אצל החולה, ההזדהות עמו כה גדולה, הכאב הופך למשותף, עד שהוא מוביל את המבקר לתפילה ביתר שאת, ביותר התלהבות ועם הרבה יותר כוונה, ואין כמו תפילה כדי לשפר את מצב החולה! לכן, התפילה על החולה בעת הביקור - היא חלק מהמצוה, שבלעדיו לא תהיה המצוה מושלמת.

אך גם בפן הרגשי - המבקר חולה משדר איכפתיות ורגישות לזולתו הסובל, ובעצם בואו לבקר הוא מעביר לחולה מסר של תמיכה, אמירה של עידוד: 'אני איתך, באתי לשאול לשלומך, באתי לראות מה מצבך'. רופא יכול לשפר את מצבו הפיזי של החולה, אך רק מבקר איכפתי ורגיש יכול לשפר את מצבו הנפשי, להעניק לו עידוד שיסייע לו לצלוח את המחלה בשלום ולשוב לבריאות איתנה.

כשמבינים עד כמה המצוה הזו משדרת אכפתיות ורגישות, כמה נשיאה בעול עם הזולת הסובל יש בה, כמה חסד אמיתי צרוף של תמיכה במישהו מתקשה טמון בתוכה, קל יותר להבין את רוב המתנות המורעפות על המבקר חולים. הגמרא במסכת נדרים מבטיחה כי המבקר חולים, ניצול מיצר הרע. ביקור חולים הוא 'קדם הגנה', שאותו יצר ערמומי ונוראי שאינו חדל להשכים לפתחנו ולנסות להכשילנו - נסוג מפניו, בורח ממנו. המבקר חולים זוכה לסייעתא דשמיא ושמירה עליונה מפני היצר הנורא, וחייו הופכים למאושרים ורגועים יותר!

הבה נזכור זאת, כי החולים, לא עלינו, מצויים בינינו. הם צמאים

ליחס, למילת השתתפות, לביקור מרגש, למילה טובה או לעוגה מלווה בבלון פורח. למרות שלא תמיד נעים לשאול או לבקר, אך הרבה יותר כדאי להתגבר: לבקר, לעודד, לחזק, לתמוך, להתפלל - כי הביקור שלנו יכול להביא בכנפיו את רפואתו של החבר, וגם להרעיף עלינו שפע טובה וברכה!

נתפלל כולנו: אבינו מלכנו, שלח רפואה שלימה לחולי עמך, ושמור על הבריאים שלא יחלו, ונוכל כולנו לעבדך בשמחה ובטוב לבב מתוך בריאות איתנה!

חיך ששינה את המצב

היה זה בלובי הכניסה למרכז הרפואי 'מעניי הישועה'. מסדרונות בית החולים לבשו חג, הצוות הרפואי היה נרגש, המאושפזים ובני המשפחות המתונו כבר לרגע הגדול. בשעה היעודה הגיע הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל לבקר בבית החולים שנוהל בהכוונתו, והכל היו נרגשים לקראת ביקורו של גדול הדור.

בין העומדים בשורה הראשונה לקבל את הרב בברכת שלום, עמד גם הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א, רב בית החולים בזמנו וכיום רבה של אחוזת ברכפלד. הוא לא המתין לברכת שלום בלבד, עז היה רצונו לפרוש בפני גדול הדור שאלה הלכתית, אותה נשאל הבוקר על ידי אחד המטופלים. מכיוון שלא ידע כיצד לענות, המתין להזדמנות לשאול את פוסק הדור כיצד יש להורות.

לקראת תום הביקור המרומם, ניגש הרב זיכרמן אל הגאון הרב וואזנר, ופרש את השאלה. מדובר ביהודי מבוגר יחסית, הסובל כאבים שונים ומשונים בכל חלקי גופו. הוא מרותק למיטתו, זקוק לעזרת הצוות הרפואי בכל פעולה קטנה כגדולה, וימיו ובעיקר לילותיו הפכו לכעין סיוט מתמשך, כשהוא לא מסוגל לסייע לעצמו בכלום, ממש כך. 'האם אני יכול לבקר' שעשה לי כל צרכי? והלא אני מוגבל כל כך, אין בכוחי לדאוג לצרכי כלל?' שאל החולה.

כשמוע הרב וואזנר את השאלה, לבו הגדול כבר הבין דבר מתוך דבר... 'היכן הוא מאושפז?' - שאל הגאון. 'ב'פנימית', בחדר השלישי משמאל...'. השיב הרב זיכרמן, והרב וואזנר ממרום גילו ומעמדו, החל עושה את דרכו למקום. כשהמעלית נפתחה ודמותו של גדול הדור נראתה בפתח המחלקה - נעמד כל הצוות ביראת כבוד, דרוכים ונרגשים מהביקור המפתיע.

הרב וואזנר חיפש את חדרו של החולה, ומיד שם פעמיו לשם. כשנכנס ונתקל בעיני החולה המדובר, ניכר הצער על פניו של הרב וואזנר. לא קל לראות יהודי סובל כל כך, מחובר לכל כך הרבה מכשירים ומחטים, והוא שוכב חלוש וכאוב כמעט ללא נייע... החולה הבחין לפתע באורח המרומם שנחת לפתע בחדרו, וניסה לקום מהמיטה...

הרב וואזנר חיווה לו מיד בידיו כי יישב, לבל יטריח עצמו אפילו מעט. הוא קרב אליו, לחץ את ידו בחום, ושאל בהשתתפות: 'מה שלומך? איך אתה מרגיש?' - - -

החולה נאנח, חיך קלות, ושוב נאנח. הרב וואזנר ניצל את 'פירצת' החיך הקטנטן שעלה על שפתי החולה, ושאל קצרות: 'תרצה

לשמוע סיפור?' החולה הנהן במבוכת מה, והצוות הרפואי שהלך והתקבץ במקום פער עיניו בסקרנות מי הוא זה החולה האלמוני, אשר גדול הדור הולך לספר לו סיפור במחלקה הפנימית? - - -
'היה זה כשהייתי עלם צעיר, פתח הרב וואזנר בהתרגשות וחשף טפח משנות נעוריו, 'אני נזכר שכאשר למדתי בישיבת 'חכמי לובלין' בראשות הגאון הנודע רבי מאיר שפירא זצ"ל, פעם קראני ראש הישיבה לבוא עמו, לבקר יהודי שחלה עד שלא כבר הצליח לקום מהמיטה. התלוויתי לרבי לביקור בביתו של החולה, ומיד כשנכנסנו ראינו כי מצבו אכן קשה מאוד...'

כשהחולה הבחין בנו, חיך מאוזן לאוזן, ועל שפתותיו עלתה בת שחוק קלה. זה היה קצת מוזר - האיש במצב כה קשה, בקושי יכול לזוז, והוא מחיך חיך גדול ורחב?! לשמחה מה זו עושה?! מורי ורבי שאל את החולה שאלה זו, ונפעם מתשובתו. וכה השיב החולה: 'הייתי שמח לקום לכבוד הבאים במעוני, להגיש להם שתיה קרה, אולי לכבדם בעוגה חמה... אך אין ביכולתי לעשות זאת! הדבר היחיד שאני יכול לעשות כדי לשמח ולכבד את הבאים בצל קורתך, הוא לחיך אליהם, לשמוח על ביקורם, להגיב להם בחיך רחב וגדול. יבין כבוד ראש הישיבה! זה הדבר היחיד שאני יכול לעשות לכבוד הבאים לבקרני, זו השליחות שלי עלי אדמות, כי זה מה שאני מסוגל לעשות! - האם לא אעשה זאת בחיך גדול ורחב ככל יכולתי ויותר?!'
הרב וואזנר סיים לספר, ולחץ בחום את ידי החולה השוכב לפניו: 'כשראיתי את החיך שלך, נזכרתי בסיפור הזה. אתה שואל כיצד תוכל לבקר' שעשה לי כל צרכי' כשאינך יכול לעשות דבר? אתה מרגיש חסר יכולות מעש? - הרי יש לך שליחות מיוחדת, יש לך שליחות לחיך! תחיך לאנשים הבאים לבקרך, תחיך אפילו לעצמך! תתעודד, בעזרת השם אנשים יצאו ממצב כמו שלך, תחיך ותשמח, 'כי בשמחה תצאון' מכל הצרות ותזכה לרפואה שלימה!'
הרב וואזנר הוסיף לעודדו במילים חמות ומרגיעות, ואחר כך פנה ויצא מבית החולים. את המשך הסיפור שמענו מכלי ראשון, המעיד עליו כפי ששמענו מהרב זיכרמן, שהתעדין מהרופא המטפל: באופן מפתיע ויוצא דופן, החל מאותו ביקור השתפר מצבו של החולה. הוא החל לקום ואף ללכת בכוחות עצמו, ומצב בריאותו השתפר באופן מעורר השתאות!

מדהים עד כמה גדול הכח של ביקור חולים, עד כמה הוא יכול לחולל מהפך, ולהביא יהודי חולה להבראה שלימה ואיתנה. כי העובדה שמבקרים בצילו, מעודדים אותו, נוסכים בו כוחות, משתתפים בצער, משנה לחלוטין את הסטטוס, משפרת את מצב החולה לאין ערוך, וכפי שהגמרא אומרת וסיפור זה מוכיח - הביקור גורם לו שיחיה!

לפעמים אדם עשוי לחשוב, אולי אני חשוב מדי או פשוט מדי לבקר אצל פלוני, הוא לא זקוק לי או שאין לי את הפנאי לעסוק בו. נעמיד לנגד עינינו את דמותו של גאון הדור המבקר אצל יהודי פשוט במחלקה פנימית, מתוך הבנה כי ביקור חולים הינו מצווה המוטלת על כל אחד מאיתנו, בכל גיל ומעמד, כפי שנפסק להלכה.

כל מה שצריך לעשות, זה ללכת ולבקר, לחפש היכן ניתן לעודד, היכן

והנה תיכף כאשר הוציא החפץ חיים את ארנקו כדי להחזיר לו עודף, חטף היהודי את הארנק מידי החפץ חיים ונמלט עם כל השלל שכלל כארבע מאות רובל, שהיו מיועדים להוצאות הדפוס של ספרי החפץ חיים...

ועל תפילותיו של רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, על ילדי ישראל שלא זכו לאור התורה

הרב ישראל ליוש

"וַיִּגְשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם רָשָׁע" (בראשית י"ח, כ"ג)

הזוהר הקדוש אומר דברים נשגבים על פסוק זה: אמר רבי יהודה, רחמיז של אברהם גברו על רחמי נח. כאשר הקב"ה אמר לנח לבנות תיבה כי מלאה הארץ חמס, והוא עומד להשחית את הארץ, הוא אכן באמונה שלמה בונה תיבה מאה עשרים שנה, אבל הוא שותק ולא מבקש תחנונים שיכפר ה' לעם על חטאיו. ואילו אברהם, בשעה שאמר לו הקב"ה כי רבה וכבדה חטאת סדום ועמורה, והוא עומד לעשות בהם כלה, תיכף הוא נזעק לעזרתם ומבקש: "האף תספה צדיק עם רשע?!".

נח לא ביקש רחמים כלל, כי הוא האמין שאם הקב"ה פסק את דינם למבול, כבר כלול בפסיקה זו את כל הרחמים שיכול היה הקב"ה לרחם עליהם. גם אברהם, מאותה סיבה ביקש רחמים רק כפי הצדק, כי האמין שלו היה מגיע להם יותר מן הצדק, מלכתחילה לא היה הקב"ה גוזר עליהם הפיכה. אבל משה רבינו - הסביר המשגיח - ענוותנותו הגדולה הביאה אותו לאהבת ישראל עצומה כל כך, עד כדי כך שלא ראה כלל את רעתם של האחרים. הוא ראה תמיד בכולם אך ורק את טובתם, וכיון שטובתם היתה שימחלו להם במחילה שלמה, אף מעבר למגיע להם מן המשפט, עורר עליהם רחמים גדולים, ולא שקט עד ששמע מפי הגבורה: 'סלחתי כדברך'.

ממשיך הזוהר: אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא נהג בשלמות כראוי, כי הוא רק ביקש לעשות צדק, שלא ימות צדיק עם רשע. בתחילה ביקש שחמישים צדיקים יגנו על העיר, וסיים בבקשה שאפילו אם רק ימצאו שם עשרה צדיקים - לא ישחית בעבורם את העיר. אבל בזאת הוא סיים ולא ביקש עוד. לעומתו, משה רבינו עשה בשלמות, הוא ביקש מהקב"ה שימחל לעם ישראל אף לפנים משורת הדין, שהרי כאשר אמר לו הקב"ה: "לך רד כי שיחת עמך ישראל, עשו להם עגל מסכה, הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם". מיד - "ויחל משה את פני ה' אלוקיו ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך...?", ולא נח ולא שקט עד שאמר: "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". ורק כשאמר לו הקב"ה: "סלחתי כדברך" - נתרצה. מסיים הזוהר הקדוש: 'לא היה בעולם אדם שיגן על דורו כמשה, שהיה רועה נאמן'.

המשגיח תיבל את דבריו בספור על מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. התגלגל דינו של בחור ישיבה לערכאות, והחפץ חיים הוזמן להעיד לטובתו. הסניגור רצה להציג בפני השופט את גדלותו וצדקותו של העד - החפץ חיים, ולשם כך סיפר לשופט שפעם נכנס גנב לביתו של החפץ חיים וגנב משם כמה חפצים, כאשר הבחין בכך החפץ חיים, רץ אחרי הגנב ואמר לו: 'מחול לך מחול לך...'. השופט השתומם ולא האמין למשמע אזניו, כי אצלם לא היה נמצא כדבר הזה, אבל בעם ישראל, החסיד המתחסד עם קונו, מתדבק

הבה נבין את דבריו הקדושים של הזוהר הקדוש - אמר המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל - שאילולא הזוהר היה אומרם, לא היינו מעיזים כלל לומר כך על האבות הקדושים. מדוע באמת משה רבינו ביקש רחמים גם מעבר לדין, ואילו נח לא ביקש כלל, ואברהם ביקש רק בגבול הצדק? אלא, ביאר המשגיח, עפ"י דברי הגמ' בחולין דף פ"ט ע"א: אברהם, משה ודוד היו ענווים, אבל לא דמו זה לזה, דוד אמר: "ואנכי תולעת ולא איש". הגדיל אברהם והנמיך עצמו יותר, שאמר "ואנכי עפר ואפר". ואילו משה היה עניו מכולם, שלא השווה עצמו לכלום, שהרי אמר "ונחננו מה".

"אל תעשו כן, מי יודע אם אותו יהודי אינו זקוק לכסף, אולי יש לו בת בוגרת שצריכה להינשא"...

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ידוע בקנאותו הגדולה נגד הדעות הכוזבות ומייצגיהם. אך יחד עם זאת אהבת ישראל יקדה בו, ורחמי נתמלאו אף עליהם, כפי שסיפר נאמן ביתו הרב משה בלוי זצ"ל: פעם אחת בט"ו בשבט, יצאתי עם רבי יוסף חיים מבית החולים 'שערי צדק'. מרחוק ראיתי תהלוכת נערים צועדת ומתקרבת לעברנו, הם צעדו בשורות, בערבוביה בנים ובנות, כשהם מפזזים שירים עבריים. הם מילאו את כל רוחב הכביש, והעוברים והשבים נדחקו אל צדי הדרך, אל המדרכות. חשבת בליבי שבוודאי מחזה זה יצער את רבי יוסף חיים, ולכן אמרתי לו: "מתקרבת אלינו תהלוכת תלמידים, אולי הרב רוצה לחזור אל בנין בית החולים?". "לא" - הוא ענה לי - "וכי הם לא ילדי ישראל?".

רבי יוסף חיים נשען על כתפי, המשכנו ללכת, וכמו כל הקהל נדחקנו גם אנחנו אל צדי הרחוב. התהלוכה עברה על פנינו, קבוצה אחר קבוצה, בתי ספר מכל רחבי העיר, ועוצמת שירתם גברה. והנה אני רואה שרבי יוסף חיים ממלמל משהו בשפתיו. הטיתי את אזני לשמוע מה הוא ממלמל, והנה אני שומע שהוא חוזר ואומר: "יוסף ה' עליכם, עליכם ועל בניכם, ברוכים אתם לה'", ושוב... "יוסף ה' עליכם, עליכם...". הבחנתי גם שדמעות נקו בזווית עיניו הקדושות, ושפתיו לא פסקו מלהתפלל על הנערים הללו, עד שכל התהלוכה עברה על פנינו...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לי:
israel.layosh@gmail.com

בדרכיו. וכשם שהקב"ה מוחל וסולח לעמו ישראל, ואפי' שחוטאים לפניו, הוא ממשיך להיטיב עמם, להחיותם ולכלכלם, כי רוצה הוא בטובתם המושלמת. כמו כן החסידים, כדוגמת החפץ חיים, חפצים בטובת כל הנבראים, וכיון שטובתו של הגנב שימחלו לו, עשה כך החפץ חיים בלב שלם.

סיפור דומה אירע באחת הפעמים ששהה מרן החפץ חיים בעיר 'וורשא'. בשעה שהלך לבית הכנסת, עצר אותו יהודי, ותוך כדי שקידם את פניו בברכת שלום, הוציא מכיסו שטר בן חמישה רובלים, הוא מסרם לחפץ חיים, ואמר לו שהוא רוצה לשלם רובל אחד, עבור חוב שיש לו מקניית אחד מספריו, והוא מבקש עודף ארבעה רובלים.

החפץ אמר לו שלא ידוע לו כלל מענין החוב, כי הוא אינו מטפל בענייני מכירת הספרים, ורק חתנו מטפל בזה, ולכן אינו מעוניין לקחת ממנו את הרובל. "אכן" - הודה היהודי, "אינני חייב לרב מאומה, רציתי רק לתת לרב מתנה רובל אחד, ולכן נקטתי בתחבולה זו". החפץ חיים סירב לקחת את המתנה, "אינני זקוק לכסף" - אמר. "אם הנך מעוניין לתרום כסף, תוכל לתרום את הכסף עבור השיבה בראד"ן" - הציע לו החפץ חיים. "בסדר" - הסכים היהודי - "יקח הרב את הרובל עבור השיבה!". והנה תיכף כאשר הוציא החפץ חיים את ארנקו כדי להחזיר לו עודף, חטף היהודי את הארנק מידי החפץ חיים ונמלט עם כל השלל שכלל כארבע מאות רובל, שהיו מיועדים להוצאות הדפוס של ספרי החפץ חיים. אנשים רבים התקהלו שם והבחינו במה שאירע, הם רצו מיד לרוץ אחר הגנב ולהשיב את הארנק לידי החפץ חיים, אך החפץ חיים מנע בעדם ואמר להם:

דף היומי בבלי | דף היומי בהלכה | ווארט או סיפור לפרשת השבוע
שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו' | סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

בעוד שבוע ימים חכם בישראל צריך לעמוד בפני המלך ביום פלוני ובשעה פלונית ויבוא גם הכומר וישאל אותו שלוש שאלות ברמזים בלבד והעונה אף הוא נדרש להשיב לו ברמזים בלבד, אם לא יצליח החכם להשיב יגורשו כולם...

תמימותו של היהודי הצילה את הקהילה מגזרה קשה ורצונו הטוב גרם לשפע של סייעתא דשמיא

הרב בנימין גולד

”וַתִּלְךְ וַתְּמַלֵּא אֶת הַחֲמַת מַיִם...” (בראשית כא, יט).

התנהגותה של הגר תמוהה מאד, אחרי שזכתה לראות הנהגת הבורא יתברך, כשפגשה פנים אל פנים במלאכים, ולאחר מכן כשנברא בשבילה בריאה חדשה באמצע המדבר, של מעיין מים חיים, ואחרי כל זה, אחרי שראתה במוחשיות הכי ברורה הנהגת ה' יתברך! היא הולכת וממלאת את החמת מים להמשך הדרך? אחרי שראתה מחזה אלוקים, הרי הייתה צריכה להמשיך באמונה תמימה כי יהיה לה גם מים להמשך הדרך? מבאר מרן ר' לייב חסמן זצ"ל בספרו אור יהל, כי הייתה חסרה להגר אמונה תמימה בבורא עולם, היא ראתה אמונה היא ראתה הנהגת אלוקים ברורה, ובכ"ז מה שלא ראתה בחוש לא האמינה בו

זה נקרא אמונה תמימה! להאמין באמונה שלימה גם כשבחוש ובמציאות לא נראים הדברים, מי שזוכה לכך אשריו ואשרי חלקו! מעשה ביהודי פשוט שהיה בן כפר ולא למד תורה מקטנותו אבל היה בעל אמונה תמימה, לאותו יהודי הייתה עגלה שבה היה מוביל ירקות מהכפר לעיר והנה יום אחד הגיע לעיר כהרגלו ומצא שכל החנויות סגורות על מסגר ובריח שום נפש חיה לא הסתובבה ברחובות, הוא לא הבין מה קרה רק שמע קולות של בכיות נוראיות. הלך הכפרי לכיוון הקולות, עד שהגיע לבית הכנסת הגדול והבחין שהוא מלא מפה לפה וכולם בוכים, שאל לפשר הבכי ובתשובה סיפרו לו: שכומר רשע גדול ושונא ישראל וכל רצונו לנקום בישראל, בא לפני המלך והפציר בו שיוציא כרוז שתוכנו איום, שבעוד שבוע ימים חכם בישראל צריך לעמוד בפני המלך ביום פלוני ובשעה פלונית ויבוא גם הכומר וישאל אותו שלוש שאלות ברמזים בלבד והעונה אף הוא נדרש להשיב לו ברמזים בלבד, אם לא יצליח החכם להשיב יגורשו כולם.

כששמע הכפרי הדברים האלה רץ אל הרב ושאל מדוע אתם מצטערים בעזרת השם אני אלך ואשיב לכומר ואתם לכו לבתיכם לשלום, כששמעו את דבריו חשבו אותו למושגע, אבל הכפרי נסע הישר אל בית המלך, ובדרכו רכש פיסת גבינה לבנה.

כשהגיע לבית המלך נכנס לפניו ופגש את הכומר, צחק הכומר למראהו והיה בטוח בניצחונו, השיחה האילמת החלה, הכומר הציג שתי אצבעות אל מול היהודי, והיהודי הציג לו בתשובה אצבע

אחת, החווירו פני הכומר והמלך דרש לשמוע הסבר, הסביר הכומר, אמרתי לו שיש שני אלוה בעולם, והוא השיב לי שיש אחד. שאלה נוספת שאל הכומר כשהוא מציג חמש אצבעות, והיהודי כתשובה הציג אגרוף. רצה הכומר לסגת מן השיחה, אך לא הייתה ברירה בידו, שוב דרש המלך לשמוע הסבר ונענה, שאלתי אותו מדוע היהודים מפוזרים אם יש להם אלוה אחד, והוא ענה לי שעתידים להיקבץ למקום אחד כאגרוף קפוף. בשאלה השלישית נטל הכומר בקבוק יין אדום, וכתשובה הוציא היהודי פיסת גבינה שבכיסו, הכומר עמד להתעלף, אך המלך דרש הסבר וקיבל, יין אדום הוא רמז לדם הנביא שהם שפכו בתוך מקדשם, והוא השיב לי בגבינה ככתוב בתורתם "אם יהיו חסאיכם כשנים כשלג ילבינו".

העניק המלך מתנה הגונה ליהודי ושילח אותו בשמחה. למחרת פורסם דבר השיחה לפרטיה השאלות והתשובות והיהודים נצלו מרוע הגזרה, התפעלו כולם מחכמתו של הכפרי והרב שלח לקרוא לו, הגיע הכפרי וכולם התאספו סביבו, שאל אותו הרב מנין ידעת להשיב? והיהודי סיפר: הכומר הראה לי שתי אצבעות משמע הוא ינקר את שתי עיניי, ואני השבתי לו באצבע אחת באחת, לרמוז שאני מסוגל לנקר את שתי עיניו. בשאלתו השניה הציג לפני חמש אצבעות משמע ברצונו לסטור לי על פניי, השבתי לו באגרוף אכה אותך באגרוף. בשאלתו השלישית הציג בקבוק יין, משמע ברצונו להתפייס ולהשלים עמך, ואני השבתי לו את פיסת הגבינה כמתנה. תמימותו הזכה של אותו יהודי הצילה את הקהילה מגזרה קשה ורצונו הטוב גרם לשפע של סייעתא דשמיא.

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנתו ב'מהדורת דרשו'

האומר תשעים פעמים 'ותן טל ומטר' בשבת, כדי להרגיל לשונו בתפילה, האם נחשב כמכין משבת לחול?

ומתי מועילה העצה לומר 'מוריד הגשם' תשעים פעמים ומתי לא?

נדונים הלכות אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בבאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

האומר תשעים פעמים 'ותן טל ומטר' בשבת כדי להרגיל לשונו בתפילה, האם נחשב כמכין משבת לחול?

הדין שיאמר אדם צ' פעמים 'ותן טל ומטר' ובוהו יצא ידי ספק אם שכח. והנה יש לדון האם מותר לומר זאת בשבת, ולא הוי מכין לחול, שע"י זה מתיר לעצמו כל הספקות גם בחול?

בשו"ת 'ציץ אליעזר' (חי"ט סי' יד) דן בזה וכתב טעם להתיר, משום שהשגירות בפיו נעשית כבר ביום השבת, ומה שלא יצטרך לחזור במוצש"ק, הוא רק פועל יוצא. ועוד, שלא ברור שתהיה לו מזה תועלת ליום חול, שמא לא יתעורר לו כלל ספק אם אמר 'ותן טל ומטר', ובכל כהאי גוונא אינו נכנס בגדר של הכנה משבת לחול.

והגר"י זילברשטיין ('ברכי נפשי' קונטרס שאלות ותשובות שאלה כו עמ' תשא) כתב טעם להתיר משום שזה הכנה בדיבור, שמותרת בשבת [ראה שם שכתב לדחות ממה שמבואר לכאורה לאיסור בסימן תט"ז סעיף ב וסימן ר"צ ס"ק ד]. ועוד משום שהוי הכנה לדבר מצוה, כמבואר בסי' שז ס"ק א במשנ"ב שיש מתירים הכנה לדבר מצוה [ראה במשנ"ב שם].

אכן מדברי הגרש"י אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב כח אות ד) שכתב שלומר ביו"ט ראשון של פסח תשעים פעמים 'ותן ברכה', שמותר ולא נחשב הכנה, שכיון שסיבת השינוי הוא ביום זה, כיון שמתפללים ביום הראשון של פסח תפילה טל, ורוצה להרגיל עצמו כבר עכשיו להתפלל כראוי, ולכאורה משמע מדבריו שהיכן שהשינוי לא ביום עצמו [וכגון בשבת], אסור משום הכנה.

מתי מועילה העצה לומר 'מוריד הגשם' תשעים פעמים ומתי לא?

בדין הזכרת ושאלת גשמים, כתב השו"ע והרמ"א (סימן קיד סעיף ט ובמשנ"ב ס"ק לט) עצה למתפלל ואינו זוכה, האם אמר 'מוריד הגשם' או שהמשיך להזכיר 'מוריד הטל', שיאמר תשעים פעמים את קטע התפילה מ'מחיה מתים' עד 'מוריד הגשם' כנגד שלושים יום שאומר כן שלוש פעמים בכל יום, ומשם ואילך אם אינו זוכר את הזכיר 'מוריד הטל', הרי הוא בחזקת שלא הזכיר. וביאר המשנ"ב (שם ס"ק לו וס"ק מב) שאחר שלושים יום אומרים

שכבר הורגלה לשונו לומר כהלכה, ואם מרגיל את לשונו לומר כהוגן על ידי שאומר במפוזרים [ל' יום] קל וחומר שמתרגל כאשר אומר ברצף, והוא מדברי הטור שהביא מחלוקת המהר"ם מרוטנבורג והרבנו פרץ, האם מה שאמרינן בגמ' לענין שור המועד ריחק נגיחותיו חייב, קירב נגיחותיו לא כל שכן, אפשר לאומרו גם על הזכרה בתפילה.

וכתב בביה"ל (שם ד"ה אם ביום) שבביאור הגר"א חולק על דברי השו"ע שהביא עצה זו, ומסכים לשיטת רבנו פרץ בטור שלא סבירא ליה כן, והביא שגם הט"ז פקפק בפסק זה, אלא שכתב שכמעט כל האחרונים העתיקו את דברי השו"ע להלכה.

וכיון שלמעשה מצינו בזה מחלוקת הפוסקים, וכיון שגם להלכה לא נפסק כרבי מאיר שריחק נגיחותיו חייב קירב לא כל שכן, אלא כרבי יהודה שצריך שלוש נגיחות בג' ימים, לכן הורה הגרש"י אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא להגר"א נבנצל), שאין להשתמש בעצה זו לכתחילה בימות החמה שמזכירין 'מוריד הטל', שהרי אם יאמר תשעים פעמים ואחר כך יסתפק אם אמר כהוגן, יכנס לספק הפוסקים בזה. אבל לענין הזכרת 'מוריד הגשם' בימות הגשמים, הורה (הליכות שלמה פ"ח דבר הלכה אות לו) שלכל הדעות מנהג יפה הוא לאומרו תשעים פעמים, שכיון שבארץ ישראל מזכירים 'מוריד הטל' בימות החמה, אפילו אם ישכח לומר 'מוריד הגשם', אינו חוזה, ואם כן אין בזה שום הפסד, ואדרבא יש בזה מעלה שיתרגל להתפלל כראוי.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

דנו הפוסקים האם מברכים שהחיינו על מצוה שעושה פעם ראשונה כגון בפעם ראשונה שמניח תפילין או בכלה שמדליקה נרות בשבת ראשונה לאחר חתונתה

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

בענין ברכת שהחיינו על מצוה שעושה בפעם ראשונה

וכ"כ הפרי חדש. שכיון שנחלקו הראשונים בזה שלדעת רש"י והרוקח מברך שהחיינו ולדעת תוס' והרשב"א אינו מברך, ספק ברכות להקל לא יברך שהחיינו.

שהחיינו בציצית ותפילין

השו"ע סי' כ"ב כותב שמי שקנה בגד והטיל בו ציצית יברך שהחיינו כדין קנה כלים חדשים, ולמדו הפוסקים שמשמע שמצד המצווה אין לו ברכת שהחיינו ולכן גבי תפילין לא כתב שיברך שהחיינו, אך הט"ז שם כתב שבפעם ראשונה שמקיים את המצווה בין בציצית ובין בתפילין יברך שהחיינו כמו שפסק הרמ"א ביו"ד לגבי כיסוי הדם. ואלו הש"ך ביו"ד כתב בפשיטות דבציצית ותפילין לא מברכים שהחיינו והוכיח מזה שבכל מצוה אפילו כשעושה אותה בפעם ראשונה לא מברך שהחיינו.

התבואות שור כתב דבר חידוש ליישב את המנהג שלא מברכים שהחיינו בציצית ותפילין בפעם ראשונה, כיון שציצית מחנכים בזה קטנים מגיל שיודעים להתעטף, וכן תפילין משענה שיוודע לשמור תפילין בנקיות הגוף מניח תפילין, א"כ בשעה שהוא קטן לא תקנו ברכה לקטנים וכשנעשה בן י"ג ונהיה בר מצוה זה כבר לא פעם ראשונה שכבר קיים בקטנותו, אבל מנחות אין עושים עד גיל עשרים שאז כשר לעבודה וכן כיסוי הדם שכתב הרמ"א לברך שהחיינו לא מצוי שקטן שוחט, למה שלא מברכים שהחיינו על קדושי אישה אף שהוא זמן שמחה, זה מטעם אחר דכל מצוה שתלויה בדעת אחרים לא תקנו בה ברכה שאם לא תסכים האישה להתקדש יתבטל המצווה. וצריך ביאור למה לא יברך בקטנותו שהחיינו מדין חינוך.

הכרעת המשנ"ב

להלכה הבה"ל סי' כב' כתב שכיון שיש דעות אם מברכים שהחיינו בפעם ראשונה שמקיים מצוה, לכן מי שמניח תפילין בפעם ראשונה ראוי שילבש בגד חדש ויאמר שהחיינו ויכוון לפטור גם את המצווה וכן כתב הרב פתח הדבר סי' רס"ג לגבי אישה שמדליקה נרות בפעם ראשונה, שכתב היעבץ בסדורו שתברך שהחיינו, והוא האריך בשיטות הפוסקים ומסיק שמספק אין לברך, אלא, שתלבש אחד הבגדים החדשים שלה מהנדוניא בשעת המצוה הראשונה ואז תברך שהחיינו בשמחה על הבגד ועשיית המצווה.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מסכת מנחות דף עה:

דנו הפוסקים האם מברכים שהחיינו על מצוה שעושה פעם ראשונה כגון בפעם ראשונה שמניח תפילין או בכלה שמדליקה נרות בשבת ראשונה לאחר חתונתה, או שברכת שהחיינו היא רק במצווה הבאה מזמן לזמן כמו סוכה ולולב, אבל מצוות הנוהגות בתדירות גם כשעושה אותם בפעם הראשונה אינו מברך עליהם שהחיינו.

שיטת רש"י בהקרב מנחה

שורש הנידון מסוגייתנו במנחות (דף עה:); שכתוב בגמרא היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ. ופרש"י שמדובר בכהן שלא הקריב עדיין מנחה מימיו, בפעם הראשונה שמקריב מנחה מברך שהחיינו, עוד פירש (ברש"י כת"י) שמדובר בישראל שמביא מנחה לראשונה בחייו, והקשה הגר"מ אריק זצ"ל בטל תורה הרי כל כהן שמתחיל לעבוד מביא מנחת חינוך, ואם אכן כוונת רש"י למנחת חינוך שהכהן מקריב הרי מנחת כהן כולה כליל ואינה נאכלת, ובברייתא כתוב נטלן לאכלן משמע שמדובר במנחה הנאכלת, וכבר עמד בזה המאירי בברכות (דף לז:); וז"ל והזהר מלפרשה במנחת כהן שנתחנך כמו שפירשו רבים מצד ברכת שהחיינו, שהרי זה כולה כליל היא עכ"ל, ובספר צאן קדשים מיישב דעת רש"י שמש"כ נטלן לאכלן מדבר בשאר מנחות ולא במנחה שפתח בה.

מחלוקת הרמ"א והש"ך בכיסוי הדם

כתב הרמ"א ביו"ד (סימן כ"ח ס"ב) מי ששוחט עוף פעם ראשונה מברך שהחיינו על הכיסוי הדם אבל לא על השחיטה כי מזיק לבריה, וכתב הש"ך שם שמצא ברוקח (סי' שע"א) שכתב בשם ריב"ק משפירא שכל מצוה שעל האדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחילה, צריך לברך שהחיינו, והביא ראיה מסוגייתנו שכשמקריב מנחה מברך שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן.

והש"ך תמה ע"ז למה לא מברכים בציצית ותפילין ושאר מצוות בפעם ראשונה, וכן לא מברכים שהחיינו בקידושי אישה כדכתיב המהרי"ק סי' קכ"ח, וכן במזוזה לא מברכים שהחיינו כמבואר בסימן רפ"ט, ולא ע"כ שגם מצוה שמתחנך בה אין מברכים עליה שהחיינו אם לא שזמנה קובע, וכדעת תוספות והרשב"א, שפי' הדין במנחה בגלל שמשמרות מתחדשות מזמן לזמן, והביא ראיות מהראשונים שלא מברכים שהחיינו במצווה שעושה פעם ראשונה.

האם המקום ממנו הפיקו את ה"מלח סדומית" הוא מאשת לוט שהפכה לנציב מלח?

"וַתֵּבֶט אִשְׁתּוֹ מֵאֲחֶרָיו וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח" (בראשית י"ט, כ"ד)

בגמ' (כריתות ו.) מובא שאחד ממרכיבי הקטורת היה "מלח סדומית". גם בגמ' (חולין קה:) מופיע "מלח סדומית", כטעם לתקנת מים אחרונים, משום "מלח סדומית" המצויה באוכל, שסכנה הוא לעיניים. לגבי זיהוי המקום שממנו מופק "מלח סדומית" נראה מדברי המאירי בשבת, שזה מים המלח הסמוך לסדום, ששם בגמרא (שבת קח:) מובא, שהמים של ים המלח מרפא את העיניים. ומקשה המאירי: "הרי לגבי המלח היוצא מים המלח אמרו שמסמא את העיניים, ותירץ שהמים מרפאין אולם המלח מסמא, או שמרפאין את החולה ומסמאין את הבריא כדרך הרבה מהדברים הרפואיים".

מבואר מדברי המאירי ש"מלח סדומית" הוא מים המלח. אולם מצאנו ב' ידיעות מעניינות לגבי זיהוי מלח סדומית, האחת מספר "שלטי הגבורים" (לרבי אברהם הרופא זצ"ל תלמיד המהר"ם מפאדווה - איטליא ש"ס"ב, דף צו.) שכתב שמלח זה אינו מלח שמופק מהים או מהאדמה, אלא מהמלח שהמטיר הקב"ה על סדום ועמורה. לגבי מה שכתב שהקב"ה המטיר "מלח" על סדום, יש להעיר שבפסוק מופיע שה' המטיר רק "גפרית

ואש", ולא מוזכר מלח, אולם בספר דברים (כט, כב) כתוב: "גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדם ועמורה אדמה וצביים אשר הפך ה' באפו ובחמתו", נראה מפסוק זה שהקב"ה המטיר על סדום גם מלח. (ועיין בחזקוני שם, שפירש על המלה "ומלח" - שנאמר "ותהי נציב מלח").

ובספר "מאמרים ברפואה" (לרבי רפאל מרדכי מלכי זצ"ל, חכם ורופא בירושלים אביו של רבי עזרא מלכי זצ"ל בעמח"ס מלכי בקודש, עין משפט, ושמן למאור, נפטר 1702, נדפס בירושלים תשמ"ה עמ' קמב) כתב: "שמעתי אומרים שאשתו של לוט היא קיימת עד היום והיא נציב מלח, וממנה מביאים מלח לירושלים עד היום הזה, וזהו מלח סדומית שמסמא את העיניים, ונראה דהיינו טעמא, לפי שאשתו של לוט כשהביטה מאחריה וראתה נעשית מלח, אף המלח עצמו היוצא ממנה יש לו אותו טבע ומסמא את העיניים או מזיק לחוש הראות".

להתיר ע"י רוח הקודש תערוכת של מאכלי איסור והיתר

"וַעֲתָה הָיִשְׁב אִשְׁתְּ הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא" (בראשית כז' ז')

את שאר העופות. וצייד שם שמותר לעשות כן דהוי רק גילוי מילתא לברר איזהו העוף הטרף ובכה"ג לא שייך הכלל "לא בשמים היא".

והביא להוכיח מאברהם שע"י רוח"ק סמך להתיר איסור שבויה שהרי היה כהן. וכ' לדחות שכל מה שאמרו "לא בשמים היא" זה רק אחר שהתורה ירדה לעולם, אבל קודם מתן תורה שהתורה עדיין בשמים אפשר לפסוק ע"י רוח הקודש

וברש"י כי נביא הוא - ויודע שלא נגעת בה לפיכך ויתפלל בעדך.

מבואר שע"י רוח הקודש ידע אברהם וסמך ע"ז. ובשו"ת יד אליהו (ח"א סי' נ"ג) דן במעשה שהיה באיש חסיד דנתערב לו עוף טרף עם עופות כשירים, והרגיש ע"י רוח"ק את רוח הטומאה השורה על הטריפה, ועפ"ז סמך להוציא את העוף הטרף והתיר

הופיע הספר

'לקראת שבת מלכתא' מבית 'דרשו'

חוברות 'לקראת שבת מלכתא', של 'דרשו' ענשיו בספר חדש העלונים המבוקשים קובצו לספר חדש בתוספת מאמרים וסיפורים חדשים עונג רוחני אמיתי

החולה ישב למול המרקדים, פניו קורנות משמחה וכולו שרוי באושר. לרגעים ספורים אף אזר מספיק כוחות והצטרף לריקוד - עובדה שהעידה על השיפור המידי במצב רוחו. הוא שמח עד אין קץ, התעודד והתרגש עד דמעות, וכל בני משפחתו הודו למבקרים על שמחת בית השואבה המאולתרת לכבוד החולה האומלל... בשעת חצות ליל התפזרו המבקרים, וגם מיודענו יורד במדרגות הבנין לכיוון ביתו. לפתע, מול עיניו, הוא מבחין באשה המחליקה על שלולית שמן שנשפכה על המדרכה, מועדת ונופלת לכביש, תוך כדי 'גלגול ראש' של ממש, נסיונות להיאחז במוט ברזל, עד שהיא צונחת על האספלט גונחת מכאבים...

הוא מתקרב למקום, כשאצבעותיו כבר מחייגות למוקד מד"א. 'היא נפצעה ללא ספק', הוא מהרהר, 'מי יודע מה חומרת הפציעה... זה לא פשוט לאשה ליפול ככה...' הוא מהרהר, וכשהוא מגיע אליה - הוא מזהה מתוך החשיכה כי האשה שנפלה, האשה שמעדה מול עיניו, האשה שהשתטחה על הכביש גונחת מכאבים, אינה אלא - - - אשתו!

אוי, רבונו של עולם! כל המחשבות הנוגות על גורל האשה שנפלה, התחלפו בחד אמיתי, בבעתה של ממש. הדאגה לגורלה, הפכה לאימה. יללות האמבולנס המתקרב - רק הגבירו את המתח לשיאים... האשה פונתה לבדיקות מקיפות, וכמה שעות מאוחר יותר כבר שוחררה לביתה. צילומים נערכו, רופאים סקרו, כל עצם נבדקה - הכל תקין, שלם, בריא! כמה מכות יבשות וסריטות קלות מהן התאוששה כעבור ימים בודדים, וזהו!

ביום המחרת, סיפרה האשה: 'עברתי ליד הבנין, ושמעתי את קולות השמחה והריקודים מלמעלה. לא כל כך הבנתי מה פשר הריקודים והשמחה בבית רגיל ושמחה, אך אחרי שנפלתי וניצלתי - הבנתי כי הריקודים הללו, שמחתו של החולה שגם בעלי היה שותף פעיל בה - היא שעמדה להצלה, היא ששמרה עליי בעת הנפילה הקשה והותירה אותי בריאה ושלמה ללא פגע!'

כי כך הבטיחו חז"ל ויש מי שזכה להיווכח בזה: כשיהודי משתתף בצער זולתו, מבקר את חברו החולה, מחזק ונושא בעול סבלו של רעהו - הוא ומשפחתו זוכים להינצל מסאת הייסורים, מוותרים להם משמים על העונג המפוקפק להיות חולים בעצמם. ובגלל שהתאמן לבקר חולה - זכתה רעייתו להינצל מנפילה טראומטית, ובריאותה האיטנה נמשכה כמקדם!

ביקור חולים הוא 'תעודת ביטוח' אמיתית למניעת מחלות, להצלה מן הייסורים - כי המבקר חולים זוכה להינצל מהייסורים! הבה ניקח את המסר הזה אל ליבנו, נאמן אותו בחום: ביקור חולים אולי לוקח זמן, לפעמים יכול לגרום למבוכה, איננו יודעים מה המילים הנכונות או שאין לנו את הפנאי. ועדיין, כדאי להתאמן ולהתחזק לקיים את המצוה הזו, כדאי כל כך לבקר את החולה ולעודד את רוחו, למען החולה וגם כי המבקר את החולה מציל את עצמו ומובטח לניסים של ממש מידי אב רחום שבשמים!

ניתן לחזק, מאיפה ניתן להעלות תקוה, כיצד אפשר להעניק כוחות. במילה, בסיפור, בטפיחה על השכם - יכול כל יהודי לעשות עבודת קודש ולרפא חולה, הרבה יותר מרופא מקצוען גדול ומפורסם! ועל אחת כמה וכמה, מלאכי הרפואה, רופאים, אחים, אחיות ואפילו צוותי עזר - מעבר לשליחות הקודש לרפא ולהקל על החולים, חוץ מהתפקיד הקבוע להציל ולשפר חיי אדם, אשריכם שתוך העבודה השגרתית, ביכולתכם לקיים מצוה כה נעלית וחשובה. עם רצון לקיים מצות 'ביקור חולים', עם הענקת יחס חם ואוהד לצד תפילה קצרה נרגשת - העבודה השגרתית תשתדרג למצוה נשגבה, אשר ברכותיה עצומות!

הבה נקבל על עצמנו לבקר את החולה, להאזין לו, לחזק אותו, לעודד את רוחו. החולה בריא, ואנו נרויח שפע אוצרות טובה וברכה, בזכות החסד האמיתי, הזך והצרוף שבביקור חולים!

ריקודים שהצילו...

היה זה בעיצומו של חג הסוכות תשע"ז בעיר מודיעין עילית, כפי ששמעתי מדודי הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א, שהיה עד ראיה למעשה:

שמחת בית השואבה בבית הכנסת המקומי הסתיימה זה עתה, והקהל השמח אך המותש קמעא החל להתפזר. הערב החל בסעודה גדולה לכבוד האושפיזין, נמשך בריקודים סוערים לצלילי מוזיקה משמחת, והסתיים עכשיו - כשאזלו הכוחות להמשיך לרקוד בהתלהבות, כשכל הקהל השמח והמרקד כבר 'נסחט' מעייפות... על השביל בואכה בית הכנסת, עמד יהודי ועצר את אחד היוצאים מבית הכנסת. 'יש כאן, בבנין ממול, יהודי חולה, שמצבו הבריאותי לא איפשר לו לרדת ולהשתתף בשמחת בית השואבה. אולי תסכים לעלות אליו, נעשה לו שמחת בית השואבה בבית, נשמח אותו ונשמח עמו קצת?'

במחשבה ראשונה, האיש כבר עמד לפתוח את פיו ב'לא' נחרץ, ועל שולי שפתו כבר עמדו ההסברים על העייפות המכריעה, הריקודים עד עתה, העובדה שהוא מותש וההשכמה למחרת... אחרי רגע של התלבטות החזק ואמר לעצמו: 'ביקור חולים! לחזק יהודי חולה בעיצומו של חג השמחה! לשמח את לבו! היש שמחה חשובה מזו? תתגבר, תעלה לבקר, תעלה לשמח!'

פחות מחצי דקה חלפה, והיהודי העייף כבר היה במדרגות המובילות לביתו של החולה. הוא נשם עמוקות, התחזק באנרגיות חדשות, חיך בגבורה עילאית ונקש על הדלת. 'גוט מויעד!' קרא לחלל הסלון שכבר שהו בו כמה יהודים, 'אוי, ושמחת בחגך...' - הוא מזמר בגרון ניחר, והכל מצטרפים לריקוד המרומם...

כאילו לא רקד עד כלות הכוחות אך לפני כמה דקות, כאילו זו לו שמחת בית השואבה הראשונה השנה. הוא שותה מעט יין, מברך את החולה בבריאות איתנה, מאחל כי השמחה תועיל לרפואתו, ואינו פוסק מלרקד בשמחה: 'אוי אך שמייה, אוי אך שמייה...'

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפרכר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

שאנו ידידים טובים, שאבוא לשבת לצדו. כשהתיישבתי לידו, פנה אלי ראש הישיבה ואמר בארשת מבודחת ובבת צחוק: "ר' יהושע, בוא נחלק את מיליארד הדולר הראשונים שנאסוף בינינו, חצי-חצי". חייכתי חיוך רחב, אולם במחשבה שנייה הרגשתי שמילים אלה מהוות את תמצית מהותו של ר' נתן צבי. "נחלק את מיליארד הדולר הראשונים שנאסוף"...

מילים אלה היו בעיניי עדות להלך הרוח של ראש הישיבה: כאשר נגע הדבר לבניית עולם התורה - שם מול עיניו מטרה עצומה ואדירה - גיוס מיליארד דולר. וברור לי שאם היה ברשותו מיליארד דולר היה ר' נתן צבי משנה את פני עולם התורה לחלוטין! אני אומר זאת בלי שמץ של גוזמה. שאיפותיו של ר' נתן צבי היו מעל ומעבר לטווח של שאר העולם... והישגיו הוכיחו אמת זו. אם היה לו סכום כזה לא היה הופך רק את ישיבת מיר לממלכה אדירה - אלא משנה את כל נוף הישיבות באופן מרחיק לכת ביותר.

עד שהתמנה ר' נתן צבי לראש ישיבה, היו אנשים חושבים במושגים של אלף תלמידים. ר' נתן חשב במושגים של חמשת אלפים, עשרת אלפים, ואפילו מאה אלף תלמידים. המושגים שלו היו נעלים, ונועדו לבנות את עולם התורה באופן המדהים ביותר שאפשר לדמיין. הוא היה איש עסקים מן השורה הראשונה - אך העסק שלו היה צמיחת עולם התורה.

בדרך הטבע ובהתחשב במצבו הגופני הרעוע, לא היה סיכוי לכל שהשיג ראש הישיבה בשנותיו האחרונות. פעם כשבאתי לנחם אבלים אצל ראש ישיבת פילדלפיה, הרב אליה שווי, על פטירת ר' דוד אחיו, ר' נתן צבי, שהיה אז חולה באופן ניכר, נכנס אל הבית. אחרי צאתו אמר לי ר' אליה: "הכוחות של ר' נתן צבי אינם באים מהעולם הזה. הם באים פון א העכערע וועלט - מעולם גבוה יותר".

(מתוך הספר 'בהיכלם')

הכשיר הוא את חתנו ר' נתן צבי לרשת, בבוא העת, את אדרת ראש הישיבה, והפקיד בידיו כבר אז תפקידים שונים למען הישיבה. הוא היה דן עם ר' נתן צבי בעניינים הנוגעים לניהול הישיבה.

גם בצורת הלימוד הראויה הדרך ר' בייניש את ר' נתן צבי: עד עתה התמקדו בישיבה בלימוד בעיון. בעיקר ר' נחום התרכז בלימוד המסכת בעיון. ר' בייניש האמין שחשוב לא פחות לרכוש בקיאות נרחבת בהכרת המסכת כולה, ועל כן עודד את חתנו להפוך את לימוד הדף היומי לנקודה מרכזית עבור מספר רב ככל האפשר של תלמידים.

לבסוף הפך ר' נתן צבי את חלומו של ר' בייניש למציאות, ואף מסר בעצמו שיעור דף היומי בעיון, שכדי להחדירו נערכו מבחנים. ללא הרף היה הוא מעודד את התלמידים להתקדם בעקביות, ולרכוש היקף של ידע גם כאשר לומדים בעיון. תחת הנהגתו של ר' בייניש גדלה הישיבה עד שכללה קרוב לאלף תלמידים. אף אחד (גם לא ר' נתן צבי) לא ידע לגמרי מהם האמצעים שבעזרתם הצליח ר' בייניש להשיג את התקציב החודשי העצום, שרק הלך וגדל. כאשר נפטר ר' בייניש, חששו בעולם התורה לעתידה של ישיבת מיר.

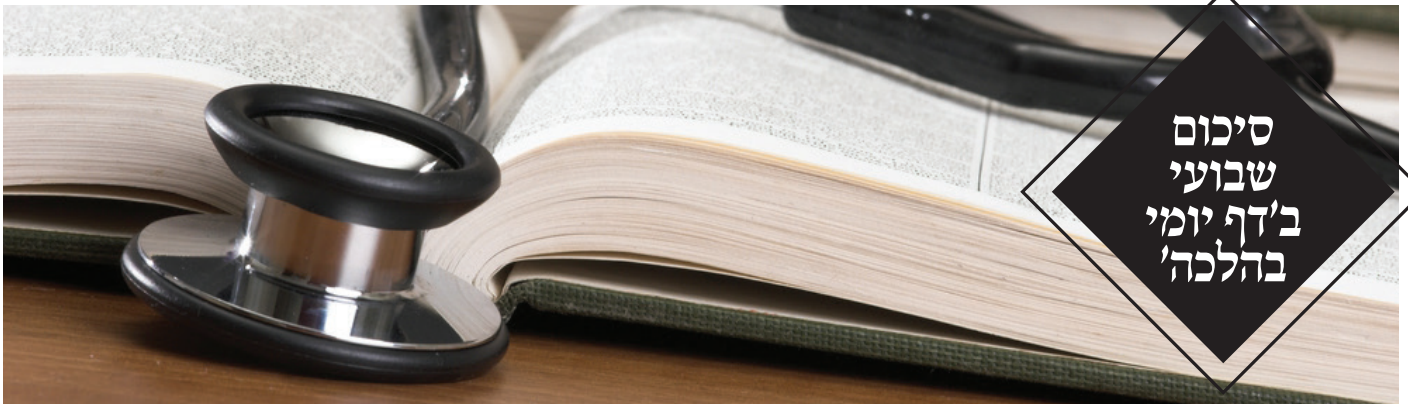
בפתע פתאום נפלה אחריותה הכבדה מנשוא של הנהגת הישיבה על כתפיו של ר' נתן צבי, שהיה חלוש מבחינה גופנית... באותו זמן כבר הקמתי את ישיבת 'נר יעקב'. פגשתי את ר' נתן צבי זמן קצר לאחר פטירתו של ר' בייניש. דיברנו מעט, ואז הוא אמר בגילוי לב מיוחד: "ר' יהושע, אין לי מושג כיצד אכסה את התשלומים הראשונים עבור הכולל".

הסכמתי אתו שמשימה זו הינה אדירה: בנוסף להשגת משכורות האברכים - צריך היה לגייס כספים לאוכל עבור אלף תלמידים! לשלם את חשבון המים ואת חשבון החשמל! הייתה זו אחריות אסטרטגית, ובמיוחד לאדם שמעולם לא נצרך לגייס כספים בסדר גודל זה, אך בטחונו העצום בה' הוכיח את עצמו...

בסיוע גיסיו ובני משפחתו הצליח לא רק לכסות את תשלומי החודש הראשון, אלא אף לרומם את הישיבה כהר המתנשא מעל שמי ירושלים. ר' נתן צבי פילס דרך מבעד למכשולים הרבים, ולמרות חולשתו הרבה, יצר קריית ענק הכוללת מספר רב של בניינים, הגדושים בבחורים ובאברכים הלומדים בהתמדה במשך כל שעות היום והלילה.

"הכוחות של ר' נתן צבי אינם מהעולם הזה".

פעם טסנו שנינו לארצות הברית לגיוס כספים, כל אחד לישיבה שלו (מובן שהתקציב שהייתי אמור לגייס היה טיפה מן הים לעומתו). ר' נתן צבי היה אז באמצע אחד המבצעים לגיוס תרומות עבור בניין (נראה לי עבור בית ישעיה ומיר ברכפלד). בגלל מחלתו קיבל מושב במחלקה הראשונה. באמצע הטיסה הציע אחד הגבאים שלו, שידע

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ האם מותר לחלל את השבת לצורך טיפול בשָׁבֵר?
- ◆ האם מותר להניח מגבת על פצע מדמם בשבת?
- ◆ האם מותר לחלל שבת לצורך פצוע שבדרך הטבע לא יחיה יותר ממספר דקות?

מהלכות רפואה בשבת

- במקרה של שָׁבֵר עָצָם, ישנם מקרים שבהם קיים חשש לסכנה, ואזי יש לחלל את השבת אף במלאכה דאורייתא לצורך הטיפול בשבר, וישנם גם מקרים שבהם קיימת 'סכנת אָבֵר'.
- איסור עשיית פעולה לצורך רפואה עבור מי שאינו מוגדר כ'חולה', הוא ברפואה המועילה בדרך טבעית; אבל רפואה סגולית מותרת אף למי שאינו מוגדר כ'חולה'.
- צידת נחשים ועקרבים באמצעות 'לַחֵשׁ', הגורם להם שלא יוכלו לזוז ממקומם - פעולה שהיתה מוכרת בזמנים עברו - מותרת בשבת.

הוצאת דם וטיפול בפצעים בשבת

- החובל באדם או בבעל חיים בשבת ויצא ממנו דם, עובר על איסור דאורייתא. וכאשר אין לאדם צורך בדם - הרי זו מלאכה 'שאינה צריכה לגופה', שלדעת רוב הפוסקים אסורה רק מדרבנן.
- אסור ללחוץ על פצע פתוח בשבת, בין ישירות ובין באמצעות התחבושת בשעת החבישה וכדומה; מפני שהדבר גורם ליציאת דם הבלוע בבשר.
- נחלקו הפוסקים אם מותר להניח בגד או מגבת על גבי פצע מדמם: יש האוסרים משום שצובע את הבד, ויש שמתירים משום שזו צביעה ב'דרך לכלוך'. ובשעת הדחק ניתן להקל.

מכללי פיקוח נפש בשבת ובחול

- פיקוח נפש דוחה את השבת, שנאמר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חַקְתִּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְנִי בְּפִהֶם", ודרשו חכמינו ז"ל: "וחי בהם - ולא שימות בהם". ולכן, מותר לחלל שבת אף במלאכות דאורייתא כדי להציל נפש מישראל, בין
- הטיפול ביולדת בשבת**
- אשה הנוטה ללדת, מוגדרת - מִשְׁלָב מסוים של תחילת הלידה - כחולה 'שיש בו סכנה', ומותר לחלל את השבת עֲבוּרָה אף במלאכה דאורייתא, אלא שלכתחילה יש לעשות את המלאכות בשינוי.
 - מותר לבעלה של היולדת או למלווה אחר, להצטרף אליה לנסיעה בשבת לבית החולים, גם כאשר הדבר כרוך באיסור; ואף רצוי לעשות כן.

גליון 333
שנה ח' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על ראשי השנה לשרתנו בתמונה

סיפורי חז"ל

והוא עומד עליהם

פעם היו רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק מסובים בבית בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומוזג להם משקאות, מילא כוס משקה ונתנה לרבי אליעזר, לא נטל רבי אליעזר את הכוס. נתן אותה לרבי יהושע והוא לקחה מידו. אמר רבי אליעזר לרבי יהושע, מה זה יהושע שאנחנו יושבים ואדם גדול כרבן גמליאל משרת אותנו, האם לכבוד לו הדבר? ענה רבי יהושע ומה בכך, מצינו גדול ממנו שהיה משרת את אורחיו, והוא אברהם אבינו גדול הדור, שכתוב 'והוא עומד עליהם'. ושמו תאמר כמלאכי השרת נראו לו האורחים, לא כן, כערבים נראו בעיניו, ואף על פי כן שירת אותם, ואנחנו לא זכאים שרבן גמליאל ישקה אותנו? שמע רבי צדוק ואמר, עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ועוסקים בכבוד הבריות? הקדוש ברוך הוא משיב רוחות, מעלה נשיאים, מוריד מטר ומצמיח אדמה, ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד, כלומר אף על פי שאין למעלה ממנו, דואג הוא לכל אחד ואחד, ואנחנו לא זכאים שיהיה רבן גמליאל עומד ומשקה אותנו?
(קידושין ל"ב ב')

פרשת השבוע

ותצחק שרה (י"ח – י"ב)

מסופר על הרה"ק רבי רפאל מבראשד זיע"א, שכאשר נודמן לעיר ששם היתה גרה בתו של הרה"ק רבי שמואל מקאמינקה זיע"א שלא זכתה לבנים. ניגשה אליו וביקשה שיברכה בוש"ק. השיב לה רבי רפאל, השמחה סגולה היא לבנים. כשסיפרה את הדבר לאביה הצדיק, אמר לה, דבר זה למד רבי רפאל מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים. בתורה נאמר 'ותצחק שרה' ולאחר מכן נולד יצחק. בנביאים נאמר 'רני עקרה' ובכתובים נאמר 'אם הבנים שמחה'. אם כך, הגיבה הבת, תמוה הדבר אם שרה צחקה לשם הסגולה שבדבר, מדוע התרעם עליה הקדוש ברוך הוא בשל כך? השיב רבי שמואל, לסגולה צריכים רק כאשר צדיק מבטיח דבר מה. אך כשהקב"ה בכבודו ובעצמו מבטיח כשם שהבטיח לשרה, או כבר אין צורך בסגולות, ולכן התרעם עליה הקב"ה.

ואנכי עפר ואפר י"ח – כ"ז

מסופר על הגה"ק רבי חיים רפפורט זיע"א רבה של לבוב, שחילוקי

דעות היתה קיימת בינו לבין הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. באחד הימים בעת שישב רבי חיים לבדו בבית המדרש והגה בתלמודו, נכנס פנימה אדם אורח, ורבי חיים קידם את פניו בברכת שלום, ואז שאלו רבי חיים מי אתה? השיב האורח, אנכי עפר ואפר. ומי אתה ומה אתה? שאלו האורח. גם אנכי עפר ואפר השיב רבי חיים. אם כך, אמר האורח, מדוע תשרור מחלוקת בין עפר ואפר? הבין הגאון רבי חיים כי האורח אינו אלא הבעל שם טוב הקדוש, והשיב, אכן אין טעם שתשרור מחלוקת, ומאז שרר השלום בין שני הצדיקים.

האחד בא לגור וישפוט שפוט

(י"ט – ט)

מסופר על הגה"ק רבי העשיל מקרקא זיע"א, שכשהיה נער שאלו אחד בדרך חריפות, מה היתה תמיהתם של אנשי סדום? הלא אצלם היה הכול להיפך, ומן הדין היה שדוקא זה שבא לגור הוא יהיה השופט. על כך ענה הנער חריף המוח, והרי גם השואל היה סדומי ולכך שאל להיפך.

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 6:32 ת"א: 6:33 ר"ת: 7:08

זמני כניסת שבת

ירושלים: 5:20 ת"א: 5:34

פרשת וירא

מעשה שהיה

בכל העיר, ואף הגיעה לביתו של ר' לייב, אשתו של ר' לייב רצה מיד לבית המדרש וסיפרה על האסון הגדול לבעלה, ואמרה שמוכרחים לעשות משהו, אולם ר' לייב עצמו לא נתפעל כלל מהשמועה על מעצר בנו, הוא אמר לאשתו שאין מה לדאוג כי עוד מעט ישחררו אותו, ומיד המשיך בלימודיו.

בינתיים התרחקה השיירה של הצאר מדווינסק מרחק הגון, לפתע נעצר הצאר, וציווה על אחד ממלוויו לשלוח תיכף ומיד שליח לעיר, כדי להעביר את הצו המלכותי בדבר שיחרורו המייד של הקבלן היהודי מבית הכלא. לא עבר אלא זמן קצר והשליח חזר ובפיו הידיעה כי הוראתו של הצאר נתמלאה, והקבלן היהודי אכן שוחרר ממעצרו.

מלוויו של הצאר השתוממו שניקולאי טרח כל כך כדי לבצע את שחרורו המייד של היהודי, הם ידעו כי הוא לא נמנה על אוהבי ישראל המושבעים, אלא להיפך, ועל כן לא הבינו מדוע לא יכול היה הצאר לחכות עד שהיה מגיע הביתה, ומשם היה שולח מכתב ובו חנינה לידי העצור, וכי למי היה איכפת אם היהודי היה יושב בכלא כמה שבועות, ובינתיים סובל ודואג לגורלו עד שישוחרר.

אחד מידידיו הקרובים של הצאר אור עוז ושאל את ניקולאי, מה ראה לזכות את היהודי הלז בחסד מלכותי כה מיוחד במינו? מה מצא ביהודי הזה? ניקולאי השיב ואמר: לפני שנים אחדות ערכתי ביקורת של הכוחות המזוינים בבסיס הצבאי שלייד פטרבורג, ונערך לכבודי מסדר חגיגי שבו השתתפו מספר גנרלים שהופיעו בראש הדיוויות שלהם. החיילים המצוחצחים והמגוהצים צעדו בסך איש על מחנהו ואיש על דגלו, והכל דפק במאה אחוז, ואז הבחנתי שרק יחידה אחת לא הגיעה לרמה הדיוק הדרושה, כעסתי על כך מאד וראיתי בכך זלוול בכבודי, ואת הגנרל שהיה מפקדה של אותה יחידה העמדתי לעמוד הקלון, וציוויתי להכניסו לכלא. לאחר מכן חזרתי לארמון ושכחתי לגמרי מהגנרל העצור.

כעבור שנתיים ערכתי ביקורת בבית הכלא אשר במבצר פטוהפבלובסק, ביקרתי בתאים אחדים ושאלתי את העצורים על העוונות שבידיהם: כמה זמן הם יושבים? וכו', באחד התאים ראיתי את הגנרל הנזכר, ושאלתי אותו: איך זה שגנרל כמוהו חבוש בבית הסוהר? הגנרל השיב לי כי כלאו אותו לפי פקודה שלי, כעונש על כך שהחיילים שלו לא הגיעו בשעת המסדר לרמה הדרושה של הדיוק, ציוויתי מיד שישחררו אותו. כפי שאתה רואה המשיך הצאר לספר לידידו, הגנרל ההוא ישב בכלא שנתיים על איוו שטות קטנה, ובמשך כל הזמן לא עלה בדעתי המחשבה לשחרר אותו, פשוט שכחתי ממנו.

היהודים הם בכלל אנשים אחרים – עם מיוחד במינו מסופר: ר' לייב בטלן היה חסיד מחסידי הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א, שחי בדווינסק אשר על גדות הנהר דוינה, הוא היה תלמיד חכם גדול, ואמרו עליו כי הוא בקי בכל הש"ס, ולא זו בלבד, אלא שהוא היה מנותק ומרוחק מהבלי העולם הזה, ישב בבית המדרש כל היום ועסק בתורה ועבודה, הוא גם ישן בבית המדרש, והלך לביתו פעם אחת בשבוע בערב שבת.

לר' לייב בטלן זה היה בן שהיה סוחר גדול ועשיר מופלג, הוא היה קבלן שביצע כל מיני עבודות בשביל הממשלה הרוסית, וכאשר בנו את הביצורים ליד דווינסק, הוא זכה במכרז וחתם חוזה עם הממשלה, כדי לבנות שם מבנים לחיילים, הוא ביצע את העבודה בדיוקנות על הצד הטוב ביותר, וכאשר הושלמה הבניה, הגיעה למקום משלחת של פקידי ממשלה בכירים, וקציני צבא גבוהים כדי לבדוק את הבניינים וכל השירותים הצמודים לקרקטין.

ומעשה בצאר ניקולאי הראשון, שפעם עבר בקרבת לדווינסק, והחליט לסור ולראות את המתקנים הצבאיים, ואת הבניינים החדשים של הקרקטינים שהוקמו שם. הצאר היה מלווה פמליה מלכותית שלכבודה נערכה קבלת פנים מפוארת, במסגרת קבלת הפנים הציגו בפני הצאר גם את הקבלן היהודי שבנה את הפרוייקט. ניקולאי הראשון היה שונא ישראל גדול, ששמו נשאר לדיראון עולם הודות לגזירת הקנטוניסטים – ילדים יהודיים רכים שנקרעו מהוריהם, כדי לשרת בצבא, ואשר כונו "חיילי ניקולאי", העובדה שלצורך בנית הקרקטינים ליד דווינסק, נאלצו להשתמש בשירותו של קבלן יהודי, לא נעמה לחיכו של הצאר, אם כי הוא נאלץ להודות לפחות בליבו פנימה, כי המלאכה שנעשתה היתה טובה, בכל זאת התחשק לו לצאר ניקולאי לחמוד לצון עם הקבלן היהודי.

בעוברו ליד אחד מבנייני הקרקטין, נעצר, סקר את הבנין ואמר, כי נראה לו שאחד הקירות איננו ישר, "לא זה לא יכול להיות" פלט מפיו הקבלן היהודי את המילים הבלתי זהירות הללו, לאחר שהוא נדהם מדברי הביקורת הבלתי מוצדקים והבלתי מבוססים של הצאר. כמובן שהוא מיד התחרט על כך, אולם כבר לא היתה לו אפשרות לקחת את הדברים בחזרה, הצאר התרגו על כי היהודי העיז לחלוק על דבריו, ופקד לחבוש אותו בבית הסוהר. לאחר מכן הוא נסע מהמקום בליווי פמלייתו.

הידיעה על מעצרו של הקבלן היהודי, נפוצה חיש מהר

משל ונמשל

לחיות בהתבוננות ובמחשבה

משל למלך שיום אחד קרא לשלושת בניו ואמר: "ראו נא בני, הן ודאי יודעים אתם כי עז רצוני למנותכם למשרות רמות בממלכתי. אולם ידוע תדעו כי חוק בל יעבור הוא, כי לא ימונה איש למשרה כלשהי אם אינו ראוי לה בזכות מעשיו הטובים. לכן, בני היקרים, צאו למדינת הים למשך תקופה והשתדלו לעשות מעשים שיכשירו אתכם לקבל משרה חשובה". נפרדו הבנים ממנעמי השלטון והפליגו בספינה במשך ימים ארוכים. ככלות המסע, ירדו השלושה אל היבשה, ומול עיניהם השתרע גן רחב ידיים, מלבב עין ומשובב נפש. בגן נתקלו האחים בשלושה אנשים אשר העניקו להם מעצתם. פתח הראשון ואמר: "הכנסו נא אל הגן בשמחה, אך זכרו כי לא לאורך ימים תשארו כאן. בבוא הזמן תצטרכו לחזור כלעומת שבאתם". פתח השני ואמר: "הכנסו, אכלו ושתו כאוות נפשכם, אך דעו כי לא תורשו להוציא מכאן מאומה". השלישי עמד והזהירם: "ברצונכם להינות מהגן? בחרו נא רק את הדברים הטובים, אל תתקרבו אל הרעים". נכנסו השלושה אל הגן פנימה. עינם לא ידעה שובע מכל אשר ראו. עצים נאים, מעיינות מפכים, פירות עסיסיים, ציפורים שקולן ערב. חכמה אדירה של מתכנני הגן ניכרה מכל פינה. הראשון, עבר מעץ לעץ ומילא את כרסו בפירות שטעמם ערב. נהנה מכל רגע. השני אסף אבני חן שהתגוללו בפניות נסתרות בגן. עמל יומם וליל בצבירת שכיות החמדה, כשאינו נח לרגע. האח השלישי ביקש להתחקות אחר חכמתו המופלאה של מתכנן הגן, ולכן, לא הניח דבר בלא שיבחן ויבדוק את תכליתו. הוא ידע כי אם ברצונו לשמור על צלילות דעתו, עליו לאכול ולהשיב את נפשו. גם הרשה לעצמו להכניס לכיסו אבני חן בודדות שנשאו חן בעיניו החוקרות. כך חלפו ימים ארוכים, עד ליום שבו הגיעו שליחי המלך והודיעו כי הגיע הזמן לשוב אל הממלכה. יצא הראשון, ששקוע היה במנעמי הגן, אל העולם הרחב. לא יכול היה לסבול את הניתוק מאותם מטעמים, ונפח את נשמתו. ביקש השני לצאת עמוס בשקים מלאים באבני חן, אך השומרים מיהרו לנשלו מכל עמלו ואף הכוהו מכות נמרצות. הגיע השלישי ועיניו מאירות, נוטל עמו חכמה עצומה. בצאתו הראה לשומרים את מעט האבנים שחפן בכיסו, והללו הניחוהו לצאת עימן, בראותם כי לא ביקש לקחת עימו חבילות גדולות ממנעמי הגן. הגיעו השניים אל הארמון. את הראשון שפניו רוז וגופו כחש, לא הכירו השומרים וסרבו להכניסו. ואילו אחיו, שקנה חכמה, נכנס אל המלך, והלה קיבלו באהבה ובחיבה.

הנמשל: מי שעסק כל ימיו בהתבוננות ובמחשבה כדי להבין את מטרת העולם ותכליתו, זוכה לראות את פני השכינה.

(מתוך מאמר)

אולם כאשר הוריתי להשיב בכלא את הקבלן היהודי, נחרתה דמותו בזיכרוני, ומאז אינני יכול להסיח את דעתי ממנו, כל הזמן אני רואה את פרצופו החיוור והנפחד לנגד עיני, ובמשך כל הדרך מאז שעזבנו את הביצורים של דווינסק ועד הנה, אני לא מסוגל לחשוב על משהו אחר מלבד הקבלן העצור, וכמה שאני מנסה לעלות בראשי מחשבות אחרות קופץ דמותו שלו נגד עיני. הבנתי אפוא כי אין לי ברירה אחרת כי אם לצוות על שחרורו המידי, כדי לשחרר את מחשבותיי ממנו.

הצאר ניקולאי שקע בהרהורים, ולאחר מכן המשיך ואמר: לקבלן היהודי הזה עמדה כנראה איוו זכות מיוחדת, ואולי זוהי זכותו של אביו, שמעתי שאביו הוא רב גדול ואדם קדוש. הבה ואספר לך עוד סיפור שממנו תראה מה כוחו של רב יהודי. פעם הייתי במסעות ונודמן לי ללון בעיירה קטנה, באמצע הלילה שמעתי פתאום קולות משונים, מוזרים ובלתי מובנים, שלחתי לקרוא את הכומר, וכאשר הוא בא אמרתי לו: תשאל אותם מה הם רוצים? הכומר הביט סביבו, לא ראה דבר ולא שמע דבר, הוא השיב לי אפוא בשאלה, כשהוא מבוהל ונבוך כאחד: "את מי עלי לשאול?" אמרתי לו: אתה שוטה, ושלחתי אותו לנפשו. לאחר מכן ביקשתי שיביאו לפני את הרב של העיירה, שאלתי אותו אתה שאלה עצמה מה הם רוצים? והרב השיב לי: הם רוצים שיתנו להם מנוחה, ואני הוספתי ושאלתי ומי מפריע להם? השיב לי הרב: עומדים לבנות כאן מסילת ברזל, ולפי התוכנית צריכה המסילה לעבור דרך בית העלמין והדבר יחייב להעביר את עצמותיהם למקום אחר, ולכן באו המתים כדי לבקש את הצאר שיבטל את הגזירה, וינתן להם לנוח בשלום על משכבם. מיד הוצאתי פקודה שזיוו את מסילת הברזל הצידה, כדי שבנייתה לא תפריע לבית העלמין היהודי.

מכאן אתה יכול לראות, סיים הצאר את סיפורו, שהיהודים הם בכלל אנשים אחרים, אנשים רוחניים יותר עם מיוחד במינו. והצאר המשיך בדרכו כשהוא שקוע בהרהורים.

ציון אדם לחברו

מצוה כה חשובה של

הכנסת אורחים

מסופר על יהודי שהגיע לעיירה בעלזא באישון לילה, פנה לביתו של הרה"ק רבי ישכר דב זיע"א (יומא דהילולא כ"ב מרחשון) בראותו שהאור דולק שם. היה בטוח שיש מבני הבית אנשים שְׁעָרִים ויוכלו לארח אותו עד שיעלה עמוד השחר. להפתעתו פתח הרבי בעצמו את הדלת. וכאשר ראה אותו נתמלא שמחה: "האם כבר אכלת משהו?" שאל הרבי ברכות. היהודי ענה בשלילה. והרבי טרח בעצמו אל המטבח להכין לו ארוחה. כאשר ראה הרבי שהחסיד מרגיש שלא בנח, הפיס את דעתו: "מצוה כה חשובה של הכנסת אורחים אינני יכול לקיים כל יום. בזכותך אני זוכה לקיים אותה בהידור".

עבודת המידות

סיפר אחד מתלמידי החכמים בירושלים, שנכנס פעם אל הרה"ק רבי אהרן לייב שטיינמן זיע"א, ובפיו ההתלבטות להיכן לשלוח את בנו לישיבה גדולה, אחר שנודע כאחד העילויים בישיבתו, הוא החל להעלות צדדים בדרך הלימוד באופן זה או אחר, דיבר על ההספק, ועל מדת נסיונה של הישיבה וכו'. הפסיק אותו ראש הישיבה בשאלה - היכן עובדים יותר על המידות, בירתת? משראה שמושך

הוא בכתפיו כמי שאינו יודע בדבר, אמר לו שיברר ענין עבודת המידות בישיבה, והיכן שעובדים על כך טוב יותר, לשם ישלח את בנו ויראה ממנו ברכה.

להתפלל על השונא

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מולאטשוב זיע"א ציוה לבניו: התפללו בעד שונאיכם שיהיה להם טוב, כסבורים אתם שאין זו עבודת השם זוהי עבודה יותר מכל תפילה.

להאיר פנים לכל אדם

מסופר על הגה"ק רבי יחזקאל טרנא זיע"א ראש ישיבת חברון, שאמר פעם את הדברים דלהלן: האדם עם כל חטאיו והכעסתו את השם יתברך, עומד לפניו ומבקש ממנו על הארת פנים "ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך", ואילו האדם לחברו ואפילו בידידו האהוב ביותר, גם על דמיון שווא מיד הוא בא להקפדה, ומונע ממנו הארת פנים ומראה לו פנים זועפות. וברור שלא זו הדרך.

הכרת הטוב של החזון איש

אחת משכונותיו של החזון איש, הייתה דואגת ומסייעת לאשתו מאוד. הכיר לה החזון איש טובה על כך, והיה לומד תורה עם בניה של אותה אישה, מדי שבת בשבתו, במשך שלש שנים.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ח מרחשון הרה"ק רבי יחזקאל הכהן מראדומסק ב"ר אברהם ישכר דוב (כנסת יחזקאל-תרע"א) יום ראשון י"ט מרחשון הרה"ק רבי שמשון העלר מאווריאן ב"ר משולם פייבוש מזבאריו (תר"ח) הרה"ק רבי אהרן אלימלך שניאור זלמן טווערסקי מקרוסנא ב"ר מרדכי דב מהורניסטייפול (תרפ"ד) יום שני כ' מרחשון הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ב"ר יעקב יוסף (תרי"ב) רבי גדליהו מזאלקווא ב"ר בנימין זאב וואלף (תקל"ז) יום שלישי כ"א מרחשון הרה"ק רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם - ת"ד) יום רביעי כ"ב מרחשון הרה"ק רבי דוד שלמה אב"ד סיראקא (ערבי נחל) ב"ר ירחמיאל (תקע"ה) הרה"ק רבי עזריאל מלובלין ב"ר דוב (ראש הברול - תקע"ט) הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ב"ר יהושע (תרפ"ז) יום חמישי כ"ג מרחשון הרה"ק רבי גדליה ב"ר בנימין זאב מזאלקאווא (תלמיד המגיד - אבי בעל אורח לחיים - תקל"ז) הרה"ק רבי יוסף סג"ל מקאסאני ב"ר צבי (תרע"ב) יום שישי כ"ד מרחשון הרה"ק רבי גדליה משה מזוהיעל ב"ר שלמה (תשי")

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניטין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף הדר"ם על המצוות.

קפנדריא בבית הכנסת (ד)

א) אדם שרוצה "להאריך" דרכו דרך בית הכנסת, "ואינו מקצר", לדבר הרשות אסור, ולדבר מצוה מותר. (בית יהודה, עמוד שי"ח).
ב) בתשעה באב שאסור בלימוד, ורוצה לעשות קפנדריא, יתיישב בבית המדרש לרגע, מבלי לומר פסוק, וסגי בכך, כי גם הישיבה בבית המדרש היא מצוה. (שאלת רב עמוד שע"ד, סימן נ' ובהערה 2). ולענין יכול לומר פסוק מאיכה.
ג) אין לעשות מסוכה קפנדריא. (פסקי תשובות סימן תרל ציון 39 בשם רי"ץ גיאת בספר מאה שערים בשם רב האי גאון. וראה עוד בספר ארבעת המינים כהלכתם, עמוד קס"ח סימן ק"ו בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שמותר לעבור בסוכה כדי לקצר דרכו, כשצריך ללכת למקום שסמוך לסוכה)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ

הר"ר חיים יוסף צבי ברוך זילבר זצ"ל
ב"ר יחיאל מאיר
נלב"ע כ"ה אלול תשע"ח תנצב"ה

נדבת הר"ר פינחס שיינברגר הי"ו

לע"נ חותנו

הר"ר מאיר ב"ר אברהם אבא הלוי ז"ל
נלב"ע ח"י מרחשון תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לבנות "עין חמד" - מקלרת ציון

פְּרָשַׁת וַיִּרְא - הַשְּׁלֵךְ יְהִבְךָ עַל ה'

"וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן הַחֲמָת, וַתִּשְׁלַךְ אֶת הַיֶּלֶד תַּחַת אֶחָד הַשִּׁיחִים"
(בראשית כא, טו)

סופר' זיע"א: כאשר אדם נמצא בצרה וזקוק לישועה, ברור כי מוטל עליו לעשות הכול כדי שבורא העולם יעביר את רוע הגזירה.

עליו להרבות בתפילות, בסיגופים ותעניות, בבכיות, בתחינות, בחזרה בתשובה ונתינת צדקה לעניים.

אך כאשר מגיע הרגע, שבו לדעתו הוא כבר עשה את כל שביכולתו- עליו לשמוח ולזכור כי כל מה שעושה ה' לטובה הוא עושה, וכי עליו לדעת כי לטובתו מונע ממנו הקדוש ברוך הוא לקבל את משאלתו! אף כי אינו מבין מדוע.

חנה הצדקת התפללה במשך שנים רבות כדי לזכות ולהיפקד בזרע של קיימא. כשהגיע יום ראש השנה שבו הקדוש ברוך הוא פוקד את העקרות כמבואר בגמרא, היא עמדה והתפללה בתוך בית המקדש, וקיבלה את ברכת עלי שתפילתה תתקבל, אז הרגישה חנה שזה המירב שביכולתה לעשות.

מאותו רגע "רפתה רוחה ונתקררה דעתה, הן שימלא בורא העולם את בקשתה- או שלא ישמע לבקשתה!" ועל כך אמר הכתוב: "וּפְנִיָהּ לֹא הָיוּ לָהּ עוֹד" (שמואל א' א, יח).

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הקשה הרה"ק מלובלין על פסוק זה: איך יתכן שהגר תפקיר כך את בנה יחידה, בן אשר נולד לה מאברהם אבינו והיה חביב עליה ביותר?

ופירש הרב מלובלין, שכאשר אדם מתפלל, חובה עליו להרבות בתפילה ובתחנונים, אך לאחר התפילה, עליו להשליך את יהבו על ה' ולבטוח בו שיעשה כטוב בעיניו.

אף הגר התפללה וביקשה מים עבור בנה, ומשנוכחה כי אין באפשרותה להשיגם במדבר, היא השליכה את הילד תחת אחד השיחים.

במעשיה כאילו אומרת לה' יתברך: עד עתה אני דאגתי לו, אך משאין בכוחי לעשות דבר, הריני בוטחת בך שתעשה את הטוב ביותר עבורו.

והוסיף הרבי מלובלין ואמר, שהנוהג כן הרי זו עצה טובה שתחשב תפילתו כמיוחדת שבתפילות, ותתקבל ברצון!

מעין זה מצינו אצל חנה, אימו של שמואל הנביא. בספר שמואל מתואר כיצד הירבתה להתפלל מתוך שברון רוח ומרירות נפש.

עד שאמר לה עלי: "לְכִי לְשָׁלוֹם וְאַלְכִי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת שְׁלֵתָךְ אֲנֹכֶךָ שְׁאֵלָתָ מֵעַמּוֹ" (שמואל א' א, יז) וחנה, ששמעה את דבריו, הלכה לדרכה, החלה לאכול "וּפְנִיָהּ לֹא הָיוּ לָהּ עוֹד" (שמואל א' א, יח).

מה כוונת הפסוק באומרו: "ופניה לא היו לה עוד"?

מבאר הגאון ר' משה זצ"ל הידוע כ'חת"ם

הצלחה בגור' הצלחה באריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן בן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה בת מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן קוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה זהבה בת שושנה רייזל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

לרפואה שלימה ציון בן צ'חלה והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת אלי ברוט ומשפחתו

זמני לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	זמני חס
י"ט	17: 20	18: 31	19: 08
כ"א	17: 37	18: 28	19: 04
מיוסף	17: 37	18: 29	19: 04
כ"ב	17: 40	18: 31	19: 07

שואל ומשיב בהלכה - חתוך דברים חריפים - חלק א'

אדם שחתך דברים חריפים, על מה עליו להיזהר? **?** *Ice*

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

הדרך הטובה ביותר להחזיק במטבח סכינים "פרוה" וכן פומפיייה וכדומה, שבהם ישתמשו לחיתוך ירקות ושאר דברים שהם פרוה, ובפרט דברים חריפים כמו בצל, שום וכדומה. מלכתחילה יש לחתוך דברים חריפים פרוה על גבי קרש חיתוך סתמי, ולא על גבי כלי בשרי או חלבי. באופן זה ניתן יהיה להשתמש במאכלים החתוכים לכל מטרה.

דבר חריף כגון, צנון שום ובצל וכן פירות חמוצים מאוד כגון לימון. וכן מאכלים מלוחים מאוד כגון, דג מלוח, שחתכו בסכין בשרי בן יומו [שחתך בו בשר רותח תוך 24 שעות] או שהסכין לא היה נקי, אסור לאכול את המאכל החריף עם חלב עד שיוריד ממקום החיתוך כדי נטילת מקום [2 ס"מ]. או שיטעם את החריף, שאין בו טעם בשר ודי בהדחה. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן צו ס"א וס"ב). והטעם כיון שהחריפות ודוחק הסכין גורמים להוציא את הטעם הבלוע בסכין, ודינו כבלוע בטעם ראשון ממש. ומה שכתבנו לענין טעימה, כ"כ השו"ע (שם) ומשמע אף לכתחילה. ומכל מקום לדעת בני אשכנז אין סומכין על טעימה לכתחילה, מפני שבזמנינו אין אנו בקיאים להבחין היטב בטעמים. כ"כ הרמ"א בתורת חטאת (ריש כלל סא), ובש"ך (שם).

ולדעת בני אשכנז, המאכל החריף כולו נעשה בשרי לכתחילה. **מקורות:** הרמ"א (שם) שיש לאסור כולו לכתחילה, ובדיעבד נאסר רק כדי נטילה. וכתב השו"ע (שם) בדיעבד, כשכבר בושל המאכל החריף עם המין השני, די אם יש פי שישים כנגד להב הסכין או פי שישים כנגד מקום נטילה שהיה צריך לחתוך משני הצדדים. עיין כף החיים (יו"ד סימן צד אות כז).

סכין בשרי נקי היטב ללא שום שמנונית [בן יומו], שחתך בו דבר חריף, המאכל נשאר פרוה. **מקורות:** בשו"ע (יו"ד סימן קכא ס"ז) כתב שנעיצה בקרקע קשה מועילה אף בדבר חריף. וכתב בשו"ת תפלה למשה ח"ג (סימן יא) שכאשר הסכין נקי היטב על ידי שפשוף דינו כנעיצה בקרקע קשה. וכל הדין שאגב דוחק הסכין מבליע ופולט, היינו כשחוששים לשומן שנסרך. וראיה לדבר מ"ש השו"ע (יו"ד סימן צו ס"ה) חתך צנון לאחר שחתך בו לפת אין איסור ומותר.

יש מחמירים. **מקורות:** יש מחמירים, שלא די בהדחה וקינוח ואינם פולטים מה שבלוע בסכין. כ"כ הפתחי תשובה (שם סימן קכא) דבעל נפש יחמיר. וכן דעת פוסקי אשכנז הובאה בספר בדי השלחן (סימן צו ציונים אות לא).

וכל הדין הנאמר לעיל שיש לאסור סכין בשרי שחתך בו דבר חריף, מדובר בסתם סכין שלא ידוע על נקייתו ומן הסתם נשארה בו שמנונית.

נושא בעל הזולת

מסופר על בנו של אחד הצדיקים המפורסמים בארה"ב, שלא זכה להיפקד בבנים, הגיע אותו האברך אל הצדיק הרב אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון איש' זצוק"ל), וביקש שיברכו בבנים, אך הצדיק התחמק. פעם אחת הגיע האברך והודיע, שאינו זז מהמקום עד שהחזון"א יברכו. בתחילה ניסה החזון"א להתחמק, אך האברך לא זז משם, כשראה כך ברכו בבן זכר, ואכן זכו ונולד להם בן למזל טוב, לקראת הברית אמר האברך לאביו, הגם שמן הדין ראוי לתת לאביו את הסנדקאות, אך היות שמרגיש שנושע מברכתו של החזון"א, הוא מרגיש מחוייב לכבד את החזון"א בסנדקאות.

האב הגדול לא התרגש, ואמר לבנו: "תן לי לדבר עם החזון"א ואני כבר אסתדר איתו". נכנס אצל החזון"א ואמר לו: "אם אכן תוכל לומר לי, שבני נושע מברכתך, הריני מוחל לך על הסנדקאות, אך אם לא, זה שייך לי". נענה החזון"א ואמר: "וכי חושב אתה, שלחינם ברכתך את בניך? קראתי עבורו פעמיים את כל ספר התהילים!". כששמע כך אמר האב: "אם אתה מסוגל לקרוא פעמיים את כל התהילים עבור יהודי שכלל אינך מכיר - הסנדקאות שייכת לך!".

מילה וישועה

גטו קובנא, ליטא. בשנות הזעם... צו חמור האוסר קיום בריתות מילה, התפרסם גם בגטו קובנא באביב תש"ב: "כל ילד יהודי יומת יחד עם אימו היולדת" - נאמר. למרות זאת, רצתה הגברת בלוך בכל נפשה ובכל מאודה למול את בנה, בעיתו ובזמנו ואכן, ביום השמיני להולדת התינוק התאסף מניין אנשים בחדרם של בני הזוג בלוך "בבלוק", בו שכנו מוסדות רבים של הגטו.

שעה שהמוהל לקח את סכין המילה בידו, הופיעה מכונית ובה אנשי גסטאפו, ונעצרה ליד הבלוק. הפחד היה גדול. ידי המוהל רעדו. מה עושים? הנועזת מכולם הייתה האם: "מהר מולו את בני-זעקה. "רואים אתה שהולכים לירות בנו, בכולנו, לפחות שימות כיהודי". לבסוף, אירע נס. הרוצחים סיירו בבית המלאכה שהיה באותו בלוק, אך לא נכנסו לחדר, שבו נערכה הברית.

מינויים לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnneEH@gmail.com	הקדשת העלון ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
--	---	---

אם ראשונים כמלאכים - מן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

מן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל - נולד בשנת ה'תרפ"ח (1928) בוויילנה. בשנת ה'תרצ"ה (1935) עלתה משפחתו לארץ ישראל והתיישבה בתל אביב. כבר בהיותו ילד קטן חשקה נפשו לגדול בתורה וביראה ואביו שלחו ללמוד בישיבה לצעירים. בהמשך למד בישיבה שהקים רבו בפרדס חנה. לאחר מכן למד בישיבת חברון בירושלים. בעקבות מלחמת השחרור בשנת ה'תש"ח (1948) הוריו ביקשוהו ללמוד בסמוך אליהם ולכן עבר לישיבת פוניבז' בבני ברק. בעקבות הנחיתו של מן החזון אי"ש זיע"א עבר ללמוד בישיבת סלובודקה שבעיר עם חבר שנצרך לכך. לאחר נישואיו גר בשכונת גאולה, בסמוך לישיבת חברון, ולמד כשלוש שנים בכולל שבישיבת מיר. החל למסור ועדים בישיבת 'כנסת חזקיהו' כששכנה בזכרון יעקב. בשנת ה'תשט"ו (1955) כאשר רבינו היה כבן 27 הזמינו המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל לכהן לצידו כמשגיח קבוע ואף היה יושב מולו מאזין לשיחותיו. בתקופה שלאחמ"כ עבר להתגורר ברכסים סמוך לישיבה הקדושה כנסת חזקיהו.

לאחר פטירת רבי אליהו לופיאן זצוק"ל, מונה למלא מקומו כמנהלה הרוחני של הישיבה. בשנת ה'תש"ל (1969) ביקשו הרה"ג הלל כגן (משגיח ישיבת גרודנא) לכהן בה כמנהל רוחני. בשנת ה'תשמ"ז (1986) ביקשו הגאון רבי יהודה עדס שליט"א לכהן כמשגיח בישיבתו ומאז החל למסור שיחות בישיבת 'קול יעקב' בירושלים. בנוסף מסר שיחות בישיבת 'קן אורה' שבכרמיאל ובבית-המוסר בירושלים. בשנת ה'תשע"ב (2011) הצטרף למועצת גדולי התורה של דגל התורה. שימש כאחד מנשיאי קופת העיר בני ברק. יסד את מעמדי התפילה ביום פטירת השל"ה. והורה את הדרך של מוסדות חרדיים רבים, בשנה האחרונה לחייו יסד את רשת כוללי ערב 'מגיני ארץ' המונה כמה סניפים ברחבי הארץ בהם לומדים 365 יום אף בימי בין הזמנים ערבי שבתות ומועדים משגולת הכותרת היא לימוד מוסר יומי במסגרת הכוללים. הקדיש את כל עיתותיו לקדש את שמו יתברך. נודע כבקיא בכל ספרי המהר"ל והרמח"ל. בעל מידת חסד מופלאה. ענוותן. נודע בהתבטלותו לכל אדם. ראוהו לא אחת מאזין לשיחותיהם של צעירים ממנו בעשרות שנים. התעסק בצדקה וחסד. כיבד כל אדם וראה רק את מעלותיו.

כל ימיו התנהל בעמל התורה וספרי יראה, בדבקות בה' יתברך בתמימות ובשמחה. תפילותיו נודעו לשם דבר. יראתו שקדמה לחכמתו. נפטר ב-י"ט חשוון ה'תשע"ח (2017). חי כ-89 שנים. ציונו ברכסים.

אביו: ר' צבי יחזקאל. **אימו:** מרת טובה גיטל. **אשתו:** מרת רבקה כהן (גדלה כיתומה בבית דודה הרה"ג אהרן כהן, ראש ישיבת חברון. נישאו בשנת ה'תשי"א 1950). **מרביתיו:** הגאונים ר' יואל קלופט, ר' יחזקאל סרנא, ר' יעקב משה חרל"פ, המשגיח ר' אליהו אליעזר דסלר, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש), המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין. **ילדיו:** ר' צבי (ר"מ בישיבת 'קן אורה' בכרמיאל), ר' מרדכי (ראש בית המדרש 'פרידמן' בישיבת מיר). **חתניו:** ר' שלום חיים וייס (משגיח בישיבת 'זיכרון מיכאל'), ר' יונתן אבר (משגיח בישיבת 'היכל יצחק' בירושלים), ר' דניאל ארנפרוינד (משגיח בישיבת 'תפרח'), ר' נתן שרון (מחבר ספרי הלכה). **מספריו:** **ילעבדך באמת** - על התורה, שיחות מוסר בענייני חודש אלול, בענייני אמונה, תורה, מועדים, גמילות חסדים **ידברי חכמים** - מוסר על חודש אלול וחנוכה.

להלן סיפור המעובד מתוך 'איש לרעהו' אותו סיפר ר' אשר מילר ובו ניתן ללמוד מעט מהנהגות רבינו: יום שישי, כ"ה שבט תשמ"א, ערב ש"ק פרשת משפטים. אימי היקרה שתח' הייתה נערה צעירה. במוצ"ש התעתדה להשתתף בשמחה משפחתית שהתקיימה בעיר חיפה. לשבת הזמנה לשהות בבית משפחת קלרמן ברכסים (הגה"צ ר' אורי קלרמן כיהן כראש ישיבת 'כנסת חזקיהו' - כפר חסידים' המקומית).

ביום שישי יצאה בנסיעה ארוכה לרכסים. בימים ההם תחבורה סדירה לא הייתה. בדרך כלל היו צריכים לנסוע ממרכז הארץ לחיפה, ומשם לקחת את הקו המטרופוליני של כפר-חסידים. הדרכו אותה מראש באיזו תחנה לרדת, והרגיעו אותה ש'ברכסים כולם יודעים היכן מתגוררת משפחת קלרמן'. האוטובוס, כנהוג בכפרים, חלף רק ברחובות המרכזיים. שילוט ברור לא היה ברחובות...

ירדה מהאוטובוס והתחילה לחפש, אך אין נפש חיה ברחוב. מסתבר שכולם טרודים בהכנות האחרונות לשבת-קודש הקרבה. השמש הלכה ושקעה, ובנוסף התקדרו השמים בענני גשם. והנה, כבר מתחילים לשמוע 'קבלת-שבת' מביה"כ של המקדימים - 'פגל המנחה'. "אוי ווי! נסערה, עד כמה רחוק בית המשפחה המארכת? ומה עם ה'מוקצה' שעליה?". נערה צעירה שלא רגילה בנסיעות בינעירוניות.

טיפות ראשונות של גשם החלו לטפטף... היא נלחצה ודמעות מעיניה החלו לזלוג... ניצבה בגשם בייאוש. אפילו מטרייה לא היה בידה! והנה פונה אליה איש הדור-פנים, בעל מראה אצילי. פניו קורנות טוב ואהבת הבריות. "מה אפשר לעזור?" שאל. סיפרה שהיא מחפשת את בית משפחת קלרמן. האיש פרש מעליה את המטרייה שלו, וכל הדרך הרעיף עליה דברי עידוד וחיוזוק, לאחר שנכח במתח בו היא שרויה. בהגיעם לבית, עלה במדרגות האבן, נקש בדלת והכריז: "שלום, הבאתי לכם את האורחת לשבת!". הצבע חזר ללחיה. לאחר ש'אלוהו הנביא' עזב אמרו לה: "את יודעת מי ליווה אותך לפה? הרי זה המשגיח, הגה"צ רבי דב יפה בכבודו ובעצמו..."

כמה חסד היה מונח במעשה הזה! אומנם ר' דב עדיין לא היה אז בן שמונים ותשע, אך הוא עבר זה מכבר את שנתו החמישים. האם הרגיש נוח במעמדו ללוות נערה צעירה ברחוב? לפרוס עליה מטרייה? ועוד להרגיע אותה כל הדרך? 'זה לא מתאים' היו חושבים אחרים ויוצאים ידי חובה בהכוונה כללית. **משהו בסגנון: "קלרמן? תלכי שמאלה וימינה, תמשיכי ישר עד סוף המדרגות..."** יהיו שיטענו שזה פגם ב'כבוד התורה' שמנהל-רוחני ינהג כך. מקסימום היה עליו לנקוש באחד הבתים ולבקש ממישהו אחר שילוה אותה! אבל רבינו אציל במידותיו וידע מה שנדרש, ללא התחשבות בכבוד או 'מה יאמרו הבריות'. ביצוע המצווה בשלימות, ללוות אותה עד הבית. להרגיע אותה בדברי חיזוק, ואפילו להכריז על הגעתה באוזני משפחת קלרמן!... רק אציל מידות כמוהו ידע לגמול חסד במקסימום - לא במינימום!

מעשה חסד ושְׂכָרוֹ

הסיפור התפרסם כאש בשדה קוצים בקרב בנות הסמינר ובמשפחותיהם, בקרב אנשי הקהילה, ואף הוריה סבלו בזיונות גדולים.

בעל המעשה, שהסיפור אף הגיע לאוזניו, נגע הדבר מאוד לליבו. אולם, למגינת ליבו מצבו הכלכלי גם לא היה מזהיר בלשון המעטה.

הוא התייעץ עם אשתו, והם הגיעו למסקנה, שכדאי לגשת למוסד בו הנערה למדה ולנסות להגיע להסכם בדבר התשלום עם ההנהלה.

וממחשבה למעשה, הוא ניגש אל מנהל הסמינר, ובתחילת דבריו התנה עמו, שיישאר הדבר בסוד ביניהם, ושום אדם שבעולם לא יידע מזה ההסכם.

הם ישבו במשרדי הסמינר, וחישבו את עלות שכר הלימוד של אותה נערה בכל שנות לימודיה בסמינר. החישוב הגיע לסכום **שבעת אלפים דולרים!**

סכום זה לא היה בנמצא של מספר הסיפור והוא ביקש שיפרסו את החוב. המנהל שאל אותו, מהו הסכום החודשי שיכול לעמוד בו.

הלה השיב לאחר מחשבות רבות, כי יכול להפריש ממשכורתו סך \$100 לחודש. ובחישוב מהיר מדובר ב-70 חודשים שיהיה עליו לשלם! מדובר בכמעט שש שנים רצופות בהם ישלם עבור הנערה.

מנהל הסמינר, שהתרשם מן האישיות, כי מדובר באדם רציני, שאכן ייקח על עצמו את החוב של הנערה החתים את בעל המעשה על כך.

מאחר שהבעיה המרכזית סולקה, והתשלום עד סוף הלימודים סודר, התקשר המנהל למשפחה ואמר להם, כי הנהלת הסמינר התכנסה כדי לדון על כך והוחלט להשיב את הנערה לסמינר ללימודים.

"בנוסף", מספר המנהל להוריה בטלפון, "הוחלט לפטור אתכם מכל תשלום!" אי אפשר לתאר את השמחה העצומה לשמע הבשורה הטובה.

כמובן, המנהל כפי שהתחייב בפני בעל המעשה, לא גילה לאיש, מה גרם לשינוי ההחלטה של הנהלת הסמינר וכיצד התחולל הנס בו ההנהלה הסכימה לקבלה מחדש.

תיכף לאחר אותו מעשה נאצל, בורא עולם שילם לזוג, והם נושעו בבן אחד ויחיד! חוט של חסד משוך על פניו ומוצא חן בעיני כל רואיו וה' מצליחו בכל מעשיו. בעת הסיפור היה אותו בחור בגיל שש-עשרה.

אין אנו יכולים לתאר ולשער, מהו השכר העצום של קיום חסד עם הזולת. לא בכדי אמרו רבותינו, כי האדם העושה חסד עם הזולת, אזי בורא עולם עושה עימו חסד.

רמז לדבר, שכן המלה **חסד** מורכבת משתי מלים - **חס** ד'. דהיינו בורא עולם חס על אותו אדם העושה חסד עם זולתו, שכן בעצם העניין כי האדם גומל חסד עם בנו של בורא העולם, **הרי שהקב"ה 'לא נשאר חייב' ואותו האדם זוכה לישועות מעבר לגדר הטבע.**

האדמו"ר הרב שלמה גולדמן מזוועיהל עוד הגדיל באומרו, **שעל כל פסיעה ופסיעה שהאדם עושה למען זולתו, חוסך הוא בכך אלף פסיעות עבור עצמו!**

להלן סיפור מופלא, שיש בו כדי ללמדנו על מוטיב זה: שנים רבות לאחר נישואיהם היו בני הזוג, מהמשפחות החשובות שבארצות הברית, חשוכי בנים ל"ע.

הללו דרשו ברופאים שונים, הגיעו לפרופסורים בעלי שם עולמי אולם כל אלו לא הועילו להם. בצר להם הם פנו לרבנים, התפללו ושפכו את ליבם אצל שוכני עפר בנוסף לקיום של סגולות רבות, אולם נראה, כי שערי שמים נעולים בפניהם. **והם נותרו עשרות שנים חשוכי בנים.**

עד שבפתע פתאום לאחר עשרות שנות עקרות, הגיעה ישועתם הגדולה, **ונוולד להם ילד אחד בלבד, עלם חמודות מוצלח מאוד בכל ענייניו.**

המספר בהיותו קרוב אל בעל המעשה, ביקש להבין, כיצד הוא זכה לכך. ואכן לאחר הפצרות רבות חוזרות ונישנות לאחר שנים הסכים לגלות את אוזנו.

וכך היה סיפור המעשה: כידוע, הוצאות הלימודים הפרטיים בארצות הברית מגיעות לסכומים גדולים ולעיתים מתקשים ההורים לעמוד בסכומים אלו.

יהודי אחד המתגורר באמריקה, שפרנסתו הייתה בדוחק, לא היה לו די ממון עבור תשלום שכר לימוד עבור בתו בת החמש-עשרה שלמדה בסמינר המקומי.

הנהלת הסמינר שלחה בתחילה עם הבת את ההודעה, שעליהם להסדיר את התשלום. לאחר מכן ניסו ליצור קשר טלפוני ומאחר ועניין התשלום לא הסתדר, נאלצו לשלוח מכתבי אזהרה.

הלה בשל מצבו הכלכלי הקשה, לא יכול היה לשלם, ולפיכך בחר להתעלם מהבקשות החוזרות ונשנות של הסמינר. בסיכומו של עניין כשלא נענו, נאלצו הללו להוציא את הבת בבושת פנים מן הסמינר.

גודל הבושה והצער בחלקה של הנערה היו עצומים.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתאי בן אסטריא אטון זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	גאולה בת טובה ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	מזל בת שמעון
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאת בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחה ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	זילפה בת רנדה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל
נעמי בת נתן ע"ה	משה בן רוזה ז"ל
מרים בת בלה ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'ה ע"ה
ע"ה שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל
יונה בן סעדה ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	אורה בת נעמה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'ה בת נעמה ע"ה

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וירא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת וירא

- א להנאתך ולטובתך - כל קושי אינו אלא טובה גמורה עבורו
- ג אבק שברגליכם - לא ישתחוה לאבק מחשבות בוחי ועוצם ידי
- ה באו בצל קורתני - המיחל ובוטח בה' נשמר מכל רע
- ז תפילה משגת הן - בוחה של כל תפילה
- ח ריקם אל תשיבנו - אין תפילה השבה ריקם, פעמים נענית מיד ופעמים לאחר זמן
- ט אל תבט אחרוך - להתגבר על היצר שמפילו לעצבות בגין העבר
- יא גרש האמה הזאת ואת בנה - להתרחק מחבר רע עד קצה האחרון
- יב הרחק במטחווי קשת - להתרחק מן הכיעור והרומה לו
- יג ויטע אשל - סגולת הכנסת אורחים לכל הענינים ובפרט לזש"ק
- טו לעשות צדקה - להיות טוב ומיטיב לבריות
- יז יגיעת ומצאת - חשיבותנו יתר על המלאכים כי היא באה מתוך יגיעה
- יח מסרי נפשיהו - עקידת יצחק בזמנינו ולמעשה
- כא עשרה נסיונות - כמה עצות לעמוד איתן ב'עשרה נסיונות' כל אחד בשלו
- כד וישב אל נערי - ההתחדשות והשמחה
- כה הנה האש והעצים ואיה השה - העיקר הוא הנקודה הפנימית

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת זירא

להנאתך ולטובתך - כל קושי אינו אלא טובה גמורה עבורו
בפרשתן (כב א-ב), 'והאלוקים ניסה את אברהם ויאמר
 קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את
 יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה
 וגו'. איתא מהרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק ז"ע (פרי הארץ
 בפרשתן ד"ה כללא דמילתא) כי עיקר 'עשרה נסיונות' היו
 לנסותו בענין האמונה, כי בכל אלו היה נראה לו
 כשינוי רצון אצל השי"ת, מתחילה - 'לך לך מארצך'

א. שמעו נא רבותי למעשה נורא המלמדנו על כוח התפילה כשהיא באה מתוך אמונה בהקב"ה כי בידי המתפלל
 לשדד מערכות ולהוושע מחוץ לדרך הטבע כלל בזכות עבדיו הצדיקים. וזאת אשר שמעתי בהיותי באת"ק מירון
 מבעל המעשה, והוא ת"ח מופלג, בקי בכל מכמני תורה כל רז לא אניס ליה, גבוה משכמו ולמעלה, ירא שמים
 מרבים, נודע בשערים, הלה מרבה לפקוד את ציון התנא האלוקי רשב"י. זה כמה שנים שכליותיו (kidneys) פסקו
 מלפעול באופן קשה ביותר (מס' 17, למבינים בדבר), והוכרח לעבור טיפולי דיאליזה (dialysis) מידי לילה בלילה, מבית
 החולים נתנו לו מכשיר ובכל לילה נכנס למיטתו והיה מחבר עצמו למשך כ-10 שעות לאותו מכשיר, אף בהיותו
 במירון בשבתות היה מטפל בעצמו כן, כי לא ניתנה לו רשות מאת הרופא להחסיר אפילו לילה אחת כי נפשו
 תלויה בזה, מלבד כל זאת היה עליו להתייצב לפני הרופא פעם אחת בכל חודש 'לדעת את שלום כליותיו ומה
 יעשה בהן' (שהרי טיפולי הדיאליזה נעשו בביתו ולא בבית"ח).

אט אט החמיר מאד מצבו, ובלית ברירה הוחלט לערוך בו 'השתלה' (kidney transplant), כידוע שחסד גמל הבורא
 עם ברואיו, וברא בכל בריותיו שתי כליותיו כשאפשר לחיות עם אחת מהנה ואת השניה 'לתרום' לזקוקים אליה,
 וכבר נמצא תורם, הוקבע זמן להשתלה בבית החולים ב'קולומביה' שבאר"ב (Columbia USA) גם סילק כל התשלום
 בסך \$ 180,000 טבין ותקילין.

אבל, בכדי שיהיה גופו מוכן ומזומן לעריכת ההשתלה עבר בדיקות מקיפות לרוב, ומכורח המציאות הכריחוהו
 לעבור סדרת טיפולי שיניים - לתקן את הניתן לתקן, ומה שלא ניתן לעקור לגמרי, כי אם ישנו חור אפילו הקטן
 ביותר באחד משיניו מסוכנים חייו, שמא יסתתר באותו חור 'חיידק' (bacteria) ויזיקנו, בדקו ומצאו כי להציל את
 השיניים דורשים הרופאים סך 130,000 שקלים, ולגודל הסכום דחה את האיש את הענין, עד תחילת ימות הקיץ
 תשע"ח, אז 'באו מים עד נפש' ובלית ברירה קבע תור אצל רופא השיניים בשבוע שאחר חג השבועות.

לקראת יום השבת וחג השבועות שחל במוצאי שב"ק נסע מירון כדרכו בקודש, במוצאי החג
 ניגש אל ציון הקודש, ואלו היו דבריו בהתחננו לפני הבורא בזכות רבי שמעון ענני זכותו יגן עלינו, רפואה שלימה
 תרפאנו בזכות אדוננו בר יוחאי... רבי שמעון, נצרך אנכי ל'נס' קטן, וכבר לימדונו חז"ל שמלומד בניסים אתה (כלשון
 הגמרא מעילה יז.) ובעצמך אמרת יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין, על של עתה באתי, שני כליות בגופי, ולנס
 קטן אני נצרך - שישונו לפעולתם כבראשונה...

באמת אמרו, שבקשה זו היא מחוץ לגדרי הטבע, וכעין 'תחיית המתים' ממש, כי 'כלייה' שאינה עושה פעולתה
 שוב אין לה תקנה כלל בדרך הטבע... ולא ביקש על 'נס קטן' אלא על נס כקריעת ים סוף... אמנם האיש הלזה
 ברוב אמונתו בהקב"ה ובזכותיה דרשב"י היה פשוט בעיניו שאין זה אלא נס קטן, וכדבר של מה בכך...

בימים שלאחר חג השבועות הגיע זמנו להיבדק אצל הרופא כמנהגו אחת לשלושים יום, והנה הוא רואה כי פני
 הרופא מחליפים צבעים, ומרוב תדהמה, התרגשות ופליאה זועק כיצד... מה קרה... מה... נבהל האיש כהוגן, בפחדו
 כי רב, מי יודע מה קרה לכליותי, הרופא מיהר לקרוא לרופא גדול ממנו הממונה עליו, וזה קרא להוד מעלת
 הפרופסור (professor), וכולם נענו בפליאה ותדהמה, אדון נכבד, אין בידינו כל הסבר רפואי לכך, אירע עמך מה שלא
 אירע עם איש בעולם, נתקיים בך 'אחרי בלותי הייתה לי עדנה', כליותיך עובדים ועושים פעולתם כאחד האדם...
 הגידה נא לנו, מה עשית, איזה טיפול ואצל איזה רופא היית, אמר להם האיש, הלכתי לרופא הגדול, מחולל הפלאות
 הרי הוא רשב"י, המלומד בניסים והוא 'טיפל' בי כראוי...

ולא נרגעה דעתם של הרופאים, עד שפקדו עליו - הבה ננסה לעבור את השבוע הבא מבלי טיפולי דיאליזה,
 וככלות השבוע שוב הנה ונבדוק אותך... וכן עשה - אחרי כמה שנים שהתמיד בדבר ולא החסיר לבצע את

באר הפרשה - וירא

וכאשר הגיע לשם 'ויהי רעב בארץ' והוכרח לעזוב אותה, 'וירד אברם מצרימה' מיד 'ותוקח האשה בית פרעה'... כי ביצחק יקרא לך זרע ולבסוף 'והעלהו שם לעולה', אך הוא התחזק בלבבו באמונה פשוטה בכוראזי שלא להרהר אחר מידותיו בלל, ומשם נתעלה לרום מדרגותיו.¹

והנה בריש הפרשה הקודמת כתיב 'לך לך מארצך', ופירש"י 'לך לך' - להנאתך ולטובתך. ועפי"ז צריך לפרש גם כאן בפרשת העקידה 'לך לך אל ארץ המוריה' - להנאתך ולטובתך, ויש לעיין מה שייך שיהיה להנאתך ולטובתך, בשעה שהוא הולך לעלות על המוקד את בנו יחידו הנולד לו בהיותו כבן מאה שנים.

הדיאליזה אפילו לילה אחת מלילותיו, כעבור שבוע שב אל הרופא שמצא את כליותיו פועלים כרגיל, ועדיין לא הסכים לשחררו מבלי כלום - שכאמור, מעולם ועד עתה לא נשמע כדבר הזה, שהכליות שפסקו מלעבוד, ועוד באופן חמור כזה, ישובו לפעול כאילו לא עבר עליהם כל חולי, לכן אמרו לו, עתה נעשה נסיון של שבועיים מבלי הדיאליזה, יחדיו נגיע לשלושה שבועות רצופות מבלי דיאליזה, ובזה נווכח להכיר מצבך האמיתי, ואכן, הנס שרשב"י עשה עמו חי וקיים, וכעבור שבועיים אמרו לו הרופאים, אדון נכבד אין לנו כל הסבר, אבל, הינך בריא לחלוטין, שוב לביתך, לך אכול בשמחה לחמך, והחזר לנו את מכשיר הדיאליזה... ומאז הכל מכנים אותו רבי מרדכי בעל הנס.

ב. בכוחה של 'אמונה פשוטה' מצינו להרה"ק 'היסוד העבודה' זי"ע (חלק ד' פ"ב אות ז), וז"ל. אברהם אבינו, מה שזכה הוא ויצחק ויעקב אין הפה יכול לדבר - ואין מחשבת אדם בעולם משיג, ואפי' מלאכי עליון אינם משיגים מעלתם... ובכ"ז, בהעקידה לא נצח את היצה"ר כ"א ע"י תמימות גדולה ואמונה פשוטה. 'וירא את המקום' - ר"ל מה שהשי"ת הנקרא 'מקום' הבטיחו על זרע יצחק שהוא יעקב הנאמר בו 'ויפגע במקום' (להלן כח יא), דבר זה ראה וסילק זאת ממחשבתו למרחוק, לאמר - בער אני ולא אדע כי אין נברא יכול להשיג מחשבת בוראו ית"ש, עכ"ל, ביאור דבריו, כי בהליכתו להר המוריה ראה ברוח קדשו את יעקב בן בנו יצחק, וכמרומז באומרו 'מקום', ותמה עד מאד, כיצד יקרה כדבר הזה, והרי הנני הולך לשחוט את יצחק כיצד יצא ממנו בנו יעקב, אכן אברהם סילק מחשבה זו למרחוק, בהתחזקותו באמונה תמימה 'בער אנכי ולא אדע' ואין לי אלא לעשות רצון אבי שבשמים.

והעיקר, לפקוח עיניים עיוורות, כי כמה פעמים ימצא האדם את הנהגת ה' עמו בהשגחה פרטית - אם רק יפקח עיניו להתבונן מעט בנעשה סביבו, ותחת הבכיה והיגון על מצבו יפקח עיניו ויראה את ה' העומד לצדו בכל עת ושעה, וז"ל הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (בפרשתו, שנת תרפ) על הפסוק (יט יד) 'ויהי כמצחק בעיני חתניו' - כשבא לוט לספר לחתניו שהמלאכים עומדים להפוך את העיר ורק בידם להמלט ולהציל עצמם ואת חייהם, ויש לתמוה הרי היו רואים בעיניהם פלא גדול שכל העיר מנער ועד זקן הוכו בסנורים ונלאו למצוא הפתח שהיו סמוכים אליו ועומדים על גביו, ועכ"פ הי' צריך להתעורר חשש בלבם, אולי יוכל עוד כהנה וכהנה ולמה הי' עוד לצחוק בעיניהם. ונראה שגם זה הי' ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין, כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב. וזה לימוד לאדם שיש כמה זמנים וכמה ענינים, אשר באם ישים אליהם לב היה רואה מפלאות תמים דעים השגחתו הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בזדון לבו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. ובזמנינו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מטו ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים.

ג. פלאי פלאות מבאר הגאון רבי חיים קאופמאן זצ"ל (במשחת שמן, עמוד פ"א) דלפי דעת רוב המפרשים לא נגלה הקב"ה אל אברהם אבינו רק בבית בין הבתרים, ובאותה שעה כבר היה אברהם בן שבעים שנה. נמצא שמגיל שלש שאז הכיר את בוראו (נדריים לב). עד היותו בן שבעים - במשך של שישים ושבעה שנים, רק הכיר את בוראו, והאמין בו, אף שלא נגלה אליו אפילו פעם אחת. ועבור בוראו נלחם נגד כל העולם כדאיתא במדרש (בר"ר מב ח) 'והיו כל בני העולם מעבר אחד והוא מעבר אחר', לא הרפה מאמונתו ועבודתו לפרסם שמו ית' - אע"פ שלא קיבל שום סימן ואות משמים שדרכו נכונה, אלא ברור היה לו שהוא מאמין בבורא העולם והבין שעליו לעשות כן ולפרסם כן לאחרים, גם אם לא יתן לו הקב"ה אות וסימן. וללמד לכל הדורות כולם דגם כאשר איננו זוכים להתגלות והיצה"ר ועוד מפריעים מתקוטטים אתנו וכו' אין ליפול לייאוש ולחשוב שאולי אין הרצון משמים שנמשיך בעבודה זו, ורק יתחזק שוב ושב באמונה שלימה בבורא ית'.

הלך בתמימות אחרי ציווי הבורא, ולכן כ"כ חשובה עמידתו בנסיון זה שעד היום אנו אוכלין שכרה (רש"י כב ו ולכן שמה 'מאבלת').

ובאמת, לא די שה'עקידה' לא היתה סתירה להבטחת 'כי ביצחק יקרא לך זרע' אלא אדרבה דייקא על ידה נתיימה ההבטחה, כי עד אז לא היה יצחק ראוי להוליד כי נשמתו הייתה מצד נוקבא ובעת העקידה נכנסה בו נשמה חדשה מסטרא דדוכרא ובוה נעשה ראוי להוליד (ונשמתו הקודמת נכנסה לתוך האיל, ע"כ נחשב שחיטת האיל כשחיטת יצחק, מדרש תלפיות י' - יצחק). ולדידן, פעמים ומתעוררים בלב אדם 'סתירות' בהנהגת הבורא עמו... ידע נאמנה כי הכל בחשבון, והולך בתום ילך בטח, וסוף דבר יראה כי אדרבה כל זה היה ליישב סתירתו.

אבק שברגליכם - לא ישתחוה לאבק מחשבות כוחי ועוצם ידי

בפרשתן (יה ד), 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העין', וברש"י 'כסבור שהם ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו', הקשה הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל בפרשתן) 'וכי יש בעולם שוטים שמשתחוים לאבק רגליהם, ומעולם לא שמענו כזאת'. אך יש לומר, שהכינוי 'ערביים' כוונתו ל'סוחרים' (ומצינו כן בתלמוד בבב"ק), ודרך הסוחרים לדמות בנפשם כי כוחם וחריצותם ליסע מהכא להתם ומהתם להכא, ביבשה ובים, לא ייעפו ולא יגעו לכתות רגליהם בדרכים עד שמעלין אבק בהילוכם הוא אשר מביא להם את רוב עשרם, וזהו 'עבודה זרה שמשתחוים לאבק רגליהם', משתחוים היינו שמייחסים את כל כוחם וחילם לאותו אבק, ונחשב להם כ'עבודה זרה' - כי כל איש ישראל צריך להאמין כי לא בכח יגבר והכל בהשגחה פרטית^ד, לכן אמר

אמנם כאשר נעייין בדברי הרמב"ן (בפרשתן) נמצא שבזכות מסירות נפשם בעקידה יזכו בני ישראל לביאת הגואל בהגיע סוף וקץ לגלותם, אף אם לא יהיו ראויים לכך כלל ועיקר. וז"ל. 'והנה הובטח שלא יגרום שום חטא שיכלה זרעו, או שיפול ביד אויביו ולא יקום. והנה זו הבטחה שלימה בגאולה העתידה לנו'. מעתה יבואר על נכון כי גם כאן היה 'לך לך' - להנאתך ולטובתך, כי ב'הליכה' זו זכו להבטחת הגאולה לבניהם אף אם לא יהיו ראויים.

ולמדנו מכאן - שממקום הקושי והנסיון משם יבואו לו לאדם כל טובתו והנאתו לדורות עולם אף בשעה שלא יהיה ראוי לכך. ובשעת הקושי לא ירים את ידיו לומר נואש, אלא יאמין בתקווה טובה, שאין זה בזה אלא פתח של אורה, וכל הקורות עמו בחייו הכל הוא 'להנאתך ולטובתך' בלבד.

בעי"ז מצינו להרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (וירא ד"ה ויהי) שהק' מדוע לא נכתב בפירוש בתורה מעשה ד'אור כשדים'^ד. ועוד, מדוע נחשב ה'עקידה' רק כנסיון של אברהם אבינו, הרי אף יצחק מסר את נפשו להיות 'עולה' לה'. אלא, כי בעיני האבות הקדושים לא היה קושי ונסיון כלל למסור הנפש והגוף למיתה, כי נדמה להם דבר זה - לפשוט את גופם (ולהתעלות בבחינת נפש רוח ונשמה) לאדם הפושט את לבושו ללבוש בגד אחר, על כן לא הוזכר כלל בתורה הנסיון ד'אור כשדים', גם לא מסירות נפשו של יצחק אבינו ע"ה, כי פשוט היה שימסרו נפשם ללא כל 'נסיון'. אמנם לאברהם אבינו נחשב העקידה כ'נסיון' עד שהוצרך הבורא להתחנן לפניו 'בבקשה ממך עמוד לי בזה הנסיון' (תנחומא, רש"י כב א), כי עלו אז בדעתו סתירות ותמיהות, מצד אחד הבטיחו הבורא 'כי ביצחק יקרא לך זרע', והיאך בא עתה ומצוונהו 'והעלהו שם לעולה'. ברם, אברהם אבינו

ד. יש שביארו, כי הוא בדומה ל'יסודות' הבנין שהם טמונים באדמה ואינם נראים לאיש, כך גבי 'אור כשדים' שהיה בזה מעשה 'מסירות נפש' והוא הוא היסוד לכל היהדות ולכל התורה כולה, אין מקומו אלא כמקום יסוד הבנין - מקום שאינו נראה, לכן לא נכתב. כי רק אחר היסוד - מסירות נפש יש בידו לעמוד בכל הנסיונות שהקב"ה מעמיד לפניו.

ה. ובכלל זה שיאמין שהקב"ה יושב ממעל והוא המוליך את רגליו שישאווה הנה והנה - בחשבון וסיבה ממעל. הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל יצא פעם מחוץ לעיר בלוויית מוהל מפורסם מהעיר מינסק (שהביאו החרדים לדבר ה' למול כמה תינוקות בעירו - קובנא), בעודם מהלכים תעו בדרכם (שכחו לרדת מהרכבת בתחנה הנצרכת, וממילא כבר הוכרחו להמשיך עמה עד סוף דרכה, ושם היה המעשה) והגיעו למקום שאינם מכירים, נענה רבי מרדכי ואמר, התורה כתבה (בפרשתן

באר הפרשה - זירא

להם אברהם, בבואכם אל ביתי, אנא, רחצו עצמכם מעבודה זרה זו, ו'השענו תחת העץ' - הכירו שאין לכם על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, כי הוא הנותן כח לעשות חיל, ומעתה התדבקו באמונה התמימה בהקב"ה.¹

הכרה זאת תרגיע ותשקוט את 'סערת רוחו' של 'המשתדל' לפרנסתו, בהכירו שריבוי ההשתדלות לא תוסיף לו מאומה על פרנסתו הקצובה לו מן השמים, ולא המיעוט בה תמעט פרנסתו, אלא לכל אחד יושפע כפי הנקצב לו ממעל.²

כא (יד) 'ותלך ותתע במדבר באר שבע', וברש"י, 'חזרה לגילולי בית אביה'. ולכאורה צ"ב, היכן מרומז בקרא שחזרה לעבוד עבודת אלילים, אלא, דהמאמין בה' לעולם אינו 'תועה', כי יודע הוא שכל מקום אשר תדרוך כף רגלו בו 'שם הוא המקום שהוא צריך להיות בזה הרגע', ולכן כשמצינו שהפסוק אומר עליה ש'תעתה' בדרכה, סימן הדבר שאבדה אמונתה שהיתה לה בבית אברהם, ו'חזרה לגילולי בית אביה', כי המאמין אינו תועה (כע"ז מתאמרא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע). ויהי בגמרו את דבריו, הופיע לנגדם יהודי המחפש אחר 'מוהל' שימול את בנו הנוולד לו למזל טוב, אז ראו עין בעין שאין יהודי תועה... אלא הקב"ה סיבבו והביאו לכאן בשליחותו היעודה לו (נכתב ע"י תלמידו בקונטרס גדולת מרדכי שבסו"ס 'שיח יוסף עמ' כ').

ו. ידועים דבריו של בעל ה'חובות הלבבות' (שער הבטחון, פתיחה) אשר בימיו היו מומחים שהכירו ה'אלכימיה' שעל ידה אפשר להפוך את הכסף לזהב ולהיפך וכיו"ב, ומן הנראה שחיו של 'מומחה' זה רגועים ושלווים - שככל אשר יחפוץ ירבה לו זהב ורכוש, והוא כמו שנאמר בימיו - לאדם שברשותו מכונה המדפיסה שטרות של מאה דאלער ללא כל אפשרות להבחין בינם ובין האמיתיים - הרי אשרו ועושרו גדול מכל בני העולם גם יחדיו... ומבאר החוה"ל, שזוהי מעלת הבוטח באלוקים ששלוות נפשו ע"י בטחונו תביאהו לפנות את לבו מענייני העולם ולייחד לבבו לענייני העבודה, ויהיה דומה במנוחת נפשו ורוחב לבו ומיעוט דאגתו לענייני עולמו לבעל האלכימיה העושה בקנייני העולם ככל העולה על רוחו...

ז. פעם שאל הגר"א דסלר זצ"ל את הגה"ק החזו"א זי"ע, כיצד יתכן לבקש ב'שמונה עשרה' בקשות גשמיות כרפאנו וברך עלינו לאחר הבקשה על רוחניות כאתה חונן והשיבנו לתורתך סלח לנו, והרי כלל הוא בידינו ש'מעלין בקודש ואין מורידין' והיה לנו לבקש על הרוחניות רק לאחר הגשמיות. א"ל החזו"א, מה תירוץ יש בידו דמר, אמר לו הרב דסלר, כי נראה לו לומר שבאמת אין כאן כלל 'מורידין' הואיל וגם הגשמיות של היהודי רוחניות הוא... כי לרפואה הוא נצרך בעבור שיוכל לעבוד את ה' בלב שלם, וכן 'ברך עלינו' בפרנסה אינו אלא כדי שיוכל לכבד את השבתות ולשלוח שכר בניו לתלמוד תורה...

אמר לו החזו"א, לדידי קושיא מעיקרא ליתא, כי בקשת היהודי 'רפאנו' מכרזת ואומרת, רבש"ע אינני מאמין כלל בכוחו של הרופא - כל רפואתי תלויה ועומדת בידך, כמו"כ הוא מכריז 'ברך עלינו' - כל ההשתדלות וכיו"ב איננה אלא הבל וריק, כי אתה האלוקים הזן ומפרנס אותי ואת בני ביתי, א"כ יש כאן רק 'מעלין בקודש' בהכרזת אמונה כגון דא... ולא עוד אלא שרק אחר שנמלא דעה ב'אתה חונן' ושב בתשובה שלימה 'השיבנו אבינו' ונטהר ב'סלח לנו' יש בידו להכיר הכרת אמונה איתנה כזו.

ובכל עת יסמוך על ה' כי מי שנמצא בידיו אשריו וטוב לו, ובזה ביאר הגר"ל חסמן זצ"ל (אור יהל ח"ב דף מג) הא דאמרו חז"ל בפסוק בפרשתן (כא ט) 'ויפקח אלקים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער', ודרשו (בר"ר נג יד) 'מחוסרת אמנה הייתה', כלומר, שמלאה את החמת במים יותר מכדי הצטרכותה בעת היא בדאגתה למחר. וצ"ב, איזה חיסרון אמונה יש כאן, כאשר אשה ובנה חולה אנוש תועים במדבר שמם ונמצאים בסכנה גמורה, ונעשה להם נס ומצאו באר מים מדוע שלא תדאג למלא את החמת מים.

ומבאר בדרך משל למי שנוסע במרכבת המלך עם המלך בכבודו ובעצמו - מפיתו פת המלך יאכל ומימיו ישתה, והנה רואה המלך כי הלה הכין לעצמו בצקלונו מעט לחם ומים שמא ירעב ויצמא... הרי בוודאי ישליכוהו חוצה ממרכבת המלך, שהרי בזה הראה בעצמו שאינו מכיר כלל בחסדי המלך שבוודאי לא יעזוב אותו רעב וצמא, ויתמה על שטותו איך יהין לעלות על מרכבת מלכים וצקלונו על כתפיו.

כך נמי, משמים מביטים על האדם אשר מ'קטני אמנה' הוא ודואג ואומר 'מה אוכל למחר', שהרי ב'מרכבת' מלך מלכי המלכים הקב"ה הוא יושב ומה לו לדאוג, וזו הייתה התביעה על הגר, אחרי שראתה שנעשה לה נס, ונבראה

'חנינה' דייקא מחמת שבאו בצל קורתו, והלא על כך היו דנים.

ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (עה"ת פר' וירא, ועיי' זכור למרים פ"ב), שאפילו רשעים כאנשי סדום מבינים כי על הנסמך מוטל שלא לבזב בסומך בו, ואם האורחים סומכים על בעה"ב ובוטחים בו מוטל עליו לדאוג לכל מחסורם. ומכח טענה זו התחנן לוט בפניהם שלא יעשו להם כל רע, וזהו אומרו 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתו', והיינו, שהם בטחו בו שאוכל להצילם מידכם, ואם בן שומה עלי לעשות כל אשר בידי להצילם.

ואנן נלמד מכאן ק"ו, אם לוט שלא היה אדם כשר, כדכתיב (יג יא) 'ויסע לוט מקדם' - ש'הסיע עצמו

באמת אמרו, מדוע לו לאדם לסבול עול גיהנום כשהוא עדיין בחיים חיותו, מתוך חסרון אמונתו, ויתעצב אל לבו מכל דבר שאינו מצליח בו, מוטב יחיה את חייו כבגן עדן העליון, כאשר יחזק בלבו את האמונה והביטחון, לדעת שהכל מאת ה', הן הצלחותיו, והן מה שנראה לו כהיפוך מהטבה, כי הכל מאבינו אב הרחמן, לטובתנו השלימה^ה.

באו בצל קורתו - המייחל ובוטח בה' נשמר מכל רע

בפרשתו (יש ח), 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתו', והוא פלא, דהא זה גופא הייתה טענת אנשי סדום - מדוע הכניסם בצל קורתו - כנגד חוקי המדינה. ואיך בא לוט וביקש מהם

עבורה בריאה חדשה - בבריאת מעין מים זכים במדבר שמם להחיות נפשה ונפש בנה, הנה ה' עמה ולא יעזבה, וכשם שהובא לה מים כעת כך יהיה לה לכשתצטרך עוד ולמה לה למלא חמת מים, על כן קראוה 'מחוסרת אמונה'. ח. וידע כי הכל קצוב לו מן השמים, וכך כתיב בפרשתו (יש יג) 'כי משחיתים אנחנו את המקום הזה', ובמדרש (בר"י נ ט) נתבאר שבזה שהמלאכים גילו ללוט בלילה הקודם להפיכה - כי משחיתים אנחנו, נחשב להם כחטא שהרי הקב"ה אמר (יה יז) 'המכסה אני מאברהם אשר אני עושה', והיינו שלא רצה להודיע על כך אלא לאברהם בלבד ולא לאחרים, וכיון שהמלאכים גילו מסתורין ללוט נענשו ונדחו ממחיצתו במשך קל"ח שנים, ולכאורה צ"ב, הרי אף אם לא היו מספרים היה ה'סוד' מתגלה בתוך זמן קצר - כשהיו הופכים בבוקר את העיר, מדוע נענשו בעונש חמור כ"כ, מכאן למד הגאון רבי חיים אפרים זייצ'יק זצ"ל (ר"מ ישיבת נוברדוק, בספרו ואני תפלה ח"ג שער יוהכ"פ מאמר 'להרגיש בצער הזולת'), שכל צער ופורענות שהקב"ה נותן לאדם מדוד בחשבון מפורט ומדוקדק כחוט השערה, ואף אם נגזר עליו ח"ו איזה יסורים אינו אלא כפי שמדדו עבורו מהשמים ולא יצטער אף לא לרגע אחד יותר מזה, ולכן הגם שנגזר על ערי סדום להיחרב ולהישרף ובעטיו יצטערו יושבי הערים, מיהו לא נגזר עליהם להצטער על כך כבר מבעוד ליל, אלא שבשעת מעשה ירגישו את האש והגפרית היורדים מן השמים, וכשגילו המלאכים את הסוד אף רק שעה קלה קודם לכן גרמו להוסיף להם צער כמלא נימא, ועל כן נענשו במלא חומר הדין, ואע"פ שלעומת השחתת סדום אין זה חשוב לצער כלל, מכל מקום נדחו ממחיצתו של הקב"ה, דסוף סוף הוסיפו לצערם במה שלא פסקו עליהם מן השמים. אמור מעתה, אם על אנשי סדום ה'רעים וחטאים לה' מאד' הקפיד הקב"ה שלא יסבלו כחוט השערה יותר מהנקצב להם, עאכו"כ לבני ישראל עם קודש בוודאי יש חשבון מדוקדק לכל קושי ויסורים, ולא יסבלו כחוט השערה יותר ממה שמגיע להם...

מכיוון שכן, שהאדם וכל גורלו נתונים בידי הקב"ה, יש לנו עצה נפלאה בבוא על האדם צער ומכאוב והיא ה'תפילה', לבוא אל המלך שהוא 'בעל הצער' להתחנן לפניו שיושיענו ויסר ממנו יגון דאגה ואנחה...

הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצוק"ל היה פעם ב'ניחום אבלים' אצל הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך ראש ישיבת 'שער השמים' זצ"ל לאחר ששיכל את בנו הבחור אהרן מאיר הי"ד שנהרג על ידי בן עוולה מבני ישמעאל (שפוצץ עצמו, וכמה מבני ישראל עלו בסערה השמימה הי"ד), תיכף בהיכנסו אמר ר' נטע 'חקירה' יש לי אליכם, אם לא היה נגלה המלאך אל אברהם אבינו לאמר לו - 'אל תשלח ידך אל הנער', ויצחק בנו היה נשחט כציווי הבורא - 'והעלהו שם לעולה', האם היה אברהם חייב בדיני אבלות לישוב עליו 'שבעה' כדין האב על בנו רח"ל, ענה האב השכול ואמר, פשיטא שמחויב הוא בכל דיני אבלות ו'שבעה', כי 'מה נשתנה' מיתת יצחק משאר מקרים, הרי כל 'שבעה' היא על פטירת אדם ב'ציווי הבורא', נענה רבי נטע אכן דיבורים אלו רציתי לשמוע ממכם, ומיד אמר 'המקום ינחם' ועזב את הבית, כי זהו תכלית האמונה להאמין בכל מצב יהיה מה שיהיה שהכל בא בגזירת המקום ו'אין מקרה בעולם'.

באר הפרשה - וירא

נוראים' עוד יזכור לנו אהבת איתן אדונינו. והרי תיבת איתן משמעה חוזק ותוקף, ולאידך מצינו שאמר ע"ע 'ואנוכי עפר ואפר' (יה כו). ובאמת אין בזה סתירה, כי אדרבה, זהו תוקפו וחוזקו של אדם - כשמרגיש עצמו שפל כל כך, שאינו אלא עפר ואפר, ואין בידו לעשות כלום, והוא וכל גורלו תלויים בידי ה' בלבד. 'חוסר אונים' זה, הוא תוקפו וחזקו, ודייקא על שם כך נקרא 'איתן', כי שם מבטחו ומשענתו על הקב"ה שהוא 'תקיף ובעל היכולת' (עי' שם משמואל שלה תרע"ג שביאר באופן אחר). כיו"ב מצינו ברוד המלך, שמאחר שהרגיש כי 'אנכי תולעת ולא איש' (תהילים כב ז), לכן עלה בידו לקיים בנפשו 'ויתחזק דוד בה' אלוקיו' (ש"א ל ו).

מקדמונו של עולם' (בר"ר מא ז), הבין שהוא מחויב להגן ולהציל את הסומך עליו [ואף נכתב זאת בתורה לשבחחו]. ק"ו בן בנו של ק"ו, שהסומך זבוטח בהש"ת שהוא מקור הרחמים והחמלה יזכה לשמירה עליונה מהבורא יתברך שמו"י, שהרי אינו מן המדה לעזוב מי שסומך עליו זבוטח בו, אמור מעתה - אם יסמוך האדם על ה' וישליך כל יתבו עליו וודאי שאף לעומתו ה' לא יעזבנו. אלא יעזרהו ויסייעו בכל אשר יפנה.

הבטחון וה'סמיכה' על ה' הם הם תוקפו וחזקו של אדם. כן מצינו שנקרא אברהם אבינו בשם איתן - 'משכיל לאיתן האזרחי' (תהילים פט א, והוא אברהם, ב"ב טו; ז"ב קי), וכן אומרים בתפילות 'ימים

ט. ידוע המאמר בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע על הפסוק (תהלים קטז ז) 'שובי נפשי למנוחיכי כי ה' גמל עליכי', בדרך משל, לחולה שעומד לפני ניתוח מסובך, וכולו דואג וחרד, אבל כשנכנס לחדר ניתוח ראה שהרופא הראשי זה אביו - מיד נרגע, שהרי 'רחמי האב על הבן' ובוודאי יעשה את כל הנצרך לבנו כראוי על צד היותר טוב. וזהו אומרו 'שובי נפשי למנוחיכי' - תנוח דעתך ויסורו דאגותיך 'כי ה' גמל עליכי' - כי זה המתעסק בך הוא אביו שבשמים, ולא יזניחך אף לרגע אחד ח"ו.

כה סיפר הגאון רבי נתן שולמן זצ"ל, שפעם הילך ברחובה של עיר עם הגה"ק ה'חזון איש' ז"ע, ולנגד עיניהם נגלה מחזה נורא - ילד קטן חסר דעה המהלך על גגו של בנין גבוה מבלי מעקה סביב הגג, אין צורך לתאר גודל הפחד הבא ממצב כזה, החזון"א שידע שר"נ עלול בכל רגע לפרוץ בשאגות אדירות - מה שעלול לסכן יותר את חיי הילד שיבהל וינוס על נפשו... על כן אמר לו בקול, יש מי ששומר על הילד... יש מי ששומר על הילד... - כשכוונתו על הקב"ה 'שומר ישראל'. רק מחובת 'לא תעמוד על דם רעך' עלה הגגה והציל את הילד... י. מאמר זה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' בימות מלחמת העולם הראשונה, כשנדד הח"ח יחד עם בני הישיבה מחמת המציק, משהתקרבה חזית המלחמה לסמילוביץ נאלץ הח"ח להרחיק נדוד לתוך רוסיה וחנה בשומיאץ פלך מוהילוב. שם באו כמה וכמה קוזקים לחפש אחר עריקים וצעירים שהשתמטו מהגיוס להביאם לפני מפקדם ובישיבה' מצאו רבים כאלו - צעירים בגיל הגיוס (רק כעבור זמן כשנודע למפקד חשיבותו של החפץ חיים החל לשחררם) כל חיפוש כזה היה מטיל אימה על כל בני הישיבה ועל רבם הח"ח. וכה הובא בספר החפץ חיים חייו ופעלו (עמוד קיג) וז"ל. פעם כשבגלל החיפושים המוגברים דאג החפץ חיים מאד במשך כל היום, והיה שרוי אותו יום כולו בתענית. בערב הרגיש עצמו מרוענן ומעודד ושלח מיד אחרי חתנו ר' צבי, וסיפר לו, כי מצא עצה בתורה, כאשר דרשו אנשי סדום מלוט שיוציא אליהם את אורחיו כדי לענותם, הפציר לוט בשכניו הסדומיים לבל ירעו לאורחיו - 'כי על כן באו בצל קורת'. לאמר, מאחר שבאו בצל קורתני הריני אחראי להגנתם. הגע איפוא בעצמך, טען החפץ חיים, אם לוט שבשבתו בסדום לא היתה צדקותו מרובה בכל ואת הכיר בעקרון יסודי זה שעליו להגן עליהם, מעתה, עאכו"כ אם נטיל עצמנו תחת חסותו של ריבון העולמים, ודאי שלא יעזבנו. ואמנם, כך הוה. במשך כל הזמן לא גויס שום תלמיד של הישיבה לצבא...

ולשבר את האוזן בדרך משל, ליהודי זקן ושבע ימים שנשען על אברך צעיר לימים, לפתע ראה האברך כי השעה מאוחרת, ועליו למהר למקום פלוני. מה עשה, שמת ידו מתחת ידי הזקן והלך לו לדרכו ללא אומר ודברים... אין צריך לומר שהזקן נפל ונחבט בראשו ה"י, והנה כל בר דעת יוכיח את האברך 'וכי מן היושר להתנהג כן.. אין לאדם הגון כמותך לתת למי שנסמך עליך ליפול עדי ארץ. כיו"ב כאשר בשר ודם סומך ובוטח בה', ברור הדבר שלא יעזבנו בידו. ורימזו כן במאי דכתיב (דברים לב ד) 'א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא', היינו שהסומך על הקב"ה זוכה לכל טוב, שהרי 'ישר הוא', ואינו מדרך הישר להסתלק מן המקום כאשר אחרים נשענים עליו.

תפילה משגת חן - כוחה של כל תפילה

בפרשתן (יה יב), 'ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה', כתב ה'ספורנו', 'ותצחק' כי חשבה שהוא ברכת המלאך, וכברכת נביא כעין ברכת אלישע שבירך את השונמית (מלכים ב' ד טו), ולכן צחקה, כי ענין הלידה אצלה הוא ממש כ'תחית המתים', וזה א"א אפילו על ידי ברכת מלאך אלוקים, דשינוי טבע גדול כזה אפשר רק על ידי מצוות (ציווי) הא-ל פרטי או 'בתפילה' משגת חן מאתו..."

יש שכתבו לרמו בדברי רש"י בפרשתן (יה כג) על הפסוק 'ויגש אברהם' ופירש"י מצינו 'הגשה למלחמה... והגשה לתפילה', ומה שהסמיכו שני הגשות אלו, ללמדך, דכמו במלחמה בשעה שמושך בקשתו או חותך בחרבו הרי הוא מסיח דעתו מכל דבר שבעולם וכל מחשבתו ומאוויו נתונים רק בחרבו אשר בידו, מאחר שיודע שכל חייו תלויים בפעולה זאת, כמו בן בעת הגשה לתפילה 'יכוון' את כל מחשבות ליבו רק בתפילתו, בידיעתו שרק בתפילה תלויה כל הצלחתו ולא בשום דבר אחר, ולא יהא ח"ו כאומר הנה כבר

עשיתי את השתדלותי ומעתה נחסר לי רק ל'הוסיף' תפילה כצידה לדרך, אלא ידע שהתפילה היא 'עיקר' חייו והצלחתו בכל ענין שהוא.

ואם אכן יגש לתפילה בהרגשה זו מובטח לו שתתקבל ברחמים וברצון. וכמו שמצינו בפרשתנו שביקש אברהם אבינו על הצלת סדום ושאר הערים הסמוכים ולא נענה, לעומתו, כשביקש לוט 'אמלטה נא שמה הלא מצער היא ותחי נפשי' (יש ב) מיד נענה המלאך ואמר לו (פסוק כא) 'הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברת', וכל המתבונן עומד ותמה כיצד הועילו תפילותיו של לוט יותר משל אברהם אבינו. יש שפירשו שלוט התפלל על חייו כפשוטו, בלא חשבונות וכוויות ומענות, אלא התפלל בשפה פשוטה מעמקי לבבו, רבש"ע ותחי נפשי - הבה לי חיים, על כן תפילתו התקבלה מיד, לעומתו אברהם אבינו התפלל על הצלת אחרים מתוך מענות ש'חלילה לך מלהמית צדיק עם רשע', ו'אולי יש חמישים צדיקים' וכו'. ואף שפשיטא שאין לנו שמץ ונגיעה קלה באברהם אבינו, אך ללמדנו על כוחה של תפילה הבאה ממעמקי הלב."

יא. נוראות מצינו בכוחה של תפילה, דמפורש פסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ב), וכן מדינה שעוונותיה מרובין 'מיד' היא אובדת, שנאמר (בפרשתן, יח כ) 'זעקת סדום ועמורה כי רבה', הקשה ה'לחם משנה', וא"ת, אם כן, כיון דסדום עונותיה מרובים מזכותיה למה הקב"ה היה מוחל להם בשביל החמשים צדיקים, כיון דהדין נותן שנאבדת. ויש לומר מפני תפלת אברהם היה מוחל אע"פ שאין הדין כך. וכלומר, שהתפילה בכוחה לבטל את הנגזר, אף שנפסק מפורשות מיד היא אובדת.

ואין כל נפק"מ מי המתפלל, כי הקב"ה שומע תפילת כל פה, ובזה ביארו מדוע עוטפים את הטלית בעת הברכה כעטיפת הישמעאלים (טור אור"ח ח בשם הגאונים), כי פעמים הרבה יבוא היצר לאדם בגשתו לתפילתו ויאמר לו הרי חוטא ופושע אתה כזאת וכזאת עשית - כיצד תעיז להראות פניך לפני ה' ולהתפלל לפניו, לזה מזכירים לו לאדם את עטיפת הישמעאלים, כי גבי ישמעאל כתיב בפרשתן (כא יז) 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם' ולא יביטו בשמים על מעשיך שבעבר - לך נא עמוד נא התייצב נא והאלוקים ישמע לקול שוועתך וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה.

עוד רמזו כי לכאורה יפלא היאך שמע ה' לקול הנער שהיה בעל עבירה שעבר על ג' החמורות (עיי' רש"י כא ט) גם שיצא לתרבות רעה (שם יד), ואילו בקול תפילת הגר שהיו 'נאים מעשיה כקטורת' (רש"י בראשית כה א) לא שמע (עיי' רש"י כא יז), כי אין כל נפק"מ מיהו המתפלל, אלא ככל שהתפילה תבוא יותר מעומק הלב יותר במהרה תתקבל לרצון, אף אם יצאה מפי מי שאינו ראוי כ"כ.

יב. ידועים דברי הגמרא (נדרים ג) מעשה ברבי עקיבא כשחזר לביתו בפעם ראשונה עם י"ב אלף תלמידים ושמע לאחורי הדלת שבני ביתו אומרים - לו היה מציית לי היה נשאר שם עוד י"ב שנה, מיד סובב ר"ע את עצמו ושב לשיבה וחזר שוב בגמר י"ב שנה נוספים עם כ"ד אלף תלמידים. והתמיהה עולה מאיליה, אם כבר עמד לאחורי הבית מדוע שב על עקבותיו מבלי לפטור את בני ביתו בשאלת שלום לרגע כמימריה... אלא, כי ידע ר"ע שבני ביתו עומדים ושופכים לבם בדמעות כמים שיחוס וירחם הבורא על בעלה שיצא מביתו כעם הארץ שיזכה לעלות ולגדול לאילנא רברבא, וידע ר"ע כי אם תראהו האשה עם י"ב אלף תלמידים תשלון נפשה ותפסוק מלהתפלל

באר הפרשה - זירא

זי"ע (פרי צדיק בפרשתן אות ה) והרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (בפרשתן), שחלילה מלומר כן, ובוודאי הועילה התפילה, האף אמנם לא על כל העיר, אלא גבי לומ, ש'ממנו מלכות בית דוד (היוצא מרות המואביה) ממנו מלך המשיח'. ללמדך שאין תפילה שאינה פועלת, אלא שפעמים נוטלה הקב"ה לענין אחר הנצרך יותר לנו ואיננו יודעים כלל על צורך זה^{טו}.

ואפשר לומר, שלכך היה למחרת - וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה' (י"ט כו), שבא להתפלל באותו מקום אשר עמד שם, אף שלא נענתה תפילתו של אתמול על סדום, והיה יכול לומר נצרך אני לשנות מקומי כדי שישמע ה' את תפילתי, כי האמין שאין תפילה החוזרת ריקם, ובוודאי נענתה תפילתו דאתמול^{טז}.

ויש ללמוד זאת ממה דאיתא בגמ' (ברכות ו:): 'כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, [פירש רש"י

והיינו מתוך ההכרה הברורה שאין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה']^י.

וכמו שכתב רבינו המאירי (ב"מ נט.), וז"ל, 'אע"פ שרוב תפילה אי אפשר שלא ליענות בה, מכל מקום בשהיא יוצאה ממעמקי הלב עד שהדמעה נוברת עליו מקובלת ביותר'^י.

ריקם אל תשיבנו - אין תפילה השבה ריקם, פעמים נענית מיד ופעמים לאחר זמן

בפרשתן (יח כד), 'אולי יש חמישים צדיקים... הנה רבים אומרים לנפשם, הן כבר שפכנו תפילות בעושר מדוע עדיין בוששה ישועתנו מלבוא, ילמדו מפרשתן, שאברהם אבינו התפלל להצלת בני סדום ועמורה מהפיכת העיר, 'אולי יש חמישים צדיקים... ארבעים וחמשה... ארבעים'...^י, ולכאורה נראה שתפילתו לא הועילה במאומה שהרי לבסוף נהפכו הערים, אבל כבר כתבו הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין

מקירות הלב, כי מה חסרון יש ב'ראש ישיבה' על י"ב אלף תלמידים... על כן, עזב מיד את מקומו ושב לישיבתו למען זאת שתמשיך להתפלל בכל ליבה, ואכן בזה פעלה על עוד י"ב אלף תלמידים.

יג. וכמו שכל 'אמא' רחמנית אוהבת שהילד שלה יבקש ממנה מאכלו, וכמה נעלבת היא כשבנה שב אל הבית כשאררוחת ערב בידו, ולשאלתה מאין לו מאכלים אלו, משיב בפשטות 'הייתי רעב, על כן הלכתי אל השכנה שממולנו ובקשתי ממנה שתביא לי אוכל להשיב נפשי'... כך אבינו שבשמים רוצה שנצפה אליו ולא נבקש מאחרים... יד. איתא ב'אבות דרבי נתן' (פל"ז יב), שכשאברהם אבינו התפלל על סדום היה גלוי וידוע לפני הקב"ה כי אין בה אפילו ג' או ד' צדיקים - כי אילו היו בה ג' או ד' לא היו חוטאים כל כך, ומדוע לא השיבו מיד, ללמדנו דרך ההנהגה הישרה כי תחילה יש לתת לאדם הדובר אליך לגמור דבריו ורק לאחמ"כ להשיבו.

טו. ידוע משלו של המגיד מדובנא (משלי יעקב) על לשון הכתוב (יח יז-יח) 'זה' אמר המכסה אני מאברהם, ואברהם היו יהיה לגוי גדול... ולכאורה צ"ב מה ענין זה לזה, אלא משל לשנים שנכנסו אל החייט להזמין בגדים לבנם, האחד ידקדק עד מאד במידות הבגד והשני יקח ככל אשר יעשה החייט, משנדברו ביניהם נמצינו למדים כי זה הראשון בן יחיד לו, ומה יעשה בבגד שאינו מדויק עבורו, וזה השני נתברך בח"י צאצאים, והיה אם לא יתאים הבגד לראובן ישמש הבגד לשמעון, ואם לא עכ"פ ישמש לבנו השלישי... אף כאן אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם - והרי כשישמע את הגזירה יפיל תחנוניו ואף אם לא יועילו התפילות לגבי סדום, מכל מקום 'ואברהם היו יהיה לגוי גדול' - ויצטרך לתפילות הרבה, והתפילה שלא תיענה בעד דבר זה תעלה לענין פלוני מצאצאי אברהם...

טז. ואף אם לפעמים מרגיש האדם שהוא 'צועק ואינו נענה', וגם כי יזעק וישווע סתם תפילתו, חלילה לו מחשוב כן, דעל כגון דא אמרו צדיקים בביאור לשון התפילה 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה... מי שענה ליוסף בבית האסורים... מי שענה ליונה במעי הדגה הוא יעננו', ובשלמא מי שענה ליוסף שפיר קאמרינן שיוסף הצדיק התפלל בהיותו בבית האסורים ו'נענה' שיצא מבירא עמיקתא ואף נתעלה להיות 'משנה למלך', וכן יונה הנביא צעק צעקה גדולה ומרה במעי הדגה כדכתיב (יונה ב ב-ג) 'ויתפלל יונה אל ה' אלוקיו ממעי הדגה, ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני מבטן שאול שוועתי וגו'', אכן 'נענה' שניצול ממות לחיים, אך מה שאומרים 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה' צריך ביאור דהא לא נענה כלל, שהרי בעת העקידה ב'הר המוריה' נאמר לו על ידי מלאך מן השמים 'אל תשלח ירך אל הנער', אך אברהם אבינו ביקש והתחנן 'אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם' (רש"י בראשית כב יב) ולא נתקבלה בקשתו ואמר לו המלאך 'ואל תעש לו מאומה' והרי להדיא שלא נענה, אלא, מכאן - שאף

ענני. אלא ביאורו 'המלך יעננו' - שהוא ללא כל ספיקא וספק ספיקא, ברור לנו שהמלך יעננו, אף אם עדיין אינו נראה מ"מ סמוך לבו ובטוח שהמלך יעננו... וכך הוא לשון המאירי (ב"ב קטז). 'לעולם יהא לבו של אדם בטוח שהתפילה כשהיא נעשית בתקונה מבטלת את הגזירה'.

בן ביאר הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי וירא ד"ה ויכלו) משם הרה"ק החווה מלובלין זי"ע על הפסוק בפרשתן (כא טו) 'ויכלו המים מן החמת ותשלך (הגר) את הילד תחת אחד השיחים' וכי יתכן שהגר השליכה את בנה ממנה והלאה. אלא ביאורו, אחר שהתפללה לפני המקום שיחיש ישועה לבנה, מיד ותשלך את הילד השליכה את דאגתה מבנה ומנה והלאה אל הקב"ה, וסמכה עליו שיעשה את הטוב ביותר עבורה. ודבר זה הרי הוא אחד המיוחד שבשיחים השיחות היינו התפילות (כמו שאמרו בגמרא בכמ"ק 'אחד' המיוחד).

אל תבט אחריו - להתגבר על היצר שמפילו לעצבות בגין העבר

בפרשתן (יט יז) 'אל תביט אחריו, רמו בה הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע שציווה המלאך אל לוט 'אל תביט אחריו' - על הנפילות שהיו לך. כי הבט וראה - אשת לוט הביטה לאחוריה, מה עלה בסופה - 'זתהי נציב מלח'... י"ח

אלוקי אברהם - שקבע מקום לתפילתו, בעזרו - 'כדרך שעזר לאברהם', ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם (הנאמר כאן בתפילתו על סדום), ואין עמידה אלא תפלה, והרי שאלוקי אברהם היה בעזרו בבקשתו זו על סדום, ומכאן למדנו על מעלת הקובע מקום לתפילתו - שגם אם נראה לו שלא פעל מאומה עדיין חוזר הוא ל'אותו מקום' וממשיך להתפלל בקביעות בלא להישבר וליפול ברוחו.

וזכר אמרו במדרש (ילקוט ישעיה תקט) שיש תפילה שנענית עד שלא הוציאה האדם בפיו כמו שנאמר (ישעיה סה כד) 'והיה שרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע', ויש הנענית בו ביום וכו' ויש הנענית לסוף שבועים שנה (עי' בר"ר מא א). וביארו צדיקים (הרה"ק אמרי אמת' זי"ע שבועות תרע"ו, ועוד), שהתפילה מרחפת באוויר עד בוא עתה וזמנה להתקבל לפני כסא הכבוד (ולפעמים פועלת לטובה בענין אחר). וכן איתא במדרש (דב"ר ואתחנן ב יב) א"ר חייא רבה כתיב (תהלים כו יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' הוי מתפלל וחוזר ומתפלל ויש שעה שיתנו לך.

ובזה ביארו את הכתוב (תהלים כ י) 'ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו', דלכאורה מהו אומרו יעננו, היה לו לומר עננו - לשון תחינה ובקשה, אנא ממך

אם נראה לאדם שלא נתקבלה בקשתו, ידע ויאמין שהיטב נשמעה תפילתו בשמי מרומים, ותפילה זו בוודאי תביא עליו רוב טובה בדברים אחרים הנצרכים לו יותר מבקשה זו וכדומה...

יז. כתב הרה"ק מקאריץ זי"ע (אמ"פ השלם שער תורת האדם ג) על יהודי בשם ר' דב כהן שנפטרו לו כמה מבניו, ואמר לו הרה"ק וז"ל. 'מיינער' איך בעט דיר, וויא לאזט מען קינדער שטארבן, דו גלייבסט עס נישט אז דער גרעסטער רשע - אז ער שפארט זיך צום אייבערשטיין קען ער ביי איהם אויס בעטין וואס ער וויל, עכ"ל. (ובלה"ק - יקירי, היאך הנך נתן לזה להמשיך - שימותו הילדים, וכי אינך מאמין שאפילו הרשע הגדול ביותר - אם אך יפציר בתפילה לפני ה', אפשר לו לפעול אצלו כל אשר ברצונו.

יח. פעם פנה הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אל אחותו הרבנית מסטייעלע, וציווה אותה שתסגור היטב את דלתות הבית, ובשום פנים ואופן לא תפתח הדלת לאיש, כעבור כמה רגעים באה נערה אל פתח הבית ודפקה על הדלת, כראות הנערה שאין נענים לה, החלה להכות בדלת בכל יכולתה, עד שאמרה הרבנית ל'חזון איש' תן לי לפתוח לה, כי בלאו הכי, לא יארכו הדקות והדלת תשבר לגמרי מרוב הכאותיה, נענה ה'חזון איש' אמרי לה שתפנה אל הרב וואלף (שהיה מנהל בית החינוך לבנות באותה התקופה), לא עברה שעה מועטת ויבוא הרב וואלף אל הקודש פנימה, וכה סיפר, ריבה זו באה בפני לבכות על מצבה הרוחני שבכי רע הוא, לאחר שהיתה בצבא... עתה לאחר שהרהרה במעשיה הסיקה בעצמה שאין עוד כל חפץ בחייה, ובכוונתה לאבד עצמה לדעת רח"ל, אמר לו ה'חזון איש' זי"ע לך נא אליה, ואמור לה בשמי, כי מה שאמרו חז"ל (יומא כט.) 'הרהורי עבירה קשין מעבירה' קאי על הרהורים שלאחר העבירה - לחשוב מחשבות ייאוש ודומיהן, והרוצה להנצל מזה ישים כל מחשבתו רק בעתיד, להמשיך ולהתעלות בדרך העבודה, אמור לה בשמי שתשכח לגמרי מהעבירות שעברה, ותתחיל הכל מחדש כתינוק שנולד, ואז ייטב לה בזה ובבא. ואכן הדברים נכנסו בלב הנערה וחזרה למוטב, הקימה דור ישרים מבורך, יראים ושלמיים נאמנים לה' ולתורתו.

שאמרו (ברכות י): אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מהרחמים, בין בעניני הנפש אפילו נשתקע למקום שנשתקע והטא בדבר שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"א דף ר"ט ע"ב) שאין תשובה מועלת ח"ו, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו משתקע והולך בעניני עולם הזה, אל יתייאש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשי"ת יכול לעזור בכל ענין.

וממשיך הרה"ק ז"ל. וכל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור - ד'אברהם ושרה זקנים, ומי מלל לאברהם... (בראשית כז), שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהשי"ת כל יכול, ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין זה בידעה זקנת אברהם... וכן זקנתה, ואם היה רצון השי"ת לפקדם, היה פוקדם מקודם, דלמעט בנס עדיף, ולא עביד ניסא במקום שאין צריך, אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דווקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתייאש כלל, דלעולם השי"ת יכול לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה.

וכך פירש הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות ד"ה וירא) מה שנאמר בריש הפרשה (יה א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא' וז"ל, 'ממרא הוא מלשון מרי, אם כי יודע איש בנפשו כי המרה את רצון הקב"ה, עם כל זאת לא יתייאש מן הרחמים וידע שאפילו במצב כזה יכול לזכות להתגלות אלוקות ולדעת את ה' ואינו אבוד חלילה'.

ביוצא בזה ביאר הרה"ק מוואלברוז' זי"ע (עיי' עבודת יששכר סוף פרשתו) את הפסוק בסוף פרשתו (כב יז) 'כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים', ולכאורה הלא החול אשר על שפת הים מקום מלוכלך ומטונף הוא, ומדוע ברכו הקב"ה שיהיו זרעו כאותו החול, אלא שעומק הברכה היא, שאף אם יהיו מלוכלכים בעוונות ומטונפים בכל מיני טיגוף עד שיהיו דומים לחול אשר על שפת הים עדיין יוכלו להתחזק ולהתרומם לבוראם עד רום המדרגה בדוגמת 'כוכבי השמים'.

בפרשתו (יה יא-יד), 'ואברהם ושרה זקנים באים בימים... ותצחק שרה בקרבה... ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה... היפלא מה' דבר'. נוראות כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (דברי סופרים מ"ז) וז"ל. אין ליהודי להתייאש משום דבר, בין בעניני הגוף כמו

יט. ודע, כי כל 'פסיעה' שחוזר האדם אל בוראו חשובה היא עד מאד, ובזה ביארו דהנה איתא במדרש (הובא ברש"י) שהקב"ה אמר לו לאברהם 'קח נא את בנך'... אמר לו 'אשר אהבת', אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק. וקשה דבפירוש הביא רש"י לעיל (כא יד) שנתן להגר 'לחם וחמת מים - ולא כסף וזהב, לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה', הרי לך שהיה שונאו, וכיצד אמר כאן שאוהב את שניהם עד כדי כך שאינו יודע על מי כוונת הקב"ה 'אשר אהבת', וביארו בשם גדולי המוסר עפ"י דברי המדרש (פדר"א ריש פל"א) 'ויהי אחר הדברים האלה... ויצא ישמעאל מן המדבר לראות את אברהם אביו, ר' יהודה אומר באותו הלילה נגלה הקב"ה על אברהם ואמר לו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת', והיינו כי כשהבן המרוחק שב לקראת אביו אפילו פסיעה אחת גדילה החביבות אליו עד שאפשר לומר עליו 'אשר אהבת'.

כ. כדברים הללו אמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זי"ע לחתנו הרה"ק רבי אלטער'ל הוורויטץ מדז'יקוב זי"ע בשעה שבנו הרה"ק רבי מנדל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק רבי יהודה זי"ע) נפל למשכב בעודו בילדותו ומצבו החמיר מאד עד שסכנה נשקפה לחייו. באותה שעה אמר להם הרה"ק, הנה, שלשה שותפים יש באדם, הקב"ה אביו ואמו, ומדיני 'שותפות' הוא שאם שלושה שותפים עשו עסק יחדיו, א"א לאחד מהם לפרוש אלא ביד שני השותפים האחרים לכפות אותו להמשיך את השותפות (ח"מ קעו טו). אף אתם ב'שותפות' שיש לכם בבנכם בידכם הדבר - לכפות כביכול על הקב"ה השלישי שבשותפים שישאיר לכם את הפיקדון היקר בידכם. אך כלל נוסף יש בדיני שותפות, והוא, שבאם שניים מהשותפים מתייאשים מהעסק הרי שהשותף השלישי זוכה בכל הסחורה מן ההפקר. על כן היזהרו נא שלא ליפול לזרועות הייאוש, חיזקו ויאמץ לבכם לקוות אל ה', השתדלו והרבו תחינה ובקשה לפני מלך שומע תפילה. ואכן, האב והאם המשיכו להתפלל מתוך תקוה רבה והבן הבריא לאורך ימים ושנים (הגש"פ מפי ספרים וסופרים הערה קב).

(יה יג-יד) 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר...'. ולכאורה צ"ב מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כנגותה של אותה צדקנית, גם צ"ב מדוע האריכה תורה בכל הוויכוח שבין אברהם לשרה אם צחקה או לאו. ומבאר הח"ה, כי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו. ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא ייתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת (וכלשון הרמב"ן (פסוק טו) 'והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר אמן כן יעשה ה') כי היפלא מה' דבר - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המד, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

גרש האמה הזאת ואת בנה - להתרחק מחבר רע עד קצה האחרון

בפרשתן (כא י), 'גרש את בן האמה הזאת', נודע הביאור בשם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע במה שאמרה שרה לאברהם גרש את בן האמה הזאת, ואילו אברהם לא רצה לשלחו וירע הדבר בעיניו עד שאמר לו הקב"ה שמע לקולה, כי שרה חששה מהשפעת ישמעאל שיצא לתרבות רעה על יצחק, אולם אברהם אבינו מען כנגדה שיצחק הוא קדוש מרחם ושמור מכל רע - עד שמוכן לעקוד עצמו על גבי המזבח - ואין מקום לחשוש שיזבל ישמעאל להשפיע על צדיק נשגב ומושלם ביראתו כיצחק, אך הקב"ה אמר שמע בקולה, וכדרשת חז"ל לרוח הקודש שבה (ב"ר מה ב), שאפילו צדיק תמים יכול להתקלקל ע"י חבר רע, ואין מנוס מלגרשו (הרה"ק האמרי חיים פר' תולדות) כ"א.

והנה כשהתפלל אברהם אבינו על אנשי סדום להצילם מן ההפיכה ביקש (יה כד) 'אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר...'. והלשון 'בתוך העיר' נראה כמיותר, וכתב הרמב"ן וז"ל, והנכון בעיני כי אברהם אמר בתוך העיר

וכן הישועה דלעתיד נאמר (ישעי' נג א) 'מי האמין לשמועתינו... וכן אמרו (סנהדרין צו:): ד'אין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הנאולה', ועל בן אמר (ישעי' נא ב) 'הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם', הגם התחלת בנינכם היה כן אחר היאוש, ושוב מצאתי בתנחומא (פרשת וירא ט"ז) על פסוק (כא א) 'וה' פקד' דבר זה עיי"ש. ואברהם אבינו ע"ה ראש האומה הוא שפתח דבר זה שלא להתייאש משום דבר, כשנשבה לוט וכבר נתייאשו כולם מלהציל, דעל כן אמר מלך סדום 'הרכוש קח לך', דכבר נתייאש בידי המלכים, וקנייה אחר כך אברהם אבינו בשינוי רשות (שהייאוש יחד עם שינוי רשות נחשב ל'קנין'), ואברהם אבינו אזר עצמו עם שלוש מאות שמונה עשרה ילידי ביתו לרדוף אחר ארבעה מלכים, ובנדרים (דף לב.) דהוא בנימטריא 'אליעזר' (318), ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו ע"ה 'כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני' וגו' (שמות יח ד), שכבר היה חרב פרעה על צוארו, והש"ת יכול לעזור גם אחר היאוש, שאין להתייאש משום דבר, וזהו רמז מספר שלוש מאות שמונה עשרה (318) בנימטריא יאו"ש עם הכולל (כלומר מספר אחד יותר מיאוש העולה בנימטריא רק 317), כי מספר זה הוא המוציא מידי יאוש, ומורה שהש"ת עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתייאש, עכ"ל.

וזכה ביאר שם את דבר המעשה המובא בגמרא (סוכה לא.) 'ש'היה סבתא' תבעה את החכמים תלמידיו של 'ריש גלותא', על שגזלו ממנה עצים וסככו בהם סוכתם... ושם הובא שהסבתא זעקה, כיצד יתכן שאינכם שמים על לב לזעקת אשה חשובה - שהיו לאביה (זה אברהם אבינו) שלש מאות ושמונה עשר עבדים... ואיך אינכם משניחים ומתייחסים אליה. ומבאר שכה היו 'טענותיה' הנה לאבי היו 318 עבדים שמספרם עולה באחד יותר ממספר 'יאוש' לרמז אף אני העליתי את עצמי מעל ליאוש, ומכיוון שלא נתייאשתי מהעצים הרי הם נמצאים בידכם בגזל גמור, ולא אעזבכם עד שתחזירו את הגזלה.

ומעשה אבות סימן לבנים - כביאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, כ) בכתוב בפרשתן

כא. הנה כתיב בפרשתן (כא כז) 'ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית'. סיפר הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע ששמע שני רעים שואלים זה לזה כיצד כרת אברהם אבינו ברית עם אבימלך... נענה לו חברו אף אני התקשיתי בפסוק זה מדוע הוצרך לומר 'שניהם' שלכאורה ייתור לשון הוא שהיה ניתן לומר 'ויכרתו ברית',

באר הפרשה - וירא

רועך כי אנשים אחים אנתנו', שכך אמר אברם ללוט, אל נא אל תישאר עמי במחיצתי לדור איתי בצוותא, אלא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועך - ניפרד זה מזה ולא נהיה בקשרי ידידות, אך עדיין אעמוד לעורך כי אנשים אחים אנתנו²¹.

ובן איתא במדרש (פדר"א פכ"ה) על הפסוק (יג ה) 'וגם ללוט ההולך את אברם', זה שאמר הכתוב (משלי יג ב) 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע', הולך את חכמים - למה הוא דומה לאדם שנכנס לבית המרקחים, אעפ"י שלא לקח ולא נתן, ריח טוב לקח, ורועה כסילים - למה הוא דומה לנכנס לבית הבורסקי, אף על פי שלא לקח ולא נתן, ריח רע לקח. כך לוט כשהיה מהלך עם אברם אבינו למד מדרכיו של אברם אבינו... (עיי"ש)²².

הרחק כמטחוי קשת - להתרחק מן הכיעור והדומה לו בפרשתן (יה ח), 'ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת

לאמר שאפילו יהיו נכרים בתוכה ראוי שיצילוה, עכ"ל. וכלומר שצדיקים העוברים בה כאורחים גם כן יצילוה. מעתה יקשה לך מדוע לא עבר שם אברם אבינו עם 'הנפש אשר עשה בחרן' ויחדיו יעלו למנין עשרה שהקב"ה ענהו שאף בעבור העשרה יציל את אנשי סדום, ומכאן שכל כך מסוכנת היא השמות בין אנשי סדום הרעים וחטאים אף לרגע... עד שעם כל השתדלויותיו ותחנוניו בעדם עדיין לא עלתה על דעת אברם לעבור בתחומי סדום, גם לא לשלוח לשם אפילו 'נפש אחת מישראל' (משחת שמן להגאון רבי חיים קאופמן זצ"ל)²³.

זכבר היה מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'אהבת ישראל' מויו'ניץ זי"ע 'מדארף זיין גוט צו יעדן, נישט מיט יעדן' (יש 'להתנהג' בטוב לכל אחד מישראל, אך אין צריכים 'להתחבר' עם כל אחד ואחד).

מעין הדברים פירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בדרך רמז בלשון הכתוב (פרשת לך, יג ח) 'ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין

וכל תינוק בבית רבו היה יודע לפרש שהכוונה היא על אברם ואבימלך הנזכרים מקודם. אלא שחדא מתרצתא בחברתה, שבא הכתוב לומר שאף בשעה שכרתו ברית עדיין היו בבחינת שניהם ולא בבחי' 'אחד', כי אמנם לא היתה זו ברית ידידות ואהבה ביניהם ח"ו, כי הרבה יש להתרחק מחבר רע, אלא כרתו ברית שלא יעשו רע אחד לשני ותו לא מידי.

כך פירש הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע מה שאמר אברם אבינו אל האורחים 'וסעדו לבכם אחר תעבורו' (יה ד), שאין זה מהנימוס ומהיושר לשלח את האורחים תיכף, אלא שמאחר שנדמו לו כערביים עובדי ע"ז על כן לא רצה להשהותם בביתו, אלא נתן להם כל צרכם ומיד הרחיקם מעליו.

כב. ומתורתך תלמדנו, שהנה בבריאת העולם נאמר בכל יום 'כי טוב' חוץ מכיום השני, וביארו במדרש (בר"ר ד ו) מפני שבו ביום נבראת המחלוקת, כמו שנאמר (ז א) 'ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע'. מעתה, יש להקשות מדוע ביום הראשון כן כתיב 'כי טוב', והרי גם בו היתה מחלוקת - 'ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך' (שם פסוק ד).

אלא ביאורו, עפ"י דברי המהר"ל שהעמדת כל אחד בגבולו אינה חשובה מחלוקת [וכמו המלאכים שכל אחד משורש ויסוד אחר ו'עושה שלום במרומיו'], ועל כן החלוקה בין האור שהוא ביום ובין החושך בלילה שכל אחד במקומו ובמעמדו אינה בגדר 'מחלוקת', ורק ההבדל בין המים נחשב למחלוקת. ומרמז גם לדידן, כי 'האור' אלו מעשיהן של הצדיקים ו'החושך' אלו מעשיהן של רשעים (בר"ר ג ח), ואכן, ההבדלה בין צדיקים לרשעים דבר נאה ומתקבל היא, וראוי לברך עליה 'כי טוב'.

ובזה פירשו מה שכתב הבעל הטורים (להלן כה כה) ש'עשו' בגימטריא 'שלום', שכן לעיתים 'עשו' הוא היצר הרע עומד מאחורי ה'שלום'... אלא אדרבה צריך לנוס ולברוח מפני 'חבר' זה כמו מ'חבר'.

כג. וכבר פירשו צדיקים בנוסח התפילה (אחר ברכת כהנים, ועוד) 'משמרת שלום' שהוא מלשון מְשַׁמֵּרֶת ונפה (שבת פ"ב מ"א), שצריך לברור היטב מה טיבו של אותו אחד החפץ להתחבר עימו, וכמו שכתב הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע (ב'צעטיל קטן' ששלח ע"י בנו הרה"ק מבולגריא זי"ע לבחורי בעלזא בקראקא) להתרחק מאנשים שאינם ידועים ליראי שמים.

כד. פעם נכנס אחד מחסידי הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע אל רבו, בבקשת רשות לעקור דירתו לארה"ב אחר שהנו מחוסר פרנסה ל"ע, ושם יוכל להביא טרף לבני ביתו, אך המגיד לא נתן לו לנסוע בשום אופן, ואף אחר שביקש

אנשי סדום ויראו שכבר רחצו רגליהם, יעלילו עלי ויאמרו, כבר עברו שני ימים או שלשה שבאו לביתך ולא הודעתנו, לפיכך אמר, מוטב שיתעכבו כאן באבק רגליהם, שיהיו נראין כמו שבאו עכשיו, לפיכך אמר לינו תחלה, ואחר כך רחצו, עכ"ל. הרי לך שמטעם סכנה אמר כן, ואמרו בביאור הדבר (הגאון רבי לייב חסמן זצ"ל), כי אכן היה כאן 'תירוץ' טוב, אבל בבית אברהם אין מבניסין אפילו אבק ע"ז יהיה התירוץ טוב ככל שהוא טוב... אף אנו נאמר לענין ה'כלים' למיניהם¹, אף אם יש תירוצים טובים אין מקומם בביתם של יראי ה', כי יראי ה' יתרחקו אף במחיר של מסירות נפש מכל דבר שריח קלות וקרירות נודף הימנזי².

ויטע אשל - סגולת הכנסת אורחים לכל העניינים ובפרט לזש"ק

פרשה זו יפה נדרשת בענין 'הכנסת אורחים', בתחילת הפרשה באריכות בפסוקי התורה ובמדרשים,

העץ ויאכלו', ובמדרש (מדרש תהלים ח) 'אמר להם הקב"ה... כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב...' וקצת צ"ב שהרי בפירוש אמרו חז"ל (הובא ברש"י) שהמלאכים לא אכלו אלא עשו עצמם כמי שהם אוכלים, ומכאן ראה שאף העושה עצמו כמי שעובר עבירה לעבירה ייחשב, אף הם, מכיוון שעשו עצמן כאוכלין נחשב להם כמי שאכלו 'בשר בחלב' בביתו של אברהם...³.

סמך לדבר, כי לכאורה מצינו סתירה בדברי רש"י בפרשתו, במקום אחד כתב (יה ד) ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודת אלילים לביתו (ב"מ פו:), אבל לוט שלא הקפיד הקדים לינה לרחיצה, שנאמר (יט ב) 'ולינו ורחצו רגליכם', והרואה יתמה שהרי רש"י בעצמו (שם) הסביר את הטעם שלוט איהר את הרחיצה וז"ל. ולינו ורחצו רגליכם - וכי דרכן של בני אדם ללון תחלה ואחר כך לרחוץ, ועוד שהרי אברהם אמר להם תחלה ורחצו רגליכם, אלא כך אמר לוט, אם יבאו

והפציר כמה פעמים לא נתן לו רשות ליסע, פעם בעת צערו התאונן בפני רבו, שגם בארה"ב ישנם תלמידי חכמים ולומדי תורה ומדוע כל כך חושש הרבי מכך, אמר לו הרה"ק משל לתלמיד חכם ועם-הארץ שנזדמנו לפונדק אחד, הת"ח החזיק בידו סידור קטן, ואילו בידי ה'עם-הארץ' היה סידור עבה מלא בהקדמות וביאורים מהראשונים והאחרונים, ויבקשהו הת"ח הבה נחליף ביננו את הסידורים וכך ירווח לשנינו, כי אנכי אעסוק בשמחה במפרשי הסידור, לאידך אתה תהנה שלא תצטרך לשאת ספר כבד כל כך. אולם הע"ה סירב להצעתו, באמרו שעדיף טפי להחזיק בסידור הגדול, כי אז אף אם יקרעו כמה דפים אכתי ישאר בידו הדפים שבהם נדפס 'אדון עולם', לא כן בסידור קטן שבדף אחד שיקרע מיד יקרע וייאבד כל ה'אדון עולם'... אף לעניינינו אמר הרה"ק, כל עוד שהינך דר במקום תורה ועבודה הינך דומה לאותו סידור עבה - שאף אם ח"ו תיפול ממדרגתך עדיין תשאר באמונתך וישאר ה'אדון עולם' בשלימותו... לא כן בארה"ב חוששני שבקריעה אחת תאבד מעליך את כל ה'אדון עולם' וכל אמונתך תלך לאבדון מבלעדי סביבה טובה שתשמור עליך... (המדובר מאמעריקע דאז ולא כהיום שרבו בה קהילות קהילות יראים ושלמים מסולאים בפז).

כה. ובכלל הזהירות לשמור על עיניו, והרי לך לשון נורא של הגה"ק רבי חיים מוואלאזין זי"ע (רוח אבות פ"ב ד"ה או יאמר הסתכל), ובאדם ג"כ כלל השי"ת הכוחות כולם, ויש בכוחו למשול על צבא השמים וגם כי העולמות נפעלים ע"י מעשיו הן לטוב והן לעקל ולעקלקלות, וכמאמר שלמה המלך ע"ה (משלי ג יט-כא) 'ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו.. בני אל ילוזו מעיניך'. ר"ל, אמר כמבקשו - בני, ידידי, חוס נא וחמול על המלאכה היקרה הזאת, והזהר לרגל המלאכה לבל תקלקלה, ולבל תעקמה, וז"ש בני אל ילוזו שלא תהא נלוז ומליז כל העולמות. ואמר 'מעניך' - ר"ל ע"י עיניך, כי אף ע"י ראייה אחת מתקן או מקלקל כמה עולמות, כמארז"ל (ברכות סד.) 'אל תקרי בניך אלא בוניך', ר"ל בוני עולמות ולהיפך... עכ"ל (עיי"ש).

כו. כה ביאר הרה"ק הישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע את דבר הכתוב בפרשתו (כב י) 'ויקח את המאכלת לשחוט את בנו', כי מאכלת נקראת כל דבר המאכיל ומביא פרנסה לאדם כדי מחייתו (עיי" רש"י), ובא לרמז על הלוקחים בידם את ה'כלים' למיניהם, בתירוץ - לצורך פרנסה - להאכיל בני ביתו, על זה נאמר לקח את ה'מאכלת' ובהם ישחט את בנו ח"ו, כידוע כי כל אלו הכלים מסוכנים לו ולזרעו אחריו.

כז. מענין לענין, איתא מהרה"ק הייטב לב' זי"ע (ד"ה וישא עיניו) דכתיב וירא אליו ה'... וישא את עיניו וירא והנה שלושה אנשים נצבים עליו, דבאיזה זכות זכה ל'וירא אליו ה' - גילוי שכינה, בזכות ששמר על עיניו והוצרך ל'ישא' את עיניו כדי לראות, וחוף מזה היו עיניו תמיד למטה ושמורים מראות אסורות.

וכן בהמשך (כא לז) 'ויטע אשל בבאר שבע', ובמסכת שבניהם שהתעסק רבות במעשה ובמחשבה היאך להשיב סוטה (י.) נחלקו התנאים מה נטע אברהם - הצד השווה לאורחיו^{כח}. ואכן, גדולה היא מצוות הכנסת אורחים^{כט} עד

כח. מצינו בחז"ל (מועד קטן כח.) מעשה בר' חייא שלא היה מלאך המוות יכול לפגוע בו, מה עשה, הלך ונדמה לו כעני וביקש ממנו פת לחם, ונתן לו ר' חייא, אמר לו מלאך המוות לר' חייא, אם על העני הינך מרחם מדוע אינך מרחם עלי - להשיב לי נשמתך, הסכים ר' חייא ונתן בידו את נשמתו. והרואה יפלא, כי מה טענה היא זו - וכי מפני שריחם על העני, עליו לרחם על מלאך המוות, בשלמא לעני נתן פרוסת לחם להחיות נפשו, וכי משום כך עליו למסור נפשו... אלא שיודע הי' מלאך המוות בר' חייא שבשעה שנותן פת לחם לעני כל ליבו ונפשו נותן לו, עד שהי' יכול על סמך זה לתובעו שאף עליו יחוס וימסור בידו נפשו ממש.

פעם סיפר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע לפני חבורת החסידים בשבח צדיק אחד מיוצאי תימן, והפליג את מעשיו הטובים שבעת מלחמת העולם דאג להאכיל מאות יהודים פליטי חרב שברחו מבתייהם מחמת המציק, העיר אחד מן היושבים והוסיף, שאותו צדיק היתה לו קביעות ללמוד סתרי תורה עם אחד מגדולי המקובלים, נענה הרה"ק 'מה אתה סח - הרי אנו מדברים ממה שהיה מאכיל יהודים...' כלומר, שמעלה זו חשובה וגבוהה יותר מלימוד סתרי תורה, כי ידעו והבינו אותם קדושי עליון שאין לך דבר גדול יותר מלהאכיל ולהשקות יהודים רעבים וצמאים. ובמדה כנגד מדה יזכו גומלי חסדים, שהקב"ה ישקה את צמאי חסדו בכל הישועות והרפואות, וכן ביארו דבריהם (סנהדרין קג:) 'גדולה לגימה שמרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים, ומעלמת עינים מן הרשעים', ופירש"י, מעלמת מעיני המקום שלא להביט ברשעו לשלם לו כדרכו הרעה, אלא עושה כאילו אינו רואה במעשיו, ולכאורה נראה שהדברים סותרים את דברי הגמרא (ב"ק ג.) 'כל האומר הקב"ה ותרן הוא, יותרו חייו', אך באמת לא קשיא, כי בודאי אין כאן וותרנות ואין שום דבר נעלם מעיניו יתב"ש, אלא שהנוהג עצמו בחסד וברחמים לרעהו מבלי לדקדק מה טיבם מעורר בזה שגם הקב"ה יתנהג עמו במדה זו ברחמים וחסדים, ויזכה לכפרה על פשעיו מצד שורת הדין, דבמדה שאדם מודד מודדין לו.

ובפרשתו (כ יג) 'ויהי כאשר התעו אותי אלוקים ואומר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר נבוא שמה אמרי לי אחי הוא', כתב בספר דברי בינה להרה"ק מביאלא זי"ע (ד"ה ויהי), ד'מעשה אבות סימן לבנים', וכשגולים בגלות ומבקשים מהשי"ת 'זה חסדך' שיעשה עמנו חסד, איך זוכים לזה הוא ע"י 'אמרי לי אחי הוא' שיתנהגו אחד עם השני באחווה ויחשבו אחד את השני כאחים.

גם ב'רוחניות' ייאמר כן, כמו שביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בפסוק (יח ה) 'וסעדו לבכם אחר תעבורו', דכשיושבים ביחד בסעודת מריעים באחווה אז מצליחים לסלק ולהעביר את היצה"ר הנקרא 'אחר'.

ויזכור את דברי הרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע בפסוק (יט ז) 'אל נא אחי תרעו', בבקשה אל תהיה ריעותכם וחבורתכם בריעות למחצה, ד'נא' פירושו חצי מבושל כדכתיב אל תאכלו ממנו נא, ופירש כאן דהכוונה הוא להיות חצי בריעות ולא באחווה גמורה. [מובא בשיח שרפי קודש].

ואף יזכה ל'תורה', כדברי הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (ריש פרשתו) המבאר דברי חז"ל (שמו"ר כח א) 'באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה, לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם', וביאורו, שהקב"ה הטיף מוסר למלאכי השרת, וכי כך מקבלים את האורחים ששואלים אותם בכניסתם 'מה מעשיכם כאן', וכל שכן שאין פוגעים בהם, הרי ברדתכם לביתו ראיתם 'הכנסת אורחים' כיצד, וכיון שאינכם יודעים להתנהג כן על כן ראויים הם יותר לקבל את התורה עכדה"ק, ולדרכנו יש מקום לומר, שע"י הכנסת אורחים נסתם פיהם של המקטרגים שטענו 'תנה הודך על השמים', והוראה היא לדורות, שיפתח ביתו תמיד לכל מאן דבעי ויקבלם בשמחה ובסבר פנים יפות, ועי"ז יזכה לקבלת התורה.

כט. ידועה זהירותו של הגה"ק המהרי"ל דיסקין זי"ע במצוות 'הכנסת אורחים' לצד התמדתו העצומה בעסק התורה הק'. פעם ניגש המהרי"ל באמצע לימודו לזקן אחד שהיה סמוך על שולחנו, והפריד לו את החלק הקשה מהרך של הלחם... לאחר מכן שאלוהו בני הבית, כיצד הבחין הרב מתוך לימודו בעמקות נפלאה שזקן זה נצרך לעזרה, ויענם המהרי"ל, הנה מצינו בפרשת וירא שהקב"ה נגלה אל אברהם אבינו והנה רואה אברהם כי 'שלושה ערביים'

שאמרו חז"ל (שבת קכז.) גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה ל'.
 שכל המחזיק במצוות 'אבסניה' (הכנסת אורחים) יורש גן עדן.

מצווה זו מסוגלת מאד להפקד בפקודת ישועה ורחמים ב'זרע של קיימא', וכמו שאמרו במדרש (תנחומא כי תצא ב) וז"ל. ויש מצות שמתן שכרה בנים כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקבלה את אלישע (מלכים ב פ"ד) לא.

לעשות צדקה - להיות טוב ומיטיב לבריות
כתב רבינו יונה בפרשתן (בפירושו עה"ת) דבפרשה זו למדנו חשיבות ענין ה'נדיבות' ומתן שכרה. ולהיפך, עד כמה מאוסה הכילות ועונשה. דהנה כתיב (יה יח-כ) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו את דרך ה' לעשות צדקה, ובזכות הצדקה נתעלה להיות 'ואברהם היה יהיה לגוי גדול ועצום

כתב ה'רבינו בחיי' על הפסוק (כא לג) 'ויטע אשל', במסורה יש ב' 'ויטע' בספר זה, הכא, ואידך (בראשית ב ח) 'ויטע ה' אלוקים גן בעדן מקדם', ללמדך

מתקרבים, ביקש מהקב"ה הניצב עליו - אל נא תעבור מעל עבדך, וירא וירץ לקראתם, וכל הרואה יתמה, כיצד ראה אברהם כי ג' ערביים לפניו והרי הוא עומד עתה בגילוי שכינה' בפועל ממש... אלא כי כן כלל הדברים, במה שהאדם שקוע ומונח ראשו ורובו יראהו אף מתוך עמידתו בגילוי שכינה, אף אתם אל תתמהו כיצד הבחנתי מתוך לימודי בצרכי הזקן (דרש מרדכי).

כע"ז מסופר שפעם ישב הרה"ק הבעל התניא זי"ע ועסק בתורה עם נכדו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, באמצע הלימוד שמע בעה"ת שתינוק מילדי העבריים בוכה ומיהר לגשת אליו ולהרגיעו, ולשאלת הנכד כיצד שמע, נענה האמן לי כי אנוכי שומע 'כאבו של יהודי' אף מסוף העולם.

פעם הגיעו שני יהודים לעיר קאזמיר באישון ליל, חיפשו מקום ללון אך כל בני העיר כבר נמו את שנתם, רק מבית הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע בקע האור שבאותה שעה ישב על התורה והעבודה. הללו שלא ידעו כי בבית זה דר הרבי דפקו על פתח הבית, ואכן, הרבי הכניסם לביתו, וטרח סביבם בטרחה יתירה, וסיפק להם כל צרכיהם במאכל ומשתה ואף הציע להם כרים וכסתות למען ינוחו מעמל דרכם. באותה שעה התעורר המשמש שהיה ישן בחדר הסמוך מקול האורחים, ומכיוון שידע כי בשעה מאוחרת כזו אין השיירות מצויות ברחובה של עיר, הבין בנפשו כי בוודאי קול ההמולה בא מ'נשמות נידחות' שבאו אל הרבי לקבל טובת נשמה ותיקון השלם. ומרוב פחד לא העיז לזוז ממקומו.

ויהי בבוקר, כשבאו החסידים לתפילת שחרית סיפר להם המשמש על הנשמות שהיו בחדרו של הרבי, והרבי עסק עמהן שעות ארוכות. הרבי ששמע מתוך חדרו את דברי המשמש קרא לו ואמר, אכן היו אלו נשמות קדושות, אך לא לקבל מעמי תיקון וטובה באו, כי אם לתקן את נשמתיו... כלומר, שעל ידי מצוות הכנסת אורחים היה לו עצמו תיקון והארה גדולה לנשמתו (תורת יחזקאל עמו' קע"א).

ל. בדרך צחות אמרו לבאר מה שאמרו (ילקו"ש וירא פב) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, כי הננו מקבילים את פני השכינה פעם אחת בחודש דים), ולכן גדולה הכנסת אורחים - שלא יאמר אדם אלמלא לא זכו בני ישראל להכניס אורחים שבשמים פעם אחת בחודש דים), אלא גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, לומר שזה נצרך לנו הרבה יותר מפעם אחת בחודש.

אך עם כל מעלתה שהיא יותר מקבלת פני שכינה, יש לו לעשותה תוך שמירת כל גדרי הקדושה, והרי לך שכששאלו המלאכים 'איה שרה אשתך', אמר להם אברהם 'עד כאן... עם כל מעלת הכנסת אורחים, לא תבוא שרה הנה, אלא 'הנה היא באוהל'. גם שינה הנהגתו ואף לצורך חסד נמנע מלדבר עמהם על עניני האשה מחוסר צניעות. לא. הרה"ק בעל התניא זי"ע המתין על זרע של קיימא כ"ד שנים מעת נישואיו, וכאשר בא להזכיר עצמו אצל רבו הרה"ק ה'מגיד' ממעזריטש זי"ע יעץ לו לקיים מצוות הכנסת אורחים כסגולה, ורמז לה בפסוק (תהילים קיט ט) 'במה יזכה נער את ארחו' במה יזכה האדם לנער, על ידי את ארחו, שיכניס אורחים לביתו, להאכילם, להשקותם ולמלאות כל סיפוקם בסבר פנים יפות. וסיפר לו שגם אביו של הבעש"ט נושע בדרך זאת. יש שרמזוהו בכתוב (מז כג) 'הא לכם זרע' - 'הא' נוטריקון הכנסת אורחים, שעל ידי קיומה בהידור רב יהיה לכם זרע, דורות ישרים מבורכים.

באר הפרשה - זירא

ביו"ב כתב רבינו בחיי (יה ט) לבאר מדוע החמיר הבורא עם אנשי סדום להענישם בעונש כל כך נורא כהפיכת העיר, על אף שעדיין לא ניתנה תורה, ומבאר, 'אבל נגמר דינם - בעונן שהיו מואסין את הצדקה, ולא היו משניחים על ענייהם ועל רעיהם שהיו מוטלין ברעב... ואנשי סדום היו מואסין בה (בצדקה) והיו אכזרים בתכלית, ואף על פי שלא ניתנה תורה עדיין, הנה הצדקה מן המצוות המושכלות (היינו ממצוות 'שכליות'), ודבר מתועב הוא שיראה אדם את מינו (אדם אחר) מוטל ברעב, והוא עשיר ושבע מכל טוב ואינו מרחם עליו להשיב את נפשו. על אחת כמה וכמה מתועב מי שאינו מרחם על בני אומתו הדרים עמו בעיר אחת, ועל כן איבדן השי"ת לאנשי סדום שהיו מונעים אותה (את הצדקה והחסד) ולקח נקמת העניים'.

ונברכו בו כל גויי הארץ, והיינו שנהפך להיות מקור הברכה. לאידך, (פסוק ב) 'ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד', ואינם שומעים 'צעקת הדל', ומתאכזרים שלא לגמול חסד וצדקה עם הבריות. ולא עוד אלא ש'חכמים המה להרע' - 'לומדיש'ע רוצחים' כמובא בסוף מסכת סנהדרין (דף קט), וכגון שהיו נותנים לאורח מיטה שאינה כפי מידותיו, ואם היה ארוך יותר היו אותם רשעים חותכים את רגליו שיתאימו למיטה עליו הוא שוכב, ואם היתה המיטה קצרה מדי היו מותחים את גופו לאורך המיטה עד שכל אבריו מתפרקים, ונחתם גזר דינם כמאמר הנביא (יחזקאל טו ט) 'הנה זה היה עון סדום אחותך... זיד עני ואביון לא החזיקה', וכל כך רע הדבר בעיני ה' עד שהפך את העיר - עונש שלא מצינו כזאת זולתה בסדום (רק בנינה אילו לא היו שבים בתשובה) ^ל.

לב. אמרו בעלי המוסר לבאר מדוע מצינו שהפך את סדום ועמורה ללא התראה בטרם ההפיכה, ואילו בנינה כתיב ששלח את יונה הנביא להתרות בהם 'עוד ארבעים יום ונינה נהפכת'. אלא משל למי שנתמנה להיות פקיד ב'בנק', והיה הלה מקבל את כל באי הבנק בסבר פנים יפות, אך דא עקא, שלא מצא את ידיו ורגליו בחכמת החשבון, והיה מזכה את החייב ומחייב את הפטור, כשמוע המנהל כי כן הוא מיהר לשלחו עד מהרה. למחרת היום הביא פקיד חדש שהיה בקיא נפלא בתכונות החשבון, אלא שחסרון היה לו, שהתנהג ברוגזה ובקפידה אל באי הבנק, ניגש אליו המנהל והזהירו שיתנהג בשובה ונחת אל קהל הפונים אליו. עתה ישאל הרואה מאי בין הראשון לשני, הרי שניהם לא נהגו כהוגן, ומדוע זה רק הוזהר לשנות הנהגתו, וזה מצא עצמו בבית ללא כל הזהרות מוקדמות, אלא, כי כל הרוצה לעבוד בבנק, מחוייב לדעת את ה'יסוד' - הבנה בעניני ממון, שהרי שם הוא מקום מסחר המעות, ממילא אם יש לו ידיעה טובות בעניני ממון, עדיין אפשר לסבול שאר חסרונות שיש לו, אבל אם הוא חסר את ה'יסוד', אף אם בשאר ענינים יש לו מעלות, מה לו ולבנק...

כיו"ב, מיסוד קיום העולם שיהא האדם בעל חסד ומידות טובות כמו"ש (תהלים פט ג) 'עולם חסד יבנה', ע"כ, אם יש בו מידות טובות עדיין אפשר לסבול את שאר חסרונותיו, משא"כ אם את היסוד אין לו מה יועילו כל שאר מעלותיו.

ומעתה יבואר שפיר, כי אנשי סדום היו רעים וחטאים בענין זה שלא גמלו חסד איש את רעהו, ואדרבה הרעו איש לזולתו, ע"כ נחסר להם ביסוד העולם, א"כ אין להם זכות קיום בעולם. משא"כ אנשי נינה אף שחטאו בחטאים רבים להשי"ת (עיי' במפרשי תנ"ך תחילת ספר יונה), דומים הם לחסרונות שיש לפקיד השני, שנחסר לו הרבה ממעלות הנצרכות לאדם, אבל לא ביסוד עבודתו.

יש שפירשו בדברי חז"ל (ויק"ר ט א) 'דרך ארץ קדמה לתורה', שהוא כ'הקדמה' לספר. וכמו שהעיון ב'הקדמה' מודיע לקורא את 'תוכן' הספר, כך 'הקדמתו' של אדם היינו 'דרך ארץ קדמה לתורה' שלו ותודיע לן מהותו. מטו משמו של הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, שאדם המאבד את מידת האנושיות שבקרבו, שוב אין לו כבר מה להפסיד. הנה כתיב בפרשתן (כא ז-ח) 'היניקה בנים שרה', וברש"י, ומהו בנים לשון רבים, ביום המשתה הביאו השרות בניהן עמהן, והיניקה אותם, שהיו אומרות לא ילדה שרה, אלא אסופי הביאה מן השוק, עכ"ל. ובוזה השתיקה את הלעז שיצא עליה, וקצת צ"ב, מדוע המתינה עד 'יום הגמל את יצחק', שנתיים אחר לידתו, למה לא עשתה כן מיד כשנולד יצחק ויצא הלעז נגדה, יש שביארו, דכל עוד שהניקה ליצחק היה הוא מפסיד אם תניק לאחרים שיפחת לו החלב, ועל חשבון של מישהו אחר לא הסכימה לעשות שום דבר לפרסם צדקותה ואפילו במקום שסבלה מזה בזיונות ולעז שקר נגדה.

אנו קרוצי חומר אשר יושב לנו יצר על מפתחי הלב, יומם ולילה לא ישובות בתחבולות ורעיונות שונים ומשונים להפילנו לבאר שחת^{לד} - אם נתגבר עליו נתעלה למעלה למעלה יותר מהמלאכים^{לה}.

ביו"ב כתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש פר' לך בסופו, ליקוטים) זי"ל. מה שנכתב בתורה מעשי אבות ולא נכתב מה עשה מיכאל המלאך ושאר

יגעת ומצאת - חשיבותנו יתר על המלאכים כי היא באה מתוך יגיעה

בפרשתן (כב יב), 'כי אתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני'. כתב ה'ספורנו' זי"ל, 'ידעתי אני המלאך שבדין יגדילך הקל על מלאכיו, כאמרם ז"ל (סנהדרין צג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת^{לג}. והיינו כי למלאכי השרת אין יצר המפתה אותם לעבור ולהמרות את פי ה', אמנם

לג. הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע השתתף פעם בשמחה של אחד ממשפחתו, בתוך כך בא אחד מגדולי הדור והעניק ספר 'תפארת שלמה' כ'דורון דרשה' לחתן, עמד ה'שפת אמת' ופתח את הספר והנה נפתח בפרשתו, מיד נתלהב והחל קורא מתוך הספר (ד"ה וירא), רש"י פירש שהמלאכים התקרבו אל אברהם אבינו, אך מכיוון שראו 'דהוה שרי ואסר' (שהוא קושר ומתיר את הרטיות שעל בשרו לאחר המילה) פירשו ממנו. ומבאר ה'תפארת שלמה' כי הנה מבואר בזוהר הקדוש כי אלו המלאכים הם אותם המלאכים שאמרו 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ח ה), אך השי"ת השיבם כי כל העולם נברא בשביל צדיק אחד ששמו אברהם, כמו שנאמר (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם', ואמרו במדרש (רבה יב ט) **בהבראם** אותיות **באברהם**, כי בזכותו נבראו שמים וארץ, וכאן באו המלאכים לראות בצדקותו, ומשראו שהוא 'שרי ואסר', היינו שאף מה ש'שרי' (מותר) לעשות הריהו 'אסר' על עצמו, והוא גודר גדרים על עצמו 'פרשו ממנו', למדו ממנו את גדרי הפרישות והקדושה.

לד. כך אמרו צדיקים, מאין ידע אברהם אבינו ש'מצוה' יש לו בשחיטת האיל, אלא, בראותו שהאיל נאחז בסכר, וקשה עליו לקחתו לשחטו, ודבר שבא בקושי אינו מן היצה"ר ובוודאי הוא מהיצר טוב ומונח שם מצוה. וכבר איתא כן מהגר"א (ביאור הגר"א, על הפסוק רות א יח) 'ותרא כי מתאמצת' - מכיוון שראתה שקשתה עליה ההליכה אעפ"י שצעירה היא, מיד ידעה כי ביאתה עמה מצד הקדושה היא, על כן מערים היצר קשיים כדי שלא תלך ולא תבוא, וחיזקה אותה כדי שתבוא עמה.

לה. כך אמר הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, כי שלמה המלך חיבר קהלת, משלי ושיר השירים, והנה ב'משלי' פתח לאמר 'משלי שלמה בן דוד', וכן בקהלת פתח 'דברי קהלת בן דוד', ואילו ב'שיר השירים' אמר רק שיר השירים אשר לשלמה ומדוע לא נזכר בה 'בן דוד', אלא ביאורו, כי חכמה (משלי) ומוסר (קהלת) ניתן לקנות גם בירושת אביו ע"כ התייחס ע"ש אביו - 'בן דוד'... אבל שיר השירים המלא ב'דביקות' בה' (יראת שמים בפועל ממש) ובאהבת ה' זה אינו נקנה בירושה אלא ביגיעת עצמו...

מספרים על יהודי שהגיע להתברך אצל רבו, ובגמר דיבורם שאלו הרבי הגידה נא לי האם הינך קובע עיתים לעסק התורה, נענה התלמיד ש'לאו דווקא' (כאומר - דווקא לא), ואף תירץ את עצמו דהרי יש לבורא בשמים ממעל מלאכי מעלה לאין מספר והם עובדים לפניו באהבה ויראה, ואם כן מה יתן ומה יוסיף עוד מקצת 'עבודה' שלו. שאלו הרבי על עיסוקו לפרנסה, ענה התלמיד מצייר אנכי ציורים נאים ביותר וממכירתם מתפרנסים אני וביתי, המשיך רבו לשאלו ומהו הציור היפה ביותר שראו עיניך בכל שנות עסקיך בציור, אמר לו, הציור הנאה ביותר הוא 'שקיעת החמה על שפת הים', והוסיף לומר שציור זה נמכר בהון עתק של רבבות אלפי דאלער, שאלו רבו, וכי על מה יש לשלם כל כך עבור ציור זה, הרי כל אדם יכול לבוא עם מצלמה (קאמער"ע) ולצלם את השקיעה על שפתו של ים ואז לא יעלה לו הדבר יותר מכמה פרוטות בודדות, הסביר היהודי לרבו בנמקו, כי להעתיק ה'מחזה' בכלי המצלמה לא נדרש עמל או יגיעה, אבל כשהצייר מצייר זאת הרי הוא משקיע בציור שעות רבות של עמל ויגיעה ועל כך דורשים 'ממון ודמים' מהקונים, אמר לו רבו, אכן זאת אבין שישלמו לו כפי שעות עבודתו ויגיעתו, אך מניין ההעזה לדרוש סכום מופרז כל כך, ענה התלמיד, בשעה שהאדם משתמש בכלי המיוחד לכך ברור הדבר שיצליח בזה ויצא הדבר לתפארת, אך בעת שהצייר מצייר הדבר בידו, הרי ישנם יותר צדדים שלא יצליח בעבודתו כיוון שנצרך הוא להביט ולהתבונן בפעם אחת 'על השמש ועל הים וגליו, על השמים ועל הארץ', ורק כשיתבונן בכולם כאחד יצא הציור בפאר והדר, לכן חשיבות עבודתו רבה כל כך, ועל זה משתלם לו שכרו משלם. אמר לו הרבי כך ממש פני הדברים לענין תורה ועבודה של קרוצי חומר הנמצאים כאן בהאי עלמא, כי מלאכי מעלה שאין

באר הפרשה - זירא

על מוצא פיו עלתה לו ביגיעה עצומה), מצווה כזו אין בה כל כך כוח כמצווה שעולה לאדם ביגיעה, ורק קנין נפש זה הגן בעדו.

והמשבר טבעו ועצמותו למען רצונו ית' עולה ומתעלה, וכמו שביארו בזה"ק מה שנאמר באשה השונמית שאירחה את אלישע 'ושם אשה גדולה' (מלכים ב' ד ח), ומדוע זכתה לתואר נשגב זה 'אשה גדולה', אלא כי הלא אמרו חז"ל (ב"מ פז.) ש'האשה עיניה צרה באורחים', והשונמית שכרה את מבעה ואירחה את אלישע בכבוד גדול על כן זכתה ליקר ולגדולה להיקרא שמה בכתוב בשם 'אשה גדולה'.

מסרי נפשיהו - עקידת יצחק בזמנינו ולמעשה

בפרשתן (כב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', כתב הרמב"ן ('האמונה והבטחון' פ"ז) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות' לו,

המלאכים, רק, שהאבות הקדושים המשיכו התורה ע"י שבירת טבעם הגשמית - שעשו כל דבר היפך טבעם הגשמית ונעשה מזה תורה, למשל אברהם שבר טבע הגשמי שלו, והעלה בנו יחידו ונעשה מזה תורה, עב"ל'.

וזוה יש לבאר עוד בדברי חז"ל (בר"ר נא ו) על הפסוק (י"ט כט) 'ויזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפיכה, והובא ברש"י, 'מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם... ולא גילה הדבר, לפיכך חס הקב"ה עליו'. ולכאורה יפלא, מדוע דייקא זכות זו עמדה לו, שלא היה מושחת ורשע ולא גילה אודות שרה, והרי מן הנראה כי זכות גדולה יותר היה לו במה שקיים 'הכנסת אורחים' במלאכים ומסר נפשו עליהם, ואף את בניו ובנותיו הפקיר בכדי להכניס את המלאכים לביתו ולכבדם ביותרת הכבוד, ולא התיירא מהאנשים אשר פתח הבית, אמנם לפי האמור לעיל יתבאר שפיר, כי מה שהכניס את האורחים לביתו לא היה לו אלא מאחר ש'מבית אברהם למד להיות מחזר אחר אורחים', (רש"י י"א א), והייתה מצווה זו כמי שבאה לו בירושה, זמובן מאליו שיקיימנה שהרי ב'אזויר' כזה גדל (משא"כ שמירתו

להם יצר הרע וניסיונותיו ברור שיצליחו בעבודתם על כן עבודתם אינה חשובה כל כך כמו מי שיש בקרבו יצר ומניעות, ואין ערוך לגודל השכר אשר יגיעך בבוא העת.

לו. ואף במעשיו של אברהם גופיה מצינו חשיבות מיוחדת למצוותיו שנעשו מתוך יגיעה... כמו שביאר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה), מדוע ייחדה התורה פרשה שלימה על 'הכנסת האורחים' למלאכי מרום והרי הללו לא אכלו ולא שתו ולא נהנו כלל מכל מה שערך לפניהם, ומאידך, את 'מפעל הכנסת אורחים' שעשה מדי יום ביומו, להאכיל ולהשקות, להלין וללוות את כל אורחיו הרבים, כל אלה מרומזים רק בתיבה אחת בתורה (כא לג) ויטע אש"ל שהוא ר"ת א'כילה ש'תיה ל'ויה. אלא הביאור כי התורה משבחת ומפארת דיקא את מה שעלה לו בהרבה טירחה ועמל, שהרי אותו היום שבאו אליו המלאכים יום שלישי למילתו היה, ועלו לו הדברים בקושי רב, וזאת היא תפארתו.

לז. סיפר הגה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שלאחר פטירתו של הרה"ק ה'חזקה מלובלין' זי"ע בא אחד מעשירי העם אל הרבנית לקנות ממנה 'קאפל' (כיפה) של החוזה, הרבנית ביקשה תמורת הכיפה סך אלפיים גילדען (דינרי זהב), העשיר 'סבר וקיבל' ומיהר לביתו להביא את הממון, לבינתיים כיבסה הרבנית את הכיפה - מתוך מחשבה כי לגודל הסכום ראוי ומתאים שיקבל העשיר כיפה נאה וראויה... מששב העשיר אל הרבנית ומצא את הכיפה לאחר הליבון נענה ואמר, לא על כיפה זו נדברנו, אמרה הרבנית היא היא הכיפה אלא שכיבסתי אותה, נענה העשיר וקרא בהתרגשות, 'את הזיעה הספוגה בכיפה אני צריך', ודייקא על זה הייתי מוכן לשפוך הון רב, כי היא המעלה את שווי וערך הכיפה ל2000 גילדען טבין ותקילין.

כעין זה נענה אנו בהתרגשות לאמר, כי כביכול אין הקב"ה נצרך מאתנו למעשים נאים... רק את היגיעה ואת הזיעה של מצווה הוא צריך - בהתגברות והתאמצות נגד היצר וניסיונותיו, כי זה כל האדם לעמוד בקשרי המלחמה. כן מספרים שהרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בעודו בחו"ל לא נתן לכבס טליתו ורק משעקר וקבע מושבו בארה"ק נתן רשות לכבסה. כי בחו"ל נהוג לקבור את המת בטליתו על כן רצה להיטמן בטליתו הספוגה (בזיעתו) תפילותיו, ורק בארה"ק שממילא אין קוברים עם הטלית לא שמר על הזיעה שתשאר בטליתו.

הם לא נתעלו אלא מתוך נסיונות ומלחמת היצר, ולא יתייאש לומר 'נחות דרגא' הנני, כי היצר נלחם בי, וידע כי עיקר העיקרים להשיב כנגדו מלחמה שערה, ינצחנו וימצא חן בעיני ה' לט.

כתב הרשב"א (בשו"ת ח"ה סי' נה) דברים הוצבים להבות אש וז"ל, והוא אומרו (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך', וכמו שאמרו ז"ל (ברכות נד.) בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע, ויצר הרע הוא המפתה לאדם ללכת אחר חמדת הלב, והזהירנו להיות חשק עבודתו ואהבתו ית' מבזה כל החשקים, כאמרו

וכמו שאמרו במשנה (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן - להודיע כמה חיבתו...'^{לח}

ומעשי אבות סימן לבנים, כתב הרמח"ל (דע"ה ד"ה ולהיות), וז"ל. 'זאת היא התרופה היותר גדולה וחזקה שתוכל להמציא נגד היצר, והיא קלה, ופעולתה גדולה, ופריה רב, שיעמוד האדם בכל יום לפחות שעה אחת פנוי משאר כל המחשבות, לחשוב רק על הענין הזה, ויבקש בלבו מה עשו הראשונים אבות העולם שכל כך חשק ה' בהם... ויעלה בשכלו מה טוב לאדם כל ימי חייו, לעשות כן גם הוא, עכ"ל. כי יבין שגם

לח. פעם בא אחד לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע והתאונן בפניו כי לא יוכל לעבוד את בוראו, אחר שיצרו מתחדש עליו בכל יום עם נסיונות שונים ומשונים, ענהו החפץ חיים, אדרבה, נסיונות אלו מסייעים לעבודתך, כי כדוגמת ה'שעון' שהיה באותם הימים, שכל פעולתו נעשית ע"י שני חוטים משני צדדים המושכים כל אחד לצידו. ועל ידי שכל חוט מושך לצדו מסתובבים מחוגי השעון (ווייזערס) להראות את השעה הנכונה. כיו"ב. דייקא על ידי שהיצר הטוב מושך באדם מחד גיסא, והיצר הרע מושך לאידך גיסא - זוכה האדם לעבוד את בוראו כראוי (שיחות הח"ח, כג). כתב הגאון רבי שמעון סופר זי"ע (מכתב סופר, לאגדות הש"ס, מס' שבת קלז: דף קטז: מדפי הספר) לפרש הנוסח לברכת המילה 'אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו', ומדקדק מהו הלשון להכניסו לשון נסתר ואינו מפרש על מי קאי, דלכאורה היה לנו לומר, להכניס את התינוק לבריתו של א"א, אלא הענין שבהסרת הערלה וגילוי העטרה הקב"ה נכנס עם זרעו של אאע"ה בבריתו אשר כרת את אאע"ה וזהו שציונו להכניסו כביכול את הקב"ה בכבודו ובעצמו בבריתו אשר כרת את אברהם, ע"כ. ולפי דרכנו למדנו שכשאדם מקיים מצוות מילה, ובכל יום מימי חייו הוא פורש את עצמו מטינוף וטומאה ומתחזק בעניני קדושה הרי הוא מכניס את הקב"ה כביכול בבריתו שכרת עם אאע"ה.

כתיב בפרשתן (יח ז) 'ויקח בן בקר רך וטוב', וברש"י, כדי להאכילן שלשה לשונות של חרדל, הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע היה נותן טעם בדרך צחות, שרמז להם בזה למה יש להקב"ה חביבות לבני אדם אשר לכאורה הם יכולים לעבור עבירות ולמרוד בו משא"כ המלאכים כולם אהובים וברורים ועושים רצונו יתברך באימה וביראה, והראה להם שלבן אדם יש לו 'לשון של חרדל' היינו יכולת לפגוע בחבירו ולומר לו מילים 'חריפים' כמו חרדל שידקרו בו ויצערוהו, ואפ"ה נזהרים בני האדם מדיבורם ומתגברים לא להוציא מלשונם מילים כאלו, ומחמת זה חביבים הם בני אדם אצל הקב"ה יותר מהמלאכים.

סיפר הגאון רבי אריה שכטר שליט"א, שפעם בא למעונו של החזו"א (בסוף ימיו) ומצא שדלת הבית נעולה, והחזו"א שכב על מיטה במרפסת ביתו, כשהבחין בו החזו"א (בעמדו מחוץ לבית) הורה לו לטפס ביתה פנימה דרך המרפסת, וכן עשה, אלא שבגדיו נתפסו בגדר הקוצים (גדר תיל) והיה חייב לרדת, שוב טיפס ועלה ושב נתפסו בגדיו, ושוב נסתבכו בגדיו בסבך הקוצים, ירד שוב וחזר לטפס מחדש... בכל אותו הזמן הביט בו החזו"א, לסוף נענה ואמר לו - אלו הם חייו של היהודי בעולם הזה, עליו לנסות לעלות, ולכשיתקע ב'קוצים' אלו המניעות שהיצר מעמיד לנגדו ויפול ח"ו, ירד וישוב יעלה, גם אם יפול יוסיף לעלות, כאומר, אין לו לאדם להתפעל, ולחשוב אויה לי כי נפלתי, מה יעלה בגורלי... אבדה תקוותי. לא ולא, אלא כך הוא דרך החיים, אם לא יתייאש וינסה תמיד לעלות סוף דבר יגיע ויגיע (מעשה איש, ח"ב עמו' קמה).

לט. הגאון ר"י הוטנער זצ"ל מבאר מדוע תוקעים בשופר כזכר לקרני האיל שהיה בעקידת יצחק, למה לא יעשו את ה'זכר' לעקידה עם המאכלת... ועפ"י האמור יתיישב שפיר, כי רבים הם המסכימים לפשוט צווארם לשחיטה למען כבוד שמו, אבל אותו קרן האיל שנאחזה בסבך בקרניו, כלומר באותם 'סיבוכים' קטנים, בהשכמת הבוקר, ובשתיקה שלא להשיב למחרפו דבר, וכיו"ב מדברים קטנים בחיי האדם... זה יעלה בקושי פי כמה וכמה, ודייקא בזה יזכירו לטובה את העקידה.

איה שרה אשתך, ויאמר, הנה היא באוהל, כי בראות המלאכים את ה'שפע' הרב שהוגש לפניהם בבית אברהם - ג' לשונות בחרדל וכו', אמרו לו איה שרה אשתך לבטח איננה בבית, שהרי 'אשה עיניה צרה באורחים' (ב"מ פה.), ומכיוון שאיננה בבית היית יכול להגיש לנו הרבה כפי רצונך... ויאמר להם אברהם, לא כדברכם, אלא הנה היא באוהל והיא אשר הכינה את כל השפע הרב, כי שיברה את טבעה, שלא להיות 'עיניה צרה באורחים', אלא מכנסת היא את האורחים כראוי - כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, אמרו המלאכים אם כן, ראויה היא שישלם לה ה' מידה כנגד מידה וישנה בעבורה את הטבע שתלד בן, ואז בישרו 'שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך'. ומכאן, כל אחד ואחד בענינו, כאשר ישבר טבעו למען שמו יתברך, יזכה לישועות וניסים ניסים למעלה מעלה מדרך הטבע.

הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (פר' נח ד), מבאר דהנה אצל אברהם אבינו מצינו שעשה לו הבורא ניסים למעלה מדרך הטבע, וכגון הצלתו מ'אור כשדים', ומה שנהפך העפר שבידו לחיצים ובליםטראות בזרקו העפר על שונאיו (מנהדרין קט.). ואילו הצלת נח 'איש צדיק' הייתה רק על פי דרך הטבע - שהוצרך לבנות תיבת עצי גופר שתוכל עמוד נגד המבול ולא נעשה לו נס שינצל מן המבול ללא 'תיבה' וכיוצא בזה, ומה נשתנה דינו של זה מזה.

אלא, כי הקב"ה נהוג עם כל אחד 'מידה כנגד מידה', ולכן, נח שעבד את ה' בכל כוחו - אבל בדרך טבע העולם כדכתיב (ו ט) 'את האלוקים התהלך נח' (אלוקים בנימטריא הטבע), על כן גם נס הצלתו לא הייתה כי אם בדרך הטבע. מה שאין כן אברהם אבינו ששיבר את טבעו, ועבד את בוראו למעלה מדרך הטבע, שהיה מכריז אמונתו בה' - והיו כל בני העולם מעבר אחד והוא מעבר אחר, לכן גם הנהגת ה' עמו הייתה למעלה מדרך הטבע^{מא}.

(שה"ש ח ז) 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בון יבון לו', והוא מידתו של אברהם אבינו עליו השלום, שניתן לו בן בעת זקנתו אחר היותו חשוך בנים ושנתאוה לו כל ימיו, והיה המעולה שבמין האנושי ועיקרו בחפץ חסד, ונעשה לו אבזרי לאהבת בוראו לשחוט אותו בידו, ועזב ושבח אהבת בנו יחידו אשר אהבו תכלית אהבה וחשק להיות אהבתו גוברת ומשכחת כל החשקים והתאוות. עכ"ל.

מעתה ייאמר לדידן, אל יחשוב האדם כי 'עקידת יצחק' הייתה פעם אחת ותו לא, ואינה שייכת גבן, כי אדרבה, בכל רגע ורגע יתכן שייקיים האדם בעצמו 'עקידת יצחק' ותעמוד לו זכותו לדורות עולם. וכך איתא מהרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע (חוקת ד"ה עלי באר) בשם הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע בביאור לשון הכתוב (פסוק יג) 'והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו', שהראוהו הקב"ה לאברהם 'איל אחר' - שיש עוד 'איל' (עקידה) מלבד איל (עקידה) זה, והוא כאשר האדם נאחו בסבך היצר, המסבכו ומושכו אחר תאוותיו והוא נלחם בגבורה כנגד הצר הצורר, ומשבר רצונותיו וטבעיו מפני רצון השי"ת, הרי זה חשוב כעקידה ממש, ועל זה מסיים הכתוב 'בקרניו' שהוא מלשון הארה וכמו 'כי קרן עור פניו' (שמות לד לה), שהעומד בנסיון 'תהל אורו עד כסא הכבוד'.

יש שביאר עפ"י דבריו את נוסח התפילה (ברכת זכרונות מוסף דר"ה) 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור', שהכוונה היא ועקידת יצחק לזרעו היום, ר"ל בחי' עקידת יצחק הנעשית היום על ידי זרעו המוסרים ומבטלים רצונותיהם ותשוקותיהם אל הקב"ה, ברחמים תזכור^{מב}.

ובל כך רבתה מעלת הזוכה את 'רצונו' ועובד את בוראו כנגד טבעו ומזגו, שאפילו בהאי עלמא ישלם לו ה' כמפעלו 'מידה כנגד מידה' - לשנות עבודו את הטבע להטיב לו, כדכתיב הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (וירא ד"ה עוד נ"ל ע"ד צחות) על הכתוב (יה ט) 'ויאמרו אליו

מ. אבל ידע, שאין הקב"ה מנסה לאדם אלא כפי כוחו, ותו לא. וכלשונו של הגר"א זי"ע ניכר נפלאות הבורא ית"ש שמחזיק ליצר הרע כמו קשור בחבל, ואין מניחים אותו לשום אדם אלא כפי השיעור שיוכל האדם לשבור

אותו. (אורות הגר"א - שיחות אות ג).

מא. מוסיף ה'באר מים חיים' לומר 'ואפילו בדורותינו, כמה העין רואה בחוש ניסים שנעשו לגדולי ישראל ולצדיקי אמת, שנתהפך הטבע בפניהם, וכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' ושם ה' נקרא עליהם, שמהוה לנגדם התהוות חדשות, ומשדד כל מערכת השמים ומזלות הרקיע בשבילם, והכל עבור כי עז צדקתם ואמיתתם בדרך ה'

כדי שלא ימצא בתוך תחומו שום פתח פתוח (כ'כלים' הידועים לא תולדותיהן ולא תולדות תולדותיהן, או אביורייהו) ^{מב}.

עוד עצה מצינו בדברי רבותינו שיזכיר לעצמו בעת הקושי כי אין זה אלא נסיון משמיא ובוה יקל עליו לעמוד בקשרי המלחמה, וכפי שכתב השל"ה (וירא דרך חיים תוכחת מוסר אות מב), מפרשת העקידה ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שכן שימסור אבר מאבריו או שבירת איזה תאוה, כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני רצון המקום. עוד יחשוב האדם, באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי השם יתברך מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים, כדרך שניסה את אברהם אבינו. ובודאי אילו ידע האדם שהקב"ה מנסה אותו עתה, היה נזהר מאוד, על כן יחשוב האדם תמיד בבוא איזה ענין לידו, כי כן היא מדתו של הקב"ה, שולח איזה ענין לאדם כדי לנסותו. ואשרי אדם שה' אלוקיו תמיד במחשבתו, עב"ל ^{מג}.

עשרה נסיונות - כמה עצות לעמוד איתן ב'עשרה נסיונות' כל אחד בשלו

עוד עלינו ללמוד דרכי המלחמה מפרשה זו, דאיתא בגמ' (סנהדרין פט:): שהשטן ניסה להסית את אברהם בכל מיני טענות ומענות שלא יעמוד בנסיון, וכיון שראה שאינו שומע לו אמר לו השטן לאברהם 'כך שמעתי מאחורי הפרגוד 'השה לעולה' ואין יצחק לעולה, אמר לו כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו, ומעשה אבות סימן לבנים, שבשעה שמנסה השטן הוא היצר הרע להסית ולהדיח אזי אין לבוא עימו ב'משא ומתן' אלא לא יכנס עימו בדברים כלל, ויאמר לו לא באל"ף רבתי - כך עונשו של בדאי, שרק באופן זה יוכל לעמוד בפניו ולנצחו, אך אם יתחיל להתדיין עימו ולענות לו נמצא שהוא כפותח לו פתח וסופו ליפול ולשמוע אליו ח"ו, כי כך היא דרכו של יצר - כל עוד שלא תתן לו דריסת רגל בקרבך לא ישלוט בשום פנים ואופן, אבל אם אך תהיה לו דריסת הרגל כל שהוא יעלה בידו לקלקל את הכל, ומשום הכי 'אין עצה ואין תבונה' אלא לעמוד בכל תוקף כחומה בצורה,

שלא בטבע... והקב"ה מיחד שמו על אדם הזה' עכ"ל. ולדידן ייאמר, כל חד לפום דרגא דיליה, יעבוד את ה' בכל לבו נפשו ומאד, יתגבר על טבעיו ויראה פלאות.

בזו הדרך ביאר המהר"ל זי"ע (דרך החיים עמ"ס אבות ה ג) שתיבת 'נסיון' נגזרת מתיבת 'נס', כי כמו ש'נס' פירושו למעלה מן הטבע כך אי אפשר לאדם לעמוד בנסיון אלא בעבודה ויגיעה למעלה מדרך הטבע. ומהא טעמא המתגבר על יצרו ונסיונותיו יזכה לנס (ספר חסידים קצו).

מב. משל למה הדבר דומה, לעני שכיתת רגליו על אם הדרך, והנה הגיעה מרכבה הדורה אשר מנהיג אותה אחד העשירים, כראותו את העני נכמרו רחמיו, העמיד את העגלה וקרא לעני לעלות והושיבו בתוככי העגלה מבפנים ואילו העשיר המשיך להנהיג את הסוסים מבחוץ. כעבור זמן פנה העני ואמר שמן הראוי שהוא ינהיג את המרכבה ואילו העשיר ישב בנחת ונעתר לו לבקשתו והחליפו מקומותיהם. אחר כמה רגעים אמר העני לבעל המרכבה 'הנה אבקשך בכל לשון של בקשת רחמים, הואל נא לתת לי מעילך היקר וגם את המגפיים (שטייול) אשר לרגלך תעניק לי - כי אתה יושב בתוככי העגלה, במקום שאין הצינה שולטת, ואילו אנכי יושב בחוץ במקום צינה וכפור, נענה לו העשיר בטוב ליבו והעניקם לו, וכך ישב העני בבגדים ההדורים והנהיג את הכרכרה המפוארת ואילו העשיר ישב בתוכה בבגדים מטולאים. לאחר כברת דרך הגיעו אל אכסניא וציווה העני על העשיר שירד מן העגלה, צווח עליו העשיר וכי 'שפחה תירש גבירתה'... וכי אתה תורה לי כדת מה לעשות, הרי אנכי 'בעל העגלה'... לעומתו, זעק העני, לא כן, אנכי הוא הבעלים והלה מנסה לעשקני, בלית ברירה באו השנים לדין תורה בפני המרא דאתרא והחל לברר מי נהג בעגלה... כי ה'מוחזק' ידו על העליונה, נסתתמו טענות העשיר ויצא נקי מנכסיו. כך נמי 'דרכו' של היצר, 'בתחילה קראו הלך ולבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש' (סוכה נב:), כי לבסוף קובעים 'מי הבעלים' לפי ההנהגה - בידי מי היא נמצאת, ואין עצה אלא לעמוד כחומה בצורה ולא לתת לו אפילו מדרך כף רגל.

מג. והסבר הדבר, כי בעת שידע האדם שבשעה זאת מנסים אותו מן השמים לראות היאך יעמוד בנסיון, שוב לא יקשה לו להתגבר על כל הקושי. עובדא הוה באחד שהיה מראשי משמר הצבא בארץ מגוריו, וכל סודות הצבא גלויים היו בפניו, באחד הימים עצר בדרכו טרעמ"פ (היט"ש), ומשעלה על הרכב ש'הסכים' לקחתו, ראה שיושבים שם שנים מהמדינה היריבה עם מדינתו, והבין על פי ה'הלוך ילך' שלהם שכל רצונם הוא לאסרו אצלם,

הנה רבים הקשו מה הרבותא באברהם אבינו שהסכים לעקוד את יצחק בנו על גבי המזבח, והלא הקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה אליו וביקש זאת ממנו, ומיהו שלא ישמע לקול השי"ת המדבר אליו, וביאר הבעש"ט הק' זי"ע, שבשעת הניסיון מסלקים מהאדם את כל מדרגותיו וכל השגותיו הנעלות והקדושות, והרי הוא שרוי בחשכות המוחין, כי אם יהיו לו 'הארות' והשגות אזי פשיטא שיעשה רצונו ית' ואין זה ניסיון כלל, ובשעה שהלך אברהם אבינו אל הר המוריה כביכול 'התרחק' ממנו הקב"ה ולא היתה לו בהירות ההשגה כאשר היתה באמנה איתו, ואף על פי כן כבש רחמיו לעשות רצונו ית'.

ברוך זה ביאר הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל ד"ה ויקרא) בלשון הכתוב (פסוק ד) 'וירא את המקום מרחוק', שרומז על ה'מקום' ב"ה - הקב"ה שהוא מקומו של עולם (בר"ר סח ט), וכלומר, שבשעה שהלך אברהם אבינו להר המוריה הסתלק ממנו דרגותיו הקדושות בבהירות האמונה ובדבקות בבורא ית"ש עד שראה את הקב"ה 'מרחוק', ולא הרגיש שום קירבת אלוקים לי טוב מ"ד.

ביסוד הדברים יישב הרה"ק מקאצק זי"ע את התמיהה הגדולה מדוע ניסיון העקידה מיוחד רק לאברהם ולא ליצחק שהסכים למסור עצמו לשחיטה, כי בתורה כתיב (כב א) 'והאלוקים ניסה את אברהם', ולא כתיב 'והאלוקים ניסה את יצחק', אך הא גופא צריך ביאור מדוע באמת לא נכתב 'והאלוקים ניסה את אברהם' ואת יצחק' וכדומה, ומה תשובה יש בדבריו הקדושים. וביארו תלמידיו בעומק כוונתו כאמור שכל עיקר הניסיון שנוטלים מן האדם את מדרגותיו, ובשעה ש'האלוקים ניסה את אברהם' סילק ממנו כל הארות הקדושה, אמנם יצחק אבינו נשאר באותה דרגא עילאית ונשגבה כמימים ימימה, שהרי לא כתיב והאלוקים ניסה את יצחק, וממילא אין שום חידוש שיצחק מסר עצמו למיתה, ורק אברהם נתנסה ועמד בניסיון, על כן אנו מזכירים רק את זכותיה דאברהם רחימא.

אמנם תיכף לאחר שעמד בניסיון מיד שב למעמדו כבתחילה ונכח לראות שכל החושך אשר עבר עליו לא היה אלא לנסותו לדעת את אשר בלבבו. ובוה מבאר המגיד מקאז'ניץ זי"ע מה דאיתא ב'תרגום ירושלמי' על מה שנאמר (פסוק יד) 'ויקרא אברהם שם

וכך להוציא מפיו את הסודות השמורים עמו, אך כבר לא היה באפשרותו לברוח. כך הוה, מיד לקחוהו לביתם והחזיקוהו תחת מסגר ובריה, והחלו לבדקו ולחקרו בחקירות ודרישות... אמנם בתחילה עמד כצור חלמיש שלא לגלות כלום, ועל אף שהשונאים הכוהו וייסרוהו רבות לא הגיד להם מאומה מגנזי מדינתו, עד שפעם אחת איימו עליו שבפעם הבאה אם לא יפתח פיו לגלות ולחשוף את סודות הצבא יכוהו בפטישים על ראשו, כשמוע האיש כי כן, נשבר בקרבו וגמר אומר למלאות רצון השונאים ויהי מה, אך השניים לא נזהרו דיים ובצאתם מחדרו אשר היה אסור בו, שכחו לסגור הדלת כראוי, ובזאת שמע הלה את דיבורם ביניהם, ושמע ששפתם כשפתו ולא כשפת ארץ השונאים, או אז הבין ששניים אלו אינם נמנים כלל על עדת השונאים, אלא אדרבה הם נשלחו מטעם הממונים בארצו להעמידו על כור המבחן ולראות עד כמה כח סבלו בשמירת הסודות, כי רצו להעלותו במדרגה שאז ייחשפו בפניו סודות עלומים יותר, ולפני גילויים כאלו יש להוסיף בבדיקה על בדיקתם שעשו לו בעבר, מכיוון שכך ננסכו בו כוחות מחודשים והחליט בדעתו 'עבור עלי מה', אני את פי לא אפתח לגלות הסודות אף לא ברמיזה...

הבה נתבונן, וכי מה נשתנה עתה מקדם, אלא בעצם הידיעה שידע שכל ההסתרה והקושי שעוברים עליו - אינו אלא ניסיון שמנסים אותו כעת, נותנת לו כוחות עצומים לעמוד כנגד כל הקשיים שבהתגברות שהרי לא נשתנה מאומה מעמדו בבית הסוהר - אלא שנודע לו שהוא עומד עתה ב'כור המבחן' ועת ניסיון היום לו, ואלו דברי השל"ה שיחשוב בעת ניסיון אולי מנסה אותי הקב"ה כמו שניסה את אברהם בעת העקידה.

מד. ומרומז כן בדברי ה'תרגום יונתן' (כב י) שבעת הניסיון היו עיניו של אברהם מביטות בעיני יצחק ועיני יצחק במלאכי מרום - ואילו אברהם לא ראה את המלאכים, ומדוע יצחק ראה ואברהם לא ראה... כי יצחק כבר היה עקוד (כפות) בידי וברגליו, ומצידו כבר נגמר הניסיון, שכבר לא היה בידי עשות מאומה על כן ראה את המלאכים, אבל גבי אברהם שעדיין הניסיון לפניו - שהייתה בידו הבחירה האם לשחוט את בנו יחידו, במצב כזה אי אפשר לראות מלאכים, כי בראיית המלאכים כבר איננו נחשב כניסיון כלל. ולדידן ייאמר, זהו מהותו של ניסיון, שמאבדים כל ההשגות ועתה רוצים לראות אם תתגבר... אז יעלה חשיבותו בשמים פי כמה וכמה.

אף שיהיו בקטנות, עכ"ל. פירוש שצריך להמשיך ולהאיר מהזמנים הנעלים 'והגדולים' בעת שמתעסק בתורה ותפילה גם על הזמנים החשוכים והירודים, כי על ידי זה יוכל עמוד בנסיון גם בשעת ההסתרה.

וזהו המכוון במה שאמר רבי עקיבא בשעה שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל על קידוש השם 'כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו' (ברכות סא:), שכל ימיו 'הצטער' והכין עצמו לזמן הניסיון, ואלמלי שהצטער על כך כל ימיו באמת לא היה זוכה למסור נפשו מתוך אהבת ה' זכה וטהורה. וזהו הביאור גם במה דאיתא בגמ' (שם יח.) על הפסוק (קהלת ט ה) 'כי החיים יודעים שימותו - אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים', שהצדיקים יודעים שיבואו עליהם זמני קטנות שהם כמיתה יחשבו, ומתכווננים לקראת אותו הזמן. וכדוגמת אנשי הצבא העוברים 'אימונים' במשך ימים רבים, ואף מדמים שדה הקרב מתוך השקעת כוחות אדירים וכספים עצומים, וכל זאת בשביל שיהיו מוכנים ומזומנים בעבור אותו הרגע בו יפרוץ הקרב ותחל המלחמה. וכך צריך כל אחד להשקיע בזמנים הטובים ולהכין לעצמו 'צידה לדרך', על ידי שיחשוב תמיד מחשבות חיזוק וקבלות טובות, באמונה ובטחון ובכל הענינים, בפרט בדברים אשר כבר הורגל שיש לו בהם 'נסיונות', וכך בבוא העת כשיבוא לידי נסיון יהא בידו להתגבר עליהם^{מה}.

המקום ההוא ה' יראה - את הוא ה' דחמי ולא מתחמי' - רואה ואינו נראה, והכוונה היא כי בשעת הנסיון נדמה לו לאדם שהקב"ה התרחק ממנו וכאילו שאינו רואה אותו ח"ו, אינו עוזר לו לתמוך בו בשעה קשה כזו, אכן באמת הכל הוא רק דמיון בכדי שיהא זה בגדר 'נסיון', ותיקף בתום שעת הנסיון לאחר שעמד בגבורה אזי מכיר האדם בעליל שהקב"ה הוא רואה ואינו נראה, באמת לא עזבו אפילו לרגע אחד והיה עמו בכל צרתו, וכל ההסתרה לא היה אלא בעיני רוחו בלבד.

מעתה עלינו לדעת כיצד נוכל לעמוד בנסיון לאחר הירידה מכל המדרגות, אלא אין עצה ואין תבונה רק כמו שכתב האמרי יוסף בשם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפרש מה שאמרו (בר"ר סח ו) 'יציאת צדיק עושה רושם', שמי שמשקיע בזמנים הטובים ומכין עצמו להיות איש מלחמה אזי גם בשעה שניטלים ממנו מדרגותיו והוא בבחי' 'יציאת צדיק' - שיצא ממנו השנותיו, עדיין עושה רושם - שנשאר בו רישומא דקדושה אשר בכוחה יוכל לנצח ולעמוד בראוי בשעת הניסיון.

הן הן הדברים אשר דיבר בקדשו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליו'ענסק זי"ע (נועם אלימלך אמור ד"ה בע"א) על הכתוב בפרשת אמור (ויקרא כא א), 'אמור אל הבהנים בני אהרן ואמרת אליהם, וברש"י, 'אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים', ופירש וז"ל, 'להזהיר גדולים פירוש בשעה שגדלות על הקטנים שישארו בקדושתם

מה. זכורני מימי חורפי, שאחד מאחי שליט"א החל לשמש כ'בעל קורא' בבית מדרשינו, ולאחר זמן מה הודיע שברצונו להפסיק, משנשאל לפרש הדבר נענה - 'מה אעשה, בהגיעי לקרוא בספר איני רואה שם לא נקודות ולא טעמי המקרא' (כאומר, בשעת מעשה הכל נשכח ופורח מזכרוני)... ולזה נדמה האדם בעת הנסיון, כי בשעת מעשה אינו רואה שום 'סימן'... ומשם גם נלמד את העצה לכך, דבאמת כל 'בעל קורא' יעמוד ויחזור היטב היטב על ה'טעמים' עד שיחקו היטב בזכרונו שאף כשלא ימצא בספר את הנקודות והטעמים לא יאבדו עשתונותיו, כיו"ב אם יחקוק האדם במוחו ולבו קודם שיבוא לידי נסיון, יוכל עמוד בניסיון בתוקף ובגבורה, והכל על מקומו יבוא בשלום.

וכן ביארו במה שנאמר גבי 'מרדכי הצדיק' שלא כרע ולא השתחוה להמן - 'ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם' (אסתר ג ד) והנה ה'כתיב' הוא 'ויהי באמרם אליו יום ויום' וה'קרי' הוא 'כאמרם', וכלומר, שמרדכי הצדיק שינן לעצמו מעיקרא 'לא אכרע... לא אכרע...' עד שבהגיע עת נסיון - ויהי באמרם אליו (בשעת מעשה) שעליו לכרוע למרדכי נשאר איתן על עמדו כאמרם - כמו ששינן לעצמו בכל יום ויום עד עתה.

סיפר לי אחד, שבאחד מביקורי קודש של הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע בארה"ק, ביקר יחד עם כמה מחסידיו (המספר הוא נכדו של אחד מהם) ביקב המפורסם של משפחת שור, כל קהל הקודש שהיו שם היו 'מבינים' על המשקאות, כי כן דרכם בכל עת 'שבת אחים' לשותות 'לחיים' - להוציא בזה את הנשמה ממאסר הגוף, אלא שזקיניו של 'בעל המספר' היה 'יחיד מומחה' לטעום בלשונו אפילו רק טיפה אחת ומיד לומר כמה חוזק חריפות המשקה, וכן עשה לעיני הרבי, והנה רואים החסידים שפני הרבי בוערים כלפידים, לאחר שהות מה פנה אליהם

ורצון, ואכן, אברהם אבינו 'עמד בכולן והלך להר המוריה בשמחה ובצהלה, והוכיח את שמחתו בזה גופא שזירו עצמו - 'וישכם אברהם בבוקר'. מוסיף השם משמואל' שכל 'קיומנו' כהיום הוא בזכות השמחה, שהרי אמרו חז"ל (שבת ל:) 'אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה', ואילו לא היה בשמחה לא היה מקבל את הנבואה שאמר לו המלאך בנבואה - 'אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה', והיה שוחט את יצחק ולא היה יוצא ממנו כלל בני ישראל.

עוד למדנו על מעלת השמחה, במה דכתיב בפרשתן (יה כה) 'אולי יחסרון חמישים הצדיקים חמשה התשחית בחמשה את כל העיר, ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה', אימרה נאה אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' ז"ע, כי תיבת חמשה היא אותיות שמחה, וכך שאל אברהם אבינו אולי יהא שם חמישים צדיקים, אלא שיחסר להם מידת השמחה - חמשה, וכי תשחית עבור חסרון השמחה, ענה הקב"ה לא אשחית אפילו אם אמצא רק ארבעים, אך בתנאי ש-חמשה, שארבעים אלו יהיו שרויים בשמחה".

והעיקר להתחדש כנשר נעוריו, בהתחדשות עצומה מ'בני הנעורים' עד 'זקן ואיש שיבה' מ",

וידע כי עיקר החשיבות בעיני הבורא הוא דור זה אחרון החלוש אף אם עבודתנו במדרגה פחותה מדורות הקודמים - חשובים אנו יותר מדורות הקודמים, וידוע משלו של הרה"ק ה'עבודת ישראל' ז"ע (אבות ד ג) בשם הרה"ק מקאריץ ז"ע לעשיר וגביר אדיר אשר דר ב'ארמון' רב פארות בשווי של רבבות אלפי דאלער, והנה לעשיר זה יש גם בית במעונות הקיץ (כפר נפש) שם ישב תקופות קצרות, בית זה קטן מביתו הקבוע, גם שווי הבית פחות בהרבה מביתו הגדול והמפואר, ואעפ"כ חן מיוחד יש לו לבית זה יותר מהבית הקבוע, אף אנו בעבודתנו מתוך קושי וייסורים והננו מעלים בדינו פחות מהדורות הראשונים - כעין בית קטן וזול הננו, ואעפ"כ נמצא חן בעיני הבורא יותר מדורות הקודמים שעבדוהו בעבודות גדולות לפי השגתם אז.

וישב אל נעוריו - ההתחדשות והשמחה

תמה הרה"ק ה'שם משמואל' ז"ע (וירא תרע"א), שלכאורה יש לתמוה מהו הניסיון גדול שבעקידת יצחק, הרי ידע שאין לו מה לעשות, כי אם לא ישחוט אותו, הברירה בידו של הקב"ה ליטול נשמתו בלא זה. נמצא שכלל לא היתה בחירה בידו שלא לשחטו. אלא, עיקר הניסיון היה האם יקבל גזירת 'והעלהו לעולה' באהבה

ואמר - התדעו מדוע הוא יודע ומכיר יותר מכולכם, והרי גם אתם רגילים ב'משקה', 'ווייל איר טרינקט, אבער ער חזר'ט' (כי אתם 'שותים' אך הוא חוזר ושותה טוב ושוב) ומשנן את טעמי המשקאות. דבריו הקדושים אמורים לדורות עולם בכל ענייני העבודה, שתמיד עלינו לחזור שוב ושוב על 'סודות' העבודה, אמונה, בטחון ושאר העניינים, ורק כך נוכל לעמוד ולהתקיים בעת ניסיון.

מו. הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים ז"ע פגש פעם אברך בליל ש"ק מצחק, דיבר אליו הרה"ק קשות, באמרו מצינו (בפרשתן כא ט) ש'מצחק' הכוונה לג' החמורות, עב"ז ג"ע ושפ"ד, שאלו האברך מה רע בצחוק... נענה ואמר אכן מצינו אצל ישמעאל מצחק והכוונה הוא לדברים הגרועים ביותר, ואילו גבי אברהם כתיב (כא ה-ו) גם כן לשון צחוק - 'ויצחק' והכוונה הוא לשמחה הרצויה, ומה הנפק"מ ביניהם, אלא ביאורו, דאצל ישמעאל ה'מצחק' הוא בלי ה'יו"ד' ואצל אברהם הוא עם ה'יו"ד', כלומר עם נקודת היהוד"י, 'יראת שמים' (המתחלת ג"כ באות י'), כי רק עם היראה יש בצחוק טובה, וח"ו להיפך.

מז. הרה"ק רבי רפאל מבערשיד ז"ע נתארח פעם בביתו של הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא ז"ע (עיי' אמרי פנחס, שער תורת אדם אות יד), נגשה אליו בתו של רבי שמואל - שהייתה עקרה, ובקשה מאתו ברכה לזש"ק, אמר לה רבי רפאל 'שמחה' היא סגולה לזכות לזרע של קיימא, כשסיפרה הבת לאביה ר' שמואל את דברי הצדיק אמר לה האב, צדיק זה למד זאת מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים. מן התורה, דכתיב (לעיל יח יב) 'ותצחק שרה בקרבה' ובאותה שעה נתברכה ביצחק בנה (בהיותה בת תשעים שנה), מן הנביאים דכתיב (ישעיה נד א) 'רני עקרה לא ילדה', כי על העקרה אשר לא ילדה לשמוח ברננה ואז תושע מצרתה, ומן הכתובים דכתיב (תהילים קיג ט) 'מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה'.

מח. ידוע שב'פולין' היו אומרים על מי שבא בימים, שלא חזינן כאן - 'אלטער איד' (יהודי זקן שכבר אין כוחו במתניו ושבע מתלאות הימים וכל עבודת ה' ישינה אצלו), אלא חזינן כאן 'אפאר יונגעלייט' (שנחשב ככמה אברכים צעירים, כי מי שהוא

הנה האש והעצים ואיה השה - העיקר הוא הנקודה הפנימית בתב הגה"צ רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל (עבודת פנים, יסודי העבודה הפנימית אות סה), 'ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה' (כב ז), על דרך רמז, עצים - היינו העצות וההכנה לעבודתו ית'. אש - היינו התלהבות. ואיה השה לעולה - איה הנקודה הפנימית' שימסור עצמותו כקרבן להשי"ת...ג.

רחמנא אידכר לן זכותיה דאברהם רחימא, דיצחק עקידתא, 'ומי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו', ונוכה להיגאל גאולת עולם אמנ.

וכדמתאמרא בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע על הפסוק (כב יט) 'וישב אברהם אל נעריו' כי אברהם אבינו התבונן במדרית יצחק בנו - הנה אני שמעתי את הציווי לשחטו בהר המוריה מפי השי"ת בכבודו ובעצמו, ואילו יצחק שמע זאת אך ורק ממני - בשר ודם, ואף על פי כן 'וילכו שניהם יחדיו' והולך הוא לעקידה באותה שמחה שיש לי, ומניין לו 'תעצמות הנפש' כזאת, אין זאת אלא מכוחם של 'בני הנעורים' (ובלשון קדשו 'די קראפט פון די יונגע יאהרן'), אם כן, אף אני אשוב לחדש את עצמי כבימי נעורי, וזהו - וישב אברהם אל נעריו... מט.

בן צ' הרי הוא כמו שלשה אברכים בני ל' שבמרצם וחשקם מתחדשים כסדר 'לעבדה ולשמרה'. וכבר אמר מי שאמר שבדורינו אנו, אפשר לומר על האברכים, שאין כאן 'יונגערמאן' אלא 'אפאר אלטע אידען'... וכל הרוצה להוציא עצמו מכלל אלו הרשות בידו...

מט. במסכת גרים (פ"ד בסופו) מובא, שהמתין הקב"ה מלצוות לאברהם אבינו למול את עצמו עד היותו בן תשעים ותשעה, ללמד לדורות הבאים, שאין לך מצב שיאמר האדם זקנתי, כבר עבר עלי הכלח מלשוב אל ה' אלוקי, אלא בכל יום ויום מימי חייו מחכה לו הבורא 'אם ישוב מיד יקבלו'.

עוד למדו צדיקים במשנתו של אברהם אבינו ע"ה, מדברי הגמרא (ב"ק צז:) 'מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקינה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר', שאברהם אבינו לימדנו בזה, שאף הנמצא במצב של 'זקן וזקינה', עדיין אין מאוחר, ובכוחו להתחדש כמו 'בחור ובתולה', ללא כל שינוי.

אגב גררא נציין 'מילתא דבדיחותא' שהיתה שגורה בפי 'ראשי ישיבות' מימי קדם, כי אברהם אבינו הראה בזה את הדרך לחינוך הדורות, ש'הזקן' ימסור את ה'תורה' ל'בחור' וכך תתקיים תורה מדור לדור, אך בין צד הזקן לצד הבחור - יש 'מטבע', לרמז, שממון הרבה צריכים לקיום הישיבות וכל מוסדות התורה והקדושה.

עוד רמזו בזה, 'איזהו מטבע של אברהם אבינו - זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר', שבאותה מטבע של זקן וזקינה כן ינהגו גם הבחור ובתולה - הדורות הבאים, אך אי אפשר שיהא לזקן מטבע אחד, ואילו לבחור יהא מטבע אחר, והיינו שאי אפשר שהאב ידרוש מבנו דברים שאינו עושה בעצמו.

ג. אמרו המושלים, משל לאדם אחד שהיה בטבעו מפוזר ומפורד, בכל לילה בעלותו על יצועו לשינת הלילה היה מפזר את בגדיו לכאן ולכאן עד שהיה טובע בתוהו ובוהו. והיה הדבר מפריע לו ביותר בעת קומו משנתו, כי כל עוד שלא היה מסובב את הבית מאה פעמים לא היה מוצא את בגדיו, והיה מאחר בבואו לעבודתו. פעם שפך לבו בפני ידידו, ייעצו הלה עצה טובה שבכל לילה יקח לידו דף וקולמוס ויכתוב בפרטות היכן הניח כל דבר ודבר, וכך עשה, בלילה הראשון כתב 'את כתונתי הנחתי על השולחן, את הפוזמקאות על הספסל', וכך כתב את כל בגדיו, וסיים את מכתבו 'את ראשי הנחתי במיטתי' ושכב לישון. בבקרו של יום לקח את הפיתקא בידו ואכן בתוך כמה דקות מצא את כל בגדיו, אך עדיין הסתובב בפנים נפולות, כי ראה כתוב ב'פיתקא' 'ואת ראשי הנחתי במיטה' ולא מצא את ראשו במיטה. משל זה מוכיח לדרכם של הבריות, שאף שמרבים הם בכל מיני הכנות ועניינים מכל מקום 'את הראש' את עיקר הנקודה הפנימית הרי הם מפסידים.

פעם עמד הרה"ק רבי ישראל אבוחצירה זי"ע ה'בבא סאלי' להתפלל, אך לא היו עמו כי אם תשעה יהודים ולא הצליחו להשיג לו עשירי למניין. נענה אחד המתפללים ואמר, הנה בני הילד נמצא כאן עמי ועל פי המנהג (בקהילות מסוימות) נוכל לצרפו אם הוא יודע למי מתפללים. הרה"ק אישר את העניין והאב ניגש אל בנו ואמר לו, האם הנך יודע שמתפללים לפני העמוד... נענה הרה"ק ואמר, הנה כעת חסרים לנו כבר שניים למניין ואין לנו אלא שמונה, כי נתגלה לכל שגם האב אינו יודע לפני מי מתפללים.

כה ביאר הרה"ק מהרי"ץ דושנסקיא זי"ע בלשון הכתוב (איכה ה יח) 'על הר ציון ששמם שועלים הילכו בו', במעשה שלא היה, פעם הלך האריה בטבור היער כשהוא רעב עד כלות הנפש, פגע ב'שועל' ופקד עליו ב'מצוות המלך',

באר הפרשה - וירא

הבה לי את לבך כי רעב אנכי וחשקתי לאכלו להשקיט בו רעבוני, השועל החכם הבין את אשר לפניו, כי 'ממה נפשך' תצא נפשו בקרוב, אם יסרב לאריה יהא נידון למוות כדין 'מורד במלכות', ואם יסכים כיצד יחיה אחרי שיוציאו ממנו את לבו... מה עשה, גילה לאריה כממתיק סוד, וכה אמר לו, אדוני המלך, לבי כה יקר וחביב בעיני, עד שאינני נוטלו לכל אשר אפנה, אלא הנני משאירו בבית לשמרו מכל משמר, עתה, לכבוד המלך אלך לביתי ואביאנו אליו לקיים מצוותו, ומיד נשא רגליו וברח ליער אחר ולשועלים הייתה אורה ושמחה. אף אנו מבכים – הר ציון שמם כי שועלים הילכו בו, שבבואנו להתפלל – עבודה שבלב זו תפילה, נוהגים אנו כדוגמת השועל, את הלב הננו משאירים בבית...

כבר אמרו, על הנוסח - 'שומע תפילת כל פה' בפ"ה דגושה (עם נקודה), לרמז על דאס פינטעלע הארץ (נקודת הלב) הנצרכת לכל תפילה ותפילה.

הן אמת שיש מאמר מהרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע – 'כי אתה שומע תפילת כל פה' בפ"ה רפויה, הנשמעת כמו 'פע' (מלשון זלזול ומיאוס), ללמדנו, שאף התפילה שאפשר לומר עליה או על המתפלל 'פע' גם אותה ישמע ה', אך יש לנו לדעת כי 'דבר בעתו מה טוב' - לאחר התפילה אכן יש להתחזק עם מאמרו של הרה"ק מפרימישלאן, שלא להיות נשבר בקרבו על שכך נראית התפילה, אך חלילה מלחשוב כך קודם התפילה, כי מי יודע איזו תפילה יתפלל כשמתבונן כך עוד קודם גשתו אל התפילה.

סיפר רב אחד, שפעם נזדמן לו לשהות ב'דייטשלאנד' והתאכסן בבית יהודי מתושבי המקום, באחד הימים שאל אותו הרב מנין לך כל המזוזות שבביתך, ואימתי בדקתם לאחרונה, ויען בעה"ב, את המזוזות קניתי לפני שנים רבות ב'מאה שערים' בעיה"ק ירושלים, אמנם מאז שהנחתים על דלתות ביתי לא בדקתיים, ואם הרב רוצה 'אכבדהו' בבדיקתם, הוריד הרב את המזוזות ופתחם, ומה מאד השתומם כשראה שאין בתוך נרתיק המזוזה ולא כלום, ושאל בסערת נפשו את בעל הבית, היכן הם המזוזות עצמן, הקלף שבו נכתב 'שמע ישראל' - והיה אם שמוע', אמר לו בעל הבית, אה, את ה'הוראות' זרקתי כבר מזמן, כי ידעתי בעצמי האיך להרכיבה על משקוף הבית - בבערותו כי רבה הבין ש'מזוזה' הינה ה'נרתיק' שמבחוץ, והקלף שמבפנים אינו אלא כמו הדפים המצורפים לכל חבילות המכשירים ורפואות וכדו'... אף אנו נענה אבתריה, אין לנו לשחוק על איש זה, כי פעמים רבות דומה הנהגתנו ממש להאי גברא, שאת פנימיות הענינים 'זרקנו' ושכחנו כבר מזמן, והשארנו לעצמנו רק את ה'בית' שמחוץ לדבר.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מידת החסד

פרשת וירא

בס"ד | גיליון מס' 202

כיצד חפיסת שוקולד שוויצרי הצילה משפחה?

והוא יושב פתח האוהל... (י"ח, א)

וכשהמטרה הזו ברורה וחדה מול העיניים, השאלה 'מנין הכוחות' מתורצת מעצמה, כמו גם השאלה 'אם זה מתאים לי'. זה מתאים לכל יהודי, זה לא רק מתאים לו - זה תפקידו, זה ייעודו, זו מטרותו. יש בו את הכוחות, בהכרח שיש בו את היכולות. עליו רק להתבונן ולחפש את הנקודות בהן הוא יכול להועיל לאחרים, את הכשרונות הברוכים החבויים רק בו ויכולים לסייע לזולת, את העוצמות והכוחות שיש רק לו כדי למלא את תפקידו - ולפעול בהם, בכל הכח, במלוא העוצמה, כדי לעשות חסד!

וכשאדם מבין זאת, מפנים זאת, וחי עם החשיבה הזו, כל ההתמודדויות והקשיים האישיים שלו מתגמדים, מתקטנים, כמעט נעלמים... כי חייו כאן אינם למען עצמו, ולכן ההתמודדויות שלו אינן משבשות את חייו. חייו האמיתיים הם החיים בהם הוא עושה חסד לזולתו, מייטיב לחבריו, מסייע לסובביו. וחייו אלה - הם החיים המעניקים לו אושר וסיפוק אינסופי!

זהו הלקח אותו מלמד אותנו אברהם אבינו, בשבתו בפתח האוהל כחום היום. חולה, כאוב, מיוסר - אבל עיניו ממוקדות בחיפוש חסד, הוא תר אחר משהו להכניס הביתה, בולש אחר משהו הזקוק לעזרה. החום כבד, הכאב האישי שלו בשיאו - אך הוא ממוקד בנושא אחר לחלוטין - בעשיית חסד, בריבוי טוב עם הזולת, וכאבו האישי כמו נשכח מלבו, נדחק מפני מטרותיו וייעודו האמיתיים - להיטיב לעוברי אורח, לגמול חסד עם המהלכים בחוצות.

הבה נצטרף לפלוגה הנפלאה של עוסקי החסד. כולנו יכולים, צעירים כמבוגרים, יושבי בית המדרש כעמלי כפיים, ילדים צעירים כמו קשישים נכבדים. בפעולה חד פעמית או בהתנדבות קבועה, בשיחת טלפון או בתרומה כספית, באירוח ביתי או בהסעה ברכב, במילה טובה או בחיוך מאיר פנים. כל אחד מאלה הוא חסד מזוקק שעושה טוב לזולת, מעניק משמעות לחייו, ופותח לנו את אוצרות השפע והברכה!

הזמנה מפתיעה במיוחד...

היה זה בראשית הקיץ תשס"ד, לפני כ-15 שנה. אל מלון נאה בירכתי עיריית הנופש הצירית דאבוס שבשווייץ הגיע ר' אהרן א. עם בני משפחתו, על מנת לנפוש בו שבוע ימים. במהלך ימי הנופש חל גם יום השבת, יום שכולו עונג ומנוחה, ובצאת השבת, לאחר סעודת מלווה מלכה, יצאו בני המשפחה לטיול בגופים הקסומים.

כששבו למלון היה זה כבר בשעת חצות הלילה, ולמרבית ההלם וההפתעה, גילו שבגינת הלובי שבקדמת המלון יושבים בחוסר מעש זוג הורים ובתם שנפשו במלון בימים האחרונים, ומוזודותיהם וצרוותיהם לצידם. ר' אהרן ניגש מיד אל האב, מבקש להבין מדוע המשפחה על חבילותיה 'זרוקה' בחצר המלון, ללא קורת גג לראשם...

עד מהרה התבררה התמונה: הטיסה לישראל יוצאת עם שחר, ואילו המלון מחייב פינוי חדרים עד השעה 12 בלילה, ואם לא עומדים במועד זה יש לשלם עבור לילה נוסף, סכום

אחד הנכסים היפים ביותר של העם היהודי, אחת המרגליות הזוהרות הנוצצות בכתר של כולנו, היא מידת החסד האהובה, המושרשת בליבנו ועוברת בנינו מדור לדור. בכל העולם כולו, אין אומה, קבוצה או ציבור, שיש ביניהם כל כך הרבה עשיה למען הזולת, כל כך הרבה חסד אמיתי, חסד מזוקק לשם חסד.

בכל שכונה, בכל קרן רחוב ובכל בניין, נוכל למצוא גמ"ח שהוא עדות נאצלה על רצון להיטיב, לתרום, לתת ולהעניק מאמץ, כוחות, זמן וכסף, למען הזולת. נתקעת? זקוק למוציץ, למזון תינוקות, לתרופה, או לסייע משפטי? צריך עזרה, עצה טובה, כלי הגשה או סירי ענק? - די מהר תמצא את אנשי החסד וחיוכם הנצחי הפרוש מאוזן לאוזן, עומדים הכן להקל, לסייע, לתמוך.

אם ניכנס לבית החולים או ניתקל ביהודי נזקק, מהר מאד נמצא את אנשי החסד. בחיוך עדין, בשליחות נחושה, בידיים טעונות ובלב רחב, רוצים ורצים להקל את סבלו של הזולת, להקל מעליו את המשא, לסייע לו במסע ובהתמודדות שלפניו. חלוקות סלי מזון ואוכל מוכן, ביגוד מסובסד וריהוט יד שניה - הן מחזה נפוץ, חזון נפרץ במחוזותינו. כמעט כל אחד מאיתנו מתנדב במשהו, פועל למען משהו, מקדיש מזמנו, מוחותיו ומכספו למען אחיו הזקוקים לעזרתו. יופי של עם, אשרינו שזכינו!

ולצד כל היופי הזה, לא פעם עולה השאלה: מנין הכוחות לכך? לא מעט אנשים עוסקי חסד, מרגישים לפעמים שהמשימות גדולות מדי, אולי אפילו שוחקות. חלק מהמבקשים להצטרף לעוסקי החסד, שואלים את עצמם - רגע, מי אמר שאני אצליח? ובכלל - למה בעצם? למה שאקריב את מיטב שעותיי וכוחותיי? אולי זה מתאים לאנשים אחרים. אבל אני? איך? למה?

כדי להתמודד עם השאלות הללו, כדאי לעיין בספר 'נפש החיים' מהגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, ובהקדמת הספר, מצטט בנו של רבי חיים בשם אביו משפט אחד, שמחדד את הראיה ומשנה את המבט על החיים. כמה מילים שעושות סדר במהותו של יהודי ובחובתו בעולמו, מנקות את המשקפיים וממקדות את המבט בחובתנו בעולם הזה, חובה שהיא זכות. וכך הוא מגלה:

'לא נברא האדם בעולם לעצמו. האדם נברא כדי להועיל לאחרים, ככל אשר ימצא בכוחו לעשות!'

ממש כך! המטרה האמיתית, החדה והמדויקת לבריאת האדם בעולם, היא כדי להיטיב לזולתו, להועיל לאחרים, לגמול חסד עם סובביו! זו המטרה, זה הייעוד של האדם בעולמו!

מדהים! מסתובבים בעולם אנשים, ומחפשים את עצמם, את תפקידם, את ייעודם עלי אדמות. יש מהם שטועים וחושבים, שנבראו למען עצמם - כדי לחיות בטוב ובנעימים עם עצמם, אולי - אפילו - כדי לרומם את עצמם לרמה רוחנית גבוהה וטמירה. אך רבי חיים מוולוז'ין מדגיש, שהמטרה החדה וברורה היא להיטיב ליהודי, זו מטרות בריאתו של יהודי!

ארוחת צהריים... כארבעת המינים...

היה זה לעת זקנתה של הרבנית שך, רעייתו של ראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל. הרבנית כבר היתה מרותקת למיטה, כוחותיה לא עמדו לה עוד. לפיכך, נהג בעלה - ראש הישיבה, ללכת מדי יום לחדר האוכל, ליטול מהמזון המוגש לבני הישיבה מנה מכובדת, ולהביאו לרעייתו הביתה.

בני הישיבה ראו את ראש הישיבה יוצא מהישיבה וצלחת אוכל בידיו, והבינו כי אין זה מן הכבוד שראש הישיבה יסתובב כמלצר, ועוד בחוצות קריה. 'אנחנו נביא לרבנית את האוכל מדי יום, עד הביתה' - הבטיחו תלמידיו, 'אל יטרח ויתבהז כבוד הרב בנושאו אוכל הביתה!' - ביקשו.

הרב שך פער עליהם עיניים משתוממות ושאל: 'אינני מבין, האם כשראתם אותי בימי חג הסוכות נושא את ארבעת המינים, גם אז הצעתם את עצמכם? גם אז חשבתם כי זו טירחה או התבזות? בוודאי שלא, הלא זו זכות כבירה לשאת את ארבעת המינים לבית הכנסת! ועתה, הלא עכשיו זו הזכות שלי להביא לרעייתו מזון, זו זכות חסד כבירה פנים-ביתית לדאוג לה לאוכל להשביע את רעבונה. האם תרצו לקחת את הזכות הגדולה הזו ממני?!' - שאל בתמיחה...

וסיפור נפלא זה, המופיע בספר 'גדולי ישראל בביתם', מחדד את העובדה כי מצוות גמילות החסד מתחילה - בראש ובראשונה - בבית פנימה. הבה נראה את דמותו של ראש הישיבה, ממרום גילו ומעמדו, רואה לעצמו זכות נפלאה בטירחת אישית לעשות חסד למען רעייתו. הוא ראה בכך זכות כבירה, זכות של חסד. וחסד - הוא קודם כל בתוך הבית, למען האשה, למען הילדים, זה החסד הגדול ביותר!

יקר. לפיכך, החליטו לפנות את חדרם לפני חצות הלילה, כשאת המשך הלילה - עד השעה 3 וחצי לפנות בוקר - בה יצטרכו לצאת לשדה התעופה, יעשו בגינת המלון, תחת כיפת השמיים!

על אתר הודיע ר' אהרן, כי משפחתו יכולה להצטמצם לשני חדרים, כדי להקצות למשפחה הזו חדר אחד - קורת גג למשך השעות שנתרו עד הטיסה. אך אבי המשפחה סירב בנימוס להזמנה, והם נפרדו זה מזה בלחיצת יד ואיחולי נסיעה טובה.

בשעה 3:00 לפנות בוקר התעורר ר' אהרן, ומחשבותיו נשאוהו אל המשפחה הממתניתה תחת כיפת השמיים. 'בוודאי הם נרדמו קלות ועתה עליהם להתעורר, איך יצליחו לשאת את כל חבילותיהם ומזוודותיהם באמצע נמנום לילי? איך יסתדרו בהעברת המזוודות לרכב?' - מהרהר ר' אהרן, וכבר הוא מתלבש ונועל נעליו, מבקש רדת אליהם ולסייע. בני ביתו תמחו לנוכח כוונתו, לקום באמצע הלילה ולרדת לסייע למשפחה שעוד רגע עוזבת את המלון, אך ר' אהרן נותר נחוש:

'לא זה רק לסייע להם בלסחוב את המזוודות, זה גם לתת להם חפיסת שוקולד לטיסה, וגם ללוות אותם - שזו מצוה הלכתית חשובה. ובכלל, לתת להם תחושה טובה טרם צאתם לדרך, הנקלה היא בעיניכם?!' - הוא מסביר לבני משפחתו, שנפעמים מרצונו הכנה לעשות חסד...

חושך, אפילה למלוא האופק. אף פרה שוויצרית אינה גועה במרחקים, עיצומו של הלילה. בני משפחה מישראל מחלצים את עצמותיהם מכורסאות גינת המלון, נרעדים מצינת הטל שירד עליהם לאורך השעות האחרונות. הם מחפשים את המזוודות והחבילות שסביבם, בולשים לראות אם לא שכחו משהו, ובלאות ועייפות מתחילים לנוע לכיוון הרכב...

ולפתע, כאלומת אור באפילה, מתייצב ר' אהרן. 'באתי לומר לכם נסיעה טובה!' - הוא אומר בחיך רחב, ומעניק להם משהו מתוק וטעים. 'תנו לי לסחוב, תנו לי אתם עייפים, ולפניכם עוד דרך לשדה התעופה ואחר כך טיסה. תנו לי לסחוב!' - הוא אומר, וכבר הוא מגלגל לפניו עגלה טעונה מזוודות בדרכו לרכב שבחניה, ולא נחה דעתו עד שהעמיס וסידר את המזוודות ברכב, וגם העניק למשפחה חפיסת שוקולד שוויצרית, שיהיה להם מתוק בפה...

'נסיעה טובה!' - הוא מכריז בחיך רחב, ומלווה את הרכב עד שהוא נעלם מהאופק. אבי המשפחה לא מוצא מילים להודות לו, מנפנף בשלום ידידותי במבוכת מה.

ואם נראה שהסיפור הסתיים כאן, הסכיתו וגלו את המשכו המפתיע:

חולפת שנה, ובימים מן הימים נוחתת בתיבת הדואר של ר' אהרן הזמנה לחתונת הבת של אותה משפחה. ר' אהרן פותח את הזמנה, השם מוכר לו, ועד מהרה הוא נזכר בדבר הסיפור. הוא מבחין שהחתונה תתקיים בירושלים - בעוד הוא תושב בני ברק, ועל אתר הוא מציין בלבד כי יפה שנשלחה לו הזמנה, אם כי הקשר ביניהם אינו מחייב אותו לנסוע לירושלים, כמובן...

עוברים יומיים, והנה שיחת טלפון. 'ר' אהרן היקר, קיבלת את הזמנה שלנו?' - שואל אבי המשפחה בידיות מופגנת. 'בוודאי, קיבלתי, מזל טוב והרבה נחת. בוודאי אתה משער שקשה לי לבוא לירושלים, אני ממעט לצאת מחוץ לעיר!' - מתנצל ר' אהרן, תמיה על עצם השיחה הטלפונית...

'לא ולא. ר' אהרן, אתה חייב!' - קורא לעברו המחונן, 'אתה פשוט חייב! אתה המחונן הראשי, כל החתונה הזו היא רק בזכותך! אני חייב שתבוא!' - קורא המחונן בהתלהבות נרגשת...

'מה קרה? החתונה בזכותי? מה כבר עשיתי?!' - שואל ר' אהרן כשגבותיו מתעגלות בתדהמה, 'מה הקשר אליי?'

'זה הכל בזכותך, החתונה הזו, הבת הזו, הכל בזכותך!' - מתפרץ המחונן בבכי, ומגלה את הרקע לחופשה ההיא: 'הלא תדע רבי אהרן יקירי, שאינני בעל יכולת לשאת בעלויות של חופשה כזאת, זה גם לא באופי שלי. אבל קרה מה שקרה, בתי היקרה והאהובה סטתה מדרך החינוך שהקניתי לה, מצאה את החברות הלא נכונות, ועוד רגע היתה מאבדת את עולמה הרחובי בשתי ידיה!'

ר' אהרן נפעם. עדיין לא הבין מה הקשר אליו, אך מבועי הרגש של המחונן לא הותירו לו פנאי להשחיל שאלה. המחונן המשיך: 'בעצת יועצים שונים, הוחלט שניסע יחדיו, ההורים והבת, לחופשה בשווייץ. אולי אם נשהה יחד, רחוק מהסביבה המוכרת, נמצא מסילות לליבה, נצליח לשוב ולחבר אותה אלינו ואל כור מחצבתה. אבל למרבה הצער, לכל אורך שבוע החופשה היא נותרה אטומה, לא אבתה לשמוע, ליבה לא נפתח ולו כדי סדק קל...

ואז, המחונן עצר לרגע כדי להסדיר את יבבותיו, 'הגעת אתה. בעיצומו של לילה, באמצע החושך, בשיא האפילה. בתי ראתה אותך, יהודי לא צעיר, שקם ממיטתו כדי לסייע לאחיו הזקוק לעזרה, שעשה מעל ומעבר כדי להעניק תחושה טובה, שהתמסר באופן כה יוצא דופן למען זולתו - וזה מה שפתח לה את הלב!

ואם היא עומדת להינשא עכשיו כדת וכדין לחתן בן תורה - זה רק בזכותך. עד הרגע שראינו אותך - דבר לא הועיל. רק המפגש עם החסד הטהור שלך, המראה של יהודי שמתמסר עד כדי כך למען יהודי אחר בלי שום תועלת, כבוד או תמורה כספית - זה מה שהמסר את לב האבן שלה, זה מה שהשיב אותה לאמונתה ולטהרתה!

רבי אהרן יקירי! - חתם המחונן את השיחה, 'לא אוכל לשמוח בחתונה בלעדיך, לא אוכל לרקוד כראוי אם אתה לא באולם. הרי כל החתונה היא הודות למעשיך הנאצלים וחסדך הגדול והנפלא, שוש עמי משושי! - כמעט התחנן המחונן, כשר' אהרן משנה את תוכניתו וקובע מיד כי ישתתף בחתונה לכל אורכה...

וסיפור מדהים זה, אותו שמעתי מבעל המעשה, מעיד עד כמה מעשה חסד אחד הוא גורלי, אפילו פעולה קטנה, לסייע למישהו לסחוב משהו, להעניק חיך או מילה טובה, ללוות אדם לדרך ארוכה, להעניק משהו קטן שישמח את הלב ויעשה ומתוק בפה - לעולם לא נדע עד כמה מעשי החסד הקטנים שלנו הופכים עולמות, משנים מציאות, מחוללים מהפכים!

הבה נחפש את ההזדמנויות הללו בכל דרך, נעשה הכל כדי למצוא אותן. גם מעשים שנראים בעינינו קטנים עשויים להיות רבי השפעה, גם פעולות זוטרות בעינינו יש בהן חסד עצום. הבה נאמץ את מידת החסד, נחפש כל הזדמנות לגמול חסד, הבה נאיר את העולם באור החסד והעשייה למען הזולת!

חתימה שהצילה...

היה זה בימים קשים לעם היהודי, כשהשלטון הסובייטי הכביד את עולו על יהודי רוסיה, והגלה רבים מהם לגלות קשה ומפרכת בתת תנאים בסיביר הקפואה. ביניהם היה גם הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל ז"ע, ששהה בסיביר ועבד בפרך תחת ידי החיילים הרוסיים, שנגשו ביהודים האומללים מתוך שנאת ישראל צרופה. בסיביר לא ניתנו תנאי מזון ומחיה, הקור היה מצמיח וחודר לעצמות, יהודים רבים מדי לא זכו לשוב בחיים מאותה ארץ גזירה...

ולפתע, באחד מימי השבת, נקרא רבי גדליה משה לחדרו של מפקד המחנה, שהגיש לו צרור דפים מלאים בשורות צפופות ונתונים אישיים שונים. 'קיבלנו אישור לשחרר אותך היום' - הודיע לו המפקד בטון עליו, כנראה קיבל חופן שוחד בתמורה לכך... 'רק חתום כאן וכאן - ותוכל לצאת לדרך חופשי ומאושר!' - הודיע.

רבי גדליה משה אפילו לא לקח את העט ביד. 'שבת קודש!' - ניתר כנושך נחש, 'לחתום בשבת? - לא יעלה על הדעת!' - הודיע למפקד בחיטות, כשהמפקד מהרהר האם לא נסתרה בינתו של יהודי זה, עד שאינו מבין את ההזדמנות שבפניו. 'על מה אתה מדבר? נותנים לך הזדמנות להשתחרר מהגיהנום ואתה מתעכב?! תחתום עכשיו, לפני שיהיה מאוחר!'

אך רבי גדליה משה מתעקש. הוא מודע למשמעות של ההישארות בסיביר עוד שנים ארוכות, מבין היטב כי בפניו הזדמנות שלא תסולא בפז לצאת לחופשי. אך לחתום בשבת? - לזאת לא היה ולא הסכים, גם במחיר ההישארות בסיביר על תנאיה ומוראותיה!

'הוא לא מבין מה מציעים לו...' - הרהר המפקד בשילוב של רחמים ובוז על רבי גדליה משה המתעקש, וקרא ליהודי קשיש נוסף שהופעלו שתדלניות לשחרורו. הושיט גם לו צרור דפים, וביקש גם ממנו לחתום. הלה, שהיה עד לסירובו של רבי גדליה משה למען שמירת השבת, הרהר שבוודאי אסור הדבר, ולכן גם הוא לא אבה לחתום...

רבי גדליה משה הביט בנעשה, ועל אתר קפץ ושאל את המפקד: 'אמור לי, המפקד, אם אני אחתום במקומו על הטפסים שלו - זה יספיק כדי לשחרר אותך? אם כן - אני מוכן לחתום עבורך, כאן ועכשיו!' - אמר, והתקרב אל השולחן ליטול את העט...

'אינני מאמין!' - המפקד היה המום, 'אינני מאמין! ידעתי שאחוותם של יהודים עולה על כל דמיון, אך לא האמנתי שעד כדי כך. הלא אתה, הראב"ן היהודי - אמר והצביע על רבי גדליה משה - 'סירבת לחתום כדי לשחרר את עצמך, כנראה במצוות דתך. ואילו למען יהודי אחר - אתה מוכן לחתום!'

'זה פיקוח נפש!' - השיבו רבי גדליה משה במושג למדני אותו לא הצליח הגוי להבין, 'הן אין ספק ששחרור מסיביר הוא בגדר פיקוח נפש, יהודים נופלים כאן אל מותם מדי יום ביומו... לעצמי אני יכול להחליט שיש בי את הכוחות לשרוד ולהמשיך לשמור על קדושת השבת, אבל למען היהודי הקשיש הזה? אני שש לחתום במקומו, להקריב את השבת היקרה לי כל כך למענו, להצלת חייו!'

המפקד כל כך הופתע מאחוות היהודים שנגלתה לעיניו, עד שעל אתר הורה לשחרר את שני היהודים לחופשי, בלי תתימות וכלי עיכובים. רבי גדליה משה והיהודי שלצידו השתחררו מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, זכו בחיי חירות חדשים הודות להקרבה הגדולה של רבי גדליה משה את השבת שלו למען זולתו!

וסיפור מדהים זה, אותו סיפר הגאון רבי שמעון רובין זצ"ל, יד ימינו ומקורבו של רבי גדליה משה ז"ע, מאיר וקורא: פעמים אדם מתמסר למען חברו, והוא חושב שהוא פועל רק למען זולתו. לא פעם יגלה, ברבות הימים או בנקוף השעות, שהחסד אותו עשה היה טובה גדולה בראש ובראשונה לעצמו, הוא פתח לעצמו שערי חסד ורחמים מן שמיא.

הבה נחפש כל הזדמנות להיטיב, לעשות חסד, לפעול למען הזולת. גם אם הדבר דורש מאמץ, התמסרות, או הקרבה. סגולתו של החסד, המתנה הטמונה בו - היא שהוא הופך למפתח של רחמים לעושה החסד, פותח לו שערי רחמים שמיימים, ומעניק לו את היכולת להרעיף על עצמו שפע וברכה!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וירא תשע"ט

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

הוא יושב פתח האהל כחם היום (יח, א) כתב רש"י, "פתח האוהל - לראות אם יש עובר ושב".

מה הביטוי של "עובר ושב"?

אומר האדמו"ר הק' רבי אברהם יעקב מסאדיגורא: העניים מצאו את דרכם בעצמם לאוהלו של אברהם אבינו, אבל היו כאלה שרצו להיכנס אך התיביישו, לכן הם התקרבו לאהל והתרחקו ממנו, וחוזר חלילה, והיו "עובר ושב"... אברהם אבינו המתין לראות היש עובר ושב, וכאשר מצא עניים כאלו, היה רץ ומזמינם להיכנס.

בספר "אדיר במלכות" מסופר על טביעת העין שהיתה לרבי הקדוש רבי יצחק מבוהוש זצ"ל והבנתו כנפש האדם: ביתו היה פתוח לרווחה לכל רעב ונצרך. פעם אחת הגיע יהודי שנראה כגביר ובפיו היתה בקשה שונה מבקשות הצדקה והעזרה השגרתיות - הוא אמר כי הוא גביר גדול המקבל הרבה מאוד דברי דואר, אך ילדי השכנים מחטטים בתיבות הדואר והוא חושש שמא דברי דואר נעלמים לו, ולכן הוא מבקש להפנות את המכתבים למעונו של הרבי.

אם כן, שואל בספר "אוצר הרעיון והמחשבה", מדוע פונה אברהם אבינו - שאין לנו מכניס אורחים גדול ממנו - אל האורחים ואומר להם: "ואחר תעברו"?

הסכים הרבי בחפץ לב לטעם לו בכך, וכך בכל יום היה מופיע בשעת הצהריים לשאול אם הגיעו דברי דואר עבורו.

ומתוך בדרך צחות כך:

ינה אברהם אבינו נעשה לו נס שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, כדי שלא יהיו אורחים, והרי אין בעל הנס מכיר בניסו, יושב אברהם אבינו וחשב מה קורה כאן שכבר שלשה ימים ששום אורח לא רוצה להגיע? אולי יש איזה פגם בהכנסת אורחים שלי, שבגלל זה אנשים מרגישים כאן שלא בנח? חשב וחשב, והגיע למסקנה שאולי העובדה שכדרכו תמיד היה פונה אל האנשים בגמר הסעודה ומחייב אותם לברך ולהודות למי שהעולם שלו, לבורא עולם, אולי זה הסיבה שאנשים לא רוצים להגיע, כי הם לא תמיד רוצים להתעכב כדי לברך. לכן כשראה את המלאכים אמר להם: "וסעדו לכם ואחר תעברו" אין לכם מה לחשוש שתתעכבו בסיום האוכל אלא מיד תוכלו ללכת... (אוצר הרעיון והמחשבה)

משחלפו הימים ואפילו דבר דואר אחד לא הגיע עבורו, פנתה הרבנית אל הרבי וסיפרה על הגביר המגיע לשווא יום אחר יום לביתם.

"כך?" שאל הרבי, "כנראה שהוא רעב ורוצה לאכול אלא שמתבייש הוא." "אם הוא מתבייש", סברה הרבנית, "ודאי יתבייש גם כשאציע לו אוכל..."

חיך הרבי ואמר: "כשיבוא מחר אמרי לו כי הדור עדיין לא הגיע, תציעי לו להמתין מעט, וביתיים תגישי לו משהו לאכול..."

הרבנית עשתה כדברי הרב, ומאותו יום ואילך כאשר היה מגיע אותו אדם לבר פרטים אודות מה שנשלח לו בדואר, ענתה שעדיין לא הגיע, ובנתיים הושיבה אותו על יד השולחן והגישה לו ארוחה חמה. הלה היה אוכל לשובע נפשו, ולאחר מנוחה קלה, הלך לדרכו...

הנה כי כן, מצוות הכנסת אורחים צריכה להיעשות ברגישות רבה, תוך שימת לב לכל פרט שהוא ייטיב עם תחושותיו של האורח. (ומתוק האור)

יקח נא מעט מים (יח, ד) כתב רש"י: ע"י שליח.

יש להבין, ג' פרים שחט אברהם אבינו בשביל שיהיה לכל אחד לשון של בקר, וכשמגיע אל המים אומר "יקח נא מעט מים"? למה לא לתת להם הרבה מים? מתוך רבי ישראל מסלנט זצ"ל עם יסוד מוסר, אי אפשר להיות צדיק על חשבון השני! אי אפשר להדר בהכנסת אורחים כשהוא על חשבון השני, לכן כיון שאת המים הביא השליח, אמר אברהם אבינו יוקח נא "מעט מים".

ראוי לצרף כאן סיפור (אותו סיפר הרב אליהו דיסקין) על החפץ חיים, המלמד הן על "גדולה הכנסת אורחים" והן על היסוד הנ"ל שלא להדר על חשבון השני:

בחור אחד עבר בדרכו בראדן, היה זה ביום שישי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. באין לו מכיר בעיר זו, פנה אל ביתו של החפץ חיים, שקבלו בסבר פנים יפות. כשראה החפץ חיים שהבחור נראה עייף מאוד ותשוש מהדרך, הציע לו מטה לישון. הבחור שבאמת היה מאוד עייף נענה להזמנה ונשכב לישון. כשהתעורר הבחור, אמר לו החפץ חיים, שכבר סיימו להתפלל בבית הכנסת, והוא מחכה שהבחור יתפלל ולאחמ"כ יסעודו את סעודת השבת. לאחר הסעודה רצה הבחור ללכת לישון, וראה שהשינה ממנו והלאה ואינו מצליח להירדם. הלך להסתכל מהחלון וראה שכבר עלות השחר. נחרד הבחור להיווכח שהחפץ חיים חיכה לו כל כך הרבה זמן עד שיתעורר.

לאחר התפילה בבוקר, ניגש אל הרבנית, ושאל אותה מה היה אתמול בלילה, סיפרה לו הרבנית, שכשהגיע החפץ חיים מהתפילה, וראה שהבחור עדיין יושן, לא הרשה להעירו משנתו, ואמר לבני הבית, שהם יאכלו, ובנו יעשה להם קידוש, ואחרי הסעודה, ישערכו מחדש את השולחן כאלו שלא אכלו עדיין, והוא יחכה לאורח. כשסיימו את הסעודה וראו שהבחור עדיין לא התעורר ערכו באמת את השולחן מחדש, ואמר להם החפץ חיים שילכו לישון והוא יעיר אותם כשהבחור יתעורר. ואכן כשהבחור התעורר קמו כל בני הבית

ויאמר מהרי"ל שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עגות (יח ו) בגמרא בבא מציעא (פז, א) "כתיב קמח וכתוב סלת אמר רבי יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים". ופירש רש"י שההוכחה היא ממה שאברהם אמר קמח ושרה אמרה סלת. כל המפרשים מתקשים, מהיכן הראי" שצרה עיניה באורחים, הרי סולת הוא יותר חשוב מקמח, ואם הביאה סולת לכאורה אין עיניה צרה באורחים?

תירץ בדרך צחות בספר "אוצר הרעיון והמחשבה" שהנה כשעושים סעודה, יש בזה שתי סוגים, יש "סעודה" ויש "שלחן מתוק", אם רוצים שהסועדים יאכלו סעודה שלימה עם מנה ראשונה ומנה מרכזית מגישים בתחילה לחם או לחמניות שיטלו ידיהם לסעודה. אבל אם זה רק "שלחן מתוק", נותנים על השולחן "מציות" או "לחמניות מזונות" וכו' ואז זה מנה אחת בלבד.

והנה מקמח עושים לחם, אבל מסולת עושים מיני מתיקה. וזה ההוכחה, שאברהם רצה שתביא קמח כי האורחים צריכים להתחיל עכשיו סעודה עם לשונות בקר וחרדל וכו', אבל שרה הביאה סולת, שביינו שזה רק "שולחן מתוק"... (אוצר הרעיון והמחשבה)

אמרו חז"ל (ב"מ פז ע"א) הוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים. הקושיא מפורסמת שהרי אדרבה מן הפסוק הראיה להיפך שהיא אמרה סולת שהיא יותר ביוקר מקמח א"כ מכאן ראייה שאין האשה עיניה צרה באורחים.

פירש הבעש"ט הק', ע"פ משל, פעם אחת קרא האריה לגוריו ואמר להם דעו לכם בני אתם הגיבורים של העולם, ואין לכם ממה לפחד כלל. כל הבריות פוחדים מכם. יום אחד יצאו הגורים לטייל בעולם, הגיעו לארמון חרב והיו בו הרבה ציורים, באחד מהם שמשון הגיבור הורג אריה ומשטעו כשסע הגדי, רצו האריות ברוב בהלה אל אביהם ואמרו לו: איך אמרת שאנחנו הגיבורים בעולם והרי ראינו בציור גדול איך שאדם משטע אריה. ענה להם אביהם, אדרבה מזה ראייה לדברי, אילו היה זה דבר טבעי שאדם ישטע ארי לא היו עושים מזה תמונות גדולות כ"כ לראוה, אבל משום היות הדבר פעם אחת ויחידה ואינו מוזדמן בכל יום עשו מזה תמונה גדולה לראוה. וזהו שאמרו חז"ל, התורה מפרסמת נדיבות לבה של שרה שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן ראייה ששרה אמנה היתה יוצאת דופן ואשה אחרת עיניה צרה באורחים. (אהל אברהם)

מופלא הוא פירושו של "בעלי התוספות" על התורה לפסוק זה, וזה לשונם: "מהרי שלש סאים" - מכאן שהנשים עצלניות: "קמח סולת לושי ועשי עוגות" - מכאן ששרה עיניה צרה. מדקאמר לה אברהם שלש סאים קמח אמרה לו וכי

אעשה לחם שחור כמו שעושים מקמח. א"ל סלת עשי כמו פת נקיה:"] לפי פירושם, נסתר הפירוש הנ"ל] (טעם הצבי)

בספר אהבת וסגולת ישראל הביא לפרש בדרך צחות, למה אשה עיניה צרה באורחים, עפ"י הגמ' אוקירו נשייכו שביל שתתעשרו. שהאשה אינה חפיצה שבעלה ירבה בגמ"ח שכן צדקה היא סגולה לעשירות, "עשר בשביל שתתעשר", וכך, כשירצה הבעל להתעשר יוכרח להשתמש עם הסגולה האחרת ולכבדה בשביל שיתעשר...

(טעם הצבי)

מאוצרות המגידים

ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בן את יחידיך (כב, טז)

יש המקשים, מה בעצם היתה הגדלות המיוחדת של אברהם אבינו במעשה העקידה? נכונותו לשחוט את בנו? וכי מה יכול היה לעשות, הרי הקב"ה צוה עליו "קח נא את בנך... והעלהו לעולה", האם יכול היה שלא לשחוט?

סוד העניין טמון כאן בפסוק, וכך דרשו חז"ל במדרש (ויק"ר כט, ט)

"בי נשבעתי נאם ה'", מה צורך היה לשבועה? ר' ביב בר אבא בשם ר' יוחנן אמר: עמד אברהם בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו: 'רבש"ע, גלוי וידוע לפניך, בשעה שאמרת לי 'קח נא את בנך את יחידיך' היה בליבי מה להשיבך, והיה בליבי מה לאמר: אתמול אמרת לי 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ועכשיו אתה אומר לי 'העלהו שם לעולה'? אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרי ולא השבותיך כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו - כך כשיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים, תהא מזכיר להם עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכסא דין לכסא רחמים".

אנחנו מוכנים לעשות הרבה דברים, אבל לפחות להגיב איזו תגובה. אני מוכן שחברי יעשה לי הכל, אבל לפחות שידע שהוא לא נהג עמי בצדק, מה, גם זה אסור לי?!

כשציוהו הקב"ה על העקידה, יכול היה אברהם לומר: "רבש"ע אני מוכן, אבל רק תסביר לי דבר-מה, רק שאלה אחת קטנה: הרי הבטחתי שממני ייבנה עם ישראל! אבל אברהם לא הגיב, לא שאל שאלות, וביקש שבשכר זה גם הקב"ה לא יגיב כשעם ישראל יעשו עבירות. לבקש מהקב"ה שימחל - זה הוא לא היה יכול. כיצד ניתן למחול על עבירות?! רק זאת הוא ביקש: אני סגרתי את פי - גם אתה, רבש"ע, אל תעשה כלום, כביכול.

וזה לא היה הנסיון הראשון שלו. בפרשה הקודמת הקב"ה מצווה עליו: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". היה זה דבר קשה מאוד עבור אברהם אבינו. אברהם בנה את ביתו בחרן. הוא עמל קשות להחזיר את כל אנשי המקום בתשובה, עוד עבודה רבה היתה לפניו, והנה הקב"ה אומר לו "לך לך"! ומבטיח לו שיהיה לו שפע וכל טוב במקום החדש. ומה עושה אברהם? לא שואל שאלות, אלא מיד "וילך אברהם כאשר דבר אליו אלוקים", הוא משליך מאחוריו את הכל והולך!

ועדיין אין זה הכל. סוף סוף הוא מגיע לארץ כנען, והנה בפעם הראשונה בהסטוריה האנושית נהיה רעב בעולם. אין מה לאכול. הרי הוא יכול לבוא בתלונה ולומר: "רבש"ע אמרת לי לך אל הארץ אשר אראך, ויהיה לך ברכה והצלחה וכל טוב, ועתה, כשהגעתי לכאן - אין לי מה לאכול. זה דבר שלא היה לפני כן, פעם ראשונה שאין מה לאכול. ומה עם הבטחה שהבטחת לי רבש"ע? אבל הוא לא אמר מילה!

ועל זה אנו חיים עד היום, על השתיקה הרועשת של אבותינו הקדושים! (תפארת שמשון)

כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת אחיריו ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יה, יט)

שוויה של פרוסת לחם במדבר

אברהם היה מקבל עוברים ושבים משהיו אוכלין ושותין הוה א"ל ברך א"ל מה נימא אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלו. אם קבל עליו וברך הוה אכיל ושותי ואזיל ואם לאו הוה א"ל הב מה דעלך והוה א"ל מה אית לך עלי א"ל חד קשיטה דחמר בעשרה פולרין וחדא ליטרא דקופר בעשרה פולרין וחד עיגול דפיתא בעשרה פולרין מאן ייב לך חמרא במדברא מאן ייב לך קופר במדברא מאן ייב לך פיתא במדברא מאן ייב לך עיגולא במדברא מן דהוה חמי ההיא עקתא דהוה עקי ליה הוה אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלוי" (ילקוט שמעוני רמז פב)

המדרש מתאר את האופן שבו היה אברהם מחנך את באי ביתו לקיים את מצוות ד'. תחילה כיבד את אורחיו באוכל ובשתיה, וכאשר הודו לו הפנה אותם להודות למי שהאוכל שלו, ולימד אותם כיצד לעשות זאת. מי שסירב לברך - "נאלץ" לעשות זאת...

כיצד? אברהם אבינו היה אומר לו: "אם אינך רוצה לברך למי שהאוכל שלו, משום שאתה סבור שאכלת משלי, אם כן, עליך לשלם לי על סעודתך!", ואז הגיש לו אברהם חשבון מפורט על כל מה שאכל ושתה, כשהסכום לתשלום מגיע למספרים דמיוניים.

האורח היה מתפלץ למראה הסכום, ושואל: "כיצד הגעת לסכומים כאלו? פרוסת לחם בשווי חמש מאות שקלים? רבע עוף במחיר של אלפיים שקלים? מעולם לא שמעתי על מסעדה כזאת... בסך הכל מדובר במעט לחם ובשר וקצת מים?!"

(אהבת וסגולת ישראל - שנת תרצ"ב)

ואדוני זקן. (יה, יב)

לא מצאנו שקראה אותו אדוני כ"א בפעם הזאת, והנה רמב"ן כ' אברהם לא הודיע לה מה שנאמר מאת השי"ת שתלד בן ואת בריתי אקים את יצחק וכל הפרשה, נמצא לא נודע לה שהוחלף שמה לשרה, ושמעה כל היום שהוא קורא אותה בשם חדש שרה והלא דבר הוא. ע"כ חשבה כי עד עכשיו קרא לה שרי ר"ל שר שלי כי הוא טפל לה ברוה"ק כפירש"י [כ"א י"ב], אבל עכשיו נכנס אאע"ה לברית מילה והיא לא נכנסה חשבה שהיא טפלה לו ע"כ קרא שמה שרה סתם ולא שרי שר שלי כי הוא אדון לה בנבואה ולא היא לו ע"כ אמרה ואדוני זקן, ויען כי אין האמת כן כי לעולם הי' אברהם טפל לה ברוה"ק ואיננו אדון לה ע"כ לא אמר הקב"ה כלשונה ואדוני זקן שלא להוציא שקר מפי עליון חלילה אלא אמר ואני זקנתי שהוא אמת שאמרה על עצמה אחרי בלותי וגו' וכ"כ רמב"ן שבכלל זה ואני זקנתי.

(חתם סופר)

ואנכי עפר ואפר. (יה, כז)

השפיל עצמו בשני הקצוות, דעפר מעולם לא היה בו צורה חשובה רק יכול לקבל צורה חשובה דיכולין לזרוע בו ויגדל כל הצמחים או לעשות ממנו כלי חשוב. ואפר מקודם היה בו צורה רק שעתה אינו יכול לעשות ממנו מאומה דאינו בר גיבול וגם אינו מגדל צמחים. וזהו שאמר על עצמו דמעולם לא היה דבר חשוב וגם אינו עומד להיות יוצא ממנו דבר חשוב. וזהו שאמרו במסכת חולין (דף י"ח) דבשכר שאמר אברהם ואנכי עפר ואפר זכה לעפר סוטה ואפר פרה. דאפר פרה הוא לטהר להטמא מכאן ולהבא. ועפר סוטה הוא לברר שהיתה מקודם טהורה עד עתה. ושניהם הם מדה כנגד מדה:

(בית הלוי)

אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר (כב, כ').

פירש רש"י בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר בלבו ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים היה לי להשיאו אשה וכו'. בישרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו וזה הדברים האלה.

הענין שאברהם היה אחר העקידה במדיריגה זו שהצטער מאוד ונשפל רוחו לאשר לא זכה לגמור ציווי ה' בשלימות הגמור. והרהר בלבו לאמר כי הוא עצמו חייב בדבר שלא נגמר ונעשה החפץ ורצון הבורא להקריב את יצחק בנו על גבי המזבח. כי הקב"ה הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע. וממילא כאשר לא היה עדיין ליצחק זרע לא היה במציאות כלל שיהיה נקרב עולה. אבל באם היה משיאו לו אשה מבנות ענר וכו' והיה לו ליצחק זרע קודם העקידה. כבר היה יכול להתקיים מאמר ה' יתברך שהבטיחו. וממילא היה ביכולתו להקריבו לעולה והיה נגמר ונעשה רצון ה'. בישרו הקב"ה שאל יצטער בזה כלל באשר לא היה שום מציאות שיהיה ליצחק זרע עד עכשיו. ולא היה אפשר כלל מקודם כי כעת נולדה בת זוגו. וההבטחה כי ביצחק יקרא לך זרע היא דוקא ממנה. ומתחילה כשצויתך לא אמרת לך שחטוהו אלא העלהו. ובדאי נעשה מאמרי על ידך בלי שום הפסד וגרעון כלל: (רמתיים צופים)

ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב (יט, לז)

מעשה נורא מובא בהקדמה לשו"ת "אגרות משה" (חלק ח), "בליובאן היו גדולי תורה רבים ורבינו (הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) היה מספר את המעשה דלהלן כדי להראות שהיו מהם שהגיעו למדרגת רוח הקודש כמעט, של גילוי אמיתי בתורה: "בתחילת חורף תרפ"ב חלה אחד מבעלי הבתים ונפל למשכב במין חולי מוזר ולשונו התנפחה בפיו. כאשר תקיף ליה לעלמא, ורבי משה בא לבקרו, ביקש החולה להוציא כל איש מעליו וסיפר לרבינו את סיבת חליו.

וכה סיפר, שבוע קודם לכן, בשבת פרשת וירא הקשה כיצד זכו בנות לוט שהמשיח יהיה מצאצאיהן אף שלא בושו בגילוי עריות שעשו, והודיעו שבניהן הם מאביהן, ודיבר עליהן בדרך בזיון. בלילה הופיעו בחלומם שתי נשים זקנות מאד, שראשן ופניהן מכוסים ואמרו שהן בנות לוט, הן הוסיפו ואמרו לו ששמעו את מענתו, ובאי מעולם האמת לענות לו.

הן טענו שהיו יכולות לומר שמאחר שהן ממשפחת אברהם וניצלו בדרך נס מסדום, לא היו תולים בהם מעשה זנות והיו יכולות לייחס לעצמן כל מעשה נס כך שהיו יכולות לומר שנתעברו מן השכינה כביכול, ולייסד דת חדשה כנצרות, ולכן קראו לבניהן עמון ומואב הודיע שכאשר אשה מתעברת יש לולד תמיד אב בשר ודם, בזכות זה זכו ויצא מהן המשיח האמיתי.

עוד אמרו לו שהוא חטא חטא גדול כאשר דיבר עליהן בדרך בזיון, ומאחר שהוא דיבר עליהן בזלזול הוא ייענש מידה כנגד מידה כמרגלים (רש"י במדבר י"ד ל"ז) ותשתררב לשונו ותתנפח בחולי משונה, וכך ימות. כשסיים האיש

"בוא אתי, במשטרה יחקרו". וימצאו שאני בן ישיבה ואיני עובד, "טפיל" לפי הגדרתם, עברה נוספת. אך מה באפשרות לעשות, כאשר אבדתי אבדתי. אנו הולכים, וכולם סוטים מדרכנו כאילו היינו מצורעים. איש אינו רוצה בקשרים, לא עם שוטר ולא עם אסיר. תוך כדי הליכה אני שולף מהכיס שני רובלים, ומושיט לו. "טוב ויפה", הוא מסנן בארסיות. "פרופוגנדה, פרסומת חוצות לדת, וחסר מסמכים, ומנסה לשחד שוטר בעת מלוי תפקידו. תמשיך כך, לקבור את עצמך!" ומחיש את צעדי לעבר תחנת המשטרה. כשנגיע לשם אני אבוד, הדברים יצאו מכלל שליטה. "טוב", אני עונה. "תגיד אתה, כמה?" "חמישה, לא פחות".

למזלי הטוב, היה לי. החמישייה החליפה ידיים והוא הפטיר: "לך, ושלא אראה אותך יותר". בלי חמישה רובלים, התכוון. והבנתי שבסדום היו חוקים נוראים, ואיך שרדו שם? אם לא במתן קופיקות אזי במתן רובלים. אבל ביום בו מינו שופט הגון שאינו נוטל שוחד ושופט בנוקשות על פי חוקי סדום, אחת דינה להחריב!...

(והגדת)

לוט, ואנחנו

נפש האדם מי ידע! "ויסע לוט מקדם" (בראשית יג, יא) הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר: אי אפשר לא באברהם ולא באלוקי (רש"י) - והכניס אורחים במסירות נפש, ואפה מצות כמנהג שראה בבית אברהם (רש"י בראשית יט, ג)!

ואם אתה תמה על כך, בוא וראה: קורח חלק על משה רבינו ונבואתו ועל תורה מן השמים. משך אחריו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, ואת און בן פלת להשתלף, אבל נתן תקיעת כף. אמרה לו אשתו: "תישן, ואני אסתדר אתם". באו לקראו, וחפפה ראשה בפתח האוהל. אמרו: אין זה צנוע לשוחח עמה עתה, והלכו לבדם לאבדם (סנהדרין קט ע"ב).

כיצד יובן: לחלוק על משה ועל תורה מן השמים, "בהצותם על ה'" (במדבר כו, ט), ובה בעת להקפיד על הידורי צניעות! כמה סתירות מתרוצצות בנפש האדם!

בין חמש העבירות שעבר עשו בו ביום, מנו (בבא בתרא טו ע"ב) שכפר בעיקרו, וביזה את העבודה שהיתה בככורות. לא מובן: וכי דורשים מהכופר בבורא שיעריך את עבודתו?! הלאה: אם כפר בעיקר, מדוע חפץ בככורות. וזעם כל כך על יעקב שנטלן, עד שנדר להרגו. וצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד, ונשא קולו ובכה. הלא כל הברכות, ממקור הברכות, "ויתן לך האלקים" (בראשית כז, כח). איך אפשר לכפור בבורא ולחפור בברכותיו?!

אך זה האדם! רבי ירוחם ממיר זצ"ל אמר, שלשוא הוגיעו חכמים וחוקרים מוחותיהם ליישב סתירות בהנהגת האדם, כמה דיו נשפך וכמה קולמוסים נשתברו בנסיונות אלו, ולחנם. ומדוע, כי אין כאן כל תמיהה: במהותו, האדם הוא יצור מלא סתירות!

אני זוכר שספרו. אחד מראשי ההסתדרות, פוקר ומעביר על דת, רחץ בימה של תל אביב ונקלה למערבולת. למזלו, הבחין בו המציל. מיהר לסירתו, אל החסקה, ואמרו: זשעק אליו שמעו זועק בחרדה: "אני לא חוזר בתשובה, אני לא חוזר בתשובה!"

נו, תאמרו, הלא גמרא מפורשת היא (ערויני יט ע"א): רשעים, אפילו על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה. אבל לא, תשמעו עד הסוף. כששבה אליו רוחו שאלו על כך. ספר לו: גדלתי בבית דתי, אבי היה חסיד סלוונים. נמשכתי אחר רוח התקופה והתפקרתי, החלטתי לעלות עם גרעין חלוצי ולייסד קיבוץ בארץ ישראל. אמר לי אבי: יתכן שאנו נפרדים לנצח ולא אראה אותך עוד, כפי שאכן היה. יש לי אליך בקשה אחת. לפני שאתה עולה ארצה, לך להפרד מהרבי, לקבל ברכת הדרך. האמת, כבר לא הייתי שם, אבל איך אומרים, בקשה אחרונה ממלאים. חבשתי כיפה ונכנסתי אל הרבי. הוא ידע בדיוק מי אני והיכן אני, ואמר לי: "גדלת כאן, אבל האדם הוא בעל בחירה, ונסחפת למחוזות אחרים. אבל כלום לא יעזור לך, שרשיך כאן. דע, שלא תמות בלי תשובה!"

כשיצא, תלש את הכיפה ושוב לא כסתה את ראשו. וכעת, שנכנס לים ונגרף למערבולת, חשש שקיצו בא ונזכר בדברי הרבי. החל לזעוק שאינו חוזר בתשובה. ואם אינו חוזר, הרי לא ימות. שהרי כך הבטיח הרבי. והראיה, שאכן ניצל!

ואני מתבונן ושואל: ייצור כזה, כופר או מאמין?!

אם כופר הוא, מה לו ולהבטחת הרבי. ואם מאמין, למה לא הניח הבוקר תפילין?

והתשובה: אדם רגיל הוא, גדוש בסתירות...

כמה שנונו בנובהרדוק את הסיפור מ"חובות הלבבות" (סוף הקדמה שער הבטחון): חסיד נסע לסחור ולהתעשר במדינת הים, ומצאם עובדים לפסלי עץ ואבן. ולעג בפני הכומר: "איזה עיוורון וסכלות, לסגוד לפסל מעשה ידי אדם!"

התעניין הלה: "ואתה, למי עבודתך?"

"הלא אתה נמצא כעת במדבר", הזכיר לו אברהם, "וכאן הכל יקר פי כמה מאשר במקום ישוב. האם אתה יודע שרק התשלום על הדלק למטוס שהביא את הסחורה מן היישוב הקרוב ביותר עלה לי חמישים אלף שקל?!"...

לשמע התשובה ההגיונית, השתכנע האורח שעדיף לו לברך...

מתוך מדרש זה הביא הרב חיים קנייבסקי ראייה לשאלה הלכתית שהובאה לפניו, ומעשה שהיה כך היה:

רבי מרדכי רימר זצ"ל שהה בימי השואה הנוראה באחד ממחנות הריכוז, ומצבו הלך והתדרדר. הוא סבל קשות מן הרעב, ובנוסף לכך לקה במחלת הטיפוס. עד שחש שאם לא יאכל דבר בשעות הקרובות, הוא ימות במהרה מרוב חולשה.

בקושי רב ובמאמץ אדיר הצליח לגרור את עצמו אל מחוץ לצריף, וראה מסביבו רק שלג וקרח. לפתע הופיע מולו אחד מאסירי המחנה, ובידו ארבע חתיכות לחם - אוצר אדיר באותם ימים!

רבי מרדכי הבין כי היהודי שלפניו הצליח להוציא את הלחם בגניבה מהמטבח, אבל גם ידע שאין שום סיכוי שהלה יתנדב מרצונו לתת לו מהלחם שבידו... מאחר שלא היה לפניו כל מוצא אחר, אזר את שארית כוחותיו, ודף את בעל הלחם. הלה החליק על הקרח כשחתיכות הלחם שהיו בידיו מתגלגלות לכל עבר... ומיד חטף החולה את אחת החתיכות וברח...

אותה פת לחם הצילה את חייו של רבי מרדכי, הוא החלים ממחלתו, ושרד את השואה.

לימים נהיה רבי מרדכי תלמיד חכם חשוב וידוע, ושימש כמשגיח בישיבת טשעביץ, אולם כל ימיו הוא התייטר על הגזילה שגזל בהיותו במחנה. פעם אחת נכנס אל הרב אלישיב - מחותנו, ושאל אותו אם עשה כהוגן בכך שגזל מן הלחם, ומה עליו לעשות כדי לכפר על אותו מעשה.

למעשה שאלתו התחלקה לשלוש שאלות נפרדות: ראשית, האם היה מותר לו לקחת מן הלחם? שנית, גם אם הדבר נעשה כהוגן, האם עליו לחפש את בעל הלחם, ולשלם לו על הגזילה? ושאלה שלישיית, שאמנם לא שאל, אך נשאלה לרבי חיים קנייבסקי: אם עליו לשלם, כיצד מחשבים את שווייה של אותה חתיכה - כפי שוויה כיום, או כפי מה שהייתה שוה אז, במחנה?...

על השאלה הראשונה נענה, שמאחר וליהודי השני היו ארבע ככרות לחם, הרי שנטילת ככר אחד מידו לא סיכנה את חייו. אם כן, אי כאן שאלה של נפש תחת נפש, אלא רק שאלה אם מותר לקחת את ממנו של הזולת בלא רשות כדי להינצל, ועל כך התשובה היא, כי אכן רשאי אדם להציל את נפשו על ידי גרימת נזק לממונו של חבירו. מסיבה זו נאמר בגמרא, שרשאי אדם להצית שדה חטיטה של חבירו כדי להינצל מאויבים הרודפים אחריו ומבקשים את נפשו (ב"ק ס, ב).

אלא שהמציל עצמו בממון חבירו, חייב לשלם לאחר מכן לבעל הממון את כל הנזק שגרם לו. על כן התשובה לשאלה השנייה היתה שעליו לשלם לנגזל את הגזילה. אך מכיון שהוא לא הכיר את האיש ממנו גזל את הלחם, עליו לתת את הסך שגזל לצרכי ציבור, מתוך תקווה שגם אותו איש או יורשיו שכבר הלחם נגזלה ממנו ינהגו מאותם כספים, ובכך יש מעין תשלום על הלחם שנגזל מידו.

כעת נותרה השאלה האחרונה - מהו הסכום שעליו לשלם, כפי שווי לחם בימים אלו, או כפי שוויו במחנות ההשמדה?

כתשובה לשאלה זו, סבר רבי חיים קנייבסקי שאולי עליו לשלם כפי שהיתה שוה ככר לחם במקום שבו התרחשה הגזילה, ואף שאין לכך מקור מפורש, במדרש שהובא לעיל ניתן למצוא סימוכין לכך, שכן אנו רואים שהמתחייב לשלם על לחם שאכל במדבר, אינו יכול להיפטר בתשלום שוויו של לחם בעיר, אלא עליו לשלם כפי שעולה פרוסת לחם במדבר...

"ולוט יושב בשער סדום"

כשהגיעו המלאכים להפוך את סדום מצאו את לוט יושב בשערה שבאותו יום מינהו שופט עליהם (רש"י בראשית יט, א). ותמוה: במשך יובל שנים לא נהפכה, וביום שמינו את לוט כשופט, דוקא אז נהפכה? לכאורה, עם שופט צדק כלוט, היו להם סיכויים לשפר את דרכם!

אקדים לתשובה ספור מעשה, ובי היה מעשה.

כשהשתלטו הרוסים על ליטא אסרו על קיום הישיבות, סגרו את תלמודי התורה, אטמו את המקוואות, אבל לא יכלו לאסור את האנשים, כבודדים, לקיים מצוות דתם. ובנובהרדוק, הן יודעים אתם, חנכונו לאור: "לא יבוש מפני המלעגים עליו בעבודת השם", גירא בעיני השטן! הלכתית אפוא בחוצות העיר כשציציותי בחוץ.

והשטן הגיע. שוטר עצרני: "מה החוטים האלו?!"

"בגד של יהודים", אני עונה. "יש ברוסיה חופש דת!"

עיניו ירקו ברקים: "חופש דת בבית. ללכת כך ברחבו זו התגרות, פרסומת לדת. פעילות אנטי מהפכנית", צמד מלים שעורר לחילה באותם ימים. "את התעודות!"

הרי לך. הייתי פליט מפולין, חסר תעודות. זו היתה עברה פלילית, שעלולה לסבך בצרות צרורות!

התלהב: "לאלקים היחיד שברא הכל, ומשגיח על הכל, ומפרנס לכל!"

אמר לו: "מעשיך סותרים את דבריך!"

תנמה: "הכיצד?"

הסביר: "אילו האמנת במה שאמרת, היה אלוךך ממציא לפניך פרנסתך בעירך ולא היית טורח לעבור אורחות ימים לחפשה!"

נסתמו טענותיו, ושב לעירו, ולא יצא ממנה!

ולענינו, הבין שחי חיי סתירה!

(והגדת)

"וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר, שם על שכמה, ואת הילד וישלחה, ותלך ותתע במדבר באר שבע" (בראשית כא, יד). ופרש רש"י: "ותלך ותתע", חזרה לגלולי בית אביה. מזעזע.

נזכור: הגר בת פרעה היתה (תרגום יונתן בראשית טז, א) שאמר: מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה, ולא גבירה בבית אחר (בראשית רבה מה, א). והיתה שרה מגיירת את הנשים, והגר דולה ומשקה מתורתו. עד שנתנתה לאשה לאברהם, וסברה שעולה היא בצדקותה על שרה, ושרה דרשה כפיפותה. וברחה, וראתה שני מלאכי מרום, ושמחה: "הגם הלם ראיתי אחרי ראי (בראשית טז, ג). רגילה היתה לראותם בבית אברהם, וסברה שראתה בזכות אברהם. ועכשיו ברחת, ורואה בזכות עצמה, ולא מלאך אחד אלא ארבעה בזה אחר זה, ולא נחרדה (רש"י).

הגע עצמך: רבי שמעון בר יוחאי יצא בשליחות חבריו להצלת כלל ישראל, ובא שד לסייעו. בכה ואמר: "ומה שפחה של בית אבא [הגר] נזדמן לה מלאך שלוש פעמים, ואני לא פעם אחת? יבוא הנס מכל מקום!" (מעילה יז ע"ב). אלמלא נכתב, אי אפשר היה לאמרו: גדולה מרבי שמעון בר יוחאי!

וכתב הרמב"ן (בראשית כד, סב) שיצחק אבינו - יצחק אבינו! - קבע מקום תפילתו בבאר לחוי רואי, בה נגלו המלאכים להגר, והמקום קנה קדושה!

ארבע עשרה שנה היתה אשתו של אברהם אבינו, הלא תקופה היא. ואף לאחר שפרשה שמרה עצמה, ונאים היו מעשיה כקטורת, ולבסוף שב אברהם אבינו ולקחה לאשה (בראשית כה, א וברש"י). ואיך יובן שחזרה לגלולי בית אביה? ויותר, שבתוך שעה זכתה להתגלות מלאך ולנס מופלא!

לא, אין הדברים כפשוטם, ואיך יובנו?

רבי מרדכי פרוגמנסקי האיר בהם עינינו, ובמעשה שהיה -

בערב שבת הוצרך לנסוע לקובנה. עלה לרכבת, ומולו ישב יהודי הדור צורה. התפתחה שיחה והלה סיפר שהוא שוחט ומוהל, שתא אומנותיות הקשורות למזל אחד (שבת קנו ע"א) וגם מגמת פניו לקובנה, עליהם לרדת במינסק ולהחליף רכבת. הסיטיעה התארכה ונמנמו מעט. כשהתעוררו נוכחו שהחמיצו את מינסק. הרכבת המשיכה הלאה, והם אנה הם באים.

"מיר האבן זיך פארבלאנדזעט!" תענינו בדרכנו, קונן השוחט.

"יהודי אינו תועה!" פסק רבי מרדכי.

"מה?!" נתן בו השוחט עיניים תמהות.

"יהודי אינו תועה", חזר רבי מרדכי נחרצות. "על הפסוק: ותלך ותתע, דרשו שחזרה לגלולי בית אביה. ואיך רמוז הדבר, משום שיהודי אינו תועה! -

המדרש מספר שספינה ובה יהודי אחד מגיעה לנמל זר. אמרו לו הנוסעים הנכריים: "קח כסף ועלה לעיר וקנה לנו אוכל!"

אמר להם: "הן זר אני פה כמותכם, ולהיכן אלך?"

אמרו לו - "הגויים! - וכי יש יהודי זר? בכל מקום שאתה הולך, אלקיך עמך!" (דברים רבה ב, טז) -

נרד בתחנה הקרובה, וה' יצליח דרכנו!"

משך השוחט בכתפיו, מה היה לו לומר.

הרכבת עצרה, וירדו בלב הישימון. כפר נדח השתרע במרחק. שמו אלו פעמייהם. אין להם בררה, עוד מעט שבת. פגשו גוי, ושאלו האם מתגורר כאן יהודי. הפנה אותם לבקתה אחת. נקשו בדלת, ובאיזו שמחה קדם בעל הבית פניהם: "אמרו לי, אולי אחד מכם מוהל?"

"כן, אני, מדוע?!"

חיבוק עז, והמארח אמר: "היום מלאו לבני שמונה ימים, הזמנתי מוהל מהעיר ולא בא, איני יודע מה קרה. הפלתי תחינה לפני הקדוש ברוך הוא שימציא לי מוהל. גם עגל קניתי לסעודת המצוה. אולי כבודו גם שוחט, במקרה?"

"במקרה", גם שוחט וגם מוהל.

"חבל רק שאין כאן איזה רב גדול, שיהיה סנדק."

"הבאתי עמי גם רב גדול", אמר השוחט.

"נו, האם יהודי תועה", שאל רבי מרדכי...

(והגדת)

"ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכל לחם ויהי מדי עברו יסר שמה לאכל לחם: ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עבר עלינו תמיד: נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה והיה בבאו אלינו יסור שמה: מי נקרא אדם גדול

"ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכול לחם", מה הפירוש אשה גדולה? מסביר התרגום "אשה דחלת חטאין" אשה יראת מחטאים.

ראיתי עוד בספר פלוני שמצטט מהזוהר "ושם אשה גדולה" מהי גדולה? שואל ומסביר הזוהר הקדוש:

טבע האשה ש"עיניה צרה באורחין" (כמבואר בגמרא במסכת ב"מ דף פ"ז), ובפרט אם יש הפסד כספי מחמתם, והנה אלישע ראה שאותה אשה, להיפך, היא שמחה לארח, ואף להוציא הוצאות לצורכו של האורח - בכל לבה ועינה, לכן נתן לה תואר "אשה גדולה". דברי הזוהר הקדוש.

נמצינו למדים כי העושה ההיפך מטבעו - הוא איש גדול - זו המעלה הגדולה ביותר. וזהו הנאמר "ושם אשה גדולה".

אני אומר תמיד, מכריז ר' שלום בשיחה לתלמידים בביתו, כי כולם, הליטאים והחסידים וכל גדולי הקהילות והעדות, כל אחד בסגנונו, אמרו ואומרים כי שבירת המידות היא התכלית:

הגר"א מוילנא כותב "עיקר חיות האדם היא שבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים" המתנהג בחיי היום יום - בנועם אצילות - כאשר פסיעותיו נקיות מקנאה, תאוה וכבוד, (שהן ראשי המידות הרעות) הוא העומד בפסגת חיי האדם. וזו עבודתו בחייו - להגיע לאותה פסגת חיים - ואם לא עושה כן למה לו חיים. וכידוע, שהרבי רבי אלימלך זי"ע גם אומר כן בנוסח שלו - "עיקר בריאת האדם היא שבירת הטבע".

ועל פי זה מתחלקים התארים לבני אדם "איש גדול" - גדול יותר או גדול פחות, כל אחד לפי מצבו.

"איש אלוקים קדוש"

"ותאמר אל אשה הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש עובר עלינו תמיד"

שאלה גדולה, שאל הרבי הקדוש מרוזין זי"ע:

הנביא אלישע, היה נכנס לביתם, לנוח ולאכול לחם, והיא הצליחה לדעת שהנה עובר בביתם איש קדוש, אף אחד לא סיפר לה עליו כלום, וביום בהיר אחד אמרה לבעלה "ידוע לי כי האיש הזה איש קדוש". שואלת הגמרא "מנא ידעה - מהיכן ידעה?" עונה הגמרא "שלא נראה זבוב על שולחנה" כי, מכשירים נגד שרצים וזבובים, לא היו אז, ואם - עם כל זאת - לא היה זבוב אחד, בהכרח שהוא איש קדוש שחייו מתנהלים מעל דרך הטבע. ע"כ.

דבר ראשון עלינו להבין, שאם התורה אומרת "הנה נא ידעתי" היא לא באה לספר סתם, מה שהשונמית דיברה בשעת הסעודה עם בעלה - שסיפרה לו "הנה נא ידעתי" כי התורה לא עוסקת בשיחות סרק, שאינן נכונות דברים לא נכונים, התורה לא מצטטת, התורה היא תורת אמת. מה שנאמר בתנ"ך הוא אמת במלואו; וכשכתוב, הרי שאכן אשה זו ידעה הצליחה לדעת כי הנה איש קדוש דר בביתה!

דוגמא נוספת: בפרשה הבאה נאמר, שלבן אמר "ויאמר בא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ ואנכי פינתי הבית" אומרים חז"ל שאע"פ שאליעזר היה מצאצאי כנען והוא בכלל "ארוור", "ארוור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", אבל על ידי ששימש את הצדיק, את אברהם, באמונה, יצא מכלל

"ארוור" ונכנס בכלל "ברוך", שנאמר "ויאמר בא ברוך ה'". נשאלת השאלה מי הוא זה ואיזה הוא שאמר "בא ברוך ה'"? בסך הכל לבן הארמי, וכי מלבן מביאים ראיה?! אלא שאם כתוב בתורה דברי לבן "בא ברוך ה'" זו האמת, כי התורה היא "תורת אמת" (וכך הכניסו לפיו משמים שיאמר בנוסח זה) וא"כ שואלת הגמ' "מנא ידעה" - מהיכן ידעה?

בקיצור, שאל הרבי הק' מרוזין זי"ע, מה פירוש שאלת הגמרא "מנא ידעה?" וכי חסר דרכים לראות על אדם שהוא איש גדול וחשוב, רואים את התפילה שלו, את השקידה, את הזוהירות בבין אדם לחבירו, הסתפקות במועט, יראה מחטא וכו', וכידוע עוד ש"אשה מכרת באורחים" (ב"מ פ"ו) אז מה צריכים לטרוח להבין איך היא ידעה? - ידעה וגמרנו.

התירוץ של הרזוניער הוא נורא ועמוק, תירוץ נפלא:

אומרים בתפילה בשבת "בפי ישרים תתרום, ובשפתי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל". - ארבע דרגות זו למעלה מזו - ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים. ולצידם ארבעה סוגי לשונות - בפי, בשפתי, בלשון, בקרב. מה הכוונה?

"בפי ישרים", פה הוא הגלוי ביותר מכל הארבע ביטויי לשון. כאשר הפה מדבר שומעים ורואים כולם, זו הדרגה הראשונה של האנשים הישרים, - כי כבוד הקב"ה מתרומם בפייהם החיצוני.

למעלה מהם מהישרים - הם הצדיקים, שמלאכת הקודש שלהם יותר פנימית - "ובשפתי צדיקים" - השפתיים לפעמים חתומים סגורים. - והצדיקים מברכים בשפתותיהם.

"ובלשון חסידים" ה'לשון' היא יותר פנימית, והרבה יותר מכוסה, טמיר ונעלם עפ"י רוב, כי אכן קשה להכיר את מעלתם של החסידים, והם, מקדשים את הקב"ה בלשונם.

הדרגה הגבוהה ביותר היא של הקדושים "בקרב קדושים" קדושים כמלאכים, והם נסתרים וחבוים עמוק בקרבם, לא שייך להכיר את עבודתם "בקרב קדושים תתקדש!" ומאד אפשרי שמסתובב בבית אדם קדוש, וכלל לא

הנס הרביעי, כדי לקבל אשרת יציאה, נזקקו לאזרחות זרה. אזרחים רוסיים לא הורשו לעזוב את המדינה. והם, פליטים מפולניה. ופולניה הלא פסקה מלהתקיים. השיגו אזרחות מטעם הממשלה הפולנית הגולה, שמושבה בלונדון. ממשלה, שברית המועצות - שהיתה שותפה בפשע חלוקת פולניה - לא הכירה בחוקיותה. וכאן, הפלא ופלא,, הכירה באזרחות זו.

לשם קבלת אשרת יציאה, היו צריכים להגיש בקשה - לא במשרד הפנים כנהוג, אלא במשרדי הבולשת הנודעת לשמצה. רבים חששו שהבולשת אוספת את כל השמות והכתובות, כדי לאסוף את כל הבלתי מרוצים מהממשטר ולהגלותם לסיביר. בחשש כבד ובלב הולם נרשמו אלפים - והנה התקבל האישור. בתנאי אחד: שהנסיעה ליפן ברכבת הטראנס סבירית - שגם סלילתה היא נס בסדרת ניסים זו - תהיה בחסות משרד התירות הסובייטי, תמורת תשלום של מאתיים דולרים. הון רב באותם ימים. ומנין לאלפי הפליטים מאתים דולר לאיש? נשלח מברק בהול ל"ועד ההצלה" בארצות הברית, לאמר: "שעות ספורות. רחמו. הצילו. מהרו. לוו. משכנו. שלחו כרטיסים ל"אינטוריסט" (משרד התירות הסובייטי). לעולם לא נשכח".

בתוך זמן קצר נאספו חמישים אלף דולרים - סכום השווה כיום לכמה מיליונים. והבולשת לא חקרה, העלימה עין מהקשר האסור עם המעצמה הקפיטליסטית השנואה.

הגאון רבי חיים שמואלוביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, העיד שעד שהגיעו לעיר וולדיבוטקוב שבסיביר, ועד שעלו על הספינה שהעבירם ליפן, לא היה בטוח שלא ישאקו עצמם כלואים במחנה עבודה בסביר! באיזה נס אוזרים אנו? סיימנו? איפה!

הפליטים הגיעו לשנחאי שבסין. היתה שם קהילה יהודית קטנה, שמנתה כמה עשרות משפחות. אבל הם מצאו שם בית כנסת מפואר ובו למעלה מחמש מאות מקומות, עם חדר אוכל ענק למאות סועדים. כיצד? התברר, שאחד מצאצאי בני המקום עשה חיל בעסקיו בארצות הברית וזכר את מקום הולדתו, ובנה בית כנסת אדיר ממדים לזכר אביו. בית הכנסת שעמד שומם, והמתין למאות בני ישיבת מיר!

ובמשך כל שנות המלחמה, ארחו היפנים - שהיו בעלי בריתם של הנאצים הארורים - את בני הישיבה שמעולם לא קיבלו אישור שהיה בארצם, שהרי מגמת פניהם לאיי קוראסו השוממים, והם נתינים של פולין החפשיית, ממשלה שיפן אינה מכירה בה, ומתכלכלים באמצעות תמיכה אמריקאית - מדינה שיפן מצויה עימה במצב מלחמה, תמיכה המגיעה דרך השוק השחור (בו שווי הדולרים גבוה לאין ערוך ממחירים בשער הרשמי) שממשלת יפן נלחמת בו מלחמה חרמה.

הגרמנים שיועציהם שהו ביפן, הסיתו נגד אלפי היהודים שמצאו שם מקלט והיפנים כבר הסכימו להעלות את כל היהודים לאניה ולהטביעה בלב ים. קצין יפני גילה את המזימה, ומשהתפרסמה התבטלה.

לכמה ניסים הגענו? אין צורך לספור, משום שכל קיומו של עם ישראל, בנס. "חי נפשי" - כתב העב"ץ (בהקדמת סידורו "בית יעקב") שאין נס גדול מקיומו הפלאי של עם ישראל בגלות זה כאלפים שנה, כבשה בין שבעים וארבעים העוטים עליה לטרפה, "כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה ה' יתברך לאבותינו במצרים, ובמדבר, ובארץ ישראל!" ויותר: כל התהוות עם ישראל, בנס!

"אברהם ושרה זקנים, באים בימים". הוא בן מאה, והיא בת תשעים. לא זו בלבד, אלא: "ותיה שרה עקרה, אין לה ולד" (בראשית יא, ל). כלומר, שאין בטבעה להיות לה ולד לעולם (רבינו בחיי), אילונית היתה (יבמות סג, ע"ב).

לאחר יאוש -

וילדו, יסדו את עם ישראל.

להורות, שאין יאוש!

וכל יסוד שושלת המלך המשיח -

רות, בת מלך מואב, עוזבת עמה ומולדתה ובית אביה והולכת אחרי נעמי, "עמך עמי ואלוקיך אלוקי" (רות א, טז). מה היו הסיכויים שתנשא, ועוד לבועז גדול הדור (רות רבה ה, י) וכאשר ההלכה של "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" (דברים כג, ד), "מואבי" ולא מואביה (יבמות עז ע"א, ויעוין מהרש"א שם), לא היתה מוסכמת על הכל. ובאותו יום נשאה (יעוין בט"ז יורה דעה קצב, א) ובאותו לילה מת (רות זוטא ד).

להורות ניסוד עם ישראל, קיומו וגאולתו, כנגד כל הסיכויים. לאחר היאוש, ובשרשרת ניסים. והרי "כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט", כן הוא בחיי כל אחד ואחד במוחש!...

(הגדת)

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א)

במשך שנים, אומרים חז"ל, הקים אברהם אבינו רשת של מסעדות;

אומרים חז"ל (מסכת סוטה י, א - ב) - (בראשית כא-לג) ויטע אשל בבאר שבע. אמר ריש לקיש: מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה: חד אמר: פרדס וחד אמר: פונדק. בשלמא למ"ד פרדס היינו דכתיב ויטע אלא למ"ד פונדק מאי ויטע דכתיב (דניאל יא-מה) ויטע אהלי אפדנו וגו' ויקרא שם בשם ה' אל עולם. אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו

מכירים אותו, כי "בקרוב קדושים תתקדש" זו מהותו. וא"כ זו שאלת הגמרא, כיון שאכן אלישע היה "איש אלוקים קדוש" מהיכן ידעה זאת, וכי הצליחה לגלות את זה והרי "בקרוב קדושים" הכל טמון במעמקים "עם ה' אלוקי?" משיבה הגמרא שראתה סימנים - הבחינה שלא נראה זבוב על שולחנו וכי. ע"כ דברי הקדוש שאמר דברים קדושים.

ואני מוכרח לספר לכם:

הזנובים סביב לרבי אליהו

כשרבי אליהו לאפואן עלה מהגולה לשכון בארץ הקודש לירושלים, מקום מגוריו היה - בחדרון שהשכירו לו בישיבת קמניץ. הייתה לי אז את הזכות להתגורר במחיצתו כמה חודשים.

ויהי היום, ורבי אליהו נקרא לשמש כמשגיח בישיבת זכרון יעקב. (ידוע שכשהיה בביתו של החזון איש, ביקש החזון איש מרבי אליהו שעל אף קנותו יסכים לשמש כמשגיח כאן בארץ הקודש, לחש לו החזון"א בשקט ובהתרגשות: "עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו, להגיד!" עוד תאמרו ותגידו, ותזכו להעמיד תלמידים").

יום יומיים, לאחר שעזב את החדר בקמניץ. נכנסתי לחדרו לסדר את החפצים, ונוכחתי כי בחלל החדר עפים זבובים רבים. נעמדתי על עומדי ותפסתי את ראשי: "אוי, כל כך חם כאן, ועד היום לא הבחנתי בזבובים, לא נעקצתי מיתושים" גם נזכרתי במאמר חז"ל בפרשתנו (בראשית רבה פרשה נד) ויהי בעת ההיא ויאמר אבימלך ופיקל שר צבאו, ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו (משלי ט"ז), רבי יוחנן אמר זו אשתו שנאמר (מיכה ז) "אויבי איש אנשי ביתו וכו'", א"ר ברכיה אויביו גם אויביו, לרבות מזיקי ביתו, כגון יתושים ופרעושים וזבובים". התבוננתי איך שעד אותו יום, בקיץ החם, והצפיפות, לא נראו יתושים וזבובים בחדרינו. אלא שלא סיפרתי זאת לאיש כי חששתי שמא אני טועה, ובוודאי ילעגו לי, יאמרו: "ר' שלום מספר מעשיות..."

חלפו כמה שנים, ובני שיחי, (רבי יצחק שבדרון) שלמד ב"זכרון יעקב" תחת עינו הפקוחה של רבי אליהו, שב מהישיבה לירושלים לחג הסוכות, וביום טוב של חג אמר, אבא, אספר לך עובדה מעניינת מרבי אליהו:

אם ידוע לך, וזכרון יעקב מסובבת בפרדסים וכרמים, כאשר ריבי רבבות של יתושים שונים עפים באויר. ויהי היום, בתקופת תמוז, באחד השיעורים מפי ראש הישיבה רבי נח שמענוביץ, ההיכל היה עמוס ביתושים באופן נדיר. הבחורים סבלו מאד. גם ראש הישיבה נאלץ לדחות מפניו יתושים שוב ושוב באמצע השיעור. והנה לפתע פנה רבי נח ליושבים בסמוך אליו, ועיניו פרצו דמעות קלות: תראו נא! שם בצד, איך שהמשגיח יושב ומקשיב לשיעור (כדרכו של רבי אליהו להשתתף בשיעורים) ובמחיצתו אין זבובים, אין! ראו נא קינדרלאך! בכך ראש הישיבה הגדול והצדיק, הוא ביקש מהם להביט על המשגיח הישיש.

כשמעתי סיפור זה, כבר הסכמתי בעצמי לספר גם את מה שאני ראתי. (להגיד)

ואברהם ושרה זקנים, באים בימים (יח, יא)

כששני השטנים היטלו וסטלין, חלקו ביניהם את פולין בהסכם ריבנטרופ - מולוטוב הנודע לשמצה, החליטו - בלי שום סיבה שבעולם - להותיר בתוך מדינה זוטרה, ליטא החופשית, ויותר: להשאיר את הגבול פתוח. דבר שאפשר לרבבות יהודים להמלט מהגיהנום הפולני הכבוש בהם המוני בני ישיבות. לא ארכו הימים, והרוסים כבשו את ליטא. אסרו על קיום הישיבות. חייבים לצאת מברית המועצות. אבל איך, ולאן.

ראשית, הם היו חסרי נתינות, פליטים מפולין הכבושה.

שנית, אף ארץ, אף מדינה, לא הסכימה לקבל יהודים לשטחה.

שלישית, זקוקים היו לאשרת יציאה מברית המועצות, וכל מי שביקש לצאת מ"גן העדן הקומוניסטי" נחשד בהתנגדות למהפכה ונשלח לסיביר, לחינוך מחדש במחנה כפייה.

רביעית, אם באורח פלא, תאושר ההגירה, כרוך הדבר בתשלום גבוה. ומאין יבוא הכסף. אם ממקורות חוץ, הרי זו השגת מטבע זר בדרכים לא חוקיות ומאסר ודאי!

בקצרה: שורת חומות בלתי עבירות.

ואז נזכר מישוהו, שפעם היתה בעתון כתבה, שבאמצע האוקינוס השקט יש שרשרת איים סלעיים שוממים בשם איי קוראסו בבעלות הולנד. הממשלה ההולנדית בקשה לישבם וחוקקה תקנה, שכל הרוצה יבוא ויתישב. אין צורך באשרת כניסה. פנה לשגרירות ההולנדית, ואשרו: כל הרוצה יבוא ויתישב. נס מספר אחד.

ומובן, שאיש לא חשב להגר לאיים השוממים, מים ושמים דקלים ושחפים. פנו לשגרירות היפנית - סין היתה כבושה בידי יפן - לקבל אשרת מעבר לאיי קוראסו, בידיעה תחילה שהנוסעים יתקעו ביפן לכל שנות המלחמה. נס אחד היה, שלמרות שליטא נכבשה על ידי הרוסים, החזיקו עדיין היפנים את שגרירותם בוילנה. נס שני היה, שהשגריר שאל את השלטונות בארצו והשיבו בשלילה, והוא המרה את פיהם והנפיק אשרות מעבר לאלפים. כשהטפסים אזלו הנפיק על נירות חלקים חתומים בחותמתו, וכשמכונת הכתיבה התקלקלה הנפיק אישורים בכתב ידו, כשבני ישיבות מחתימים בקצב בחותמתו. כשחזר לארצו פוטר ממשרתו בשל כך.

ישנו בנאדם, שיש לו גמ"ח לכלי עבודה; כל הכלים שנוקק להם השיפוצניק – יש לו. בנאדם צריך רתכת כדי לרתך משהו – הוא ניגש לגמ"ח ומשאיל ממנו את הציוד, ולמחרת הוא מחזיר.

שאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים? הוא עושה תחזוקה לכל הכלים; משמן את הכלים, מנקה, בודק תקינות וכו' – ואם נישאר לו זמן – הוא קורא תהילים. ישנו בנאדם, שיש לו גמ"ח להלוואת כספים. בכל יום, ברוך ה', באים אנשים להלוות ממנו כספים.

שאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים? הבנאדם מבסוט: "ברוך ה', אנשים לא צריכים כסף – כולם קיבלו משכורות בזמן!" **שאלת השאלה** – האם ייתכן מצאית כזאת, שאדם שיש לו גמ"ח ולא מגיעים אליו אנשים – ירוץ לחפש אנשים? אחד שיש לו גמ"ח לכלי עבודה – לא מגיעים אליו אנשים באותו יום – הוא יוצא החוצה ותופס בנאדם: "בא רגע אדוני! תעשה טובה, קח מקדחה!" "אבל אני לא צריך מקדחה..."

"לא משנה – תיקדח!"
"אבל אדוני, אני לא צריך!"
"אז קח קונגו!"
"בשביל מה קונגו?"
"בשביל להרעיש לשכון!"

אחד שיש לו גמ"ח להשאלת ציוד רפואי, ולא מגיעים אליו אנשים באותו יום – הוא יוצא החוצה ותופס בנאדם: "סליחה אדוני, אולי אתה מוכן לקחת כיסא גלגלים?" "בשביל מה כיסא גלגלים?"

"שייהיה לשעת חירום! מקסימום תעשה איתו קניות בסופר!"
שאלת השאלה – בשביל מה לעשות את זה??
יושב לו אברהם אבינו, בגיל 99 – ביום השלישי למיתלו – 70 מעלות בחוץ, אין נפש חיה – אפילו לא חתולה אחת, כי הפחיים היו כ"כ רותחים, שאם היא היתה שמה רגל על אחד מהם, מיד היא היתה נשרפת מהחום! ☺

אומר הסבא מסלבודקה – לכאורה היה אברהם פטור ממצות הכנסת אורחים, משום שהיה חולה אנוש. ביום השלישי למיתלו, שהוא הזמן המסוכן ביותר. וגם לא היתה אפשרות שיבואו אורחים בחום כזה שהיה דומה לגיהנום ולפי מושגי השכל האנושי לא היה כאן כל מקום למעשי חסד. ולא עוד, אלא שאברהם שלח את אליעזר עבדו לחפש אורחים והביא לו תשובה שאין אורחים. אבל אברהם אמר: "לית אמונתא בעבדי" – ויצא בעצמו {ראה ב"מ פו:}.

הקב"ה רואה שאברהם מצטער, ושולח לו מיד אורחים!
שאלת השאלה – מה אתה מצטער??
אין אנשים – תגיד 'תודה רבה' לקב"ה, שאף אחד לא יצא מהבית!
כיש אנשים שבאים לבקש – אז עושים איתם חסד – מובן. אבל אם אין אנשים, מה אתה רץ לחפש?? אם אין דרישה אז למה לתת !?

לימדה אותנו התורה, מה זה 'איש חסד' אמיתי; אברהם אבינו לא נח ולא שקט. ראה הקב"ה, שהייסורים שיש לו בגלל שלא מגיעים אורחים, כואבים לו יותר מפצע המילה!

אומר הסבא מסלבודקה – אברהם למד את מדת החסד מדרכי הקב"ה, וידע כי "חסד ה' מלאה הארץ" {תהילים קל"ג}, אין שום מקום פנוי מחסד הקב"ה ואף בגיהנום זה, יש מקום לחסד. ולכן ישב אברהם פתח האוהל וחיכה לאורחים כי היה בטוח שיזדמנו לו מעשי חסד. ואף אם אין כל אפשרות שילכו עוברי דרך בחום כזה, הבין אברהם שבדאי יבוא שינוי הטבע שתיוצר כעין דרך חדשה למעשה חסד בתוך אותו הגיהנום, וה' יברא ברואים מיוחדים שיוכל להיטיב עמם. ואברהם השתוקק ללכת בזה בדרכי הקב"ה. כשם שהבין את כל הבריאה לפני שהיה אדם בעולם ואח"כ יצר את האדם שיקבל את חסד הבריאה {ראה סנהדרין לח}, כך השתוקק אברהם ללכת בדרכי ה' לעשות חסד לפני שעוד היה עם מי להיטיב ורצה שיווצרו ברואים שיוכל לבצע עליהם את מדת טובו וחסדו.

עד כאן בענין הכנסת האורחים של אברהם אבינו. כעת נעבור לאדם 'קר' מאוד, שגם היה מכניס אורחים:

לפני ששולח הקב"ה את המלאכים לסדום, הוא מודיע על כך לאברהם; {יח, כ} ויאמר ה' זעקת סדם ועממיה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד: {כא} ארדה נא ואראה הכלעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה ... אברהם מנסה לבקש רחמים עבורם, אך ללא הועיל – {לג} וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו.

אומר רש"י – ואברהם שב למקומו. נסתלק הדיין, נסתלק הסיניגור, והקטיגור מקטר, לפיכך ויבואו שני המלאכים סדומה להשחית. אחד להשחית את סדום, ואחד להציל את לוט, והוא אותו שבא לרפאות את אברהם, והשלישי שבא לבשר את שרה, כיון שעשה שליחותו נסתלק לו.

{יט, א} ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם ...
שאלת השאלה – ולמה ישב לוט בשער?

אומר רש"י – ולוט ישב בשער סדם. ישב כתיב, אותו היום מינוהו שופט עליהם. אם שמו אותו שופט עליהם, מה הוא עשה שם בלילה?
פשוט מאוד – הוא היה חדש בתפקיד, ולכן את מי שמים בלילה! את החדשים בתפקיד – את הסטזרים, ולכן שמו אותו שם בלילה, לעשות את כל העבודות המזדמנות ☺

ושותו עמדו לברכו אמר להם: וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבו וברכו למי שאמר והיה העולם!

אם ככה, אברהם אבינו אירח אנשים – וביד נדיבה; הכניסם לתוך בתי התמחויו שלו, נתן להם לאכול ודרש מהם בקשה אחת ויחידה – לברך על האוכל, ובכך הוא החדיד בקרב אלפים ורבבות את דבר השם בעולם!

באים חז"ל, ועושים השוואה בין הכנסת האורחים של איוב, לבין הכנסת האורחים של אברהם אבינו;

אומר האבות דרבי נתן {פ"ז, א} – יהי ביתך פתוח לרוחה כיצד? מלמד שיהא ביתו של אדם פתוח לרוחה לדרום ולמזרח ולמערב ולצפון כגון שעשה איוב, שעשה ארבעה פתחים לביתו. ולמה עשה איוב ארבעה פתחים לביתו? כדי שלא יהיו עניים מצטערים להקיף את כל הבית: הבא מן הצפון יכנס בדרכו וכן לכל רוח. לכן עשה איוב ארבעה פתחים לביתו: ויהיו עניים בני ביתך ממש, אלא שיהיו עניים משיחין מה שאוכלים ושותים בתוך ביתך כדרך שהיו עניים משיחין מה שאוכלים ושותין בתוך ביתו של איוב. וכשנפגשו זה בזה, אמר אחד לחברו: מאין אתה בא? מתוך ביתו של איוב, ולאן אתה הולך? לביתו של איוב; היה מגיע בנאדם לביתו של איוב – "יש משהו לאכול???" "ודאי!" – אמר לו איוב – "תגיד רק מה אתה רוצה לאכול?"

"מה אני רוצה לאכול! – תכין לי חביתה עם חומוס בפיתה..." – "בבקשה, תמתין חמש דק' ותהיה לך ארוחה" – וכך היה נותן איוב לכל בנאדם, מה שהיה מבקש. **ממשיך האבות דרבי נתן ואומר** – וכשבא עליו ההוא פורענויות גדול, אמר לפני הקב"ה: ריבונו של עולם! לא הייתי מאכיל רעבים ומשקה צמאים! שנאמר {איוב אל} ואוכל פתי לבדי ולא אכל יתום ממנה? ולא הייתי מלביש ערומים! שנאמר {שם} ומגו כבשי יתחמם, אעפ"כ א"ל הקב"ה לאיוב: איוב! עדיין לא הגעת לחצי שיעור של אברהם. אתה יושב ושוהה בתוך ביתך ואורחין נכנסים אצלך: את שדרכו לאכול פת חטים – האכילתו פת חטים. את שדרכו לאכול בשר – האכילתו בשר. את שדרכו לשתות יין – השקיתו יין. אבל אברהם לא עשה כן, אלא יושב ומתהדר בעולם, וכשימצא אורחין, מכניסן בתוך ביתו; את שאין דרכו לאכול פת חטים – האכילתו פת חטים. את שאין דרכו לאכול בשר – האכילתו בשר. ואת שאין דרכו לשתות יין – השקהו יין. ולא עוד, אלא עמד ובנה פלטרין גדולים על הדרכים, והניח מאכל ומשקה, וכל הבא ונכנס אכל ושתה וברך לשמים;

ויצא א"כ, שאברהם אבינו היה מכניס לאנשים 'מושגים' באוכל; היה מגיע בנאדם שביקש לאכול חביתה בפיתה – היה אומר לו אברהם: "חביתה! – את זה תאכל בבית! אכלת פעם אומציית פטריות עם רוטב מיונז???" – הוא לא היה מודע בכלל, שיש מאכל כזה – "פטריות יש רק ברגליים, לא!?" ☺
אחריו הגיע בנאדם נוסף – "מה בשבילך צדיק???"
"תעשה לי שניצל עם צ'יפס!"

"שניצל תאכל בחתונה בכני ברך – ממה שניצל מהאירוע של אתמול ☺, אני אתן לך כתף בקר מס' 4! – ומה תשתה???"
"דיאט קוקה קולה..."

"את זה תשתה בבית! אצלי שותים 'אמרטו בציר 70!'" ☺
באה התורה בפרשת השבוע, ומרחיבה בארוחה של ג' המלאכים;

{יח, ד} יקח נא מעט מים ורחצו ורליכם והשענו תחת העץ: {ה} ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר בדרת: {ו} וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עגות: {ז} ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רץ וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו.

אומר רש"י – בן בקר רץ וטוב. ג' פרים היו, כדי להאכילן ג' לשונות בחרדל. **שאלת השאלה** – ואם הוא היה שוחט רק פר אחד ופורס את לשונו לג' חלקים, זה לא היה מספיק!?

ועוד מרחיבה התורה: {שם ח} ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו.

אומרים חז"ל בגמרא {מסכת ב"מ פו, ב} – תנא דבי רבי ישמעאל: בשכר שלשה זכו לשלשה; בשכר חמאה וחלב זכו למן. בשכר "והוא עומד עליהם" זכו לעמוד הענן. בשכר "ויקח נא מעט מים" זכו לבארה של מרים.

שאלת השאלה – מדוע מרחיבה התורה לפרטי פרטים, את מה שאירע באותו אירוח?

התירוץ הפשוט שעונים רובם – כיון שיש כאן הכנסת אורחים בצער, ואומרים חז"ל {אבות דרבי נתן פ"ג מ"ו} – "וטוב אחד בצער ממאה ברוח".

מספר המדרש {תנחומא, וירא, אות ד} – וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם. התחיל דם המילה לטפטף. אמר לו הקדוש ברוך הוא: בשכר חיך, שבזכותך אני אחוס על בניך בשני דמים ואפרע משונאיהם, שנאמר: ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמייך {יחזקאל טז, ו}, שני דמים, שנאמר: ואמר לך בדמייך חי, זה דם פסח. ואמר לך בדמייך חי, זה דם המילה.

בא הסבא מסלבודקה {ר' נתן צבי פינקל} בספרו {אור הצפון ח"א}, ואומר יסוד נפלא. אסביר את דבריו בשפה שלנו;

ברוך ה', בדורונו אנו, רבו הגמח"ים; א' משאיל כסאות גלגלים, השני משאיל כלי עבודה, השלישי מלווה כספים וכו'.

ישנו בנאדם, שבבעלותו גמ"ח לציוד רפואי. הוא פותח את הגמ"ח שלו בין השעות 6⁰⁰ - 20⁰⁰; באים אנשים, ומה שהם צריכים הוא משאיל להם.

שאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים לגמ"ח? הבנאדם מבסוט: "ברוך ה', אף אחד לא שבר – לא רגל ולא יד – כולם בריאים!" – אז מה הוא עושה? – פותח תהילים ומתחיל לקרוא!

רואה אותם לוט – {שם} ויָרָא לוֹט וַיִּקַּם לְקָרְאֵם וַיִּשְׁפְּחוּ אֲפִים אַרְצָה. **אומר רש"י** – וירא לוט וגו'. מבית אברהם למד לחזור על האורחים.

{ב} ויאמר הנה נא אדני סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נלין: {ג} ויפצר בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל ביתו...

אומר רש"י – סורו נא. עקמו את הדרך לביתי דרך עקלתון, שלא יכירו שאתם נכנסים שם, לכך נאמר סורו.

{שם} ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו.

מכאן לומדים, שהבחור היה שיקור – דבר ראשון הוא מוציא בקבוק, על קיבה ריקה ☺

אומר הספורנו – משתה. קביעות סעודה על היין בהיות היין אהוב אצלו כמו שהוכיח סופו על תחלתו אבל אברהם לא עשה משתה זולתי ביום הגמל את יצחק

– {וגם לא בשבילו אלא} לגדולי הדור שהיו מורגלים בכך בעת שמחתם כאמרם ז"ל קמי דשתי חמדה חמרא.

{שם ד} טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדם נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה נ, אות ה} – טרם ישכבו {בראשית יט, ד}, התחילו המלאכים שואלים אותו [את לוט] אמרו לו: אנשי העיר מה הם מי האנשים שפה, אמר להון לוט: כל אתר אית טבין ובישין, ברם הכא סוגיה בישין אבל האנשים כאן לא 'צדיקים גדולים'.

{ה} ויקראו אל לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם.

נשאלת השאלה – מאיפה ידעו אנשי סדם, שהגיעו אורחים ?

{ו} ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: {ז} ויאמר אל נא אחי תרעו: {ח} הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי.

אומר הרמב"ן – אוציאה נא אתהן אליכם. מתוך שבחו של האיש הזה באנו לידי גנותו שהיה טורח מאד על אכסניא שלו להציל אותם מפני שבאו בצל קורתו אבל שיפייס אנשי העיר בהפקר בנותיו אין זה כי אם רוע לב שלא היה ענין הזמה בנשים מרוחק בעיניו ולא היה עושה לבנותיו חמס גדול כפי דעתו לכך אמרו רבותינו {תנחומא וירא יב} בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו והורג או נהרג וזה מוסר בנותיו להתעולל בהן אמר לו הקב"ה לעצמך אתה משמרן ... לעומתו, בא הספורנו ומלמד זכות על לוט:

לוט ידע שבנותיו מאורסות, ובאותו הרגע שהוא יוציא אותם החוצה – החתנים ימתניו להן, וממילא יגנו עליהם מפני אנשי סדם;

כותב הספורנו – אוציאה נא אתהן אליכם. חשב שיקומו לוקחי בנותיו וקאם שאון ביניהם.

לולא הרמב"ן, היינו בטוחים שלוט עשה כאן מעשה אצילי – אני לא מדבר על כך שהוא רצה לזרוק את בנותיו מהבית, אלא על החלק הראשון של הכנסת האורחים. באים חז"ל ואומרים נוסח מצמרר לגבי זה;

אומר הפרקי דרבי אליעזר {פרק כה} – מה עשה לוט, כשם שנתן משה רבנו נפשו על ישראל, כך נתן לוט נפשו עליהם {על האורחים}.

לוט מונה לשופט בסדם, וממילא הוא הכיר את כל החוקים שם. אך למרות שהוא ידע שהכנסת אורחים אסורה, הוא הכניס אורחים; חוק נוסף היה בסדם, שאסור לתת כסף לצדקה; היה מותר לתת צ'קים, רק עם פרטי הבנאדם שתרם את הכסף – ולמה ?

כי כתוב בחז"ל, שכל עני שהיה מקבל את הצ'קים של התרומות, היה מת לאחר שלושה ימים כי היה אסור להכניס אוכל לסדם ולא היו מוכרים לעניים אוכל, אז הם אמנם היו אוספים צ'קים של תרומות, אבל אף אחד לא היה מוכן למכור להם אוכל, וממילא הם היו מתים לאחר שלושה ימים מרעב. לאחר מכן היה מגיע הפיקוח העירוני – מוציאים מהבגדים שלהם את הצ'קים של התרומות, ומחזירים לאותם אנשים שתרמו להם את הצ'קים לתיבות הדואר; לכל בנאדם בסדם היו שני צ'קים, שכל הזמן היו חוזרים על עצמם – היה אסור לתת צ'ק, שפרטי התורם לא היו מופיעים עליו. זו היתה אחת העבירות החמורות בסדם! {ברוך שאמר: אני דוקא ראיתי בנאדם שכתב צ'ק – תרומה על סך 10,000 ₪ לבית הכנסת, אבל לא חתם למטה; שאלתי אותו: "למה לא חתמת את השם שלך למטה?!" – אמר לי: "זה תרומה בעילום שם" ☺}

מספרים לנו חז"ל, שלוט היה אבא שכול – איך ?

אומרים חז"ל {פרקי דרבי אליעזר פרק כה} – רבי יהודה אומר: הכריזו בסדם ואמרו, כל מי שהוא מחזיק ידו בפת לחם לעני לגר ולאביון ישרף באש. פלוטית בתו של לוט היתה נשואה לאחד מגדולי סדם, ואתה עני אחד מדקדק ברחוב העיר, ועגמה נפשה עליו. מה היתה עושה? בכל יום כשהיתה יוצאת לשאוב מים היתה נותנת בכד שלה מכל מזון ביתה, ומכלכלת אותו העני. אמרו אנשי סדם: העני הזה מאין הוא חי, עד שידעו הדבר והוציאו אותה להישרף. אמרה: אלהי עולם עשה משפטי ודיני מאנשי סדם, ועלתה זעקתה לפני הכבוד, אמר הקב"ה: {בראשית יח, כא} אַרְיֵה נָא וְאַרְיֵה הַפְּעֻעָה הַבָּאָה אֵלַי, אם כצעקת הנערה הזאת עשו אנשי סדם, אהפוך יסודותיה שלה למעלה ופניה למטה, שנאמר 'הכצעקתה'. 'הכצעקתם' אין כתיב אלא 'הכצעקתם'.

דעה אחרת, מביאה הגמרא;

מספרת הגמרא {מסכת סנהדרין קט, ב} – הויה ההיא רבייתא היתה נערה אחת דהות קא מפקא ריפתא לעניא כחצבא שהיתה מוציאה לחם לעניים בחשאי בתוך כדה, כאשר היתה יוצאת לשאוב מים. לבסוף איגלאי מלתא נודע הדבר לאנשי

סדם, והחליטו להענישה באכזריות נוראה. מה עשו? שפיוה דובשא סכו אותה בדבש ואקומה על איגר שורא והעמידוה על גג חומת העיר. אתא זיבורי באו דבורים אל הדבש ואכלוה לנערה. והיינו דכתיב וזה כוונת הכתוב {בראשית יח-כ} ויאמר ה' זעקת סדם ועמורה כי רבה. ואמר על כך רב יהודה אמר רב: על עיסקי ריבה כלומר, אין לקרא את המלה 'רבה' אלא רָבָה מלשון נערה, שזעקתה של אותה ריבה {נערה} עלתה לפני ה'.

עוד כתוב חז"ל, שבסדם לא היה אפילו עץ אחד לרפואה – את כל העצים קצצו! – גם עצי פרי וגם עצי סרק. כי אם יהיו עצי פרי, העניים יוכלו לקטוף את הפירות ובכך להתקיים. ואם יהיו עצי סרק – יהיו גם ציפורים, וממילא יבואו העניים ויצודו אותם, ומזה יהיה להם אוכל להתקיים!

סדם היה המקום העשיר ביותר בעולם – אדם היה תולש צנן מן האדמה ואיתו היתה יוצאת אונקייית זהב – האדמה היתה ספוגה זהב – מעין מה שיש כיום בכווית – אדם יוצא לגינה, עושה חור באדמה ויש לו תחנת דלק ☺

בנוסף, המושלים בסדם לא הסכימו לעניים לגור בעירם, כי חששו שלא ייקחו להם את כספם. לכן כל מי שהיה מעוניין לגור בסדם, היה צריך להציג תחילה 'יכולות כלכליות'. מכאן שלוט היה עשיר, שנאמר {בראשית יג, ה} וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים.

אין לנו מושג ברשע שהיה בסדם!!!

אם ככה, לוט ידע את כל החוקים האלה, ובכל זאת הפציר במלאכים שיבואו להתארח אצלו; הוא ידע שאם יתפסו אותו, ביום שלמחרת הוא כבר לא יהיה יותר שופט;

נשאלת השאלה – בשביל מה אתה מסכן את החיים שלך???

זה לוט, וזה מה שהוא למד בבית אברהם אבינו!

לאחר שהופך הקב"ה את סדם, אומרת התורה: {יט, כט} ויהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט.

נשאלת השאלה – מה פירוש 'ויזכור אלקים את אברהם'?

אומר רש"י – ויזכור אלקים את אברהם. מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גלה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו {ב"ר נא, ו}.

נשאלת השאלה – לכאורה לא מובן, איזה מעשה גדול יותר – זה שמסר לוט את שתי בנותיו כדי להציל את האורחים, או זה שהוא סגר את הפה ולא אמר אף מילה!?

יש שיגידו – 'תשמע, לסגור את הפה זה ניסיון גדול!'. אבל ודאי שכל אחד מבין, שהכנסת האורחים שעשה לוט בסדם, היתה מסירות נפש ממש! – אבל עם כל זאת, לא זוכר לו הקב"ה את הכנסת האורחים הזאת, אלא את זה שהוא סגר את הפה לפני המצרים.

לכאורה, זה לא מובן. הרי על מה נחרבה סדם?! – פסוק מפורש בנביא יחזקאל {טז, מט} ויד עני ואביון לא החזיקה – שלא נתנו אוכל לעניים! – לוט לא שייך לקטגוריה הזאת בכלל – הוא שיקל בת בגלל שנתנה אוכל לעניים!

מה רצה עוג מלך הבשן להשיג, בבשורה שבא לבשר לאברהם כי לוט בן אחיו נלקח בשבי?!

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה מב, אות ח} – ויבא הפליט {בראשית יד, ג}, ריש לקיש בשם רב קפרא הוא עוג הוא פליט, ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברם וישב ועוסק במצות עוגות, הוא לא נתכון לשם שמים אלא אמר אברהם זה קוניין הוא, ועכשו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו. אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל שאת מאריך ימים בעולם.

כשהגיע משה רבינו למלחמה מול עוג – הוא פחד! אמר לו הקב"ה: "אל תירא ממנו";

אומר תנא דבי אליהו {פרק כה} – אין אומרים אל תירא, אלא למי שירא.

ממה פחד משה רבינו?! מאותה הזכות של עוג, שלכאורה הציל את לוט!

נשאלת השאלה – אם עוג שלא נתכוון לשם שמים – היו לו זכויות, לוט שמסר נפש על אורחיו – לא יהיו לו זכויות???

כדי להבין מה מונח כאן, הייתי רוצה לעמוד על יסוד שמובא בדברי הסבא **מסלבוזקה**, וביתר הרחבה בדברי הרב דסלר {מכתב מאליוה ח"א, עמ' 111} – רק קודם לכן, נקדים הקדמה קצרה:

כאשר מתנהלת מלחמה בין שני אויבים, מה שמפריד ביניהם זהו קו הגבול; כל אחד מהצדדים, מתכוון לקרב בצד הגבול שלו – ופתאום פורץ הקרב מבלי שאף אחד מוכן לו; צד אחד נותן ירייה, ואז הצד השני מחזיר בחזרה – וככה פורצת לה מלחמה.

ביום הראשון של הקרב, מי שמצליח לגרום לצד השני לסגת קצת – הוא המנצח של אותו היום; למחרת, המלחמה לא מתחילה מאיפה שהיא התחילה ביום הראשון, אלא מאיפה שהיא הסתיימה ביום שלפני.

בא הרב דסלר, ואומר יסוד נפלא;

ישנם 'מקומות כבושים' אצל בני האדם, ששום יצר הרע לא יצליח להיכנס אליהם – זה נקרא 'שטח כבוש'!

ניקח דוגמא:

בנאדם מניח תפילין כבר 60 שנה בס"ד – היצר הרע לא יבוא אליו אפילו פעם אחת, ויגיד לו: 'תגיד, אולי תיקח היום חופש מהתפילין?!' – זה לא יקרה!

אומר הרב דסלר – יצר הרע בכלל לא יתאמץ לבוא לבנאדם, ולשכנע אותו לעשות את זה – ולמה?! כי זה 'שטח כבוש' – שם יצר הרע לא נכנס!

לכך גם אדם המתפלל במניין כבר 50 שנה – לא ינסה היצר הרע לשכנעו, להתפלל בבית ביחידות – "תשמע, אולי היום... יורד גשם בחוץ... יש לך תמונה של הכותל בסלון – יש שם תשעה מתפללים, אולי תשלים להם מנין הפעם – פעם אחת שיתפללו במניין!" ☺ - הוא לא יצליח להשפיע עליו!

ניקח דוגמא נוספת; אדם חוזר מהעבודה ביום שישי, בשעה 14:30 ואומר לאשתו: "תשמעי רחל, הייתי כבר במקוה. אני נכנס להתקלח והולך לנוח קצת. תעירי אותי ברבע לארבע, כי שבת נכנסת בארבע ורבע" "אין בעיה!" - היא מתיישבת על הכורסה בסלון ומתחילה לקרוא תהילים – ונרדמת! ☹ - הם מתעוררים מתי שאחד השכנים מתחיל לשיר 'שלוש עליכם'; פתאום הוא שומע 'שלוש עליכם' – כמה לא יודע אם זה בחלום או בהקיץ, ומזנק מהמיטה – "רחל!!! שבת!!!" היא קופצת בבהלה – אין נרות ואין פלטה. מזל שנשאר אור בסלון; "חמש ורבע – מה אני עושה עכשיו???"

"לך לצאנו – שם מתפללים רבינו תם. רוץ אולי תתפוס ערבית!" – שם מהר מכנסים על הפיג'מה ורוץ להתפלל – מצליח לתפוס ערבית, מתפלל במניין וחוזר הביתה; הוא מגיע הביתה – "מה נאכל?!" "יש דגים במקרר..." "ומה עם מרק???"

"לא שמנו אותו על הפלטה לפני שבת..." לבסוף הם אוכלים דגים וקצת חמוסים... נשאלת השאלה – האם לבנאדם הזה יש ניסיון כעת, להדליק עכשיו אש כדי לחמם את המרק או הברש? התשובה היא – לא; הוא יאכל את הדגים וישיר עליהם את כל שירי השבת, ויגיד: "בע"ה בשבת הבאה, נאכל שתי צלחות מרק!" – הוא שהוא ייקח כוס של שיבס ריגל שתחמם אותו כמו צלחת מרק ☺ ואם הוא ביחסים טובים עם השכנים, הוא יכל להיכנס אליהם עם 7-8 ילדים ☺, ואם לא? אז הוא נישאר בבית, מחכה לזמנים טובים יותר ☺

היצר הרע לא יבוא לשכנע אותו – "אדוני, בוא תדליק את הגז – תחמם את האוכל! הרי צריך לענג את השבת!" – היצר הרע לא יתאמץ אפילו לשכנע אותו – למה? – כי זה 'שטח כבוש'! – לשם הוא לא נכנס! לאיפה הוא כן ינסה להיכנס?

בערב שבת הוא ב"ה אירח הרבה אורחים – הוא שם פלטה גדולה, ואת הסיר של הצ'ולנט הוא שם בצד הפלטה – ששם פחות חם. כי אותו לא צריך ללילה, אלא ליום שלמחרת. קם הבנאדם בשש וחצי בבוקר, ומברך 'ברכות השחר'; הוא נוהג שבכל שבת בבוקר, לאחר ברכות השחר, הוא פותח את הסיר ובודק 'מה שלומי' – להריח את הצ'ולנט, שנאמר "והריחו ביראת ה'" ☺ הוא ניגש לסיר של הצ'ולנט ופותח אותו – הצ'ולנט על הפנים! – בהיר כמו בנאדם שאין לו המוגלובין – לכן כמו הלבנה!!! ☺

מה הוא צריך לעשות עכשיו? במרכז של הפלטה יש ספירלות; אם הוא יזיז את הסיר של הצ'ולנט למרכז הפלטה – ממש וחצי עד השעה אחת עשרה שהוא חוזר – עד אז הוא יתחיל לקבל צבע, ואז גם לו יחזור הצבע ☺

מה עושים? הבנאדם הזה לא יודע מה ההלכה – אם מותר או אסור. אבל אין לו מה לאכול – הוא יושב עם עצמו ואומר: "שמעתי שיש דבר כזה שנקרא 'שינוי'" – [לא המפלגה ☺] – "ויש דבר שנקרא 'כלאחר יד'" – הוא ניגש לסיר, ודוחף אותו עם המרפק לאמצע הפלטה! – "גם אם זה אסור, זה בטח דרבנן כי זה שינוי" – על הדרך הוא גם קורא לחבר שלו – "שנים שעשאוה פטורים" ☺

מה עשה כאן אותו בנאדם? במעשה הזה, הוא פתח זירה חדשה מול היצר הרע! אם אלה הדברים, נוכל לחזור בחזרה לדברי הרב דסלר:

אומר הרב דסלר – ללוט לא היה שום ניסיון בהכנסת אורחים, בדיוק כמו אדם שמניח תפילין כבר 60 שנה, שאין לו ניסיון אם להניח או לא; לוט היה רגיל בהכנסת אורחים – עוד מבית אדוניו אברהם! – אצלו הכנסת אורחים, היתה בדיוק כמו הנחת תפילין אצלו!

אם ככה, איפה התחילה ההתמודדות של לוט? ב'קו הגבול' שהוא מתמודד איתו בכל יום – ומהו קו הגבול שלו?! – לוט אהב ממון!

אומר ר' אליהו מזרחי [פרשת לך לך] – פשוט מאוד, תקרא טוב מה כתוב בפס' } יב, ד { וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחוץ – כך כותבים פסוק! אלא היה צריך לכתוב "וילך אברם כאשר דבר אליו ה' – ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחוץ – וילך אתו לוט" – מה אתה מספר לי שלוט הלך איתו, ואז אתה מספר לי בן כמה היה אברהם? אלא רצתה התורה לספר לך, שלא תחשוב שלוט הוא א' מל"ו צדיקים שבדור, שרצה להיות משב"ק [משמש בקודש] של גדול הדור. הוא נצמד אליו, כיון שאברהם היה בן 75 – אמר לעצמו לוט: "הוא כבר בן 75, כמה שנים הוא כבר יחיה? עוד כמה שנים, אני כבר יורש אותו – ולא סתם, אלא יורש יחיד!" – לכן למה הוא הלך איתו?? כי "אברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחוץ" – הוא כבר זקן!!! – זה היה לוט מראשיתו.

לוט מצטרף לאברהם – אומרת התורה: {יג, ה} וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים – לוט מתברך ומעשיר; הוא לוקח רועים, והרועים האלה מתחילים לרעות בשדות זרים; באים רועי אברהם ורואים איך הם גוזלים, ומיד מעיירים להם – "מה אתם עושים – זה גזל!!!" אומרים להם רועי לוט: "הארץ הזאת הובטחה לאברהם – הוא כבר זקן ואין מי שיירש אותו, ולכן לוט הוא זה שיירש אותו – ולכן כל השדות שלנו!" חוזרים רועי אברהם לביתם ומספרים לאברהם שרועי לוט רועים בשדות זרים – בא אברהם ללוט ואומר לו {יג, ט} וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים – "לא רוצה לראות אותך יותר פה!"

אם לוט באמת היה אוהב חסד, מה הוא היה צריך לומר לאברהם? – "אין בעיה דוד, אני ברגע זה מפסיק לגנוב – לא ידעתי שזו כזו פרוצדורה! – אני לעזוב אותך?!" – בחיים לא!" – ובמקום זה מה הוא עושה? אומר לו "להתראות" והולך לסדום; {יז, י} וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כלה משקה לפני שחת יהיה את סדום ואת עמורה כגן ה' כארץ מצרים באכה צער: {יא} ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו.

נשאלת השאלה – מה יש לך לחפש בסדום, הרי אתה אוהב חסד! אתה אוהב להכניס אורחים! בואו נראה פס' שקראנו בפרשת שבוע שעבר; בשעה שארבעת המלכים כובשים את החמשה, ותופסים את לוט בשבי – אומרת התורה {יב, י} ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו והוא ישב בסדום; **נשאלת השאלה** – כך כותבים פסוק – קודם תכתוב מי הוא? אלא, לוט ורכושו זה 'חתיכה אחת' – אי אפשר להפריד אותם! יש אנשים שעובדים בבורסה ליהלומים – אם תיכנסו לשם תיראו, שיש להם כבל שקשור בין התיק למכנסים – שאם יבוא מישוה לגנוב להם את התיק, הוא יצטרך גם להוריד לו על הדרך את המכנסים ☹ - הם עומדים בתפילת 18, כל רגע הם בודקים עם הכבל עוד קשור!

אם ככה, הכנסת אורחים אצל לוט זה כלל לא היה ניסיון בשבילו – זה היה מבחינתו 'שטח כבוש' – בדיוק כמו שיצר הרע לא ינסה אותנו בהנחת תפילין. אם כן, במה יצר הרע בכל זאת ניסה להכשיל אותנו? בדברים שאנחנו איתם ב'מגרש ההתמודדות' – לשון הרע, ביטול תורה וכד'.

אומר הרב דסלר – 'מגרש ההתמודדות' של לוט, היה בממון – ואיפה? כשהגיעו אברהם, שרה ולוט לגבול מצרים [ולוט כידוע הלך עם אברהם על מנת לרשת אותו], ושואלים את אברהם "מי זאת הגברת שאיתך?" – "זאת אחותי" – אמרו המצרים: "אה, מי שיתן אותה למלך יקבל הרבה מתנות" – מה היה צריך לוט להגיד באותו הרגע??? – "זאת לא אחותי – זו אחותי!" – ובאותו הרגע היו הורגים את אברהם ואת כל המתנות שהיו מיועדות לאברהם, הוא היה מקבל! – כאן התמודד לוט עם ניסיון הממון – 'האם להלשין כעת על אברהם ולקבל הרבה כסף, או לסגור את הפה ולא להגיד מילה' – כאן היה 'מגרש ההתמודדות' של לוט! {יט, כט} ויהי בשחת אלקים את ערי הככר ויזכור אלקים את אברהם – למה הוא זכר??? לא את הכנסת האורחים – אלא אומר רש"י – ויזכור אלקים את אברהם, מזה זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גלה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו.

אומר הרב דסלר – ללוט לא היה שום ניסיון בהכנסת אורחים, בדיוק כמו אדם שמניח תפילין כבר 60 שנה, שאין לו ניסיון אם להניח או לא; לוט היה רגיל בהכנסת אורחים – עוד מבית אדוניו אברהם! – אצלו הכנסת אורחים, היתה בדיוק כמו הנחת תפילין אצלו! אם ככה, איפה התחילה ההתמודדות של לוט? ב'קו הגבול' שהוא מתמודד איתו בכל יום – ומהו קו הגבול שלו?! – לוט אהב ממון!

בדרך הדושי

אי נימא דא"י מוחזקת לנו מאבותינו, כיון שנפלה בחלקו של שם כשהילק נח את הארץ לבניו כפי שכתב רש"י בפ' לך עה"פ והכנעני או בארץ, ע"ש, א"כ מעולם שייך אר"י לבני ולא היו יכולים העכו"ם לאסור שום אילן. וא"כ מדבקע אברהם עצים מאילן שבביתו ולא לקח עצים בדרך, ע"כ צ"ל דס"ל דאר"י אינה מוחזקת לנו, והי' יכולים לומר שהגלות התחיל משנולד יצחק ונשלם הזמן, וז"ל המדרש ויבקע עצי עולה בביתו ואח"כ הלך אל המקום וכו' ע"כ דס"ל דא"י אינה מוחזקת לנו, לכן שפיר בקע הים לפני בני דנשלים הזמן כבר.

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה. (כב, יד)

ויבקע עצי עולה (כב, ג) במדרש "לכן בקע הים לפני בני". ונ"ל דמבואר בשל"ה הקו יז"ל דמתחילה לא רצה הים להיבקע דעדיין לא הגיע הזמן ת' שנים לצאת כנמצרים, ובקע אח"כ כי הגלות התחיל משנולד יצחק ונשלם הזמן, אמנם המפרשים הקשו הא נאמר כי יגר יהיה זרעך בארץ לא להם" ויצחק היה בארץ ישראל אשר מוחזקת לנו מאבותינו, ותירצו דאתיא כמ"ד דא"י אינה מוחזקת לנו. והנה בתפארת יהונתן כתב דלכן בקע אברהם עצי העולה בביתו, ולא היה יכול ליקח עצים על הדרך מאיזה אילן, דמבואר בע"ז (נ, ג) דאין לך אילן שלא עבדו בו עכו"ם, ומחובר (נעבד) אסור לגבוה, לכן בקע עצים מאילן שלו שלא עבדו בו עכו"ם. ע"ש. והנה מבואר שם בש"ס דלמד"א דא"י מוחזקת לנו לא היו יכולים לאסור שום אילן, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. א"כ

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל מאמרים

מאצרות אמונים

תפלה על חולה - בלא הזכרת שמו

"וירא אליו ה'" (יח א)

"לבקר את החולה" (רע"י).

מנין למד רש"י שלמטרה זו נגלה ה' אל אברהם?

פרוש מאלף לך נמצא בכתבי רבנו אלעזר מגרמייזא בעל ה'רוקח':

לפי דברי הגמרא במסכת ראש השנה (טו ב) כי אדם מהדברים שיש בהם סגולה לקרע את גזר דינו של אדם הוא 'שני השם', יש לומר כי בתפלה על החולה ראוי להמנע ככל האפשר מהזכרת שמו. בפרשתנו כתבה התורה: "וירא אליו" בלא שהזכיר שמו של אברהם, ומכאן למד רש"י שלפי שאברהם היה חולה ובא הקדוש ברוך הוא לבקרו ולברכו, על פן לא הזכיר שמו.

ממרא הורה לברך על המילה

"וירא אליו ה' באליני ממרא" (יח ב)

"הוא [ממרא] שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה עליו בחלקו" (רע"י).

תמהו המפרשים: היתכן שהיה אברהם צריך להמלך בעצת ממרא, כדי לקיים את מצות ה'?

פרוש מחדד לך נתן רבי יוסף משה שפירא המגיד מזלאזיץ:

הלכה היא (שו"ע י"ד רסח א) כי המל את בן חברו מברך: "ברוך אתה... אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה", ולא "למול", זאת משום שלשון "למול" משמעותה שעל המל מוטלת המצוה (פסחים ז א), והרי עקר המצוה אינה מוטלת עליו, אלא על האב. אך נחלקו הפוסקים (י"ד שם ב) במקרה שהאב עצמו מל את בנו, האם גם אז לא ישנה ממשטע הברכה ויברך 'על המילה', או שמא כיון שעקר המצוה מוטלת עליו יברך 'למול'.

על פי זה יש לפרש את פגות רש"י: אברהם מל את עצמו (כ"ד מט ב), ולכן הסתפק באיזו לשון יברך. ועל כך נמלך עם ממרא, וממרא נתן לו עצה לברך 'על המילה'.

ברית אברהם

למי השתחוה אברהם?

"וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה" (יח ב)

להלן (ד"ס פ"ד) פרש רש"י כי סבר אברהם בתחלה שאורחיו הגם ערבים העובדים לאבק רגליהם. לפי זה יש להבין כיצד השתחוה להם בטרם רחצו רגליהם מן האבק, והרי הלכה היא (רמ"א י"ד קג א) שאסור להשתחוות לאדם הנושא ברגליו?

פרש רבנו חיים ויטל:

פניני אמן ותפלה בפרשה

אברהם אבינו לא השתחוה למלאכים, אלא להשם יתברך, כהודאה על כך שפגה במצוה זו של הכנסת אורחים.

צ"ע הדעת טוב

רזי אמונים

יש להזדרז לקום כדי לא להפסיד אמן

"ויכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמור קום..." (י"ט טו)

ראשי התבות: "ויכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים" הם בגימטריה 'אמן' [עם הכולל], וכמו כן ידוע כי 'אמן' בגימטריה 'מלאך'; "לאמור קום" - רמז לנו הפתוב כי על האדם להזדרז לקום לתפלת שחרית במנו, כדי שלא יחמיץ את מצות עגית אמן ואת המלאכים הטהורים שנוצרים ממנה.

יח' וחסד'

יש לברך על המאכל לפני נתינתו לאחרים

"ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו" (יח ה)
לכאורה היה אברהם צריך לומר: "ואתנה פת לחם", ומדוע נאמר: "ואקחה"?

פרש רבי צבי יצחק אברמוביץ רב הקריה החסידית בחצור הגלילית:

כתב הבאר היטב' (א"ח ר"ג א) כי המבקש לכבד את חברו במאכל או במשקה, יברך תחלה בעצמו ואחר כך יכבד את חברו. שהרי מבאר בגמרא (ברכות לה ב) כי כל זמן שלא ברוך האדם על מאכלו אין המאכל נחשב שלו.

וזאת אשר אמר אברהם לאורחיו: תחלה "ואקחה פת לחם" - כדי לברך עליו בעצמי, ורק לאחר מכן אתו לכם "וסעדו לבכם".

ש"עם הצבי

מדה פנגד מדה

"למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו" (יח ט)
תבת 'עליו' נראית לכאורה כמיותרת, שהרי כבר הקדים הפתוב: "למען הביא ה' על אברהם"?

באר רבי עזריה פיגו בעל 'גדולי תרומה':

במסכת ברכות (ו א) מביאה הגמרא: "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם; אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנגאמר (דברים טו): 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'. ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, ואלקינו ה' אחד".

שנגאמר (דה"א ז' כא): 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'... אף כאן הבטיח הקדוש ברוך הוא לאברהם, מדה כנגד מדה, כי יביא עליו "את אשר דבר" - אברהם "עליו" - על הקדוש ברוך הוא; כפי שאברהם פרסם את יחודו ונגלותו יתברך בעולם, כך יפרסם הקדוש ברוך הוא את נגלותו ויחודיותו של אברהם, כפתוב (ישעיהו נא ב): 'הביטו אל אברהם... כי אחד קראתי'.

ב'ינה לעתים' דרוש ע"ה

ברכת דין האמת על צערו של אברהם

"ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח" (י"ט כו)

במסכת ברכות (ד ב) אמרו חכמים כי הרואה את אשת לוט שנהפכה לנציב מלח מברך שתי ברכות: "ברוך אתה... דין האמת" - על מדת הדין שפגעה בה, ו: "ברוך אתה... זוכר את הצדיקים" - על שמתוך שזכר הקדוש ברוך הוא את אברהם הציל את לוט מתוך ההפכה, כפתוב (הלל פ"ט כט): "וזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה".

תמה היחפץ חיים: הלא ברכת דין האמת נתקנה בעתות צער, ועל פן אין מברכים אותה על גוי שמת (א"ח רכה ט), ומדוע יש לברכה על אשת לוט שלא הייתה ישראלית?

ותרץ: אכן, אין אנו מצטערים על מיתתה של אשת לוט, אלא על צערו של אברהם אבינו, שכה גדולה הייתה מדת הדין באותה שעה, עד שלא עמדה זכותו להצילה.

ש"ע הצ"ח ר"ח כב

הקדוש ברוך הוא שומע לתפלת לחש

"ותשא את קולה ותבך; וישמע אלקים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם" (כא טו-טז)

אף כי הגר היא זו שנושאה את קולה, לא שמע אלקים אלא "את קול הנער" - מדוע?

פרש רבי יוסף משה שפירא המגיד מזלאזיץ:

אמרו חכמים (ברכות כד ב): 'המשמיע קולו בתפלתו - הרי זה מקטני אמנה'. לפי שפירא בך פאלו אין ה' שומע תפלת לחש (רש"י שם). לפי זה מובן: הגר נושאה את קולה, ועל פן שמע ה' דוקא את תפלת הנער, שמשני חלשות בנדאי בכה והתפלל חרישית. ובכך יש לפרש אף את המשך הפתוב: "ויקרא מלאך אלקים... מה לך הגר" - מפני מה את מרימה את קולך בתפלתך, וכי חוששת את כי אין הקדוש ברוך הוא שומע תפלת לחש? "אל תיראי" מכך! שהרי "שמע אלקים אל קול הנער" דוקא "באשר הוא שם" - משום שמתוך חליו וחלשותו לא יכול היה להרים את קולו.

ברית אברהם

לרגל יום השנה הראשון להסתלקותו של מרן המשיג"ח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שיחול ביום ראשון י"ט בחשוון הננו להגיש בזאת קטע מתוך דברי חזקן שנמסרו מפיו לכבוד פנוס 'בני אמונים' - אלול תשע"ז:

"הנה, הקדוש ברוך הוא ברא עולמו באפן שהנצרך ביותר, כחמץ ומים, הוא המצוי ביותר. אמר הסבא מקלם שפך גם ברוחניות, כיון שהאמונה היא בסיס תי הרוחניות, על פן היא קלה להשגה: 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה' (ישעיה מ כו). מה נפלא להוכיח שאף האמן שבתוכה טמונים כל יסודות האמונה, זמינה ומצויה בכל מקום. בכל עגית אמן יש לנו הזדמנות לזכר את הקדוש ברוך הוא, להיות עם תפקידנו בעולם, להיות עם בורא עולם".

ה'אמן'
זמינה
ומצויה
בגלל
נחיצותה

נרפת 'אשר יצר'

רופאת כל בשר

ב -

נקבים נקבים חלולים חלולים

במודש (כ"ד א) פרשו את הפסוק: "כי גדול אמה ועשה נפלאות" (תהלים פ"ו) כן: "אמר רבי נתנחום: הנוד הזה אם יהיה בו נקב כחד של מחט, כל רוחו יוצא ממנו, והאדם עשוי מחלים מחילים [מחילות מחילות], נקבים נקבים, ואין רוחו יוצא ממנו. מי יעשה כן? אמה אלקים לבד" (שם).

ואכן, בבואנו לתאר את עמק החכמה הטמונה באברי הגוף, מתמצים אנו זאת בהזכרת עבודת יצירתם באפן של "נקבים נקבים חלולים חלולים", ובתאור זה יש פד יד להגדיר את האברים כלם. וכך פרשו זאת המפרשים (ראה טור ב"י וביח ריש סי' י):

בגוף האדם ישנם נקבים רבים המשמשים למטרות שונות; בראש קימים שני נקבים שבהם קבועים העינים שדרךן רואה האדם את כל מה שסביבו. תחת העינים יש את נקבי הנחיריים אשר באמצעותם אנו נושמים, מורחים ומוציאים את הלחה המיירת מהגוף. למטה מהם נמצאת הפה המיידת למאכל ולדבור, ובתוך הפה יש את נקב בית הבליעה המוביל את האכל ונקב ואת קנה הנשימה שדרכו שואף האדם אוויר לראותיו ומוציא את הדבור מרגונו. וכך גופנו מלא נקבים: חלקם נראים מבחוץ וחלקם נמצאים בתוך הגוף, וכלם עשויים חכמה ובתבונה, כדי שיוכלו לשמש לתפקידם באפן התועלת ביותר.

כמו כן בני גוף האדם אף מחללים חלילים, כדגמת חלל הגלגלת שבו נמצא המוח, חלל הפה שבו נמצאות הלשון והשנים, חלל הלב שדרכו נשלח הדם לכל איברי הגוף, חלל הקבה שבו נטחן האכל וחלל הראות שבו עובר האור. תהליך חלל ומשם ישלח החמצן לדם ועוד.

מלבד זאת כתב הטור (שם) כי תבות 'חלולים חלולים' הן בגימטריה מאתים ארבעים ושמונה פגוד כלל איברי הגוף. ובאר הגר"א (אמרי נעים ברכות ס ב) כי כיון: "שאין איבר שאין לו חלל, ואפילו השערות יש להן חלל", נקבא חלולין ואלו אנו מודים על בריאת כל האברים כלם.

עוד באר הלבוש (שם א), כי החכמה הטמונה ב'נקבים נקבים חלולים חלולים' חלולים, מתבטאת בארבעת הכחות המפעילים את כלל מערכות גוף האדם, והם: 'המושך', הדוחה, המחזיק והמעכל; 'המושך', את המאכל והאור הצח אל תוך הגוף, הדוחה - את האור המעפף והפסלת, המחזיק - את הנצרך לאור והמעכל - המבליע את רכיבי האכל הזכרים אל תוך האיברים. כיון שהבט המושך והכח הדוחה - תלויים בנקבים, לפיכך נקפלו: 'נקבים נקבים', וכן, כיון שהכח המחזיק והכח המעכל תלויים בחללים, לפיכך נקפלו: 'חלולים חלולים'.

חלולים או חללים

בטור (שם) כתב שיש לגרס 'חלולים' ולא 'חללים'. ובאר ב'דרכי משה' (שם) כי זאת משום ש'לשון 'חללים' משמעותה היא הריגה, כמו 'חלל חרב' (פספדי' טז טז). ובבית יוסף באר את טעם הדבר, לפי שגל חלל לא שך לשון בריאה, כי חלל

משמעו העדר, אך לשון 'חלולים' מתפרשת על האבר עצמו שהוא נברא חלול. על דברי הביית יוסף תמה הב"ח: הלא מצינו לשון בריאה אף על העדר, לפי שאנו אומרים בתפלת שחרית: 'ובורא השך, אף כי השך הנו העדר אור? ועוד הקשה הט"ז (א"ח ו א) כי לדברי הביית יוסף, שלשון זו מתפרשת על האבר, הלא עלינו לומר אף 'נקבים' ולא 'חלולים'?

ובפרי מגדים (שם) חלק: אמנם על השך ועל נקבים שכתב לשון בריאה, כי לצרך עשייתם נצרך מעשה: לחשך - הסרת האור, ולנקב - הסרת תוכו. אולם החללים נעשים מאליהם, באמצעות בריאת האבר הסובב אותם, ועל כן לא שך לומר 'וברא... חללים'.

גלוי יודיע לפני כבודך

בהמשך הברכה מצהירים אנו כי רק לפני הקדוש ברוך הוא 'גלוי יודיע' עד כמה עמקה היא החכמה שבה נברא גופנו, באפן המשלם והראוי ביותר.

אכן, רבים מהמפרשים עמדו על פשר העבודה שאנו מקפידים בברכה זו: 'גלוי יודיע לפני כסא כבודך', מפני מה בחרו השודות דוקא כאן בלשון זו ולא בלשון השגורה: 'המנהגות'?

ב'ספר המנהגות' (ריש הספר) באר רבנו אשר מלוגיל כי לשון זו מלמדתנו על כך שעוד קדם יצירת האדם, בחר הקדוש ברוך הוא לברא את האדם באפן זה של 'נקבים... חלולים...'. כדי שפך בין האדם את שפלותו מול כסא הכבוד, ומתוך כך יכניע את לבבו ולא יתגאה.

עוד באר רבנו הגר"א שתקנו לשון זו כדי להוציא מדעת הנושעים הסוברים כי הקדוש ברוך הוא אינו משגיח על הבריות השפלות והפחותות ביותר, ועל כן סודו דוקא בברכה זו לשון כה שפלות: ללמדך שאפלו במקום כה נשגב שאף למלאכים אין השגה בו, צופה הקדוש ברוך הוא ומשגיח על החלק השפל הנמוך ביותר בעולמו, כי אין דבר היכול לפעל מבלי השגחתו (אמרי נעים ברכות ס ב).

רבי יעקב דב מרמורשטיין שליט"א מאיר הארה מיוחדת בהקשר לענין זה: כבר בדקות הראשונות של היום, בעצומן של ברכות השחר אנו מעידים על הקשר המיוחד שיש בינינו לבין הקדוש ברוך הוא. קשר המתבטא דרך כל אחד ואחד מאבריו שעליו משגיח בורא העולם השוכן בבוה מעל גבוה, כיסא כבודך בכל רגע נתון (ראה הנהגת הרמ"א א"ח ו א).

נמצא אפוא שברכות השחר שבהן אנו מודים על הטובות שעושה עמנו ה' בכל יום, הן היסוד לקשר האיתן שבינינו לבין הבורא יתברך, קשר המגיע עד 'כסא כבודך'. כיון שפך, עליהו להתארם בצורה השלמת ביותר, מתוך ידיעה עמקה שאי אפשר להתקיים כלל, ולו אף לרגע אחד מבלי להזדקק לחסדי ה'. את ידיעה הנה גתו להזדקק לחסדים באמצעות הקפדתה על עניית אמן אחרי הברכות, שזו היא הצהרת אמונה שאין כדגמתה.

חברותא נסתרת לברכות השחר

בימי עלומיו של החסיד הירושלמי הגודע, רבי יצחק דוד גרוסקמן זצ"ל, סבו של הגאון רבי ישראל גרוסקמן זצ"ל, נטל הוא את מקל הנדודים ופנה לצאת מירושלים בדרך הארצה ומלאות הסכנות בואכה חצר הקדש של רבו הגדול, בעל הבית אהרן מקרלין. זאת עשה הוא אחר שלא עמד ברגשות הצעגועים וההשתוקקות לרבו, שטמלאוהו במשך שנים רבות ולא נתנו לו מנוח. מסע זה שהתארך למשך תקופה ארכה, לא היה בעבור רבי יצחק דוד הפעם הראשונה שבה פגש ברבו הגדול. עשרים לפני כן, בהיותו ילד צעיר, טרם עלותו לארץ הקדש, נטלו אביו רבי מרדכי למקל ברכת פודה מרובם הביית אהרן. או אז יכה העבר ללחץ את ידיו הקדושות של הרבי ול'התברך מפיו.

בראשיתו של מסע זה, בפעם הראשונה שנכנס בדחילו ורחימו למעון קדשו של רבו, השתאה רבי יצחק דוד כשנטל הרבי את ידיו בחפה ולחש בינו לבין עצמו: "את הידים האלו כבר לחצתי פעם...". לרבי יצחק דוד לא נותר אלא להנהיג בראשו בהתרגשות ובהתפעמות מרוח הקדש שנגלתה אל מול עיניו.

בהגיע רבי יצחק דוד להיכל הקדש, חש ברגיעה הופשטת בכל אבריו. אחר שנים של השתוקקות ושל צעגועים, סוף סוף בצהא נשמתו מרגוע. רבי יצחק דוד ידע כי זמן הבקור הנו מגבל והוא השתדל לנצל בו כל רגע. הוא נכרך אחר הרבי בעבודות של אלה, וכמעט לא מש ממחצתו, תוך שהוא ממלא את כליו בניצוצות של קדשה ועבודת ה'.

אף הרבי מצדו הרעיון אהבה על האבר הצעיר וקרבו באפן מן הכלל. הוא אף לא חסך ממנו בטו"ו אהבה מפלאים ולא הסתיר מפני מקרבו את ההערצה הרבה שרחש לפסיו, כפי שארע בספור שלפנינו.

סדר יומו של הרבי בעל הביית אהרן מקרלין היה עמוס עד לעיפה. כמעט לא ישן הוא במשך שעות היממה, ואת כל עותותיו וכוחותיו השקיע בתורה ובעבודת ה', כשמרבית הזמן העביר בהתבודדות, ממש כאחד מן השורפים.

עבודת אחרו החלה כבר בשעות הקטנות של הלילה. חש שבתנועה קלה על משתו, היה מתגבר כארי ומשכים קום ללמוד תורה עיוני ומעמיק. אחר היה פונה לטבל ולהשתרר במקוה הסמוך לביתו, ומשם היה פונה לחדרו ופותח בעבודת הבקר, באמירת ברכות השחר בקול ובכונה רבה, דבר שארד זמן בלתי מבטל.

בכל אותן שעות הקפיד הרבי להיות לבד בחדרו. איש לא ראהו בעבודת הקדש, אף השמועות אמרו כי מדבר בעבודה מיוחדת במינה. רבים מהחסידים השתוקקו להיות שותפים בה, אך הרבי הקפיד לעשותה בהסתר ובהצנע לכת.

שונה מקלם היה רבי יצחק דוד. כאמור, להשתוקקותו אל הרבי לא היה שעור, וכמי שזה עתה הגיע מארץ הקדש, חש כי יכול הוא להרשות לעצמו מעט יותר. בלבו גמלה החלטה כי הוא מכרח להיות שותף לאותם רגעים נשגבים ומלאי הוד, ולו רק פעם אחת בחייו.

באישון לילה, שעה שרב העולם נח על יצועו כשחאו שקוע בשנת עמקה, השכים רבי יצחק דוד ממשתו ופנה לעבר ביתו של הרבי. הוא המתין בשקט עד שיצא הרבי אל המקוה. אז אף פנה בלאט אל עבר חדרו של הרבי, וכנס על קצות אצבעותיו ומרו להסתמך מאחורי מעיל צמר ארץ ועבה שהיה תלוי על הקיר.

הוא הצטנף במקומו בחדרה ובדומיה, מצפה בקצרב רוח לרבי שישוב מהמקוה. הרגעים נדמו לו כנצח. בלבו קנן חשש מה פן יתגלה מקום מתבודו, אולם הוא קנה פי האפשרות ששררה בחדר באותה שעה, יחד עם השתדלותו להביא עצמו ככל הניתן, ומעונה מהרבי לגלותו, לכל

הפחות בטרם ישמע מפיו את ברכות השחר. סוף נשמעו צעידו של הרבי קורבים אל החדר. דלת החדר נפתחה, והרבי נכנס פנימה, כשתאר פניו דומה למלאך ה'. כמעט ללא שהות של רגע פתח הרבי באמירת ברכות השחר בהתלהבות ובדבקות, כשכל מלה ומלה יוצאת מפיו בהטעמה, מלנה בניעימה מרגשת ומתאמת.

רבי יצחק דוד לא ידע את נפשו מרב אשר המאמץ היה שיהו עד למאד. נרגש הקטיב הוא לברכותיו של הרבי והקפיד לענות בכונה אמן אחר כל ברכה וברכה. באותם רגעים נעלים נדמה היה לו כאילו הבריאה כלה משרות את יצירתה דרך גרונו של הרבי, וכמעט שפורה נשמתו מרב מתיקות וערגה.

סיס הרבי את אמירת הברכות ופנה לצאת מהחדר להמשך עבודתו הקדושה. רבי יצחק דוד המתין קמעא עד שנשמעו הדי פסיקותיו המתרחקות של הרבי. רק אז הרשה לעצמו לחמק בשקט אל מחוץ לחדר, כשרגליו כמו מרקדות מאליהן על גלגל הזכות.

נדמה היה כי נפשו באה אל ספוקה, אך לא. משפטם רבי יצחק דוד פעם אחת את טעמן של אותן דקות נפלאות, שוב לא ידע שבעה. בלילה שלמחרת התהפך על משתו בנענועים, ובהגיע השעה לא יכול היה לעצור בעצמו, ושוב נשאוהו רגליו לעבר חדרו של הרבי.

גם הפעם המתין עד שיצא הרבי לטבילת הבקר, ופנה אל המקום שבו התחבא בליל אמש. לאחר דקות מספר שוב נשמע קולו של הרבי האומר את הברכות בכונה ובניעימה, ורבי יצחק דוד, שבתמימותו חשב כי הרבי אינו יודע על קיומו, ענה אחריו אמן בכונה, ולאחר מכן המשיך להסתמך עד שהגיע הרגע המתאים לצאת מן החדר.

בימים הבאים המשיך רבי יצחק דוד במנהגו, ועד מהרה הפך הדבר אצלו לארץ קבע. אותם רגעים נעלים כמחצת הרבי חישו תלמים עמקים בנשמתו, והגביהוהו טפחים מעל הקרקע.

כאמור, סבור היה רבי יצחק דוד כי הרבי אינו חש בהמצאתו. אלא שבאחד הימים, לפנות בקר, עת שהה הרבי בחדרו, יחד עם החסיד הנסתר והנעלם, עצה לפתע מוכנה הדורה בפנת הביית. מהמרכבה ירדה דמות מכרת. היה זה אחד מהחסידים העשירים, אשר בצעדים מהירים פנה לעבר חדרו של הרבי ומבלי לנקט על הדלת נכנס אל החדר כשהוא מבקש לשוחח עם הרבי בבהילות. החסיד התנצל על פי הוא נאלץ לבוא בשעה כה מקדמת, כי עליו לצאת בהקדם לצרכי מסחרו.

היתה זו כאמור השעה שבה הקפיד הרבי לשהות לבדו, ואי לכך לא מהר להיענות לבקשת החסיד, אך החסיד התעקש והתחנן... משנוכח הרבי כי החסיד אינו ממחר לצאת, פנה אליו בנימה של תרעמת, תוך שהוא מצביע לעבר המעיל הגדול התלוי על הקיר:

"הנה, כאן, מאחורי מעיל הפרוה, מסתתר אברך צעיר החביב עלי כאישון עיני, ועם כל זה איני יכול לשוחח עמו מאומה בשעה זו, ואתה רוצה לשאוח עמו כמלי דעלמא?".

הנה פי כן, נוכח רבי יצחק דוד לדעת כי בראיתו הרוחנית גלה הרבי את סודו זה מכבר, ועם כל זאת, לרב חביבותו נתן לכך הספקה שבשתיקה.

העשיר יצא מן החדר בפנים משפלות, והרבי פתח בעבודת קדשו, באמירת ברכות השחר בכונה ובהתעוררות פמהגו, כששמאחורי המעיל הכבד עונה אחריו רבי יצחק דוד אמנים בהתרגשות רבה.

גדול בישראל ח"א עמ' 56

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א פרשת ו' יראה ה"י השון תשע"ט | 27/10/18 | גליון 593

מהי זוהמת הנחש ואיך נפטרים ממנה אחת ולתמיד?

של ה' האוהב והאהוב. הוא מלא באש ובאנרגיה, רץ וקופץ ורוקד בעבודת ה', כי הוא מלא ברצונות ובאהבה. טוב לו עם עצמו. קל לו להאריך שעות על גבי שעות בתפילה, כי הוא מבקש מהאוהב הגדול ביותר שלו שרק רוצה את קרבתו ורק רוצה להשפיע עליו את כל הטוב שבעולם.

נוטעים את אילן האמונה בלבנו

וזה היה אברהם אבינו: עמוד האמונה, עמוד האהבה, עמוד הזריזות, עמוד המסירות. מאיפה כל זה נובע? מהאהבה. הוא התנקה לגמרי מכל הרגשה שה' שונא אותו, והיה מלא בהרגשה של אינסוף האהבה של ה' לכל נברא. לכן הוא היה יכול להתפלל אפילו על אנשי סדום שהיו חלאת המין האנושי. הוא האמין שה' אוהב אפילו אותם. ועל ידי האמונה שה' אוהב אותם הוא היה כולו זריזות ומסירות. הוא היה כולו חסד. הוא הרגיש כמה חסד ה' עושה אתו והעביר את זה לכל אדם. הוא נתן לאנשים לאכול רק כדי שירגישו שה' אוהב אותם ודרך זה יגיעו לאמונה. לא דרך הרצאות וסמינרים ולא דרך שכנועים. רק דרך חסד ואהבה. ועל כזה בסיס יציב ובריא צמחה האמונה של כל העולם.

וזה מרומז בנטיעת האשל שנטע אברהם כדי לעשות חסד עם הולכי דרכים. עפ"י דברי חז"ל המובאים ברש"י: על ידי אותו אשל, נקרא שמו של הקב"ה אלוה-ה לכל העולם. לאחר שאוכלים ושותים, אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו... ולפי הרשב"ם היה זה מטע עצים להתבודדות ולתפילה. ושני הפירושים הם פירוש אחד, שעל ידי החסד והאהבה וההרגשה שה' אוהב אותך, מגיעים לאמונה שלימה ועושים תשובה ומאריכים בתפילה.

ההתחלה של כל ההתחלות

כל מהלך של התחלה חדשה בעבודת ה' בכלליות ובפרטיות חייב לבוא מתוך הידיעה שה' אוהב אותך. לכן מתוך האמונה האדירה של אברהם שה' אוהב אותו התחיל צמח כל עם ישראל, כל התורה וכל המצוות.

וכן במתן תורה, כאשר עם ישראל התחילו להיות עם ה' והיו אמורים לקבל תורה ומצוות, זה לא היה אפשרי עד שפסקה זוהמתן כלומר שפסקה מהם ההרגשה שה' שונא אותם, והסימן לכך היה האחדות הנפלאה שהייתה ביניהם

ערב מתן תורה.

המשך בעמוד 3

כי אני נפגש בכל יום עם עשרות ומאות אנשים שבורים ורצוצים ממה שעובר עליהם ומהחסרונות שלהם ומהעבירות שלהם ומעוד אינסוף סיבות; ואני יודע שכולם שבורים מסיבה אחת בלבד, הם שבורים מכך שהם חושבים שה' לא רוצה אותם, לא אוהב אותם, שונא אותם, כועס עליהם ועוד מחשבות מעין אלה.

לכן בני ישראל היקרים שימו לבבכם היטב ותחקקו את הדברים על לבבכם: ה' אוהב אותך כמו בן יחיד. כמו שאתה. הוא מצפה ומחכה לך. הוא שמח בכל תנועה שלך. אל תרדוף את עצמך. אל תאשים את עצמך. אל תסתכל על הרע של עצמך. ה' לא מסתכל על הרע שלך (עיין ל"ת

מאות אנשים ורצוצים ממה שעובר עליהם ומהחסרונות שלהם ומהעבירות שלהם ומעוד אינסוף סיבות טוב אמתי ונצחי.

התוצאות של הידיעה

הנקודה הזאת שה' אוהב אותך היא האל"ף של האמונה. היא ההתחלה של הכול. בלי זה אי אפשר להתחיל כלום. כאשר אדם לא מאמין שה' אוהב אותו – הוא לא יכול לבוא לאהבה וליראה; הוא לא יכול לאהוב את עצמו ואת ה' ואת עם ישראל; הוא נעשה מדוכא עצוב ועצל. ולכן אומר רבינו הקדוש **שעיקר נשיכת הנחש היא עצבות ועצלות** (ל"מ קפט), כי עצבות ועצלות הן התוצאה הישירה של חוסר האמונה בכך שה' אוהב אותך. אם אתה נמצא אצל מישהו שלא אוהב אותך, אתה מדוכא ושבור, וסגור בתוך עצמך, אין לך חשק לדבר אתו, ואין לך חשק לעשות שום דבר בשבילו. ולכן מי שלא מאמין שה' אוהב אותו, לא יכול להתפלל בכלל, ואם הוא כבר מצליח לדבר בשפה רפה, אין לו סיכוי להאריך בתפילה ולהתחנן, כי הוא לא מאמין שה' אוהב אותו ורוצה את טובתו, הוא מלא בזוהמת הנחש.

ולעומת זאת, כאשר אדם מרגיש את האהבה ה' אליו – הוא אוהב את ה' בחזרה, הוא אוהב את עצמו, הוא אוהב כל יהודי, כי כל יהודי הוא הבן

מהעץ).

במילים אחרות **הנחש הכניס בחווה את ההרגשה שה' שונא אותה**, וממנה זה עבר לאדם הראשון ולכולנו. וזאת "זוהמת הנחש", זה ה'לכלוך' הגדול של כל אדם. **הזוהמא היא ההרגשה ההרסנית שהאדם מרגיש שה' לא אוהב אותו, שונא אותו**, וזה שורש כל העבירות. ואם רוצים להתחיל לצעוד במסלול של תיקון האדם ותיקון העולם, חייבים להחדיר ללבנו את הידיעה האמתית שה' אוהב אותנו!

וזאת נקודה מאוד מאוד יסודית בחיים. כבר כתבתי על כך בכמה מקומות ובפרט בספרי "עץ הדעת" שידעיה זו היא הידיעה הכוללת את כל הידיעות והיא יסוד כל החכמות, והיא השורש וההתחלה של האמונה.

כי כאשר חסרה האמונה שה' אוהב אותנו, למעשה אין אמונה. "להאמין" בה' ולחשוב שהוא כביכול שוטר או פקח שרק בוחן ומחפש להכשיל אותנו – זו לא אמונה. רק זו אמונה: להאמין שה' אוהב אותנו קצב את צננו, הוא אוהב אותנו אהבה אינסופית כמו שאנחנו ורק רוצה בהצלחתנו, ושגם אחרי העבירה החמורה ביותר ה' מחיה את האדם וזה אומר שהוא אוהב ומאמין בו ורוצה שהוא יחזור בתשובה. בעיות רבות והסיבה אחת ומדוע חשוב לי לחזור על כך שוב ושוב?

על הפסוק "ויטע אשל בבאר שבע" אומר הזוהר הקדוש שאברהם אבינו תיקן את הקיצוץ שקצץ אדם הראשון. כלומר, אדם הראשון פגם וקטף בעץ הדעת, ונטיעת העץ של אברהם אבינו מסמלת את התיקון שתיקן אברהם את החטא של אדם הראשון.

ומכיוון שעל כולנו מוטל לתקן את חטא אדם הראשון ועל כולנו מוטל ללכת בדרכו של אברהם אבינו ע"ה, לכן נעמיק בנקודה יסודית מאוד בחטא אדם הראשון ובתוצאותיו, ונבין כיצד אברהם אבינו גילם ביישותו את ההיפך הגמור מהפגם והיה נקי לגמרי מכל השפעותיו, ולאור זאת נבין מהי העבודה שלנו וכיצד נזכה גם אנחנו להתנקות ולהיטהר מהחטא.

ראשית נקדים שחטא אדם הראשון הוא השורש של כל החטאים, וממילא כאשר משתדלים ללכת בדרכי הצדיקים שהן דרכי התיקון לחטא אדם הראשון, זוכים לשמירה ולהצלה מכל סוגי היצר הרע ומכל הפגמים והעבירות, וכן זוכים למנוע אדיר שדוחף את האדם קדימה בכל החזיונות בעבודת ה'.

היסוד של החיים

רש"י הקדוש שכל דבריו הם יהלומים ומרגליות, טמן לנו יהלום יקר שביקרים בתוך דבריו הקדושים. כאשר הסית הנחש את חוה, אמר לה שה' יודע שכאשר תאכלו מן העץ ייפחחו עיניכם וה' רוצה למנוע זאת, ולכן ציווה עליכם לא לאכול מהעץ. מבאר רש"י: "כל אומן שונא את בני אומנותו, מן העץ אכל (הקב"ה) וברא את העולם (ומכיוון שהוא שונא אתכם אסר עליכם לאכול

סופ"ש שבת שירה

עם הרב שלום ארוש שליט"א הפייסן יובל טייב זמור אורח

17.01.19 | י"א שבט

LAKE HOUSE Kinneret

050-2320100

02-5308000

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

פנינים

אחד שאל למהר"ג"ת ואמר לו, שפועה לעוב את עבודתו בנחת ולחיות על נדבות ולעבד את ה' כדבצי. אמר לו מהר"ג"ת: "עשיו לבך בוער לעבודת השם- יתברך האלקטו דער בייא, אולם אחר-כך, קשתפל מזו ההתקבחות, וגם לא יהיה לך פרנסה מה תעשה אז, ולא הסכים מהר"ג"ת למחשבתו, אלא אמר לו: "עשה לך שעורים קדים שתלך לחנות, וגם בחנות עצמה תתן לך ספרים ובעת שלא יהיה לך קונים תלמד בהם, ותשתוקק ותכסוף, שיהם יתברך יסב סבות לטובה שתוכל להפטר מהעבודה לגמרי וכו', ושמוע לעצת מהר"ג"ת ועשה כן ויצאו הש"ת אחר-כך ועשה לו כפונתו, ויכול היה לשבת רק על התורה והעבודה. כמקמה שהאיש הנ"ל היה רבי חיים לירסמן הזקן. (אגני"ה ברזל, שם ס"ב).

הבחינו ברבי נשקע מטולטשין ז"ל שפכשנשאל לאיזה עצה שיהיה מוכרח להחליט בדבר, הלך קדים לטבל במקוה. (שיש"ק ה - רסב)

א ב ש ל חיים

- ☆ כל החיים הנימים של האדם בעולם הזה תלוים בדעת.
- ☆ דעת זה חבור עם ה'.
- ☆ דעת זה להפנים את מה שאתה יודע ולחיות לפיה.
- ☆ אדם בר דעת הוא אדם שחי באמונה שלמה שאין עוד מלבדו.

הוא יוצא מגדר קטן ומקבל כח ללידה, והכל לפי רוב המעשים שעושה אדם, כן הקב"ה מעמיק מחשבותיו ומגדיל דעתו, שיוכל להוליד עוד ועוד בנים ותלמידים, בבחינת, "את הנפש אשר עשו בחרן".

והנה זה פלא גדול, הפלא ופלא ממש, שבכל התורה נמצא בדיקו ה' פעמים המילה "וידעת" שזה רמז ברור לה"א הדעת. הראשון, "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים י ט) שזו הידיעה הראשונה אותה צריך אדם להפנים, שגם הדין הוא חסד, ואין שום כח ביקום חוץ מהכח של ה'. השני, "וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור" (דברים ז ט) שפירושו, בורא עולם נאמן לתת לך כגמולך על כל מחשבה דיבור ומעשה טוב שעשית, ולא רק שאתה תהנה מזה, אלא כל יוצאי חלציק יהנו מזה לעולמי עד.

השלישי "וידעת עם לבבך כי פאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מייסר" (דברים ח) היינו שכל מה שעובר עליך יוצא מאהבתו אותך, כי הוא אוהב אותך כמו אב שאוהב את בנו, ומיישר דרכיך

מספרת לנו התורה הקדושה על כך שהקב"ה הוסיף לאברהם ולשרה את ה"א בשמם כדי שיוכלו להוליד, כי עיקר ההולדה תלוי באות ה"א, בבחינת "הא לכם נזע" (בראשית מ"ז), ואברהם ושרה לא הולידו עד שקבלו ה"א זו, כי עיקר ההולדה על ידי הדעת, בבחינת (שם ד) "וידע אדם" לכן קטן אינו מוליד (סנהדרין ס"ח:), כי חסר לו דעת.

ושלמות הדעת היא כשאדם משתמש בדעתו, היינו שמוציא שכלו מכוון לפועל, ואי אפשר לאדם להשלים דעתו אלא על ידי עסק שעוסק עם בני אדם לקרובם לעבודת השם יתברך, על ידי זה נשלמת צורתו, כי המתקברים מחדדים שכלו ובינתו ומביאים אותו להגדיל דעתו ביותר, בבחינת, 'ומתלמידו יותר מכולם' (מכות י) ובשביל זה תלמידים נקראים בנים, כי על ידם הם ההולדה של הדעת.

לכן טרחה אברהם ושרה לגייג גרים, כי זו הדרך להגדיל את הדעת, לעשות נפשות לה' יתברך, להפיץ את האמונה, להפיץ חכמת התורה, כך זוכה אדם לה"א הדעת, כי התלמיד מגדיל את דעת המלמד, לכן נקרא הלומד בשם תלמיד, כי הלימוד הוא בחינת לידה, וכשדעת המלמד גדלה

ש"ת של חסד

קבלת צדקה נשואת ללא ידיעת בעליהן

דיון הלכתי המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת הרה"ג ר' אלתן שלום אלגרוד שליט"א

איברא, דמצינו שאחרונים רבים ובהם גם אחרונים זמננו, סוברים להלכה כדעת ש"ת נודע ביהודה וסיעתו ולא כדעת המהר"ם מינץ וסיעתו. ובהם ש"ת שואל ומשיב [בספרו יד שאול י"ד סי' רמ"ח אות ד], המהר"א אסאד [ש"ת יהודה יעלה ח"ב סי' מ"ג], ש"ת משנה הלכות [ח"ב סי' ק"מ], ומישים שם וז"ל: "הרי כתב מפורש רבינו הנוב"י ז"ל בנידון כדיון - שהמקבל מהיה היה הוא גול גמור, ומי ידון נגד רבן של ישראל בסברת מלכו", ש"ת אגרות משה [אה"ע ח"א סי' ק"ג], ש"ת חלקת יעקב [י"ד סי' ק"מ], ספר אבן שוה [לג"ד משה אלהי וינמן שליט"א סי' קכ"ו], והגר"ש וואנר זצ"ל [ש"ת שבת הלוי ח"ב סי' ק"ח, ובח"ה סי' קל"ב אותיות ו-ח] החולק לגמרי על כל דברי ערוה"ש. ולכן נראה שראוי לכתחילה להחמיר כדבריהם.

למעשה: גבאי צדקה האוספים כספים ורוצות נשים נשואות לתרום להם, שראים לקחת מהם סכום מועט (וגובה הסכום משתנה ותלוי במצב הכלכלי של הבעל והאשה) בסתמא, אפילו שהבעל נתן לכך את הסכמתו המפורשת, וק"ו שראים היכן שידועים שהבעל נתן את הסכמתו לכך.

אבל אסור לכתחילה לקחת מאשה סכום גדול (וגובה הסכום משתנה ותלוי במצב הכלכלי של הבעל והאשה) בסתמא, אפילו אם היא אשה עשירה מחמת עצמה או שעובדת לפרנסתה ויכולה לכלכל את עצמה; ורק במקום שהאשה היא המפרנסת של הבית, רשאים לכתחילה לקחת ממנה אפילו סכום גדול בסתמא, כיון שיש לנו רגלים לדבר שהבעל אינו מקפיד על כך.

היכן שידוע שהבעל מוחה ומקפיד ואינו מוכן שאשתו תתן צדקה למטרה מסוימת, אסור לכתחילה לקחת ממנה אפילו שווה פרוטה. ובכל מקרה שאכן לקחו מהאשה כסף, בין סכום קטן ובין סכום גדול, אינם חייבים להחזיר הכסף אפילו היכן שהבעל מוחה במפורש ודורש שיחזירו לו את הכסף (דמאחר שנחלקו בזה הפוסקים, קיי"ל שאין מוציאים מידי המוחזק).

כשבעל מקפיד על כך, ובהם ש"ת מהר"ם מינץ [תלמיד תרומת הדשן בסי' ז, מובא בב"ש אה"ע סי' צ"א סוף סי' ק"ג], המהר"ל [ש"ת המהר"ל החדשות סי' ט"ז] ושר"ת נחלת שבעה [שטרות סי' י"ז סק"ז]. ובש"ת המהר"ם [ח"א סי' מ"ה] הקשה על דברי המהר"ם מינץ ממה שהובא לעיל בדברי השר"ע [י"ד סי' רמ"ח ס"ד] בשם הרא"ש שאסור לקבל מהאשה אפילו כל שהוא כשידוע שהבעל מוחה ומקפיד (ואע"ג שאין כאן כל קושיא על המהר"ם מינץ, שהרי הוא מאחרוני הראשונים וקדם לש"ע ודאי שיכול לחלוק עליו, מ"מ כונת המהר"ם היא לנסות ולפשר בין השיטות כך שלא תהיה מוח' ביניהם גם להלכה למעשה?) ומתוך המהר"ם שכל דברי המהר"ם מינץ וסיעתו נאמרו באשה שיש לה ממון (או בגלל שהיא עשירה מחמת עצמה, או בגלל שהיא עובדת לפרנסתה), ואז אפילו אם הבעל מוחה ומקפיד - אין כוח בידי למנוע את האשה מלתת צדקה באיזה סכום שעולה על דעתה ורשאים גבאי הצדקה לקחת מידה; ואילו דברי השר"ע נאמרו באשה שאין לה ממון ובעלה מפרנס אותה, שאז אם הבעל מוחה ומקפיד - אסור לקחת מידה אפילו סכום כל שהוא.

המהר"ם הנ"ל אף הוא מסכים לדינא עם דברי המהר"ם מינץ ומביא נימוק נוסף ע"פ נוסח התנאים הנהוג בימינו שעושים קודם לחתונה שכתוב "וישילטו בכסיהון שוה בשה", שאז יש רשות לנשים לתת צדקה אפילו כשבעליהן מקפידים על כך. גם ערוך השולחן [י"ד סי' רמ"ח ס"ב] סובר לדינא שאשה עובדת שיוכלה לפרנס את עצמה, יכולה לתת כל סכום שרוצה לצדקה ורשאים לקחת ממנה, ואפילו אם ידוע שבעלה מקפיד על כך - אין בכך כלום. וממשיך ערוך השולחן [שם סי' ג] ואומר שה"ה באיש עשיר וקמצן שאינו נותן צדקה לפי יכולתו, שיכולה האשה לתת לכסו כסף לפי מה שהיה ראוי לו לתת, ואפילו אם בעלה מקפיד על כך - אין בכך כלום (שלא כדברי הנודע ביהודה שהבואו לעיל, למרות שערוה"ש מנסה ליישב בדבריו שאין ביניהם מוח' למעשה).

והאשה, דלפעמים עיקר השתדלותם בתוך הבית ואינה אפטרופוס על דבר מרובה, ואף אם היא אפטרופוס מ"מ אין הבעל מרשה לה אלא כדי להוציא לצורך הבית או אפילו קצת לקנות או למכור כדי להרויח, אבל ליתן צדקה צריכה רשות בעלה, אם לא שהיא אשת חיל ומחיייה את בעלה (דהיינו שהיא המפרנסת של הבית) דאז אפילו סך מרובה סמטתא מרשה לה בעלה וניחא ליה, שאם ימחה - תפסיק מלישא וליתן. סוף דבר הכל לפי הענין והסיבה". הרב"ן מדבר על אשה שמפרנסת את הבית ולכן נחשב כ"אפטרופוס" של בעלה (דהיינו האחריות אל מצבו הכלכלי), ובאשה כזו אומרים הרב"ן והמהר"ל שמסתמא בעלה נותן לה רשות לתת לצדקה כל סכום שעולה על רוחה, ולא על אשה כזו דיבר השר"ע. אבל במקרה שידוע לנו בבירור שהבעל מוחה באשתי ולא מסכים שהיא תתן כסף לצדקה מסוימת, כותב שם המהר"ל להדיא שאסור לקבל מאשה זו.

כדעת המהר"ל - שאסור לקבל צדקה מאשה ואפילו עשירה שעוסקת במסחר ומפרנסת את בעלה כשידוע לנו שבעלה מקפיד על כך, סובר גם ש"ת נודע ביהודה [תניינא י"ד סי' ק"ח, הובא בפת"ש י"ד סי' רמ"ח סק"ג], וז"ל: "ועל דבר השאלה אשר שאל אשתקד: אשה שידועת שבעלה מקפיד בביתת צדקה ואינו נותן לפי ערכו, והיא נושאת ונותנת תוך הבית והיא מחלקת צדקות לפי העושה, ויודעת שבעלה מקפיד, אם מותר לקבל ממנה? יפה הורה מעלתו ח"ו לקבל ממנה והוא גול גמור, ואף שבי"ד כופין על הצדקה, מ"מ מי שם את האשה לשופטת ואשה פסולה לדון? וגם לבי"ד אין רשות ליקח ממנו בלי ידיעתו, רק מודיעין וממשיכין ולוקחין בפניו בעל כרחו, אבל בלי ידיעתו גנבה היא!".

אולם מצינו חבל של פוסקים החולקים על המהר"ל והנודע ביהודה, וסוברים שאשה רשאית לתת כספים לצדקה אף

שאלה: אנו נוהגים לאסור צדקה ולמכור תשמישי קדושה (שהנכסותיהם קודש) עבור המוסדות שבהם אנו לומדים. פעמים רבות, אנו מקבלים צדקה או מוכרים תשמישי קדושה לנשים נשואות. האם מותר לנו לקבל מהן כספים ללא ידיעת בעליהן, ואם כן - האם ישנה הגבלה על גובה הסכום?

תשובה: נפסק בשו"ע [י"ד סי' רמ"ח ס"ד] וז"ל: "גבאי צדקה, אין מקבלין מהנשים ומהעבדים ומהתינוקות, אלא דבר מועט, אבל לא דבר גדול שחזקתו גזול או גנוב משל אחרים. וכמה הוא דבר מועט? הכל לפי עושר הבעלים וענייתם. והני מילי בסתמא, אבל אם הבעל מוחה, אפילו כל שהוא אסור לקבל מהם". מדברים אלו של השו"ע, רואים בבירור שכל מה שאפשר לקבל מנשים הוא דבר מועט, והגדרת דבר מועט אנו לפי המצב הכלכלי של הבית, כמו שכתוב בגמ' [ב"ק ק"ט ע"א] שמבני מחוזה שהיו עשירים היה מותר לקחת מנשותיהם אפילו כשישטים. וכל זה הוא בסתמא - דהיינו שלא ידוע לנו שהבעל מוחה ומקפיד שהאשה לא תתן צדקה למטרות הנ"ל, אבל היכן שידוע לנו בבירור שהבעל מוחה ולא מסכים שהאשה תתן צדקה עבור מטרה מסוימת - אסור לקחת ממנה אפילו שווה פרוטה. א"כ, בבתים שאינם שומרי תורה ומצות, יש מקום לכאורה לומר שבעל מוחה ומקפיד שהאשה לא תתן צדקה למוסדות תורניים (למרות שכמוכן דבר זה צריך בירור בכל מקרה לגופו), וממילא היא אסור לקחת מהאשה אפילו סכום מועט.

אלא שמצינו בדברי הפוסקים כמה וכמה הסתייגויות לדינו של השו"ע, וז"ל המהר"ל [גם של שלמה ב"ק פ"י סי' נ"ט] בשם הרב"ן: "וראב"ן כתב בספר צפנ"ת פענ"ח, שהאידינא נשים אפטרופוסים של בעליהן, לוקחין מהן כל דבר וכן מקבלין מהן צדקה, אפילו דבר מרובה. ומ"מ נראה, דוקא הכל לפי הבעל

החסד שהחזיר למוטב

המשך דבר ראש הישיבה

כאשר הרגישו שה' אוהב אותם – היה להם קל לאהוב את עצמם ואחד את השני וזו הייתה הנקודה הראשונה והיסודית שעליה היה ניתן לבנות את האמונה, את הנבואה, את כל התורה והמצוות... [ואילו לאחר חטא העגל שחזרה הזוהמה, אנו שוב נתקלים בביטויים כמו 'בשנאת ה' אותנו' וכדומה].

אם אדם לא מאמין שה' אוהב אותו, לא תעזור לו אפילו נבואה ישירה מה', כמו בלעם שאמר לה' "איני חשוב בעיניך" (רש"י, בלק) ולכן עם כל הנבואה שלו נשאר רשע מרושע, שונא את עצמו ושונא את עם ישראל בכל לבו ונפשו ומאודו. ולכן הוא ההיפך הגמור מאברהם אבינו כמובא במשנה: "מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע".

וכן פורים נקרא 'ההתחלה של כל ההתחלות', כי בו זכו להרגיש את האהבה ה' גם בעומק חושך הגלות והריחוק הרוחני של עם ישראל וכן קיבלו את התורה שנית מאהבה וזו הייתה ההתחלה של כל השיקום של עם ישראל בימי הבית השני וצמיחת כל התורה שבעל פה עד ימינו אנו.

תשובה – מאהבה

וזה היסוד של התשובה. אם אדם לא מאמין שה' אוהב אותו הוא לא יכול לעשות תשובה, הוא רק בורח מה' כמו אדם הראשון וקין. אבל כאשר אדם מאמין שה' אוהב אותו כמו בן יחיד, הוא מתבונן: אם הבן שלי היה יוצא מהדרך – כמה הייתי מרחם עליו כמה הייתי רוצה לעזור לו! כמה הייתי מתפלל עליו ומשקיע בו! כל שכן בורא עולם, כמה הוא מצפה ומחכה ורוצה שאשוב אליו, ואם אעשה את התנועה הקטנה ביותר ואבוא אליו, כמה הוא ישמח בי וירצה לעזור לי. ולכן אני יכול לעמוד לפניו ולבקש ולהפציר עד שהוא יושיע אותי לגמרי.

יוצא שהאמונה שה' אוהב אותך היא החיסון הטוב ביותר כנגד הייאוש והעצבות, הרדיפה העצמית וכל מחלות הנפש, והיא גם ההתעוררות הגדולה ביותר להזדרז ולהתחזק בעבודת ה' במסירות נפש ולעשות תשובה ולהרבות ולהאריך בתפילה.

לכן עם ה', חזקו ונתחזקו. מלך העולם אוהב אתכם. אתם אהובים ורצויים אצלו יתברך בלי גבולות ובלי שום אינטרסים. הוא מכנה אתכם בכל כינוי של חיבה ואהבה. אתם יכולים לחזור אליו מכל מקום ובכל רגע ואחרי כל עבירה. תשננו את זה ותחזרו על זה בלי סוף, ואל תתנו לשום מחשבה הפוכה להיכנס ללכתכם, כי היא מגיעה מזוהמת הנחש. וכאשר תחיו באמת את הנקודה הזאת, תחיו חיי אושר ושמחה ותגיעו לאמונה שלימה בה' ותזכו לכל הטוב שבעולם בגשמיות וברוחניות.

בית שלום ומבורך לכל בית ישראל.

להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א

☆☆☆ עברו שנתיים ימים. עורך דין סיים לרצות את עניו ושם את פעמיו לביתו. 'מי יודע', חשב עורך דין לעצמו בחשש, 'מה מצבם של אשתי וילדי... אולי סבלו מחרפת רעב? אולי נאלצו למכור את הדירה ולהצטופף בחדרן מוזנח ועלוב? האם כעת הם רזים ושדופים, ועיניהם שקועות בחוריהן? ואשתי אולי אמצא אישה מדוכאת ומרת נפש, שנאלצה לעבוד בעבודות בזויות ומפרכות בכל אותה תקופה כדי להחיות את בני ביתה?' כך התרוצצו מחשבות מפחידות בראשו של עורך דין, ופחד עז שיתק את ליבו.

בלב הולם התקרב אל ביתו. על הדלת התנוסס עדין השלט המוכר של שם משפחתו. נראה כי בני משפחתו עוד מתגוררים בדירה זו, חשב באנחת רווחה, הוא נקש קלות על הדלת – "אבא! אבא!" פרצה הקריאה הנרגשת. דמעות טשטשו את ראייתו של עורך דין השב. דקות ארוכות לא חשב על שום נושא מלבד על הפגישה המיוחדת עם בני משפחתו האהובים. רק לאחר שסככה ההתרגשות הראשונית, נפנה עורך דין לשמחתו ולפליאתו נוכח לדעת כי הבית נראה בדיוק כפי שהיה כשיצא ממנו: אותם והיטים נאים, אותן נברשות יקרות, אותם חפצי נוי מרהיבים...

"כיצד הצלחת לנהל את הבית? כיצד עלה בידך להמשיך בחיי הנוחות כאלו לא ארע דבר?" פנה משתומם אל אשתו. דמעות עלו בעיני האישה כשזכרה במיטבם: "אותו זקן שמחזר תמיד על פתחי נדיבים- הוא שהחזיקני בימי מצוקתי. מדי שבוע בשבוע היה מביא לי עשרים וחמשה רובלים! מי יודע מה היה בסופנו לולא עזרתו של רבי נחומקה!"

מששמע עורך דין את הדברים, חוורו פניו. הוא זכר היטב שהתייחס אל רבי נחומקה בזלזול ובהשפלה. ללא שהות רץ האיש לביתו של רבי נחומקה, נפל לרגליו ובקש בבכי שימחל לו על התנהגותו המחפירה שנתיים לפני כן. הוא הודה לו מעמק ליבו על העזרה הנדיבה שהגיש למשפחתו בשעתם הקשה והבטיח להחזיר את הסכום כולו מיד כשיעלה הדבר בידו. מאותו יום ואליו הפך עורך דין לאיש אחר. חזר להיות יהודי שומר תורה ומצוות ופתח את ידו לצדקה וחסד עבור כל נזקק.

דין צרה גדולה. הוא נתפס בעבירה על חוקי הממשלה ונדון למאסר של שנתיים ימים. אשת עורך דין לא ידעה את נפשה מרב צער ויגון. היא שכרה את הפרקליטים

כל בני העיר, למגדול ועד קטן, הוקירו את הרב הצדיק, שנטל על שכמו את תפקיד "גבאי הצדקה" וטרח לכתת רגליו מדי יום ביומו באיסוף מעות לעשרות העניים שבעירו. "רבי נחומקה"

כך כינו כלם את רבי נחום מהורודגה בכבוד ובחבה שהיה גם לאבי צדקה. אך היו בין אנשי העיר אחדים שלא רחשו לרבי נחומקה כבוד והערכה. אחד מהם היה עורך דין עשיר וקמצן, שהתחזק משמירת מצוות ותיעב כל דבר שבקדושה. בדרך כלל היה רבי נחומקה מדיר רגליו מביתו של אותו עורך דין קשה לב, אולם פעם אחת נאלץ לשנות ממנהגו.

☆☆☆

הייתה זו שעת ערב. פנסי הרחוב האירו באור קלש והטילו צלליות ארוכות על פני הסמטאות הריקות. רבי נחומקה פסע ברחוב החשוך בארשת פנים דאגה. הוא כבר סיים לעבר בין בתי העיר ולאסוף תרומות, אולם עדין לא הצליח לקבץ את מלא הסכום הנדרש. בזמן האחרון נודע לו על כמה משפחות נוספות שרעבות

לחם, ידע רבי נחומקה, שאם לא ידאג אותם משפחות אומללות אזי ילך מצבן ויחמירו. לשם כך היה עליו להגדיל את כמות ההכנסות לקופת הצדקה. אולם כיצד יעשה זאת?! בין האנשים המעוניינים לתת- כבר עבר. אין בררה, צץ לפתע רעיון במוחו, עליו לנסות ולגשת גם לאלה שאינם מעוניינים כל כך לתת... אולי הפעם יתעוררו רחמייה ויסיכמו לפתוח את ידם הקפוצה ולהעניק תרומה לעניי עירם? בצעדים נמרצים פנה רבי נחומקה לעבר ביתו של עורך דין העשיר. הוא נקש קלות על הדלת והמתין לתשובה. מיד כשפתח בפניו עורך דין את הדלת, שטח בפניו את בקשתו: מאחר שנוספו בעיר כמה משפחות שמגיעות עד פת לחם וגורלן רע ומר, אולי יסיכים להיות שותף למצווה ולתמוך במשפחות הללו.

אולם בטרם סיים רבי נחומקה את דבריו, אדמת פניו של עורך דין מעט, והוא החל לצעק: "הסתלק מכאן, קבצן שכמוך! מי ביקש ממך לחזר על הפתחים? לא אתן לך מאומה! אל תעז לבוא שוב אל ביתי!" ללא אומר ודברים סב רבי נחומקה על עקביו וחזר אל הרחוב האפלולי, כשבאזניו ממשיכים לצלצל החרפות והגדופים שהשמיע לעברו עורך דין המנועס.

☆☆☆

לא ארכו הימים, והנה נתרגשה על אותו עורך

מי שאין מניין אורחים, בזה מחזיק ידי מרעים, שלא יחזרו בתשובה. [הנסת אורחים א']

הטובים והמפורסמים ביותר, שיטתו את בעלה מן האשמה ויבטלו את עניו, אולם כל מאמציה היו לשווא. גזר הדין נשאר על כנו: בעלה צריך לרצות את עניו ולשבת במאסר במשך שנתיים. את כל כספה הוציאה האישה לשלם לפרקליטים ששכרה, וכעת נותרה עניה, גלמודה ומלאה צער.

☆☆☆

באותו שבוע סר רבי נחומקה אל ביתה של האישה. בקולו העדין ניסה לעודד את האישה השבורה ולנסך בה אמונה וביטחון. "השם יתברך ודאי לא יעזבך. אמרי יום לא, "שאל, " איזה סכום דרוש לך כדי לחיות את משפחתך למשך שבוע ימים?" "עשרים וחמישה רובל" ענתה האישה. "אם כן, הא לך עשרים וחמשה רובלים כהלוואה לקנות את כל הדרוש לך ולבני ביתך למשך השבוע. זאת אייעץ לך: אל תמכרי את דירתך ולא את הריטך. המשיכי לנהל את אורח החיים שהתרגלת אליו, וה' יהיה בעזרתך."

מאותו יום ואליו הפך רבי נחומקה מגיע אל בית האישה מדי שבוע ומגיש לה בפשטות עשרים וחמשה רובל. לאחר מכן היה חומק מן הבית ומקפיד כי לא יראהו איש.

קו האמונה
לשמוע אמונה כל יום כל היום
02-6444250
להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א

דרוש !!!
בית ספר בנות "שירת מרים"
בנשיאות הרב שלום ארוש הי"ו, דרוש בתרומה פסנתר חשמלי במצב טוב, או תרומה לקניית פסנתר חשמלי.
לפרטים 052-3372277

חינוך באהבה

נכשלת, אני לא כישלון פרק א'

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

שאלה: מוישי שלנו בן העשר, הוא תלמיד בינוני. בשונה משאר אחיו המחוננים, מוישי אינו מצליח לגדל את ציון ה-70 במבחנים. אך לא רק ציוניו בינוניים, גם התנהגותו לא כ"כ משיבחה רצון ומידי פעם הוא מקבל מכתבים שליליים ממנהל ביה"ס. ה"בינוניות" שלו ניכרת הן בכיתה והן בבית ועל אף כל המאמצים שלנו לעזור לו, אנו רואים שהוא לא רוצה לקבל את העזרה שלנו ולעזור לעצמו להשתנות.

קראנו במאמרים האחרונים של "משפחה אחת-ילדים שונים" על הבעיות במשפחת אתרוגי ואנו מוצאים עם המשפחה הזו הרבה "מכנה משותף".

סתור ליבנו, גם אנחנו שואלים את עצמנו "איך צמחה לנו "ערבה" על עץ האתרוגים?".

אנו מבינים שמוישי ילד מתקשה ומנסים לעזור לו להצליח, מתוך הבנה ומצבו ומבלי לפגוע בו-אבל אנו לא מצליחים.

היינו שמחים לקרא איך נוכל להתמודד עם ה"נחת" שמוישי מביא לנו.

השאלה היא: כיצד עלינו להתייחס למוישי, ובעיקר כיצד נצליח להתמודד עם ה"כישלון" מבחינה אישית שלנו.

איך אתמודד עם כישלון הילד

תשובה: הורים יקרים, הבעיה שאתם מתארים עם מוישי, מעוצמת החלטתם גם על רקע-ההצלחה עם שאר הילדים.

בנוסף לקושי שלכם כהורים, להתמודד עם בעיית הלמידה ובעיות ההתנהגות של מוישי, קיימת גם בעיקר תחושת בושה, תסכול וכישלון אישי כתוצאה מההתנהגות של מוישי.

הרגשת כישלון בוודאי היא מצב לא נעים לא לילד ולא להורים, במיוחד כאשר אתם מנסים לעזור לו להתקדם ולא רואים את האור בקצה המנהרה.

אתם אכן דומים מאוד למשפחת אתרוגי-משפחה המורכבת מילדים בעלי נטיות, רצונות, חשקים והתנהגויות שונות, כל ילד "מיוחד" בצורה שונה וכאילו כל אחד חי בעולם משל עצמו.

באותם מאמרים הרחבנו, שצריך לחנך את הנער "על פי דרכו" הדייני- דרכו המיוחדת לו, לפי טבעו ותכונותיו כפי שהי' יתברך עשה אותו, שהרי לא כל הילדים שווים ובמידה מסוימת לא כולם "אתרוגי".

בוודאי הורים שהתברכו בילדים מחוננים, שקטים ועדינים אינם מרגישים קושי חי כישלון. אך הורים שקיבלו את הניסיון של ילד עם בעיות לימודיות או התנהגויות- הגורם תחושת תסכול, בושה וכישלון בחינוכו-

נמצאים במבחן גדול של אמונה. להורים אלו, מתגבנות פה ושם מחשבות: "למה הילד מתנהג כך, איפה טעית?!" "למה ה' עושה לנו את זה" אך עלינו לדעת שאין כאן ח"ו פיספוס והכל מושג ומכוון "מה' יתברך, וה' יתברך עושה הכל לטובה והוא רוצה מכם עבודה.

העבודה הראשונה היא "להאמין" שכן ה' יתברך עשה ואין כאן שום טעות. מו"ר הרב שליט"א כותב בספרו "בגן האמונה" (פרק א'): כך: תשובה אחת ויחידה יש לכל השאלות, והיא - האמונה. כי על ידי האמונה התרוץ פשוט ומובן מאד: יש בורא ומנהיג לעולם, והוא משיג על כל אדם ואדם בהשגחה מיוחדת. והוא קובע לו את התנאים המקדיקים שבהם יחיה: לאיזו משפחה יולד, וגם מי יתחתן, איך יצא, ומה יהיו תכונותיו ואפיו, כמה ילדים יהיו לו, וכמה קצוץ יהיה לו, ומי יהיו קרוביו ומקריבו, ועוד פרטים רבים קהל הים.

להיות מנוטרלים

כאשר נאמין שה' יתברך הוא בעצמו כיוון לכך שלילד שלנו יהיו קשים מסוימים, נוכל להיות "כשירים" להתמודד עם בעיות הילד, כי נהיה "מנוטרלים" ממטען העומס הרגשי השלילי שיש לנו כתוצאה "מכישלון" הילד. מדרך הטבע, אפילו במידה ואין לנו כלל שייכות עם הבעיה של הילד, אנו מרגישים שכביכול "הכל בגללנו" ומלוות אותנו תחושות של תסכול, צער ואשמה.

דרך האמת של האמונה "שהכל מושג" וה' יתברך הוא "ריבון כל המעשים" נתנת לנו נקודת פתיחה לעבוד עם הילד מתוך רגיעה, כאילו שהגיע אלינו הילד "של השכן" ואנו דנים בבעיה שלו.

השילוב של ה"אמונה" בדרך הטיפול בילד, גורמת להצלחה, כי הרי הילד שלנו וה"בעיה" כואבת לנו בחיי היום יום ולכן נאמין ונשקיע את כל הכוחות להתפלל עליו, והיא גם נתנת לנו "נטרול" של הבעיה כי הרי ה' עשה את זה ואנו רק בבחינת "מטפל מהצד" ללא התערבות רגשית-וזהו עיקר העבודה של ההורים "לחנך באמונה מתוך נטרול רגשות אשם".

הורים יקרים! כאשר הילד חוזר הביתה עם מכתב שלילי מבית הספר, ציון נמוך במבחן, תעודה לא טובה וכדו'- אנחנו מרגישים באיזו שהיא פינה בלב רגשות אשם, תסכול ובושה: "איך הוא יכול לעולל לנו כך, מדוע הוא חייב כל הזמן לעשות לנו בושות... מכולם רואים נחת ורק הוא...".

אב אחד אמר לי פעם בגילוי לב: "אחרי שקיבלתי מכתב התרעה לסילוק בני מבית

הספר עקב בעיות משמעת חוזרים ונשנים, הרגשתי שאני רוצה לנקום בילד בגלל מה שהוא עושה לי".

תחושות תסכול ונקם אלו, באיזה שהוא מקום הם די טבעיות וקשה לדרוש מההורים לא לקחת את כישלון הילד באופן אישי, אך עלינו לדעת כי בוודאי תחושות אלו, אינן תורמות לשיפור המצב מאומה - להיפך בדרך כלל הם רק מזיקות יותר, לכן עלינו לעבוד בתחילה עם עצמנו ורק אחר כך עם הילד (על שיטות לנטרול רגשות אשם נכתוב א"ה באחד הפרקים הבאים)

מה התועלת?

"הפגיעה" שלנו מבעיית הילד היא נורמאלית אך מזיקה.

בכל פעם שאנו נמצאים בסיטואציה ועלינו להגיב, נעצור לשינה ונחשוב: "האם בתגובה שלי, אני יכול להועיל עכשיו לילד או לא" ניח ומדובר בילד מתקשה בחשבון שקיבל במבחן 60%, כאשר אנחנו מקבלים את המבחן, לפני שאנו חושבים את כובע השופט המחויי וחורצים את גזר דינו של הילד, עלינו לבדוק מדוע הילד קיבל ציון נמוך, האם זהו ההישג המכסימאלי של הילד או שהוא יכול לקבל ציון יותר גבוה והוא מתעצל? האם הילד מתאמץ אך מתקשה?! האם אנחנו יכולים לעזור לילד ואולי אנו מטרשלים?!

הפגיעה האישית שלנו נובעת ממחשבה שכאילו יש לנו שותפות בכישלון של הילד- זוהי טעות. אם הילד מתקשה ודרושה לו עזרה- כמובן שחובה עלינו לעזור לו. אך אם הוא מתעצל- בהחלט מותר לנו להטיל את האחריות של הכישלון על הילד מבלי שאנחנו נפגע או נעלב מהתוצאות של עצלותו.

מה צריך לעשות וכיצד יש להגיב במקרה כזה, תלוי בכל ילד לגופו:

יש ילד שכאשר נראה לו פנים לא מרוצות מציון לא טוב- הוא יבכה ויקבל על עצמו להשתפר. יש ילד שכשיראה את הפנים שלנו לא מרוצות, יצחק כל הדרך אל הבנק- שהרי זה מה שהוא חיפש.

לכן קשה לכתוב משהו כללי, חשוב להכיר את הסיבות והמניעים של הילד ולהתייעץ עם המחנך של הילד, היועץ בבית הספר או עם איש חינוך.

עלינו לעבוד עם עקרון ההפרדה.

חשוב לזכור שהילד הוא שקיבל את הציון הנמוך ולא הוריו, והציון הנמוך לא תמיד מעיד על הצלחה או כישלון בהורות, לפיכך הוא אינו צריך להשפיע על הדימוי העצמי שלנו מצד אחד, ולא לגרום לילד תחושת דחייה וחוסר ערך מצד שני. אחד התפקידים החשובים שלנו כהורים הוא לגרום לילד לחוש נאהב תמיד. זוהי התשתית למערכת יחסים בריאה, ורק על הבסיס הזה

ניתן לדון עם הילד במשמעויות הציון במבחן או בתעודה באופן ענייני. ולכן כדאי להגיב באופן פרופרציונאלי: עלינו לזכור שהציון במבחן או התעודה היא משוב עבור הילד בראייה הסובייקטיבית של המורה. זהו כלי הערכה של הישגים הכוללים ידע ומיומנויות שונות, ואינו מנבא בהכרח הצלחה בחיים. כדאי לזכור שהכישלון הוא חלק מן החיים, והתמודדות נכונה עימו מביאה לצמיחה והתפתחות.

לכן יש להפריד בין הילד למעשיו: התעודה מגדירה את הילד כתלמיד, ולא כאדם. והכישלון בחשבון אינו הופך את הילד לכישלון באופן כללי.

ליסיום:

בוודאי ילד המביא "נחת" שלילית יוצר אורה לא נעימה לעצמו ולהוריו. זה טבעי להרגיש מושפל לנוכח הכישלון של הילד ובפרט לנוכח ה"בושה" שהילד גורם.

כל הורה רוצה לרונת נחת מילדיו, אך עלינו להפריד בין "חוסר ההצלחה" שלו לבין ההתייחסות כלפיו מבחינת בן. אסור לנו להרוס את המערכת של יחסים תקינים בינינו לבין הילד.

המניסיון הייתי אומר: שדווקא לילד המתקשה או הבעייתי, דווקא לילד שלא מביא נחת- צריך להרעיק יותר חום ולאהוב אותו באופן מיוחד, שהרי אם אנחנו לא נעשה זאת- אין מי שיעשה זאת במקומו ועדיף שהוא לא ימצא את הערכה במקום שלא היינו רוצים שיהיה שם...

לכן עלינו לעבוד על עקרון ההפרדה "הילד נכשל- אך אינו כישלון"

נאהב את הילד על אף כל מה שעובר עליו ונתפלל שה' יתברך יכוון אותו ואתנו בדרך האמת- כי וודאי שהאמת של ה' היא רק לקרב את הילד ולא ח"ו לרחק אותו.

המשך אי"ה בשבוע הבא.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/ או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משהש 8-10 בערב 0548-434-435 נייד: 0548-434-435 מייל: a0548434435@gmail.com

אברך צעיר שעלה לארץ ישראל קנה מזוג חדש. והנה המזוג התקלקל וטיפטף מים. הוא ניסה להסביר בעברית רצועה לחברה שממנה קנה את המזוג כי המזוג מטפטף ולא הצליח להסביר להם.

לבסוף הוא צעיד במזוג ותיאר את המצב המדויק כך: "המשיב רוח שלי - מוריד גשם !!!"

זמנים

וירא תשע"ט

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
17:19	18:36	17:27	18:38
18:31	18:32	18:31	18:33
19:10	19:08	19:08	19:11

הבטרה: ואשה אחת מנשי בני הנביאים (מלכים ב ד) תזכורת במוצי"ש בחצות אי"ה מקדימים את השעון שעה אחורה.

י"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

Breslev.co.il

דרושה

ממלאת מקום

לאחראית בוקר

בטלמרקטינג

(במשדרי הישיבה)

בעלת נסיון בניהול צוות מקצועית ואחראית

בעלת אסטרטגיות ויחסי אנוש מעולים

יכולת הנעת צוות ותיק חובה!

02-5308002

קו"ח למייל: ba5812210@gmail.com

בואו לגלות את האור חנוכה באומן

02-5308008

חוט של חסד

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לשלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יח חשון תשע"ט: הדלקת נרות: ירושלים 5:20 תל-אביב: 5:34 חיפה 5:25 מוצאי שבת: ירושלים: 6:32 תל-אביב: 6:33 חיפה: 6:32 ר"ת: 7:11

פרשת וירא זריזות למצוות

לא להשתהות אפילו רגע...

סיפר הגאון **רבי אריה שכטר שליט"א**: כשהייתי פעם בביתו של הגאון **רבי חיים גריינמן זצ"ל** והיה זה ביום שישי בצהריים, הגיעה ידיעה על אשה שחייבת לעשות ניתוח בפתאומיות באחד מבתי החולים במרכז הארץ.

פנה אלי רבי חיים ואמר לי: "ביום שישי אחה"צ הרופאים המומחים כבר לא נמצאים ונשארים רק הסטז'רים, והם יכולים להזיק לה וזה פיקוח נפש, על כן אבקש ממך שתקח ששה אברכים ותסע עמם לבית החולים ותראו נוכחות חזקה ודאגה קפדנית בקשר לאשה זו כדי שתטופל כראוי שידעו שם שזה "ממון שיש לו תובעים" ובכך נוכל להציל את האשה הזו".

"**אני** גרתי לא רחוק מביתו של רבי חיים" - מספר רבי אריה - "אמרת לי רבי חיים: ארוץ מיד הביתה לרגע אחד ללבוש נעלים כי אני עם נעלי בית, ומיד אקרא לאברכים לבוא עמי..."

תמה רבי חיים: "מה?! אשה נמצאת בפיקוח נפש ואתה הולך ללבוש נעלים?! תלך ככה עם הנעלי בית ותקח מיד את האברכים. לא הולכים עכשיו ללבוש נעלים כשמישהו בפיקוח נפש..."

מתוך מילי דהספינדא

"זריזין מקדימין"...

פעם הביאו ילד מדרום אפריקה לביתו של הגאון **רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל**. הילד היה קרוב לגיל בר-מצוה, נתייעץ רבי אברהם עם אחד מתלמידיו הקרובים והלה הסכים להכניסו לביתו בירושלים ולדאוג לכל צרכיו.

יום אחד פנה רבי אברהם לתלמידו ואמר לו כי צריך לדאוג להכניס את הילד לתלמוד תורה. והחליטו להכניסו לת"ת "מענה שמחה". והנה בדיוק ביום שהתכוונו ללכת לת"ת לדבר עמם בעבור הילד, ירד בירושלים שלג כבד ביותר. אך רבי אברהם הגיע לתלמידו ואמר לו: "בא נלך עם הילד להכניסו לת"ת..."

אמר התלמיד: "הרי יש שלג כבד וביום כזה אין מה ללכת כי לא נמצא בת"ת אף אדם". אך רבי אברהם השיב: אף על פי כן יש ללכת היום ואין לדחות למחר כי "זריזין מקדימין"... ואולי נמצא שם בכל זאת מישהו שנוכל דרכו להכניס את הילד".

ואכן רבי אברהם עם התלמיד והילד, הלכו בקושי והשתרכו בשלג אט אט שעה ארוכה עד שהגיעו לת"ת. וכשראו שם את מסירותם והקרבתם לבוא אף ביום כזה ניאותו לבקשתם וקיבלו את הילד לת"ת.

עפ"י אגן הסהר

כל מעשה מצוה שמזדמן לאדם יעשנו בזריזות ולא יתמהמה!

נלמד מהפסוקים: "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל"... "וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהריי"..." ואל הבקר רץ אברהם"..." ויתן אל הנער וימהר..." (פרק יח-ב,ו,ז)

וכתב האלשיך הק': הורנו שתי הדרכות טובות אשר יעשה אותם האדם בעשותו כל מצוה: א) הזריזות. ב) שכל מה שיכול לעשות בכבודו ובעצמו יעשה... וזהו שאמר הכתוב: "וימהר אברהם". וגם בדברו אליה לא אמר לושי... במהרה. כי אם טרם גלותו הציווי אמר "מהריי", לומר, כי קודם כל דבר תשים נגד פניה הזריזות והמהירות. ורק אחר כך אמר הציווי.

על מעלתה של מדת הזריזות לתורה ומצוות, וגודל חשיבותה לפני השי"ת, ניתן ללמוד ממה שאירע לרבי חנניה בן חכניאי כפי שסיפרו חז"ל בגמרא (כתובות סב:):

לקראת סיום ימי נישואיו של רשב"י החליט חברו רבי חנניה לשוב לבית המדרש. ביקש ממנו רשב"י: המתן לי עד שאסיים את שבעת ימי המשתה ואבוא איתך לבית המדרש אך רבי חנניה לא אבה להתעכב. היה חבל לו על כל רגע שיכול להזדרז ולהקדים ללימוד התורה.

ישב רבי חנניה שתיים עשרה שנה!! בבית המדרש ולמד תורה. וכשחזר לביתו ראה שהשתנו לגמרי פני העיר והרחובות אינם מוכרים לו ולא ידע היאך להגיע לביתו. ישב על גדות הנהר ושמע שקוראים בשמה של נערה והבין שהיא בתו הלך אחריה עד שהגיע לביתו.

באותה שעה ניפתה אשתו קמח, וכשלפתע ראתה את בעלה נדם ליבה ופרחה נשמתה. ביקש רבי חנניה עליה רחמים וקמה לתחיה!

תמה רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו **בן יהודע**): היאך זה שאלישע הנביא הוצרך לעשות כמה דברים להחיות את בן השונמית (שם פיו על פיו וכו') ואילו רבי חנניה החיה אותה מיד בכמה מלות של בקשת רחמים!! ומתוך: בשכר שהיה "להוט ומהיר" לילך ללמוד תורה ולא רצה להמתין לרשב"י, אף שזה דרך העולם שטוב להולכי דרכים שיתלוו זה לזה, שילם לו הקב"ה מדה כנגד מדה ופרע לו כעת שענה לו תיכף ומיד לבקשתו ולא איחר.

מצווה לבקר את החולה ולסדר כל הדרוש לו!

נלמד מהפסוק: "וירא אליו ה' באלוני ממרא" (פרק יח-א)

לסעוד את החולה באישון

ליילה...

באחד הלילות כשעלה הגה"צ רבי יעקב עדס זצ"ל לשכב על יצועו, שמע בדממת הלילה אנחה כבידה ולאחריה עוד אנחה. כאשר גברו הקולות, היה ברור לו שיש מישהו חולה או במצב אומלל מאד. בחוץ שרויה חשיכה נוראה, ופחד רב היה לעבור בסמטאות הצרות של העיר העתיקה בשעה זו שאין איש בהן. אולי בכל זאת מסתובב שם מישהו עויין...

אך רבי יעקב לא שת לבו לכל אלה. הוא קם ממטתו, התלבש והלך לבקש את המסכן. הוא עקב אחרי קולות האנחה והגיע לחלון שפונה אל הרחוב היורד אל הכותל, אך הכניסה לבית לא נראתה כלל.

"איך אוכל להכנס פנימה?" שאל רבי יעקב. והנה הוא שומע קול העונה לו מבפנים: "תצטרך להקיף את הבנין מסביב ושם הכניסה". למרות החשיכה הכבידה מצא רבי יעקב את דרכו ונכנס אל החדר הדל.

במיטה שכב איש בודד אשר לא היה מי שיעלה אור בחדרו, ולא כל שכן מי שיכין לו כוס תה לסעוד אותו בחוליו. כאן עשה רבי יעקב את מה שלא עשה בביתו: הוא הדליק את הפרימוס (כלי הבשול המהיר של אותם הימים), הרתיח מים בקומקום והכין לחולה שתיה חמה ומעוררת...

אחרי זמן קצר, משראה שהאיש מרגיש בשיפור קל, יצא להביא את הרופא. כל זמן הבדיקה המתין לשמוע מה בפיו. לאחר מכן יצא ללוות את הרופא לביתו, ורק אחרי שהחולה קיבל את התרופה חזר רבי יעקב לביתו

המורה

וכתב רש"י: לבקר את החולה. אמר רבי חמא בן חנינה יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומו". אף אנו נלמד לבקר את החולה, וכפי שדרשו חז"ל בגמרא (ב"ק ק וב"מ ל): "את הדרך" - זו גמילות חסדים. "ילכו" - זו ביקור חולים. וכן דרשו בדומה לזה (סוטה יד) "אחרי ה' אלוקים תלכו" - להלך אחר מדותיו של הקב"ה מה הוא ביקר חולים אף אתה בקר חולים.

ולכאורה תמוה: הרי גם "ביקור חולים" יש בה "גמילות חסדים" וא"כ מדוע הבדילו חז"ל בדרשתם את "ביקור חולים" ללמוד אותו מ"ילכו" בעוד שגמילות חסדים נלמד מ"את הדרך"?

ונראה לבאר עפ"י יסוד הכתב סופר. דהנה אמרו חז"ל בגמרא (נדרים מ). "כל המבקר את החולה ניצל מדינה של גיהנם... ואם ביקרו מה שכרו - בעולם הזה - ניצול מיצר הרע". ותמה הכתב סופר מה פשר אריכות הלשון "ואם ביקרו" הרי די היה לומר "מה שכרו"?

אלא התשובה היא, כי למען האמת יש במצוות ביקור חולים עוד ענין ששייך יותר ל"בין אדם למקום". והיינו שמלבד ב' המטרות הידועות שהם א) שיראה מה נדרש לחולה וישתדל להמציאו לו. ב) שיראה מצבו של החולה ועי"ז יתעורר להתפלל ולבקש עליו רחמים... יש עוד ענין למבקר עצמו שיתן אל לבו כאשר רואה את מצבו של החולה ויתעורר לבו לשוב אל ה'.

והנפקא מינה בין ב' הענינים הללו לענין לעשות שליח לביקור חולים. שאם יש רק את הענין לסדר לחולה כל הנצרך לו ולהתפלל עליו. זה יכול לעשות גם על ידי שליח [אף שמצוה בו יותר], שכן העיקר זו התוצאה וזה אפשר ע"י השליח, אבל בשביל הענין השני שהמבקר עצמו יתעורר לשוב אל ה', זה כמובן א"א ע"י שליח אלא צריך לבוא הוא בעצמו.

לפי"ז מובן לשון חז"ל "כל המבקר את החולה ניצל מדינה של גיהנם" "כל" לרבות אף את השליח. וממשיכים חז"ל: "ואם ביקרו מה שכרו"?! כלומר: אם ביקרו הוא עצמו בגופו ולא ע"י שליח מה שכרו בעוה"ז? איזו תועלת נוספת יקבל לעצמו? והתשובה: עי"ז ינצל מהיצה"ר בזה שיתן אל לבו לשוב בתשובה.

לאור יסוד זה נוכל ליישב את מה ששאלנו [מדוע הבדילו בדרשות בין גמילות חסדים לביקור חולים] שהרי מלבד הגמילות חסדים שיש בביקור חולים [לסדר צרכי החולה] יש גם את הענין הנוסף שהמבקר עצמו יתעורר לשוב בתשובה ולכן נדרש לימוד מיוחד לכך המתאים ללומדו מהמילה "ילכו" - המלמד שלענין זה צריך "ילכו" דוקא. שילך הוא בעצמו ולא ע"י שליח.

הכנסת אורחים

מצוה להכניס אורחים לביתו ולספק להם אכילה שתיה ולינה!

נלמד מהפסוק: "ויאמר... אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך..." (פרק יח-ג)

למדו מכאן חז"ל: גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכונה. דכתיב "ויאמר... אם נא מצאתי... אל נא תעבור" (שבת קכז:).

אברהם ביקש מהאנשים: "אל נא תעבור מעל עבדך... ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו"... לכאורה היה לו לומר "אחר כן תעבורו"? עוד צ"ב: מדוע אמר "ואקחה פת לחם" אולי אינם רעבים? ואולי לא יחפצו בפת אלא בבשר? עוד צ"ב: וכי כך מדת הנימוס שעוד בטרם נכנס האורח מראה לו המארח את הדרך החוצה?

וביאר המגיד מדובנא (בספר אהל יעקב) כי הולכי הדרכים היו מודעים לכך שאין להם אכסניות מצויות בדרכם לסעוד לבם, שהרי רק אברהם הכניס אורחים לביתו, ולכן הולכי הדרכים שעברו על ביתו סרו אליו לאכול גם בטרם ירעבו כי יודעים שבהמשך דרכם שוב לא יזדמן להם לאכול.

זה שאמר להם אברהם: "ואקחה פת... אחר תעבורו" כלומר: יש לכם צורך לסעוד אצלי בשביל אחר שתעברו להמשך הדרך שלא תרעבו אח"כ. ובמצב כזה אוכלים מה שמזדמן, כי בהמשך הדרך גם זה לא יהיה לכם. וא"ש.

מהו פתחו של אברהם אבינו?

פעם עבר כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצ"ל ליד בית שהכניסה אליו היתה מסביב, דרך החצר. העיר על כך הרבי ואמר:

"בית כזה אינו כביתו של אברהם אבינו שהיה פתוח להכנסת אורחים. משום שהכניסה אליו צריכה להיות מלפנים ולא מאחור. שאם יזדמן אורח זר, יוכל למצא מיד את פתח הכניסה ולא יזדקק לתור ולחפש אחריו"...

אדמו"רי בעלזא

גדולה הכנסת אורחים יותר...?

מעשה באחד הרבנים שביקר והתאכסן אצל החזון איש. כשהגיע זמן תפלה שלחו החזון איש להתפלל, בהוסיפו שהוא עצמו פטור עתה מן התפלה מחמת חולי. הגיב האורח: אם כן, אינני רוצה להטריח את הרב ולא אשוב להתאכסן כאן...

השיב לו החזון איש: "אמנם פטור אני מן התפלה, אבל מהכנסת אורחים אינני פטור!"

מעשה איש

להטיב לזולת ולגמול חסד עמו בכל עת ובכל מצב !
נלמד מהפסוק: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו"..." (פרק יח-יט)

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה זו [ישראל] רחמנים ביישנין וגומלי חסדים... גומלי חסדים דכתיב: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו... לעשות צדקה ומשפט" (יבמות עט.)

הסבא מקלם כותב (בספרו **חכמה ומוסר**) יסוד גדול בחיוב עשיית חסד עם הזולת ואלו דבריו: לכאורה, אחר שידוע וברור לנו כי העניינים הגשמיים והגופניים של האדם הם הבל ותוהו אין בם מועיל ועיקר התכלית היא ענייני הנפש הרוחניים, הרי היה מן הראוי שלא תהיה השאיפה להטיב עם הזולת בעניינים גופניים, ארציים, אלא רק להטיב עמו בענייני נצח המועילים לנפש של האדם.

ואולם, אם נתבונן באזהרות התורה נווכח כי ההפך הוא הנכון. התורה מצוה יותר ומזהירה יותר להטיב עם הצד הגופני של האדם יותר מאשר עם נפשו. שכן התורה מזהירה כמה וכמה פעמים לגמול חסד ולהחיות העניים ולעשות צדקה עם הבריות, ואילו להטיב עם נפש הזולת כתוב רק פעם אחת "הוכח תוכיח".

מדוע באמת דורשת התורה מן האדם - כלפי זולתו - יותר באשר לצד הגשמי, מאשר לצד הרוחני? משום שעל נפש הזולת ישנם "מרחמים" רבים. כי אין האדם מרגיש שזה "על חשבוננו", ואין עינו צרה להלעיט את השני בדבר שאין הוא ממשי אצלו, שכן רחוק הוא מההרגש של עולם הבא. ומה כבר יפסיד אדם אם יעניק רוחניות לחברו. משא"כ בתענוגי הגוף שהוא מרגיש בטעמים הערב, אין הוא רודף כל כך להלעיט לזולתו בדברים שנפשו של אדם מחמדתן בטבע, בממון ובסבר פנים יפות.

וכמו שמצינו בהלל הזקן שטרח להטיב עם הזולת בצד הגשמי, שרץ שלשה מילין לפני עני בן טובים לפי שהיה רגיל בכך, כמסופר בגמרא (כתובות סז:) ולא כאותם אנשים שמוכנים להלעיט את הזולת בדברים השייכים לעולם הבא.

בהפטרות יום הכיפורים קראנו את דברי הנביא (ישע' כח-ג) שכלל ישראל שואל את הקב"ה "למה צמנו ולא ראית עינינו נפשינו ולא תדע" והשית"ת עונה לכלל ישראל (שם ה-ו) "הכזה יהיה צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו... הלזה תקרא צום ויום רצון לה'... הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית... אז יבקע כשחר אורך..."

וביאר הגה"צ **רבי חיים ברים** זצ"ל: הקב"ה אינו חפץ בעינוי לשם עינוי. אלא רצונו שמתוך הצום והעינוי תתעורר נפש האדם ולא יזה ענין צריך האדם להתעורר? לפרוס לחמו לרעב ולהכניס לביתו עניים מרודים! כשהאדם אוכל ושותה, רואה הוא רק את עצמו, אבל כשהאדם צם ומתענה, רואה גם את זולתו, את העניים והרעבים... וזהו היום הקדוש - יום הכיפורים!

בחסד וברחמים...

הגה"צ רבי יעקב ישראל לובצ'נסקי זצ"ל (חתן הסבא מנובהרדוק) נתמנה במקום אביו לרבה של ברנוביץ. עם התמנותו נדרש להכריע דיני נפשות: פרנסי העיר ביקשו הסכמתו לפטר את השמש הזקן של בית הכנסת הגדול.

קשה היתה עבודתו של השמש. היה עליו להשכים מבעוד ליל ולהסיק את התנור, שכאשר יבואו ראשוני הלומדים באשמורת הבוקר, לפני תפלת ותיקין, ימצאו את המקום, חם ונעים ומואר. ועוד עבודות שונות היה עושה לטובת הלומדים.

עשרות שנים מילא השמש תפקידו באמונה אבל הגיל עשה את שלו. נעשה כבד תנועה, קצר ראייה וקצר רוח. אך הגרוע מכל: כשסיים עבודתו אחר חצות חזר לביתו לנמנום קל... והקיץ בסוף זמן קריאת שמע. וכשהלומדים הגיעו בטרם שחר, היה בית הכנסת נעול, חשוך וקר. אי אפשר להמשיך כך. יש למצוא שמש צעיר ונמרץ.

דאג הרב: אמנם הם צודקים, אבל השמש מה יהא עליו? את מיטב שנותיו מסר לציבור ועתה יושלד? זו לא רק הבושה. ממה יחיה וכי יפשוט יד?

ביקש הרב: "תדברו איתו, העמידוהו על חומרת המצב אולי ישוב לתפקד". אך הפרנסים אמרו: "דיברנו בלי סוף, הוא פשוט לא יכול. זקן הוא. הרינו מבקשים הסכמה לפטרו. הקהל אינו חייב לסבול".

אמר להם הרב: "אני אשוחח עמו!" ואכן מיום זה ואילך, הלומדים שהגיעו בטרם שחר לבית הכנסת, והרב בראשם, נתקלו בבית כנסת פתוח. מואר ומוסק. נושא הפיטורין ירד מן הפרק.

איש לא ידע, ולא העלה בדעתו, שהרב אכן שוחח עם השמש, וראה שאין עם מי לדבר. נכמרו עליו רחמיו, והיה הרב לובצ'נסקי בעצמו קם בשתיים לפנות בוקר, עולה לבית המדרש, מעלה את הנרות בנברשת, עורך את העצים בתנור ומפיה בהם אש וחומק לביתו לשעה של לימוד. שב ועולה עם משכימי הקום, ומשבח באזניהם את השמש שחזר למוטב...

חסד בגופו...

אהבתו של הגה"צ **רבי זרח ברוורמן** זצ"ל לעשות חסד עם הזולת היתה ממש כאדם התאב לאכול מעדנים בשעת רעבונו... מעשה צדקותו היה במסירות נפש ממש, ובכל יום הקדיש מזמנו היקר כדי לדאוג למדוכאים, ולמלאות מחסורם של עניים וחולים וקשיי יום.

בערב יום הכיפורים נודע לו שאחד מתלמידי החכמים בעיר צריך לנסוע למרחצאות טבריה, לפי פקודת הרופאים, ואין לו להוצאות הדרך והאכסון בטבריה. מיד לבש את מעילו, ומספר שעות לפני התקדש היום הקדוש, יצא לקבץ על פתחי נדיבים.

העיר לו אחד מהנדיבים: "הרי מצוה לאכול היום, ומדוע עוסק כבודו בדברים אחרים?"... והשיב לו רבי זרח: "אם תענית יום הכיפורים נדחה מפני פיקוח נפש, הרי אכילה ושתיה של ערב יום הכיפורים, לא כל שכן".

בטוב ירושלים

"אז יבקע כשחר אורך..."

הגאון רבי אבא סוויאטיצקי זצ"ל (גיסו של החזון איש) היה נוהג בימים של חורף וצינה לפסוע מוקדם בבוקר בסימטאותיה, הריקים מאדם, של קוסובה. הוא היה סוקר ובוחן את גגות העץ של כל בית יהודי לברר "ענין כמוס".

מה הענין? ובכן, לכל גג ארובה משלו. בית שארובתו לא מעלה עמוד עשן, מתוכה, סימן שלא הוסק התנור שם, סימן שבעל הבית עני מרוד ואין ידו משגת לקנות עצים כדי להפיג בהם את הקור בדירתו. בני הבית ודאי רועדים מקור. מי ידאג להם אם לא רב העיר?

ידע רבי אבא יפה את אשר מוטל עליו לעשות. בערב, עם פרוס עלטת ליל, נטל קרדום ונכנס למחסן העצים שבחצר ביתו. חטב ובקע כמה גזעים יבשים וקשרם בחבילה, ובאישון לילה, עת הכל נמו את שנתם, היה הרב צועד חרש לעבר הבית, שם היה מניח בחשאי את צרור העצים ושב על עקבותיו...

פאה"ד

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

זְבַחַת פְּחִיִּים! / הרב נפתלי וינברג

וליטאים - לכינוס שיכריז על בשורת האחדות. ושוב, לא שהם יכריזו שמישהו צריך לשנות משהו ממנהגיו, אלא שהשוני בין הקבוצות לא יתיר שנאה וכו'.

ראשית דיברתי עם אחד מבניו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, אשר ענה לי בזה הלשון "חבל על הזמן. אתה רוצה להפיל חומה?... אבל לא התייאשתי, כי זו בדיוק הייתה המטרה: להפיל את חומת השנאה. נכנסתי אישית להגרי"ש, אשר אישר את השתתפותו לשמחתי הרבה ודחק בי לסגור את הקצוות מול אדמור"י החסידיות הגדולות שגם ישתתפו.

מאז, במשך שנה הלכתי מבית לבית ומחצר לחצר עד שהשגתי את הסכמת כולם להשתתף בכנס האדיר. כשבועיים לפני שזכינו להתממשות המטרה אושפזו מרנן הגרי"ש אלישיב והגרא"ל שטיינמן בבית החולים. כשנה של הכנות הועמדו בסכנה, ובהמשך התוכנית התפרקה.

אבל מה שנוגע לנו זו לא השאלה אם הכינוס התקיים בפועל, אלא עצם הסכמת כל גדולי ישראל להשתתף בו ולהכריז על אחדות אמיתית ושאיסור ששוני המנהגים והדעות יוליד שנאה. שיהיה ברור: אם בית המקדש היה קיים בימינו, הוא היה עשוי להיחרב מחמת השנאה הזו. ברור שכל מי שהיה מבחין בחוש כיצד הלשון-הרע שלו מצית אש בקודש הקדשים, היה חדל מכך מיד!

* * *

האש לא פרצה בקודש הקדשים, כי אם בבית משפחה יקרה מבית-עילית. כל הרבנים, המספידים והמגידים העבירו מסר ברור של חיזוק באחדות ואזהרה ממחלוקת ושנאת חנם. לעצמי חשבתי: בטח עכשיו יקרוס הטלפון מעומס מוסדות בבית-עילית שיתקשרו להזמין את חוברות הלימוד של בין אדם לחבירו... זה בנתיים לא קרה.

אבל זה בעזרת השם יקרה: זה סימן מובהק להסתר פנים ואטימות הלב שאנו חווים בתוכנו. לא ניתן להסתר-פנים ולאטימות לחסום לנו את שדה הראייה! החוברות הללו הרי מכילות ומקיפות את נושאי דרך ארץ, כבוד לזולת, וכל מה שקשור לבין אדם לחבירו!

אבל לא רק בבית-עילית. את אחי אנוכי מבקש! להתעורר בכל הארץ ולעשות ככל הניתן שהילדים שלנו ילמדו ויגדלו על ערכים נכונים של בין אדם לחבירו. לא רק כ"חומר העשרה" בלבד, כי אם כחלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים, מתורת השם.

כי אם אין דרך ארץ, לא רק שאין תורה - אין כלום!

קל להיות צדיק בימים של שגרה, כשהכול הולך חלק, ללא ניסיונות. אבל בימים שאינם שגתיים - כמו ימים אלו - זה כבר סיפור אחר. ישנו ביטוי באידיש "אָ צדיק אין פֿעלץ..." כלומר, אדם שספון וטמון בתוך הפרווה היוקרתית שלו, ולמעשה לא מתמודד עם ניסיונות הזמן. קל יותר להיות צדיק באופן כזה - הרבה יותר קשה להיות צדיק נוכח התמודדויות ואתגרים!

עוד דוגמא. לא קשה לשבת בכולל כש"השְׁוֹעֵר" [-החותן] מעניק כל טוב שבעולם. דוור, מזון ושתיה, חימום בחורף וקירור בקיץ, ולפעמים אפילו רכב. אבל כשהזוג הצעיר לא זוכים לתמיכה, האם יעמדו בניסיון?

* * *

אנחנו כעת בתקופת ניסיון שנקראת "בחירות". אם היינו זוכים היה דומה הדבר לבחירות בהן אנו מתנסים מידי יום במכולת. איזה מוצר לבחור? איזה סוג עדיף? מעולם לא ראינו לקוחות מתגוששים ליד הדלפק בוויכוח אודות טיב המוצר. בדיוק כך היו צריכות להיראות הבחירות לעיריות, כל המעוניין יציג את מרכולתו - והבוחר יבחר. אך לצערנו מתערבים בתחום המון אמוציות שיוצרות שרשרת של לשון הרע ומחלוקת.

התהליך הזה מתרחש לדאבון לב, לאו דווקא בתקופת בחירות מוניציפלית או ארצית. גם כאשר הולך לעולמו צדיק מתקבצים מחנות סביב בניו, זה תומך בזה וזה בזה - וכדי בזיון וקצף. וכאן נשאלת השאלה הכואבת: האם בגלל שפלוגי מעדיף את השני זו סיבה לדבר עליו לשון הרע? זה מהווה היתר לשנוא ח"ו?

כבר ציינו כאן מספר פעמים את המשנה ביבמות (פ"א מ"ד) שמשפרת "לא נמנעו בית שמאי מלְשָׂא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי". וכלפי מה אומרת זאת המשנה? כלפי המחלוקת שלהם אודות פסולי-חיתון!

האם הם ויתרו על העקרונות שלהם כאשר הסכימו להינשא זה לזה? לא ולא. אומרת הגמרא (יבמות יד.) שלפני סגירת שידוך היו מודיעים המחונתנים לצד השני שבמקרה דידן לא חלה המחלוקת ההלכתית שבין ב"ש וב"ה.

שום אמוציות! שום משקעים שליליים! שום כלום! מדוע חז"ל מספרים לנו את זה אם לא כדי שנלמד מכך הלכה למעשה! מסקנה: חילוקי שיטות לא אמורות, ולא מתירות, לשנוא את הזולת.

* * *

לפני כעשור עלה בדעתי שיש להמחיש את המסר הזה קבל עם ועולם. חשבתי שהדרך לכך תהיה באמצעות התקבצות כל גדולי ישראל - מכל החוגים והזרמים, ספרדים חסידים

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים נפלאים פרשת וירא

לזקנה, והרי כתוב נשים נטלו תשעה קבים? על זה המשיך הכתוב: חדל להיות לשרה אורח נשים" - שרה לא הייתה מדברת ככל הנשים, לכן זכתה להגיע לאריכות ימים... (תורת הפרשה)

"ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי היפלא מה' דבר" (יה, יג-יד)

לכאורה צריך ביאור מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, מדוע האריכה תורה בכל הוויכוח שבין אברהם לשרה אם צחקה או לאו. מבאר ה"חפץ חיים" שהרי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא יתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת, והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר אמן, כן יעשה ה' כי 'היפלא מה' דבר? - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המר, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

"וה' אמר המכסה... ואברהם היה יהיה" (יה, יז-יח)

וצ"ל למה היה אאע"ה מרבה בתפלה כ"כ עבור הרשעים האלה? וביותר שאמר ה' 'המכסה אני מאברהם' זה מורה שרצון ה' היה שיתפלל אאע"ה עליהם, ומה למען אשר יצוה את בנו...? אמנם י"ל ע"פ המבואר שאם איש ישראל מתפלל, אף אם לפעמים אינו עושה פירות מיד שיהא נענה לאלתר, אעפ"כ היא שמורה לנצח ולעולמי עד, ואם לפעמים מתגלגל הדבר שאיש ישראל צריך להוושע אזי התפלה ההיא מתעוררת ומעוררת עליו רחמים מחסדי ה' ב"ה, ולכך כי ידעתיו וגו' למען אשר יצוה וגו' כיון שבניו ילכו בדרכי תורת ה' ראויים לעורר עליהם תמיד רחמים וחסדים. ולזאת גלה ה' לאאע"ה שרוצה לאבד הרשעים האלה, כדי שיתאמץ בתפלה אף שבאמת לא פעל בתפלתו אז עליהם, שאפי' ע"י צירוף קוב"ה לא מצא, מ"מ הרוויח בתפלתו זו שתהא שמורה לנצח לבני בניו עד הדור האחרון, אם יצטרכו לעורר עליהם רחמי וחסדי ה' ע"י צירוף ה' עמהם, אזי מתעוררת התפלה שהתפלל אאע"ה ונושעים עי"ז ג"כ. (כ"ק מרן מהר"י ז"ע)

ובבאר הפרשה הביא את משלו של המגיד מדובנא לשנים שנכנסו אל החייט להזמין בגדים לבנם, האחד ידקדק עד מאד במידות הבגד והשני יקח ככל אשר יעשה החייט, משנדברו ביניהם נמצאנו למדים כי זה הראשון בן יחיד לו, ומה יעשה בבגד שאינו

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה" (יה, ב)

רבינו האור החיים הקדוש מחדש חידוש נפלא, שאברהם נרפא מחוליו באמצעות ראיית פני המלאך, וזה למרות שהמלאך עדיין היה רחוק ממנו, מכיוון שהרפואה באה בדרך רוחנית וסגולית, לא נמנע ממנו הרפואה.

וזה לשון קודשו: 'אומרו 'ירא', מודיע הכתוב שבראייה שראה אותם נתרפא ממכאובו ועמד ורץ לקראתם, כי המלאך יראה מרחוק ואין הבדל לבחינת הרוחניות למנוע הרפואה, ותיכף ומיד עשה שליחותו רפאל וירפאהו, ולצד הרגשה זו וישתחו ארצה למשרתי עליון'.

ובפרשת ראה מפרש 'ראה אנכי' (דברים יא, כו), פירוש, אלי תראו ותצדיקו ותשכילו להצדיק הדברים'. כלומר, שהפסוק 'ראה אנכי' רומז שעצם ההבטה בפניו של משה תביא להם לבחור בדרך הברכה וישועה.

"ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניו והוא עומד עליהם" (יה, ח)

נראה בסייעתא דשמיא בדרך הלצה דמה שכתוב "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניו והוא עומד עליהם", היינו משום דאין להניח על שלחן אחד בשר וחלב, אף על גב שאוכל החלב תחלה ואחר רחיצה וקינוח פה אוכל הבשר, גזרה שמה יאכל משניהם, אבל אם יש אחד שומר אותו לא חיישינן.

מכיון שאברהם נתן לפניו חלב ובשר, הוצרך לעמוד עליהם תחת העץ לשומרם, ולזה אמרו קיים אברהם אבינו עליו השלום עירובי תבשילין, ר"ל גם חששה של עירוב תבשילין שהן נגדיים והפכיים על שלחן אחד קיים לעשות תיקון לזה על ידי שמירה שלו.

(בן יהודע יומא מט)

"ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח נשים" (יה, יא)

ידועים דברי רבינו האר"י הקדוש זצ"ל, שקוצבים מהשמים לכל אדם ואדם את כמות הדיבורים שידבר, ולאחר שסיים את הכמות, נפטר מן העולם. ואמרו רבותינו בתלמוד (קידושין מט:): "עשרה קבים של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו". והנה שרה אמנו זכתה להגיע לזקנה ואריכות ימים, ומשמע מכאן שלא הייתה מדברת הרבה ככל הנשים, אלא הייתה ממעטת בדיבור ולכן זכתה להגיע לשיבה טובה. וזהו שאומר הכתוב: "ואברהם ושרה זקנים באים בימים" - אברהם ושרה זכו להגיע לזקנה, ואם תשאל איך זכתה שרה להגיע

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וירא

לכאורה יש כאן כפילות הלשון "וישלח" ו"יקח". יש לתרץ על פי מה שאמרו חז"ל קיים אברהם כל התורה, איך ידע את התורה? אלא שגופו של אברהם אבינו היה מזוכך לגמרי, עד שהיה עושה רצון ה' מאליו בלי שנצטוו. אבל כאן כיון שהמצוה היתה רק "והעלהו לעולה" ולא לשחוט, ממילא ידו לא עשתה את הדבר מאליו, לכן "וישלח אברהם את ידו" שהיה צריך הוא לשלוח. אך עם זאת לא מנע עצמו "ויקח את המאכלת", כי הוא היה סבור שזה חלק מהנסיון. (דברי מנחם - הרה"ק רמ"מ מרימנוב)

בדרך זה מבואר גם הפסוק: וירא וירץ לקראתם. בחז"ל דרשו 'מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה'. וקשה מנין ידע זאת אברהם בעצמו. אלא כיון שגופו של אברהם אבינו היה מזוכך עד שהיו אבריו רצים מעצמו לעשות רצון הבורא, לפיכך משהרגיש אברהם כי רגליו מתנשאות מאליו ורצות לקראת האורחים, "וירא" מתוך זה הבין שגדולה הכנסת אורחים, לכן "וירץ לקראתם". (מרגניתא דרבי מאיר)

"אל תשלח ידך אל הנער" (כב, יב)

ביאור נפלא שהיא בעצם מליצה נפלאה בפי עם ישראל בכל ימות השנה הסביר הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא ז"ע על מה שאנו אומרים מידי יום בתפילתנו לאחר פרשת העקידה: "רבנו של עולם, כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמין את כעסך מעלינו ויגולו רחמין על מדותיך וכו'". ודקדק, מה שייך לבקש "כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמין את כעסך מעלינו", וכי אפשר לדמות מדת רחמנותו של הבורא כל עולמים למדותיו של בשר ודם?

אלא ההסבר הוא: דהנה מצינו בגמרא (סנהדרין פט) ובמדרש (בראשית רבה נו. ד. תנחומא וירא כב) שבשעה שהלך אברהם אבינו אל העקידה עמד השטן לנגדו בכל מיני נסיונות ותחבולות, בכדי למנועו מלקיים רצון בוראו לעקוד את יצחק בנו, כיון שראה שאינו שומע לו, אמר לו: אני רוצה לגלות לך שגונב לי הדבר וכך שמעתי מאחורי הפרגוד: "השה לעולה ואין יצחק לעולה"! כלומר, כי מה שהקב"ה אמר לך "והעלהו שם לעולה" לא היתה הכוונה לשחטו אלא רק להעלותו על המזבח, ולבסוף ישחטו את השה.

על כך השיב אברהם אבינו, שגם אם האמת כדברין, איני מקבלה ממך, שכך עונשו של בדאי (רמאי) שאפילו כשאומר אמת אין שומעין לו.

וזהו א"כ הכוונה בתפילתנו: "רבנו של עולם, כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם", והיינו שלא רצה לשמוע בקול השטן, אף שאמר דברים הנראים אמת, מאחר שבאו מפי השטן, "כן יכבשו רחמין את כעסך מעלינו", וכאשר יקטרג השטן על בני ישראל בטענות שיש בהם ממש, אל תשמע דבריו כלל, שכך עונשו של בדאי, שאפילו אומר אמת אין שומעין לו... (פנינים)

מדויק עבורו, וזה השני נתברך בח"י צאצאים, והיה אם לא יתאים הבגד לראובן ישמש הבגד לשמעון, ואם לא עכ"פ ישמש לבנו השלישי...

אף כאן אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם - והרי כשישמע את הגזירה יפיל תחנוניו ואף אם לא יועילו התפילות לגבי סדום, מכל מקום 'ואברהם היו יהיה לגוי גדול' - ויצטרך לתפילות הרבה, והתפילה שלא תיענה בעד דבר זה תעלה לעניין פלוני מצאצאי אברהם...

"כי לא יירש עם בני עם יצחק" (כא, י)

לאברהם אבינו עמוד החסד היו 2 בנים, יצחק ולהבדיל ישמעאל. כאשר נולד יצחק דאגה אמו שרה לחנכו בדרך הישר ולא כפי שגדל בן צרתה ישמעאל, פרא אדם ורובה קשת!

ולכאורה, הרי ישמעאל גדל בבית של נביאים, בית שכולו ניסים, בית שהשכינה שורה בו ונר דלוק מערב שבת ועד ערב שבת, ענן קשור באופן תמידי על האוהל, אך מידותיו הרעות סחפוהו אל עבר פי פחת, ועל כן שרה חששה מהשפעתו השלילית על יצחק ע"ה, וביקשה מאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה" אבל אברהם "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו" ולא ביקש לגרשו, מדוע?

מסביר ה"דמשק אליעזר" שאברהם לא חשש על ישמעאל, כיון שגדל בבית טוב, בית של חסד ואמונה ושכינה שורה בו, ואמנם בסופו חזר בתשובה, אברהם דאג על "אודות בנו" - הכוונה על בנו של ישמעאל, הנכדים שהם כבר לא יגדלו אצלי, מה יהא עליהם? הם הרי לא יראו בית של חסד, בית שהשכינה שורה בו, מה יהא איתם?

ולצערינו הרב רואים היום היכן הם בני ישמעאל, אנחנו "לא" דואגים על עצמינו ועל ילדינו, ומקוים שילדינו יספגו מהמורשת שלנו ומהנהגותינו, אבל מה יהא עם הנכדים...!!!???

"לך לך אל ארץ המוריה" (כב, ב)

איתא במדרש (לט, ט) 'אמר רבי לוי, שתי פעמים כתיב 'לך לך' ('לך לך מארצך' ו'לך לך אל ארץ המוריה' בניסיון העקידה) ואין אנו יודעים איזו חביבה אם השנייה או הראשונה... (ומסיק שם שהשנייה חביבה יותר).

וידועה התמיהה: כיצד יעלה על הדעת לומר ש'לך לך מארצך' חשוב יותר מניסיון העקידה... כיצד אפשר לדמות 'גלות' לשחיטת בנו יחידו שנולד לעת זקוניו, ובפרט ששם כתיב 'ואגדלה שמך והיה ברכה' וכו', ובעקידה לא הובטח לו מאומה? וביארו, דאף על פי כן היציאה מעמקי שאול - לעזוב את בית אביו, לשכוח מכל עברו וכל אשר הורגל אליו, קשה לו לאדם כהנה וכהנה... (באר הפרשה)

"וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת"

(כב, י)

סיפורים נפלאים פרשת וירא

מופלאה. כשלבש את חולצתו, היה סוגר את הכפתור העליון והכפתור התחתון ויוצא לדרך, ותוך כדי הילוכו היה ממשיך לסגור את שאר הכפתורים.

כשנסע למקומות הקדושים כדי להעתיר בתפלה, לאחר נסיעה מתשת של כמה שעות, הגיע לציין רבי מאיר בעל הנס בטבריה, עמד שם והתפלל במשך כארבע דקות ויצא. משם נסע לציין רשב"י במירון. שם נעמד על יד הצינור והתפלל במשך כדקה וחצי, ומיד עזב ונסע חזרה לירושלים, מבלי לבזבז דקה.

הטלפון בביתו היה ממוקם על שולחנו, ותיכף כששמע את הצילצול היה מזדרז להרים את השפופרת, בדרך כלל בצילצול הראשון או השני כדי שלא לעכב את המצלצל.

ומספר תלמיד: "פעם אחת התקשר אלי, ואף שתמיד הייתי מקפיד לענות מיד כדי שלא לבזבז את זמנו היקר, הפעם נשתהתי מעט מלגשת לטלפון. כשהרמתי את השפופרת אמר לי רבי זונדל: "לקחת ממני שלושת רבעי דקה!"

תמיד כשפנו אליו, היה זמין תיכף ומיד. בין באמצע הלימוד או באמצע כתיבת חידושי תורה, בין באמצע האכילה, או אפילו באמצע השינה, מעולם לא אמר "תחכה" או "תחזור מחר" וכיו"ב. כנראה מתוך שהחשיב כל כך את יקרת הזמן, לא רצה לקחת מזמנו של האדם שהגיע אליו. (קרני אור)

"ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך" (יה, ג)

אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה. (שבת קכז).

סיפר הגה"ח רבי דוד מאיר ווייס שליט"א: "שמעתי מהגאון רבי אברהם שרייבער זצ"ל (מו"ל חידושי המאירי), בן רבי שמעון סופר בעל ה'התעוררות תשובה' זצ"ל, שזקננו רבי יצחק ווייס זי"ע, שהיה חותנו של ה'כתב סופר' זצ"ל, היו לו יותר מעשר בנות, וכולן נישאו לתלמידי חכמים מופלגים."

על זכותו של רבי יצחק להשתדך עם בן רבינו, מסופר מעשה נפלא: עשיר גדול היה רבי יצחק ומכניס אורחים, ואף הקציב בית מיוחד לכך, והיו מגיעים הולכי דרכים ועניים מרודים עם נעליהם וגרביהם שהיו רטובים ומלוכלכים בבוץ. מרוב הליכה היו הגרביים קרועים, ובתו חוה לאה היתה לוקחת את הגרביים של בעת שהלכו העניים לישון, כדי לתפרם ולכבסם, אף כי הריח היה נורא מאוד, ואילו שאר האחיות היו נגעלות מזה.

באחד הלילות, הגיע אביה בשעות הלילה המאוחרות, ופגש את בתו חוה לאה בחוץ, כשהיא תופרת את הגרביים של העניים. תמה: "מדוע עומדת הינך בחוץ?" ענתה: "ריחמתי על עני אחד וכיבסתי את גרביו, אולם ריח נורא נודף מהם, ואחיותי לא יכלו לסבול זאת, ושילחו אותי משם..."

או אז בירך אותה: "ה' יתברך יעזור, שתמצאי חתן שיאיר את העולם". ואכן זכתה בחתן ה"כתב סופר". (ספרא דמלכא - המרש"ץ גנץ שליט"א)

"והוא ישב פתח האהל כחום היום" (יה, א)

כתב רש"י, "פתח האוהל - לראות אם יש עובר ושב". מה הביטוי של "עובר ושב"? אומר האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורא: העניים מצאו את דרכם בעצמם לאוהלו של אברהם אבינו, אבל היו כאלה שרצו להיכנס אך התביישו, לכן הם התקרבו לאהל והתרחקו ממנו, וחוזר חלילה, והיו "עובר ושב"... אברהם אבינו המתין לראות היש עובר ושב, וכאשר מצא עניים כאלו, היה רץ ומזמנים להיכנס.

בספר "אדיר במלוכה" מסופר על טביעת העין שהיתה לרבי יצחק מבוהוש זצ"ל והבנתו בנפש האדם: ביתו היה פתוח לרווחה לכל רעב ונצרך. פעם אחת הגיע יהודי שנראה כגביר ובפיו היתה בקשה שונה מבקשות הצדקה והעזרה השגרתיות - הוא אמר כי הוא גביר גדול המקבל הרבה מאוד דברי דואר, אך ילדי השכנים מחטטים בתיבות הדואר והוא חושש שמא דברי דואר נעלמים לו, ולכן הוא מבקש להפנות את המכתבים למעונו של הרבי. הסכים הרבי בחפץ לב לסייע לו בכך, וכך בכל יום היה מופיע בשעת הצהריים לשאול אם הגיעו דברי דואר עבורו.

משחלפו הימים ואפילו דבר דואר אחד לא הגיע עבורו, פנתה הרבנית אל הרבי וסיפרה על הגביר המגיע לשווא יום אחר יום לביתם. "כך?" שאל הרבי, "כנראה שהוא רעב ורוצה לאכול אלא שמתבייש הוא". "אם הוא מתבייש", סברה הרבנית, "ודאי יתבייש גם כשאציע לו אוכל"... חייך הרבי ואמר: "כשיבוא מחר אמרי לו כי הדוור עדיין לא הגיע, תציעי לו להמתין מעט, ובינתיים תגישי לו משהו לאכול..."

הרבנית עשתה כדברי הרב, ומאותו יום ואילך כאשר היה מגיע אותו אדם לברר פרטים אודות מה שנשלח לו בדואר, ענתה שעדיין לא הגיע, ובנתיים הושיבה אותו על יד השולחן והגישה לו ארוחה חמה.

הלה היה אוכל לשובע נפשו, ולאחר מנוחה קלה, הלך לדרכו... הנה כי כן, מצוות הכנסת אורחים צריכה להיעשות ברגישות רבה, תוך שימת לב לכל פרט שהוא ייטיב עם תחושותיו של האורח. (ומתוק האור)

בדברי ישראל - מודז'יץ, ו"א בשם כ"ק אדמו"ר ה"שר שלום" מבעלזא זי"ע שפירש שאברהם אבינו יושב בפתח הגהינום לראות אם יש "עובר" עבירה, "ושב" שעשה תשובה, "ויכניסם לביתו" לגן עדן.

"וירא וירץ לקראתם... וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי"..." "ואל הבקר רץ אברהם"... ויתן אל הנער וימהר..." (יה, ב-ו-ז)

כתב האלשיך הק': הנרנו שתי הדרכות טובות אשר יעשה אותם האדם בעשותו כל מצוה: הזריזות ושכל מה שיכול לעשות בעצמו יעשה...

זריזותו של הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל (מח"ס אור החמה) בניצול הזמן היתה

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת וירא

"טוב", אני עונה. "תגיד אתה, כמה?" "חמישה, לא פחות", ענה. למזלי הטוב, היה לי. החמישייה החליפה ידיים והוא הפטיר: "לך, ושלא אראה אותך יותר".

הבנתי שבסדום היו חוקים נוראים, ואיך שרדו שם? אם לא במתן קופיקות, אזי במתן רובלים. אבל ביום בו מינו שופט הגון שאינו נוטל שוחד ושופט בנוקשות על פי חוקי סדום - אחת דינה להיחרב!... (והגדת, הגה"צ רבי יעקב גלינסקי)

"והאלוקים ניסה את אברהם" (כב, א)

איתא בשל"ק, העצה היעוצה שיוכל לעמוד בנסיונות, שבכל עת נסיון יחשוב בעצמו 'אולי מנסה אותי הבורא כמו שניסה את אברהם בעת העקידה', ומחשבה זו תסייעהו להתגבר.

והסבר הדבר, כי בעת שידע האדם שבשעה זאת מנסים אותו מן השמים לראות היאך יעמוד בנסיון, שוב לא יקשה לו להתגבר על כל הקושי.

עובדא הוה באחד שהיה מראשי משמר הצבא בארץ מגוריו, וכל סודות הצבא גלויים היו בפניו, באחד הימים עצר בדרכו טרעמ"פ, ומשעלה על הרכב ש'הסכים' לקחתו, ראה שיושבים שם שנים מהמדינה היריבה עם מדינתו, והבין על פי ה'הלוך ילך' שלהם שכל רצונם הוא לאסרו אצלם, וכך להוציא מפיו את הסודות השמורים עמו, אך כבר לא היה באפשרותו לברוח. כך הוה, מיד לקחוהו לביתם והחזיקוהו תחת מסגר ובריח, והחלו לבדקו ולחקרו בחקירות ודרישות....

אמנם בתחילה עמד כצור חלמיש שלא לגלות כלום, ועל אף שהשונאים הכוהו וייסרוהו רבות לא הגיד להם מאומה מגנזי מדינתו, עד שפעם אחת איימו עליו שבפעם הבאה אם לא יפתח פיו לגלות ולחשוף את סודות הצבא יכוהו בפטישים על ראשו, כשמוע האיש כי כן, נשבר בקרבו וגמר אומר למלאות רצון השונאים ויהי מה, אך השניים לא נזהרו דיים ובצאתם מחדרו אשר היה אסור בו, שכחו לסגור הדלת כראוי, ובזאת שמע הלה את דיבורם ביניהם, ושמע האיך ששפתם כשפתו ולא כשפת ארץ השונאים, או אז הבין ששניים אלו אינם נמנים כלל על עדת השונאים, אלא אדרבה הם נשלחו מטעם הממונים בארצו להעמידו על כור המבחן ולראות עד כמה כח סבלו בשמירת הסודות, כי רצו להעלותו במדרגה שאז יחשפו בפניו סודות עלומים יותר, ולפני גילויים כאלו יש להוסיף בבדיקה על בדיקתם שעשו לו בעבר.

מכיוון שכך נסכחו בו כוחות מחודשים והחליט בדעתו 'יעבור עלי מה', אני את פי לא אפתח לגלות הסודות אף לא ברמיזה....

נמצאנו למדים כי עצם הידיעה שידע שכל ההסתרה והקושי שעוברים עליו - אינו אלא נסיון שמנסים אותו כעת, נותנת לו כוחות עצומים לעמוד כנגד כל הקשיים שבהתגברות.

וזה מה שאמר השל"ה הק' שיחשוב בעת נסיון אולי מנסה אותי הקדוש ברוך הוא כמו שניסה את אברהם בעת העקידה. (באר הפרשה)

א טו טבת

"ויאמר ד' אל אברהם למה זה צחקה שרה" (יח, יג)

ולכאורה מדוע פנה הקב"ה אל אברהם בתביעה על שרה, ולא העיר לשרה עצמה.

יש להסביר זאת על ידי משל, אם ייכנס אדם לבית המבשלות ויראה שהמשרתת אינה נזהרת ואינה מקפידה כל כך בענייני כשרות, הוא יסיק מכך שבעל הבית הוא האשם בדבר. מן הסתם הוא אינו מדקדק כל כך, ורעייתו שרואה שהוא מקל, מקילה עוד יותר, והמשרתת שרואה ששניהם מקילים, מקילה עוד יותר משניהם. אילו היה בעל הבית מדקדק ונזהר מאוד, לא הייתה רעייתו מקילה, וממילא לא היה למשרתת ממי ללמוד ולהקל.

כשראה הקב"ה את שרה צוחקת, הוא תלה את האשמה באברהם, ואמר לו, "למה זה צחקה שרה", כי שרה מן הסתם ראתה פעם שאברהם לא נזהר כל כך בנבואה, וראתה זאת שרה ולמדה להקל בנבואה ולכן היא צחקה עתה. לכן, שאל הקב"ה את אברהם עצמו. (הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל)

"ולוט יושב בשער סדום" (יט, א)

כשהגיעו המלאכים להפוך את סדום מצאו את לוט יושב בשער, שבאותו יום מינהו שופט עליהם (רש"י).

ותמוה: במשך יובל שנים לא נהפכה סדום, ודווקא ביום שמינו את לוט כשופט, אז נהפכה העיר? לכאורה, עם שופט צדק כלוט, היו להם סיכויים לשפר את דרכם!

אקדים לתשובה סיפור מעשה: כשהשתלטו הרוסים על ליטא אסרו על קיום השיבות, סגרו את תלמודי התורה, אטמו את המקוואות, אבל לא יכלו לאסור על האנשים, כבודדים, לקיים מצוות דתם. ובנובהרדוק, הן יודעים אתם, חינכנו לאור: "לא יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם", גירא בעיני השטן! הלכתי אפוא בחוצות העיר כשציציותיי בחוץ.

והשטן הגיע. שוטר עצרני: "מה החוטים האלו?!" "בגד של יהודים", אני עונה. "יש ברוסיה חופש דת!"

עיניו ירקו ברקים: "חופש דת בבית. ללכת כך ברחבו זו התגרות, פרסומת לדת. פעילות אנטי מהפכנית", צמד מילים שעורר חלחלה באותם ימים. "את התעודות!" ביקש.

הייתי פליט מפולין, חסר תעודות. זו היתה עברה פלילית, שעלולה לסבך בצרות צרורות! "בוא אתי, במשטרה יחקרו".

הבעיה גדולה, ימצאו שאני בן ישיבה ואיני עובד, "טפיל" לפי הגדרתם, עבירה נוספת. אך מה באפשרותי לעשות, כאשר אבדתי אבדתי. אנו הולכים, וכולם סוטים מדרכנו כאילו היינו מצורעים. איש אינו רוצה בקשרים, לא עם שוטר ולא עם אסיר.

תוך כדי הליכה אני שולף מהכיס שני רובלים, ומושיט לו. "טוב ויפה", הוא מסנן בארסיות. "פרופגנדה (תעמולה), פרסומת חוצות לדת, וחסר מסמכים, ומנסה לשחד שוטר בעת מילוי תפקידו. תמשיך כך, לקבור את עצמך!" ומחיש את צעדיו לעבר תחנת המשטרה. כשנגיע לשם אני אבוד, הדברים יצאו מכלל שליטה.

{ אז נדברו }

פרשת וירא תשע"ט | גליון מספר: 394 | לסדר: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום..."

להצטרפות לרשימת התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידידנו המסור הרב

ר' יהודה קורם הי"ו

המקדיש רבות מזמנו הוא ובני ביתו
לזיכוי הרבים בכל הקשור לגיליון
זה, לרגל הולדת בנו שלמה נ"י
יתן ה' ויזכו לגדלו לתורה ולחופה
ולמעשים טובים מתוך בריאות
שמחה והרווחה
ורוב נחת יהודית אמן.
ניתן לקנות בביתם כרכים בודדים
מספר וימאן.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידידנו המסור הרב

ר' חיים טל הי"ו

המקדיש רבות מזמנו הוא ובני ביתו
לזיכוי הרבים בכל הקשור לגיליון
זה, לרגל הולדת בנו נ"י
יתן ה' ויזכו הוריו לגדלו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים מתוך
בריאות שמחה והרווחה
ורוב נחת יהודית אמן!!

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי שבוע
בבני ברק ברחוב חזון איש 34 (פינת
דסלר מ' דרייפוס) - 0527117271

ובביתר עילית רחוב החוזה מלובלץ
19/3

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957
בנק דיסקונט
סניף 106

באשראי:
"נדרים פלוס"
- "קהילות"

בטלפון:
(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

ויהי ביום השלישי (הבע"ט) בהיותם כואבים... מי כואבים???

פרשת וירא היא פרשת החסד!!! מיד בתחילת הפרשה התורה מרחיבה במידת החסד של אברהם אבינו. ואולי כאן ההזדמנות לשאול אחת ולתמיד את השאלה... שאותי מאוד מטרידה

מה ההבדל בין בעל חסד----לפראייער???

יש בעל חסד!!! ויש פראייער!!! כשמישהו מבקש ממני טובה ואני עושה... מתי זה נקרא שאני בעל חסד?? ומתי אני סתם פראייער?? אז ככה: יש הרבה כאלו שכששאלתי אותם את השאלה הזו הם כעסו עלי... איך אתה מדבר... פראייער זה לא מילה יהודית!!!! אצל יהודי אין פראייער!!! אצל יהודים יש רק גמילות חסדים!!! בהתחלה הייתי חוזר ב... הייתי מתחרט שהעזתי לשאול... עד שיום אחד קלטתי... שכל אלו שטוענים שאצל יהודי אין כזה דבר פראייער... המכנה המשותף בהם שככל הנראה הם אף פעם לא היו פראייערים... (מדובר באנשים בריאים בנפשם שיש להם את הגבולות הנורמליים שהם לא נתנו לאף אחד להעמיד אותם לקיר של הפראייעריות...) אבל אני (ועוד כמה כמוני...) היינו פראייערים... ובמשך שנים הייתי פראייער... ואסור!!!! אסור להיות פראייער!!!! צריך להיות רק בעל חסד ולא חלילה פראייער.

כעת לא נותר לנו אלא לברר: מה נקרא בעל חסד... וממתי זה כבר פראייער???

לצורך העניין אני אתן דוגמא קיצונית מניסיוני האישי לפראייער במיטבו... כשהייתי בחור משיעור א' בישיבה גדולה... הייתי צנום כזה עם צעיף והרבה ממוחטות... **יום אחד קורא לי בחור מדושן עונג מהקיבוץ ואומר לי:** תעשה מצוה... יש עכשיו מבצע ב"ש..." שש שישיות של ארסי במחיר מבצע... תעשה חסד... לך תקנה לי... **אבל לא סתם!!! הוא הוסיף!!!** אם תעשה לי את זה אתה תהיה כמו רבקה בשעתה... שהלכה בזריזות והשקתה את כל הגמלים של אליעזר... ואני כמו פראייער!!! רצתי לרשת יש וקניתי לו שש שישיות של ארסי בכמה נאגלות... זה היה כבד מאוד... היה לי קשה מאוד... אתה מסכים איתי שזה לא תקין?? אתה מסכים איתי שבמקרה הזה הייתי פראייער?? נו... אז מה נעשה עם רבקה שהיא הרי עשתה חסד? בקיצור: מתי זה חסד ומתי זה פראייער??

התשובה בעמוד האחרון של הגליון.

אבל תסלח לי שאני מעביר נושא... אבל זה פשוט עומד לי על הלשון... אם כבר מדברים על פראייער... ובדיוק אנחנו נמצאים בערב בחירות... אז תרשה לי במאמר המוסגר...

הגמ' במכות (יא) מביאה פתגם על פראייערים!!!! הגמ' אומרת שכל בן אדם שרצו לנצל אותו ו... והוא לא היה פראייער... אז הוא היה אומר את הפתגם בזה הלשון:

"התם אמרי: שכם נסיב ומנבאי גזיר" מפרש רש"י במקום: **"שכם בן חמור לקח את דינה בת יעקב וההנאה שלו, וקרא בני העיר מלו והלעטערו, מנבאי שם איש מני העיר"** בקיצור: תושבי העיר של שכם בן חמור נרשמו בספר השיאים לסמל דוגמא לפראייעריות במיטבה!!! ולמה?? כי תחשוב מה שקרה שם... היה שם איזה חמור שהוא היה ראש העיר... ולבן שלו יש ציפרים בראש ועשה מה שמתחשק לו... ובשביל שהוא יוכל לעשות מה שרוצה כולם הלכו כמו פראייערים למול את עצמם!!!

תחשוב מה שזה: עיר שלימה!!! באמצע החיים... עעל הבוקר... עוברים ניתוח כואב לחינם... סובלים... כואבים... והכל בשביל מה?? בשביל איזה הבן של ראש העיר... שהיות והוא רוצה לחגוג ולעשות ככל העולה על רוחו... אז כולנו רוקדים לפי החליל שלו... והולכים ומזים מדמינו וכואבים במשך שלושה ימים... העיקר שהוא יוכל להמשיך להשתולל ולעשות מה שהוא רוצה...

איזה פראייערים!!!! רבונו של עולם!!!! איזה פראייערים!!!!

והאמת היא שכל פעם כשאני מגיע לפרשת וישלח ואני חושב על תושבי העיר הזו. אני מתפוצץ... אני לא מצליח להבין אותם... איך הסתכל היום ימינה ושאלה... זהו... אני כבר לא שואל את השאלה הזו...

הנה!!!! זה בדיוק מה שקורה היום... יש כמה אנשים שרוצים להיבחר למועצה או לראשות העיר... אותם אני מבין... הם באמת רוצים לרקוד כל הדרך לכסא... **אבל אנחנו???** אנחנו הרי לא נרויח מזה כלום... בינינו... הרי שקל אתה לא תראה מזה... ובכל זאת אנחנו מוכנים להקריב את כל הרוחניות שלנו... לדבר לשון הרע ורכילות... אנחנו מוכנים לסכן את העולם הבא שלנו ולדבר על גדולי ישראל כאילו הם חברים שלנו... הההההכל אנחנו מוכנים לעשות... בשביל מה?? בשביל שהוא ירקוד כל הדרך לראשות העיר... אנחנו מוכנים להיכשל בלשון הרע ורכילות... אנחנו מוכנים בשביל זה לדבר סרה על גדולי ישראל ולסכן את העולם הבא שלנו... והכל בשביל מה?? בשביל מי?? רבש"ע: **שכם נסיב ומנבאי גזיר???** אנחנו עד כדי כך פראייערים?? מה... אנחנו גרים בשכם?? שמישהו רוצה להרויח משהו... וכולנו רוקדים סביב החליל שלו... יהודים יקרים: ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים!!!! ביום השלישי הבא עלינו לטובה יהיו כואבים!! מי יהיו הכואבים?? כל הפראייערים!! אבל אם אתה לא פראייער... אתה תעשה מה שהרבנים שלך אומרים... ותוך חמש דקות תסיים את הסיפור... אני עשיתי את שלי... מה שיהיה... ירחם המרחם... לא כואב לי... לא מעניין אותי... לא לוקח ללב... כן... יש יום לאחרי הבחירות!!! מה שיהיה ומה שלא יהיה... השמש תמשיך לזרוח והקב"ה לא יעזוב את מי שנשען עליו...

הקב"ה לא צריך שתי עקידות יצחק.. מספיק לו גם עקידה אחת.

בסוף פרשת השבוע אנחנו קוראים את הפסוקים המרטיטים של פרשת העקידה...

והשאלה הנשאלת והזועקת: באמת אין אברהם היה מסוגל לעקוד את יצחק בנו??

נעזוב כעת את רחמי האב על בנו וכו' וכו'... אני מתמקד כעת מהזוית של האחריות!! סו"ס הרי לאברהם אבינו היה באמת אחריות להקים את העם הנבחר... והקב"ה הרי הבטיח לו שהוא באמת יזכה להקים את העם הנבחר שיביא את התיקון השלם... ואברהם אבינו עמל על זה כל ימי חייו... ו... והנה פתאום הקב"ה כביכול חוזר בו מכל התכנית ומבקש מאברהם אבינו לשבור את הכלים ולבטל את הכל... אז אין אברהם אבינו לא ניסה להציל... לא ניסה להתפלל?? הרי אפילו את סדום אברהם אבינו ניסה להציל... אז כל התיקון השלם לא שווה תפילה?? לא שווה איזה זעקה לקב"ה...! אנה תבטל את רוע הגזירה ותשאיר לי את יצחק... ולו רק בשביל להעמיד את כרם ישראל???

אתה יודע מה התשובה?? תשובה עמוקה מאוד!!!!

אברהם אבינו האמין בעצמו!!! אברהם ידע טוב מאוד מה ההשלכות של העקידה... הוא ידע שברגע שיצחק נפטר הרי הוא קובר את כל התיקון השלם... הוא קובר את כל העתיד של כנסת ישראל... הוא ידע בודאות שאם אני כעת שומע בקול ה' ואני שוחט את יצחק... אין מתן תורה... אין בית המקדש... אין עם הנבחר... ואין כלום... **נו... אז מה הדבר היחיד שכן נשאר??** ששמעתי בקול ה' ושחטתי את יצחק!!! אברהם אבינו האמין בשליחות שלו!! והוא האמין באמונה שלימה שאם אני כעת אעשה את רצון ה' הנקודתי הזה ולא אתחכם!!! הרי המעשה **האחד היחיד הזה** של עקידת יצחק חשוב אצל הקב"ה יותר מכל כלל ישראל... יותר מכל התורה כולה... יותר מבית המקדש... **וממילא זה ריווחי!!!** שווה לשלם ולהפסיד את כככל התיקון השלם בשביל עקידת יצחק אחת!!! הבנת מה אמרתי?? **אני חוזר ומחדד את הדברים:** אברהם אבינו עומד כעת בפרשת דרכים... שתי אופציות לפניו... מצד אחד עומד לפניו גורל של שתי אלפים תורה ובית המקדש וכל הנביאים והתנאים והאמוראים... ומצד שני עומדת לפניו עקידת יצחק אחת ויחידה... וכעת צריך לבחור: מה יותר ריווחי לקב"ה?? מה יעשה יותר קורת רוח לקב"ה? האם עקידת יצחק חד פעמית שיצחק יוקרב ע"ג המזבח וזהו!!!! או אלפי שנה של קיום תורה ומצוות של כל כלל ישראל.

אברהם בוחן את שתי האופציות... ובסופו של דבר הוא מחליט: אם כעת ה' רוצה ממני עקידת יצחק!!! ואם זו השליחות שלי כרגע!! אז עקידת יצחק החד פעמית הזו שווה יותר לקב"ה... ריווחית יותר לקב"ה... יותר מכככל כלל ישראל על כל המצוות והמע"ט שיעשה כל אלפי שנים... ואברהם אבינו צדק!!! באמת עקידת יצחק הייתה יותר חשובה מכל כלל ישראל!!! והראיה: שאם הוא לא היה עומד בעקידת יצחק... הרי לא היה לנו כלל ישראל...

עכשיו: אני שואל אותך: לפי זה!! מה חסר לי ולך בשביל להיות אברהם אבינו???

חסר לנו יראת שמים? לא... לא זו הנקודה... מה שבעיקר בעיקר חסר לנו!!! זה **האמונה בכח שלי!!!** האמונה בשליחות הפרטית והנקודתית שלי!!! **בחור מתמודד יקר:** אם היית עומד מול התמודדות קשה... והיית מבין ומפנים!!!! שבעקידת יצחק הזו... אתה חשוב וריווחי לקב"ה כמו כל כלל ישראל וכל השית אלפי שנים... אתה מסכים איתי שהיית מתגבר בכל עוז ותעצמות... נו... אז אם קרה חלילה שלא התגברת... אז מה היה חסר לך?? היה חסר לך אמונה בקב"ה?? לא!!! **היה חסר לך באמונה בעצמך!!!** לא מספיק האמנת כמה מעשה אחד שלך משחק אצל הקב"ה!!! **אז זהו!! הגיע הזמן שתפנים ותקלוט:** אתה לא יודע על איזה חבית נפץ אתה יושב!!!! כשהקב"ה פונה אליך ברגעים מאוד מאוד קשים... ואומר לך: קח נא את בנך... את יחידך... את הפיתוי הזה שכ"כ כ"כ קשה לך להיפרד ממנו... והעלהו שם לעולה!!!! והרי מצידך היית רוצה להתגבר... אבל בינינו... מה אתה חושב לעצמך... נו... אז אני אתגבר... נו... מה יצא לקב"ה מזה?? אז הקב"ה הרויח ממני עוד עבירה אחת פחות... עוד כמה קילו אפר יצחק שצבור מע"ג המזבח... נו... באמת...?? חבל אבא שבשמים... חבל לבנות עלי... הרי אתה יתברך בלאו הכי לא תראה ממני יותר מידי הרבה נחת... כי גם אם אני אתגבר זה הרי יהיה חד פעמי... אז חבל... אני לא ריווחי... אז חבל... עדיף בורא עולם שתסתכל ותרווה נחת מהבחורים הטובים האלו שהם תמיד מתגברים על יצרם ותמיד קמים לתפילות ועושים את רצונך...

כן בחור יקר!!! גם כשאברהם אבינו עקד את יצחק בנו... **גם שם זה היה חד פעמי!!!** אברהם אבינו ידע שברגע שהוא מקריב את יצחק בנו... זהו... הוא סיים... אין לו כבר יותר מה להקריב... היה לו רק בן אחד בלבד... וברגע שהוא הקריב אותו הוא סיים... אברהם אבינו היה יכול לעשות שיקול כלכלי לרבש"ע ולהגיד לו: חבל רבש"ע... אם אתה כ"כ רוצה שאני אקריב את הצאצאים שלי לעולה... אז אולי תחכה כמה שנים... ויצחק יתחתן ויהיה לו בנים ונכדים ונינים... ואז ניקח את כל כלל ישראל ביחד... ואת כולם אנחנו נקריב ביחד ע"ג המזבח... לא חבל להקריב רק אחד... אפשר להמתין ולגדל ממנו עדרים של קרבנות עולה של מוסרי נפש... אז זהו שלא!!!! אברהם אבינו ידע להעריך מעשה עקדה אחד!! אברהם אבינו ידע שאצל הקב"ה עבודת ה' לא נמדדת לפי קילו!!! אלא לפי שליחות!!!!

ואם הקב"ה כעת מזמין ממני עקידת יצחק אחת ויחידה... אז כאן מתחיל וכאן נגמר הכל... ואתה יודע למה?? מסיבה פשוטה: היה מספיק אדם ראשון אחד בלבד שעשה חטא עץ הדעת אחד בלבד שזהו... זה הביא את כל הקלקול ואת כל המוות והרע לעולם...

וממילא כמו שלקלקל היה מספיק אדם אחד שעשה מעשה קלקול אחד... אז אברהם עשה חשבון: שבאותה מידה מספיק אדם אחד בלבד!! שיעשה מעשה מצוה אחד ויביא את התיקון לעולם!! ולכן!! אצל אברהם אבינו אין בעבודת ה' שיקולים מסחריים של כמויות... כי אברהם אבינו לא צריך שתי מעשים בשביל לתקן את העולם... מספיק לו מעשה אחד של תיקון שהוא אומר הנני והוא כבר מתקן את חטא האחד ויחיד של אדם הראשון... ובאמת זה מה שקרה... הוא הקריב יצחק אחד בלבד וזה הספיק לתקן את העולם!!! לא היה צריך יותר מזה... וגם אתה בחור יקר... תלמד מאברהם אבינו... אל תעשה חשבונות מסחריים לרבש"ע... אל תשלח את הקב"ה לבחורים יותר ריווחיים ממך... כי הקב"ה רוצה אותך... והמעשה האחד והיחיד שלך חשוב אצלו לאין ערוך... העקידת יצחק האחת והיחידה שלך יכולה להכריע את כל העולם כולו לכף זכות... אנה... תשמור את המידע הזה לעת הצורך... עיני כלל ישראל נשואות אליך... אנה... תזכור אותנו... אנחנו צריכים ישועות!

האם מידות רעות זה וירוס ויראלי??

בפרשתנו אנחנו רואים שאברהם ניסה להתפלל על סדום ולבטל את הגזירה... אם ימצאו עשרה צדיקים בתוך העיר וכו'... נשאלת השאלה: בשביל מה צריך עשרה צדיקים... הרי הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו והיה ברכה... ופירש רש"י: הברכות נתונות לך... ומעשיו אתה מברך את אשר תחפוץ...

אז מה הבעיה?? אם אברהם אבינו חפץ בסדום ישארו בחיים שיברך אותם שיחיו... והקב"ה יקיים את הברכה שלו בלי צורך לא באובעים צדיקים וגם לא בעשרה צדיקים??

התשובה היא: כן!!! אברהם אבינו יכול לברך את כל אשר יחפוץ!!! אבל צריך שיהיה עוד משהו שיחפוץ... שמקבל הברכה גם יחפוץ לקבל את הברכה!!!

אפילו עשיו יכול לקבל ברכה... כי הוא חפץ בברכה... הוא מוכן ללכת ולהביא מטעמים בשביל לקבל ברכה מיצחק... אז הוא באמת קיבל... אבל מי **שלא חפץ בברכה**... הרי **יתרחק ממנו!!!** (עיני תהלים ק"ט ותראה דקאי שם על מי ש"לא זכר עשות חסד ויודוף איש עני ונאה לבב למות...")

אברהם אבינו רצה מעומק לבו לברך את אנשי סדום... הוא פתח להם את לבו הגדול... פתח את אהלו בד' פתחים... בואו... תקבלו ברכה... אבל לא!! הם לא רצו!!! אברהם מסתמא ניסה גם להיכנס לסדום... אבל לא!! החומה הייתה נעולה!! אברהם נלאה למצא הפתח... הוא רצה להשפיע עליהם... אבל הם לא רצו... לא חפצו בברכה... אז היא באמת רחקה מהם... אברהם יכול לברך את כל מי שהוא רק חפץ... אבל תנאי אחד צריך להיות!! צריך שגם אתה תחפוץ!

ועוד נקודה קטנה על סדום:

בדור המבול אנחנו רואים שלמרות שהשחית ככלל בשר את דרכו על הארץ... אבל עדיין היה נח ובניו שנשארו צדיקים... היה את מתושלח שנשאר צדיק תמים... כלומר: היו אנשים שהצליחו לשרוד צדיקים בתוך דור שלם של חוטאים... אבל כשמגיעים לסדום... אחרי כל הנסיונות של אברהם... הרי כולנו יודעים שבסופו של דבר לא נמצא אפילו צדיק אחד... וגם לוט לא ניצל בזכות עצמו אלא רק בזכות אברהם... מה רואים מכאן?? שמפחיד לומר!!!

אבל כמה שיצאר דעריית הוא משפיע כמו אש בנעורת... אבל עדיין להשחתת המידות יש השפעה עוד יותר חזקה והרסנית! הנה לך... נח יכול לשרוד בצדקותו גם כשככלל העולם שטופים בעריות... ואילו בסדום...?? גם כשכל העולם נשאר בשפיותו... אבל כל מי שחי בשכנות סדום... הרי כל באיה לא ישובו... אף אחד לא יצא משם צדיק... (חוץ מלוט שנשאר לו ממשוה מבית אברהם...) ללמדך יסוד גדול!!!! מה יותר מסוכן?? תאוות זרות או מידות רעות?? קשה לענות על השאלה הזו...

אבל תנו עיניים בתיבת נח... מדור המבול משהו יצא בחיים... אבל מסדום ועמורה...?? אף אחד לא יצא בחיים!!!! הכל נהיה גפרית ומלח! הדבר היחיד שנשאר לנו מסדום זה ים המוות!

ללמדך: שמידות רעות זה אמנם אויב שקט!!! אבל חזק!!! הוא דוגר... וגדל כל הזמן יחד איתנו... והוא לא נעלם עם הזמן... זה לא כמו התאוות שהזמן עושה את שלו וזה עובר... לא... המידות רק גדלים איתנו... ואם בפרשת לך לך כתוב שאנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד... וזהו... עברנו לנושא הבא... חשבנו שכנראה שזה הסתדר... אז הנה... בשבוע זה אנחנו מגלים שרעים וחטאים זה לא משהו שאפשר לטייח אותו... ואם בפרשת לך לך זה מוזכר בתור נורה אדומה... הרי בפרשת וירא זה כבר לאחר מעשה... זה כבר כלה!!!!

אין לנו ברירה... צריך לתפוס את העניינים לידים... להתחיל ללמוד מוסר ולהתחיל להחזיק במושכות...

אם החפץ חיים היה מסתובב כעת

בינינו.....

חבר שלי מאחת הערים החרדיות בארץ... הגיע פעם לשבת בעיר חיפה... והוא ראה מכוניות נוסעות בשבת... וגם קצת אוטובוסים... והוא הזדעזע עד עמקי נשמתו... הוא לא יכל לראות את זה... הוא שאל אותי בסערת רגשות: איך אתה מסוגל לחיות פה?? איך אתה יכול לראות שרומסים ככה את השבת נ... ולהמשיך הלאה???

ענתי לו: מה אעשה... התרגלתי... אני מודה!!! נשחק אצלי משהו ברגש היהודי בייחס לשבת... הנה... עובדה!!! אתה לא מסוגל לראות חילול שבת... אתה עומד פה ומזדעזע... ואילו אני לא מזועזע... ובאמת כואב הלב... כואב לי שנשחק אצלי הרגש הזה של שבת...

אבל!!!! לא ויתרתי לו!!!! המשכתי ואמרת לאותו חבר:

תגיד לי: מה קורה בימים אלו... ימי הבחירות... כשאתה הולך ברחובה של עיר חרדית... ואתה קורא עוד פשקויל מלוכלך שכולו מלא בלשון הרע ורכילות... וכל הכוונה שלו לרמוס את השני. איך אתה מסתדר עם זה??? האם אתה מזדעזע??? הוא משך בכתפיו ואמר לי: מה יש... ככה זה... התרגלתי לזה... אמרתי לו: אתה התרגלת שרומסים כבוד של יהודי!!!!

ואני התרגלתי שרומסים את כבוד השבת!!!

לך נשחק הרגש לכבוד של יהודי!!!! ואצלי נשחק הרגש לכבוד של השבת!!!

וכעת: לא נותר לנו אלא לעמוד ולשאול: מה יותר חשוב?? איזה ערך יותר חשוב ונעלה אצל אבינו שבשמים... האם הכבוד של יהודי או הכבוד של שבת?? מה יותר מצער את הקב"ה? האם שרומסים את הכבוד של היהודי... או שרומסים את כבוד השבת??

עודני מדבר עמו... ו... ולפתע נשמעו כמה סירנות... ומה אנחנו רואים?? חסיד עם שטריימל נוסע בתוך רכב בעיצומו של יום השבת... רומס את כבודה של השבת!!! ובשביל מה?? בשביל ספק ספקא של פיקוח נפש להציל חיי יהודי!!!! הנה!!! הצבעתי לו: הסירנה הזו אמרה את התשובה במקומי... התורה מתירה לרמוס את השבת אלף פעמים... והכל בשביל להציל נפש של יהודי אחד... **אמרת לי: איך משמע ש-:**

עדיף לחיות במקום שאמנם רומסים בו את כבוד השבת... ואמנם המחיר יהיה שהרגש לכבוד השבת נשחק... אבל לכל הפחות לא רומסים במקום הזה כבוד של נפש יהודית!!!! יותר חשוב ויותר קריטי שהרגש לכבוד של יהודי לא ישחק!!! גם אם זה כרוך במחיר שהרגש לכבוד השבת ישחק...

מישהו יכול להתווכח איתי על האמת הזו???

כן... כולנו יודעים ששבת קודש זה האות

שבינינו לבין הקב"ה... וכולנו כואבים את חילולה של השבת... וצריך להילחם על כבוד השבת... ויש יהודים יקרים שקידשו מלחמה על כבוד השבת... ושלא לאפשר לחילונים לרמוס את כבוד השבת... וזה בהחלט דבר גדול וכל הכבוד להם!!!!

אבל יהודים יהודים: יש תשמיש קדושה יותר מקודש משבת קודש...

לתשמיש מצוה הזה קוראים: נפש ישראל!!!!

היהודי הפשוט ביותר... כל זמן שהוא בגדר עושה מעשה עמך הוא חשוב יותר מכל העבודות שנעשו ברכבת בשבת... מי מוכן לקדש מלחמה על כבודו של יהודי?? מי מוכן להכיר בזה שלדבר בגנותו של יהודי שומר תורה ומצוות ולרמוס את כבודו... זה מצער את אבינו שבשמים הרבה הרבה יותר מכל החילולי שבת שנעשים בריבוע כחול בתל אביב???

מי מוכן להודות באמת הפשוטה הזו?? כן!!!! זה כפשוטו!!!

באותה שבת שנעשו עבודות ברכבת... כולנו היינו מזועזעים... איזה זעקה קמה... ובצדק... אבל תחשוב מה קורה בימים אלו... שאחד מכפישי את השני בלי שום רסן... ומדבר בגנותו ומתיר את דמו... איזה זעזוע יש לאבינו שבשמים?? איזה זעקה קמה בשמים...?? מי יפייס את אבינו שבשמים על העלבון האישי שבחצי גיבור שנונים שכל אחד מכלים את חברו?? מתי נבין שיהודי מדבר בגנותו של חברו... אבא שבשמים נעלב באופן אישי!!! אבא מאוד מאוד נעלב שרומסים את הכבוד של הברן שלו... זה עלבון אישי... אתה מוכן לקבל את זה???

אתה מסוגל להפנים שכל המלחמה הלשם שמים ששוררת בימים אלו ברחובות היא רק ורק מצערת את אבינו שבשמים... ואין פה שום דבר שמשרת את רצוננו... תענה לי!!!! כן או לא!!!! תחליט... הרגע תחליט... אני מצמיד אותך לקיר... לא מעניין אותי מה רב פלוני אמר... ועד כמה הצד השני לא צודק... אותי לא מעניין כעת אף אחד... אני עכשיו מדבר רק על מישהו אחד... על **אחד יחיד ומיוחד היה הווה ויהיה!** אני כעת מתעסק רק איתו... ואני מצמיד אותך לקיר ושואל אותך: תסתכל לי בעיניים: אבא שבשמים שמח עם מה שאתה עושה או לא?? אתה עושה לו נחת רוח בכל הלכלוך שיוצא מהפה שלך על הבנים שלו... או לא???

אני רוצה לצטט לפניך מכתב שהחפץ חיים כתב לפני יותר מ-90 שנה לכל העיתונים החרדיים דאז... מאוד מעניין לקרא אותו!! תגיד לי אם המכתב הזה לא עדכני...

"יום ד', י"א טבת תרפ"ד רלדון,

אל מערכת ה'קול ישראל' בירושלם ת"ו.. הנני מבקש בזה להדפיס בעיתונם הנכבד את מאמרי הרלוף בזה, אשר הנני שולח אותו לכל העיתונים העומדים למשגב דתינו... ודברתי

אל כמה אנשים וקראתי ואין עונה, על כן אמרתי להביע לעיני ויגוני לעיני כל ישראל וכדאי ימלאו אנשים שיכנסו דברי באזנס ואשיחה וירווח לי... לך לי מאוד ממה שנתרבה המחלוקת בישראל והוא מה שנתהדק מידי יום לדידי וידי לדידי והכל כפרהסיא ע"י שמדפיסים גיליונות הרבה לכל דבר ומשלמים לכל פינה ופינה, זה פונה ומרבה חתימות לך שבו, ומרבה לך שכתבו זה להיפך (וראיתי לאחד שכתב כל המרבה בחתימות הרי זה משוכה ואני אומר כל המרבה הוא מרבה מחלוקת בישראל), הכלל, נעשתה כל הגולה כמדורה של אש, שאין לך יום שאינו מגיע לידי נגד רצוני עיתונים וגיליונות מכל דבר שפופך בזה על הלא שכתבו ומאוד מאוד לך לי שגם על ארצנו הקדושה הנלחמה מעשה שטן, וגם היא נפלה ברשת המחלוקת, ולא אדע מי תהיה להם עוון לשון הרע ועוון מחלוקת שהיא עוון גדול וגורל, ומה שכל אחד חושב ששם לך היא האמת ורק הלא שכתבו הוא הנורם למחלוקת... אבל לו לא יגיע שום עונש טעות גדולה היא לאפילו אם תהיה האמת עם זיור, מכל מקום בכל מחלוקת מאוי שמתגברת מידת הנאחז ויש נעשים כל המעקשים למישור דע"י הכתם והנאחז לך יכול ללכת בודאי דבר מתוקן מהגון... וראיתי לאחד ששמה שמאל עליה לכות את הכינוי, ופרסם את זה בגיליון, אוי ואבוי לשמחה שכו הלא הכתוב אומר ולא עבר כה וגו'. ועד כמה החיוב גדול על מי שיש בידו למחות שלא להניח על כל פנים להדפיס כתבי פלסתר אחד על חברו שעוון פלילי הוא למאור, ועל כן אחי ורעי חופו נא על עמכם ועל כלל ישראל וכל אחד במקומו יראה לכבוד את אש המחלוקת...

נו... מה אתה אומר על המכתב הזה??

תגיד לי: אתה מאמין שהמכתב הזה נכתב בשנת תרפ"ד...?? אני חושב שהח"ח כתב את המכתב הזה עדכני בשביל שנת התשע"ט!!! כל משפט שנכתב במכתב הזה נשמע הכי עדכני לשבועות האחרונים פה בארץ ישראל!!! אבל תכל'ס... האמת היא שהמכתב הזה מאוד מסובך!!! אתה יודע למה?? כי תכל'ס... מדברי החפץ חיים במכתב הזה... משמע שאם הוא היה היום מסתובב בינינו בירושלים בני ברק ובכל הערים החרדיות... הוא היה פשוט מתנגד ויוצא חוצץ נגד כל הדבר הזה שקוראים לו בחירות... ולהגיד את זה... זה הכי קל... אבל בינינו... זה לא כ"כ הגיוני!!! כי סו"ס בשורה התחתונה: כמעט כל גדולי ישראל עומדים מאחורי מערכת הבחירות... ואפילו מובילים אותה... אז מה... אתה רוצה להגיד לי שהוא היה חולק ומתנגד לכככל גדולי ישראל ללא יוצא מן הכלל...?? ברור לי שלא!!! אמנם יצר האיפכא מסתברא לוחש לי שכן... אבל תכל'ס... **ברור לי שלא!!!** נו... אז מה כן?? על מה בכל זאת מדבר הח"ח? סו"ס הרי במכתב הזה גופא החפץ חיים יוצא נגד חתימות ובחתימות האלו הרי חתומים כל גדולי ישראל אז אתה רוצה להגיד לי שהחפץ חיים יצא במכתב הזה חוצץ נגד כל גדולי ישראל?

אז ההסבר בזה הוא ככה:

כעת אני אסביר לך נקודה מאוד מאוד חשובה ובסיסית שהרבה מאיתנו לא יודעים אותה: זה הא' ב' של מחלוקת:

תובע אותי לדין תורה... וכי זה נהפך למלחמת קודש??? **שום מלחמת ושם קודש אין פה!!!** יש פה רק אחת מן השתים... או שכן מותר לי על פי הלכה להשאיר את המרפסת או שלא... זהו!! לא פחות אבל גם לא יותר... **רק מה???** ברגע שגדולי ישראל פתאום נזקקים למרפסת הזו... וכל אחד נאלץ לחוות את דעתו... אז פתאום המרפסת הזו הופכת להיות **העמדת הדת על תילה-- של המרפסת!!!** אז זהו שלא!!! תרגע... אין שום קשר!!! תלמד להפריד!!! יש העמדת מרפסת על תילה!! ויש העמדת על תילה!!!! יש שנים אוזחים בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי... ויש שנים אוזחים בתיקון השלם עשיו אומר כולה שלי ויעקב אומר כולה שלי... אתה מבין שיש הבדל בין שנים אוזחים בטלית לבין שנים אוזחים בכבשוננו של עולם... אמנם מהשנים אוזחים בטלית יצאה לנו מסכת ב"מ... אבל עדיין השנים האלו אוזחים בשה"כ בטלית...

ועוד נקודה יותר חשובה!! שחשוב עוד יותר להדגיש (ושלא תגיד שלא אמרתי) **כמובן!! שזה לא לגמרי שחור לבן...** ברור שלפעמים נקלעים לסיטואציות שגדולי ישראל רואים בבחירות או בכל מחלוקת אחרת שזה באמת דבר קריטי והכרעה גורלית שרוב גופי תורה תלויים בו... (ס"ו"ס החז"א בעצמו ככה מתבטא על הבחירות) ובשביל זה מותר לי ולך להיות ילדים גדולים ולדעת לקרא את המפה, ולזהות איפה זה באמת משהו רציני וצריך לקחת את זה ללב ולדעת שזו חובת השעה... ומתי זה רק היגררות אחרי הויכוחים התינוקיים שלנו... ותכל"ס... למעשה הרי בשורה התחתונה זה לא באמת נפקא מינה... כי בסופו של דבר כל אחד צריך לעשות מה שרבותיו אומרים... רק מה??? מה???

פרופורציות!!! זה הכל!!! לא לאבד את הצפון!!!

מה שטוב... דבר אחד ודאי הרווחתי ממאמר זה... קיימתי את בקשתו האישית של הסבא קדישא החפץ חיים... שכתב לי מכתב כבר בשנת תרפ"ד ואני כעת מקיים את בקשתו... ואני מפרסם את מכתבו בעיתון הפרטי שלי... רבה... אני את שלי עשיתי... את המכתב שלכם פרסמתי... ואת השאר... אנה תהיו מליצי יושר על כלל ישראל שדברים יתקבלו על ליבם... אנא!!! יהודים יקרים!!! קוראי גיליון זה!! בא נאמץ את בקשתו של הסבא קדישא... **ועד כמה החיוב גדול על מי שיש בידי למחות שלא להניח על כל פנים להדפיס כתבי פלסתר אחד על הכירו פעוון פלילי הוא למאוד, ועל כן אחי ורעי חוסו נא על עצמכם ועל כלל ישראל וכל אחד במקומו יראה לכבות את אש המחלוקת...**

ומובטחני שכל אחד שיקיים את בקשתו זו, הרי הוא זצוק"ל יעמוד משמים ויניח את שתי ידיו הקדושות על ראשו ויברך אותו ברכת כהן גדול: ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום!!!

אותו דבר כאן: גדולי ומנהיגי הדור תפקידם להוביל ולהנהיג אותנו... וממילא!!! אם אנחנו החלטנו לשחק בחול כמו תינוקים ולריב כמו תינוקים... הוא לקח לי... הוא אמר לי... והצעקות והבכיות מגיעות עד לב השמים כדרכם של תינוקים... אז אין ברירה... תפקידם של מנהיגי הדור להזדקק אלינו ולייצג אותנו ברמה שלנו... זה שאנחנו תינוקים ואנחנו לא מוותרים אחד לשני זה לא מתיר לדין ולמנהיג למשוך את ידיו ולומר... מצטער... אני לא מתעסק עם תינוקים... הוא חייב ללבוש כובע של גנת ולהיזדקק לרמה שלנו... וממילא!!! זה שגדולי ישראל נמצאים בתמונה והם מעורבים בכל הפוליטיקה החרדית... **זה לא הוכחה!!!** זה לא הופך את המחלוקת להיות מלחמת קודש!!! וזה גם לא עושה אותה לפחות תינוקית... זה נשאר תינוקי!! ונשאר מטופש!!! ונשאר מחלוקת לשם מחלוייקת!! **ויש המון המון שטויעים בנקודה הזו!!!** יש הרבה אברכים ואנשים נורמליים שבשכל הישר הם מבינים שאין פה על מה לריב... אבל ברגע שהם רואים את גדולי ישראל מעורבים בזה אז הם מנסים בכח לשכנע את עצמם שכנאה שיש פה משהו שבאמת עומד בכבשוננו של עולם... כי... כי אחרת... אחרת למה גדולי ישראל הכניסו את עצמם לזה... (אוי יותר נכון: אם גדולי ישראל ראו לנכון להיכנס לתמונה... אז אין אני מעיד לעמוד מהצד) **אז זהו שלא אדוני!!!** תרגע!!! תפסיק לחפש אוקימתות!!! זה שגדולי ישראל נאלצים להיות בתמונה זה עדיין לא אומר כלום!!! זה אומר בשה"כ שזו הסחורה שהשיכמה לפתחם ואין להם אפשרות להתנער מהם... אבל אתה??? שאין לך את העול הזה... לפחות אתה תברח מפנה... לפחות אתה אל תגרר לרמה הזו...

(כמובן בתנאי ובאופן שגדולי ישראל באמת לא פונים אליך בקריאה אישית לפעול... שאז כנראה שהם זו הוכחה שהם באמת רואים בזה חשיבות וחובת השעה... בסוף המאמר אחזור ואבהיר שברור שלא תמיד זה תינוקי...)

וממילא!!! זה בדיוק גם ההסבר במכתב של החפץ חיים... מקודם ציטטתי את המכתב של החפץ חיים שהוא יוצא נגד החתימות של גדולי ישראל... ושאלתי: מה... החפץ חיים חולק על כל גדולי ישראל???

מה התשובה??? כשהחפץ חיים מדבר נגד החתימות... הוא לא מדבר חלילה נגד גדולי ישראל עצמם שחותרים בחתימות האלו!!! כי גדולי ישראל עושים את תפקידם... ואם אנחנו גוררים אותם לויכוחים... אז הם נאלצים להזדקק לפרובוקציות שלנו ולייצג אותנו... **אליהם החפץ חיים לא פונה!! הם עושים את תפקידם נאמנה!!!** אבל החפץ חיים כן פונה אלינו!!! **אתם!!! תפסיקו כבר!!!** תפסיקו כבר להיות תינוקים... תפסיקו לעשות מחלוקת... תפסיקו ליצור פרובוקציות ולאץ את גדולי ישראל להיזדקק להיגרר לבוץ וללכלוך שאתם מזמינים...

אני חוצה שתבין: אם אני מתנהג כמו תינוק... והחלטתי ללכת ראש קטן עם חבר שלי... ולתבוע אותו לדין תורה על **3 שקל בלבד** שהוא חייב לי!!! **זכותי המלאה ללכת לבית דין!!!** ובית דין חייבים להזדקק לתביעה שלי... אין להם אפשרות להתנער ממני ולומר... אוי... תפסיק להיות תינוק ותפסיק לבלבל את השכל... מה אתה עושה עסק מ-3 שקל... לא!! אין כזה דבר!!! **בית דין צריך לשפוט צדק!!!** ואם אני טוען טענה שיש בה צדק... אז גם אם זה שווה פירוטה... בית דין חייבים להזדקק לטענה שלי ואין להם היתר לדחות אותי... ולא זו בלבד!!! אם חבר שלי יודה במקצת... הוא יודה שהוא חייב לי **רק שקל וחצי**... וכיפור בשקל וחצי הנוספים... אז הוא יהיה חייב שבועה מדאורייתא מדין מודה במקצת... ואף אחד לא יוכל למנוע את השבועה חמורה הזו בטענה שזה פכים קטנים... **כי יש כאן תביעה!! ובי"ד חייבים להזדקק לכל משפט צדק!!!** עכשיו... תאר לעצמך שאתה בדיוק עומד מחוץ לבית הדין ושומע את הדיינים מתדיינים על שקל וחצי... שקל וחצי כן... שקל וחצי לא...

ואתה שואל את עצמך: ממה נפשך: או שבית דין נהיו תינוקים שהם עושים עסק מכל איזה שקל וחצי... או... או... או שתהיה לגמרי חסיד שוטה ותגיע למסקנה שאם בי"ד עושים עסק משקל וחצי... כנראה ששקל וחצי זה ההשקפה הצרופה וצריך להתנווכח על זה?? כסף... נו... ומה האמת??? לא זה ולא זה!!! בית דין לא תינוקים... ושקל וחצי נשאר שווה שקל וחצי... **רק מה אפשר לעשות???** יש פה תינוקים שמתקוטטים... ובית דין נאלצים להיגרר ולהיזדקק למריבה התינוקית שלהם...

כלפי מה הדברים אמורים???

אני אתן לך דוגמא: הייתה פעם איזה מחלוקת מטופשת לחלוטין שכל בר דעת הבין שהכל שטויות והכל סתם לריב בשביל לריב כמו תינוקים... אבל חבר שלי נכנס לעובי הקורה ונלחם בכל הכח... פגשתי אותו פעם ושאלתי אותו: **קורח שפיקח אתה... מה ראית לשטות זו?** איך שאני מכיר אותך... אתה הרי לא טיפש... אז מה אתה מכניס את עצמך במחלוקת המטופשת והתינוקית הזו?? **נו... מה הוא ענה לי??**

הוא הסתכל עלי בחומרה ואמר לי: איך אתה מזלזל במחלוקת הזו?? הרי כככל גדולי ישראל מעורבים במחלוקת הזו!!! כל אחד מגדולי ישראל חיווה דעה במחלוקת הזו... אז אם גדולי ישראל הבינו שצריך להתערב בזה... אז איך אתה יכול להגיד שזו מחלוקת תינוקית???

הנה!!! הנה הטעות הפאטאלית של חבר שלי!! על זה באתי!!! אתה מבין איפה הטעות שלו?? היות והוא ראה שגדולי ישראל מתייחסים בכובד ראש למחלוקת התינוקית הזו של השקל וחצי האלו... הוא הסיק מזה שכנראה לריב על שקל וחצי זה לא תינוקי... **ולמה הוא לא צודק???**

כי זה שהדין נאלץ להתייחס ברצינות לתביעה התינוקית של שקל וחצי... זה לא בגלל שזה לא תינוקי!! אלא בגלל שהוא זינין!! והוא חייב להזדקק לכל תביעה ולכל תלונה ולענות משפט צדק לגופו של עניין...

רחיצת ידים ורגלים חמין בערב שבת בישיבת הפרושים...

בשבוע שעבר סיפרתי לך על הישיבה גדולה שאני לומד בה... שאני בשיעור א' ואנחנו אוכלים רק חולין בטהרה לעומת זאת שיעור ב' כבר אוכלים על טהרת מעשר ושיעור ג' על טהרת תרומה... ואילו הבחורים מקיבוץ הם כבר באמת אווזים במדרגת טהרה מופלגת שהם אוכלים על טהרת קודש!!!! שבתין: כל אחד שרוצה לאכול קדשים צריך להיטהר ברמה הזו... אבל לחיות כך על בסיס קבע... זה לחיות כמו שרף... ובאמת זה משהו מאוד נדיר... כי אחרי החתונה אי אפשר ככה לחיות... ובאמת הבחורים אצלנו מהקיבוץ... ניתן לראות עליהם את ההשפעה העצומה של התורה בטהרה... יש להם השגות נפלאות והסנהדרין שולחים אנשים עם צרות אליהם לבקש מהם שיעתירו בעדם... והברכות שלהם מתקבלות...

בקיבור: אנחנו, בני שיעור א', באמת מפחדים מהבחורים מהקיבוץ!!! אבל זה לא מגיע מהם... זה מגיע מאיתנו... זה יראת הרוממות... עומדים לפנינו בחורים באמת בעלי שיעור קומה... ואנחנו משתדלים לעשות מה שאנחנו יכולים בשביל לזכות להיטפל אליהם וללמוד מהם וללכת בעקבותיהם...

אז זיכני ה' ואני בחור גברתי... יש לי כח פיזי... וכשצריך לשנע דברים כבדים... אני תמיד הכתובת... (יש לי חברים כהנים שצוחקים ואומרים... חבל שאתה לא כהן... אם היית כהן יש סיכוי שהיית יכול לטול שתי ירכות של שור הגדול וללכת עקב בצד גודל לכיוון המזבח והיה בזה זה קלי ואנוהו... כי היות זה כ"כ כבד אז בדרך כלל הכהנים רצים עם זה... זה פחות כבוד... עכ"פ לבנתיים היחיד שהצליח להחזיק כזה דבר כבד וללכת בנחת עקב בצד גודל היה הבן של מרתא בת בייתוס... לבנתיים מחפשים עוד כהנים כאלו...) עכ"פ בזמן האחרון לקחתי על עצמי משימה חשובה בישיבה!!! תנחש מה??? לארגן לבחורים מהקיבוץ את הרחיצת פניו ידיו ורגליו לכבוד שבת קודש... תבין: בשלמא אנחנו... הבחורים הצעירים... אנחנו מקסימום הולכים לבית המרחץ... שם יש מים... שם יש הסקה... ושם יש הכל... יש גם... גם טמאים... אנחנו נטמאים ואח"כ הולכים למקווה ואז אנחנו טבולי יום עד הלילה... אבל!!! כשמדובר בבחורים מהקיבוץ שהם אוכלים על טהרת קודש... אם הם יצטרכו ללכת לבית המרחץ הם יפסידו יום של טהרה... הם יפסידו יום של תורה בטהרה... וחבל לי על זה!!! (פ"ס) מי נמצא בבית המרחץ? ככולם... ומיאלא כל הספסלים והציוד שם... הכל טמא טומאת מדרס מדאורייתא ומדרבנן... בקיבור: פרושים בית המרחץ זה לא כ"כ הולך ביחד) אז החלטתי שאני דואג להם לרחיצת חמין חילופין בערב שבת... בקיבור: מדובר בעשרה בחורים מהקיבוץ שצריך לדאוג להם לרחיצת חמין... ביום ששי מיד אחרי ארוחת בוקר לקחתי איתי כמה בחורים עם מרץ מהישיבה... הצטיידנו עם עשרה דליים קטנים!!! ואני לקחתי את דלי אחד גדול... הלכנו לבור המים של ירושלים... חיכינו בתור יחד עם כולם... (ב"ה ירד השבע גשם... אז כבר יש מים קצת יותר בשפע...) ושלשתי את הדלי הגדול לתוך הבור!!! ואני התחלתי לערות מהבית הגדולה לתוך הדליים... עד שהתמלא... אח"כ שוב שלשתי אותו לבור ומילאתי אותו מים, ושוב עריתי אותו לדליים... שפכתי ושפכתי עד שהדלי האחרון התמלא... עכשיו: כל בחור לוקח שתי דליים מים בידיים... כן... בדיקו כמו שואבי מים... זה קצת כבד... אבל ב"ה אנחנו זוכים לסייע לבחורים בני עליה ולאפשר להם רחיצת חמין בע"ש באופן הסטרילי ביותר... טוב... הגענו לישיבה... עכשיו מתחילה המשימה של ההבערה... הלכתי לחצר של הישיבה... אז ככה: בחצר של הישיבה שלנו יש כיריים מאולטרות... כי כידוע... אחד מהכלים הכי מסוכנים לעניין טומאה זה תנור!!! כי לכל כלי שנטמא אפשר להטביל אותו... אבל לתנור וכיריים שנטמאו אין להם תקנה אלא נתיצה... ולכן היות ובשיבה שלנו רוצים שהמטבח יהיה טהור על בסיס קבע!!! אז אצלנו בישיבה לא מתחילים עם תנור וכירה... הכלים האלו הם מחוץ לתחום... אז מה עושים?? בשביל זה יש כל מיני קומבינות אך לאלתר תנורים מיוחדים כאלו שמונבים בצורה מיוחדת שלא מקבלת טומאה... או שהם בנויים שמאוד קל לנתץ אותם ולבנות מחדש... אז לפני כמה חודשים הגיע פה יהודי בשם עכנאי והוא פיתח סוג מסוים של תנור שיש בו מילוי חול בדפנות באופן שיש לדון שהוא לא מקבל טומאה... והיה על זה פולמוס גדול מאוד בין רבי אליעזר לרבן שמעון בן גמליאל!!! שרבי אליעזר סבר שזה תנור שלא מקבל טומאה... ואילו רשב"ג סבר שכן מקבל טומאה... ואז הגיע שאלה מעשית שמישהו הכניס תרומה לתוך תנור כזה מהפירמה של עכנאי ונמצא שרץ בתנור... ונשאלה השאלה: האם התרומה נטמאה וצריך לשרוף אותה או לא? ודעת רשב"ג הייתה שצריך לשרוף את התרומה ודעת ר"א הייתה שאסור לשרוף!! כי זו תרומה טהורה... (ותרומה טהורה אסור להפסיד...) ואז קרה דבר מאוד מאוד עצוב!!! הגיעו כמה בחורים ושרפו את התרומה בפניו של רבי אליעזר הגדול!!! וזה היה ביזיון כבוד התורה מאוד גדול... ור"א הקפיד על כבוד התורה וכתוצאה מזה הוא לא הסכים לחזור בו... ואז נידו אותו... והיו אסונות גדולים באותו יום... וכתוצאה מהמעשה הזה כלל ישראל הפסיד את גדול גדולי הדורות התנא רבי אליעזר הגדול שנהג נדיב בעצמו עד יום פטירתו, ובפטירתו רבי עקיבא מרט את שערות ראשו עד זוב דם מרוב צער... כל זה במאמר המוסגר... שנדע לאיזה תוצאות נוראות אפשר להגיע מביזיון כבוד תלמידי חכמים...

עכ"פ נחזור לעניינינו... בסופו של דבר הראש ישיבה הוציא את כל התנורים מהישיבה והוחלט שכל בחור שרוצה לבשל משהו או להכין חביתה בארוחת בוקר... בשביל זה הניחו בחצר של הישיבה מטילי מתכת כאלו שלא מקבלים טומאה... אתה לוקח שלוש מתכות ומעמיד אותם אחד ליד השני כמו סגול... ועליהם אתה מניח את המחבת... ואז אתה אוסף כמה זרדים ומניח מתחתם ומדליק... והנה כירה מאולתרת שאין לה דין כלי ואין בה חשש טומאה!!!! (מה שנקרא פטפטי כירה) ועל זה חיממתי את כל הדליים לרחיצה בחמין

... אבל ביום ששי האחרון... אל תשאל!!! קטסטרופה!!! קרה סיפור שעשה בלגן וזה הגיע עד לשכת הגזית... זה נהיה שיחת היום... כל ירושלים דיברה עלי... **מה קרה???** ובכן: אחרי שנגמר סדר א' ביום ששי הגיעו הבחורים מהקיבוץ ולקחו כל אחד את הדלי חמין שלו לחפוף את הראש לכבוד שבת... והנה!!! אחד הבחורים בא לערות את הספל על ראשו... ולפתע... משהו נפל לו על הראש... הוא הסתכל... וצעקה פרצה מפיו... לטאה מתה!!! ש'ה' ירחם... שרץ זה אב הטומאה מדאורייתא!!! באותו רגע הבחור הזה נהיה ראשון לטומאה... (לכה"פ הבגדים יש לא נטמאו... כי טומאת שרץ היא קלה באופן יחסי לשאר טומאות שהוא לא מטמא בגדים בשעת מגעו) טוב... זה עוד לא נורא... זה קורה במשפחות הכי טובות... הכל משמים... כמו שלכל כדור יש כתובת... ככה לכל בחור יש את הדלי... ומשמים בדיוק הוא קיבל את הדלי עם ה"תיקון"... אז הוא נטמא וכל שאר הבחורים נשאר טהורים... אבל!!!! אחרי צהרים... פתאום אחד הבחורים מהקיבוץ תפס את עצמו... רגע רגע... אני חושד במשהו!!! הוא רץ לקרא לי ושאל אותי: תבין!!! אני גם השתמשתי באחד הדליים... ואמנם לי לא היה שרץ בדלי... אבל אני מתחיל לחשוד שגם המים שלי נטמאו ממנו!!!! שהרי סו"ס אתה מילאת את כל המים בבת אחת... וא"כ השרץ נגע גם במים שלי... נכון אמנם שבסופו של דבר הוא נכנס לדלי של חבר שלי... אבל המים נשאר טמאים... ואז התפתח שם ויכוח שלם... בקיבור: כל הקיבוץ של הישיבה היו בגדר ספק טמאים!!! והשאלה הזו הגיעה ללשכת הגזית... והתפתח מזה סוגיה שלמיה בגדרי חזקת טהרה... סוגיה הדמדלה עשרה דליים מים בזה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהם" וזה תלוי האם לדלי יש אוגנים או לא. (עיין נדה ג:) בקיבור... למפרע התברר שהכל היה לטובה... בהתחלה היה כזה חוסר נעימות וכזו עגמת נפש... סיבכתי את כל הבחורים הטהורים של הישיבה בטומאת שרצים וטומאת משקין... אבל אם כתוצאה מזה הייתה כזו ריחא דאורייתא וזכיתי לייטר דף שלם בש"ס והיה זה שכרי.

"למען לא נבוש..." מושגים בסוסיים בהלכה. הליכות מריבה!!!!

ובכן: הלוואי ולא היינו רבים... אבל אם אנחנו כבר רבים... אז גם במריבות יש תורה!!!! סוף סוף כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום, כתוב כאן שמריבה היא לא בהכרח סתירה להנהגת המשפט... כן... אמנם בסוף הפסוק מיישהו שם מקבל מלקות, וחז"ל מוציאים מזה, ש"אין דבר טוב יוצא מן המריבה", אבל זה כבר בחירה שלנו... זה שלמריבה יש טעם מר, את זה אנחנו יודעים, ואם בכל זאת אנחנו בוחרים כנראה שיש לנו סיבות מאוד "חשובות ונחוצות" למה אנחנו בכל זאת נגררים למריבות... עכ"פ כמה נקודות למהחשבה:

א. גם אם אתה מאוד מאוד כועס, וסבור שחייבים להציל את כלל ישראל, אבל מכות??? להרים יד על חבריך??? זה לא בא בחשבון!!! זה מחוץ ללקסיקון היהודי!!! המריב יד על חברו הוא פסול לעדות ונקרא רשע, והסוטר לועז של חברו כסוטר את השכינה, כך שכמה שאתה נסער ולא יכול להשלים עם העוול הנוראי וכו' וכו'... אדוני!!!! אם אתה תרים יד... אתה תמיד תהיה יותר גרוע... ואם יקראו לך רשע זה לא יהיה מנכה שם.

ב. אסור לקלל!!! כן... אני יודע שאתה מאוד מואחז לשיני שיפול, ואתה מאוד מאוד רוצה שהוא יראה מממשוה... אבל אל תפתח את הפה!!! כי הוא יהודי... ויהודי שמקלל את חבר שלו, הרי המוסר דין על חברו לשמים הוא נענש תחילה והוא מוכיח את עוונותיו... כך שאל תמהר להרעוף מקללותיך...

ג. ארוור!!!! ארוור מכה רעהו בסתרה!!! אין שום היתר בעולם לפור פשקויל שיש בו דברי גנות על כל יהודי שהוא בגדר עושה מעשה עמך... **זה אחד מהאיסורים הגדולים ביותר בתורה!!!** שחשובותי קשה, ואתה מתעסק עם העולם הבא שלך ותבלי!!!! חבל למכור את העולם הבא שלך על כלום... חבל!!! יש אנשים שסובלים כל החיים שלהם צרות צרורות על אונאת דברים... חבל על החיים הצעירים שלך!!! שדדע: אח"כ בוכים איפה שאף לא רואה... ראה הוזהרת!!!

ד. צריך לדעת: שגם לאחר שחבר שלך באמת לא כסדר... והוא באמת עשה עוולה גדולה... וגם אם הוא חוטא ופושע לפי כל השיטות... וגם אם מדינא יש לך את הזכות ש"עביד איניש דינא לנפשיה" **אבל גם אז!!!** כל ההיתר הזה הוא רק כלפי מה שהוא עוול לך!!! אבל זה לא מתיר את דמו לגמרי!!!! שהרי מצינו גבי דור המבול, ש"מלאה הארץ חמס", והמדרש מקשה שם: כיצד יכולה כל הארץ להתמלא חמס, והלא אם יש עושקים, ע"כ יש גם נעשקים והנעשקים הם הרי לא עושקים? אלא כיון שעשקו אותם בממוון, הלכו הם ועשקו את העושקים אותם **בדברים**... ומיאלא הארץ התמלאה חמס גם מהנעשקים וגם מהנעשקים, אלו בממוון ואלו בדברים... מכאן שגם לאחר שאדם נעשק והעוול שנעשה לו עולה עד לשמים... זה עדיין לא מצדיק להתיר את דמו של העושק לגמרי... ואם הוא מרשה לעצמו להוציא עליו עלילות שוא בתור נקמה על עשיקתו... הרי הוא עושק לא פחות גדול ממנו... (במילים אחרות: לא כ"כ משנה מי המתחיל במריבה, כיון ששני הניצים מתנהגים שלא כראוי הרי שניהם נתבעים על כך, עיין מדרש רבה ריש פרתש נח גבי דור המבול)

ה. ובאופן כללי! טוב לדעת את לשון הרמב"ם (פ"ט מאיסור"ב ה"ז) וז"ל: "וכן משפחה בעלת מצה ומריבה תמיד. וכן כל הפוסל האחרים תמיד, מכל אלו ראו להתרחק מהם. עוד אמרו ז"ל: **מי שיש בו עוונות פנים ואמירות ושונא הבריות** ואינו גומל חסד הוששין לו שמא גבעוני הוא שיש בהם כל המדות הללו, אבל סימני בני ישראל הם עם קדוש ביישנים רחמנים גומלי חסדים..."

המשך- מה ההבדל בין בעל חסד לפראייער??

בפתח הגיליון נשאלה השאלה: מה ההבדל בין פראייער לבעל חסד??
עד היכן זה חסד... וממתי ואילך זה כבר ניצול ופראייעריות??
ואם כבר אז בא נשאל: האם יש כזה דבר להיות פראייער??

וביאור העניין הוא כך:

חסד זו לא חולשה!!! חסד זו מידה !!!

לפניך שני בני אדם שביקשו מהם לעשות חסד... והם עושים את זה... והנה אחד עושה את זה באמת ממקום של טוב לב... ממקום של מידת החסד... ואילו השני עושה את זה ממקום של ניצול... הוא היה שמח שלא היו מבקשים ממנו שום דבר... אבל אין לו ברירה... משהו תפס אותו באוזניים וביקש ממנו טובה... והוא לא יודע אם מותר לו לסרב... או יותר נכון הוא לא מעיז לסרב... או הכי נכון: המתיקות שלו לא מאפשרת לו להוציא מהפה את המילה לא!!! זה נקרא חולשה!!!! זה לא חסד!!!

עכשיו שלא תבין לא נכון: לו יצויר שיש פה באמת סיטואציה שאסור ע"פ תורה לסרב... אז זה לא ניצול... אלא זה עבודת ה'... (כן... אנתו עובדי ה', ואם יש מקום שבו התורה אומרת "לא תוכל להתעלם" או "עזוב תעזוב עמו"... אז אני חייב!!! כי התורה מצווה אותי ואני פי מלך שמור!!!) אבל כל זמן שע"פ רצון ה' מותר לי לסרב... אלא אני מתוק מיד... או אין לי מספיק אומץ לסרב... הרי במעשה החסד הזה אין קורטוב של **מידת החסד**... אלא כל כולו פראייעריות אחת גדולה... **שתיבן**: זה בדיוק כמו שיש לפניך שני ילדים שמוותרים... ילד אחד מוותר בגלל שהוא ילד בוגר ויודע שצריך לוותר לקטנים... ולכן למרות שהוא יכול לעמוד על שלו ולהילחם... אבל הוא בוחר לוותר... **זו מידת הוותרנות**... אבל באותה מידה יש לך ילד אחר שגם הוא מוותר בדיוק אותו דבר!!! אלא שאלו זה נבע מחוסר בטחון עצמי... וחולשת אופי... וכשהוא רואה ילד אחר שנלחם מולו אין לו את האומץ המרפקים לנסות להיאבק ולעמוד על שלו... ולכן הוא בוחר לוותר... נו... הילד הזה נקרא ווותרן?? את הילד צריך לשבת... איזה ילד ווותרן אתה??? ממש לא!!! זה ילד שחסר לו בטחון עצמי... אנתו נצעק עליי... תחזיר... אל תוותר... אל תהיה חלש... תדע לעמוד על שלך...

אז זהו!!! על אותו משקל במידת החסד:

אנתו מצווים "**והלכת בדרכיו!!!**" ומה הוא רחום וחנון ורב חסד אף אתה רחום וחנון ורב חסד... **אז זהו!!!** שאתה מסכים איתי שאותם י"ג מידות של רחמים של הקב"ה... הם לא י"ג חולשות חס ושלום! אלא י"ג מידות של רחמים!! זה מידות!!! **מה אני מתכוין??**

נקח לדוגמא: שלוש מתוך הי"ג מידות של רחמים זה: "נושא עון ופטע וחסאה ונקה"... כתוב כאן שהקב"ה נושא עליו את כל השטויות שאנחנו עושים... **אני שואל אותך**: בתור מה הקב"ה נושא את כל העבירות שלנו? בתור זה ש... נו... מה אני יכול לעשות?? הבנים שלי עושים שטויות... אז אני נאלץ להיכנס לכוננות ספיגה ולסבול ולנקות את הלכלוך שהם עושים? **חלילה וחס!!!** זה נקרא חולשה!!! ואצל הקב"ה אין חולשות!!! הקב"ה חזק מאוד מאוד... אם הבנים שלו עושים שטויות וזה לא מוצא חן בעיניו... אז תסמוך על הקב"ה שיש לו מספיק דרכים א"ך להעמיד אותם במקום וזהו... נגמרו החגיגות... רק מה?? יש לך קב"ה **מידות!!! מידות של רחמים!!** מידה של נשיאת עון... מידה של הטבה שהוא מוכן לשאת את העוון... **הבנת מה אמרת??** זו אמנם הבחנה דקה... אבל פשוטה מאוד...

רק שתיבן: זה גם ההבדל בין מחילה ל--ויתור!! למחול הקב"ה מוחל... אבל לוותר?? הס מהלזכיר... כל האומר הקב"ה ווותרן וויתור מעיו... נו... באמת מה ההבדל בין ויתור למחילה?? ההבדל הוא: **שניתור זו חולשה!!!** ביקשתי ממך מהו... ואתה מצפצף עלי... שוב ביקשתי... ושוב צפצפת עלי... נו... מה יהיה בסוף?? כעת בא נראה מי יותר חזק?? אני או אתה?? מי ימצץ ראשון? מי יכנע ראשון ויכריז על הפסקת אש?? והנה... בשלב מסוים אני הרמתי ידיים והכרזתי שאני **מוותר** לך... **לוי יקרא חולשה!!!!** ויתור זה לא מידה אלא חולשה!!! **אז זהו שלא!!!** אצל הקב"ה אין חולשות... וממילא לא שייך אצלו ויתורים... ומי שמעיז להגיד שהקב"ה ווותרן... זה כמו להגיד שהקב"ה חלילה לא חזק... רק מה?? יש **לקב"ה מידות!!!!** לקב"ה יש מידה חיובית של מחילה! מי שמבקש מחילה, אז יש לקב"ה היכולת של הכלה... שדלתו פתוחה לקבל שבים... אבל זה לא מגיע חלילה וחס ממקום של הרמת ידיים...

אנתו דבר במידת החסד!!! הקב"ה רב חסד... הקב"ה עושה האיתנו המון חסד... אבל איזה חסד?? לקב"ה יש המון רצון להיטיב, יש לו אצרות של הטבה, זה מידת החסד של הקב"ה!!!! וזה גם מידת החסד שמטולת עלי ועליך... אני צריך להיות טוב... שרועה להיטיב, ושמח להושיט עזרה וסיוע... ואם אני אהיה בעל חסד במדרגה הכי גבוהה... אז אני אעמוד כמו אברהם אבינו פתח האוהל, ואחפש אורחים בכל מחיר... כן... גם הדוגמא הכי הזויה של הטבה בלתי מותנית... היא יכולה להיות בכלל מידת החסד... (סוף סוף גם לחסד של הקב"ה אין גבול)... **אבל!!! ברגע שאני מצד עצמי לא כזה**... ברגע שאני מבפנים לא אוכל בכזו מדרגה של רצון להיטיב... רק מה?? משהו מגיע ומסמך אותי כפונציאל של ניצול ומדגדג לי על המצפון ורוצה להעביד אותי בשבילו... ועוד בשם מידת החסד... **אדוני!!! זה לא מידת החסד! זו חולשה!!!!** אל תהיה פראייער!!! אתה לא עובד אצל אף אחד...

ומתילא: נחזור לשאלה: כיצד אני יכול לדעת מתי אני בעל חסד ומתי אני פראייער?? האמת היא שאי אפשר לענות על השאלה הזו... כי זה נושא מאוד אינדיבידואלי... זה גם משתנה מאדם לאדם... וגם באדם עצמו זה יכול להשתנות מסיטואציה אחת לחברתה ומיום ליום... ובאופן כללי הרי לכל אחד מאיתנו יש טוב לב ברמה אחרת... אז אתה מבין לבד שהחסד שהיה בלב הגדול והאדיר של אברהם אבינו זה לרוץ עשרות קילומטרים אחרי שור... בשביל לשחוט אותו ולקחת את הלשון שלו בשביל להאכיל את האורחים... וכמו כן רבקה אמנו הלב הגדול היה בסדר גודל שבשבילה ללכת ולהביא שש שישיות של ארסי לאליעזר זה היה מידת החסד... ואילו אצלי? השישיות של הארסי התפרשו כחולשה אחת גדולה...

עיינ שבת כק. גבי דליק שפרצה בשבת, ובעל הבית קורא לשכנים ואומר להם: בואו והצילו לכם... (כיון שבאת הכי נשדף אז זה הפקר) וכל הגמ' מונה שלוש רמות רוחניות של אנשים שבאים להציל, ישנם יהודים פשוטים שהולכים לפי שורת הדין וקופצים על המציאה... אם זה הפקר אז לוקחים מכל הבא ליד ומצילים לעצמם... ומאיך יש את ה"חסידים" שהם בעלי חסד, ורואים יהודי במצוקה שהולך להפסיד את כל ממונו, והם מפשילים שרולים ומצילים ולא לוקחים לעצמם כלום כלום, הכל בחסד, ואילו יש את ה"ראי שמים" שהגדרה שלהם היא משהו באמצע, מצד אחד נ"א ניחא ליה דליתני מאחריים" ולכן הוא לא לוקח לעצמו כמו יהודי הפשוט, אבל מאיך "בחינם לא

לא ניחא ליה למיטרח"- אני לא כזה חסיד לעבוד לגמרי בחינם... במילים אחרות: אני לא פראייער! סו"ס אני עושה פה שירות הצלה ואני רוצה תמורה, ולכן אותם ראי שמים מצילים לבעה"ב אבל הם נוטלים שכר על הפעולה. הרי לך שיש מקום ביהדות לשלושת הרמות! יש חסד שעושה הכל בחינם... ויש את היהודי שבשבילו זה בגדר פראייער. וזה לא סתירה שהוא נקרא ירא שמים

אני אתן לך דוגמא מאוד מצויה בקרב משפחות אברכים שמתגוררים באיזורים מבוקשים: **מבקשים ממך את הדירה לשבת!!!** (מדובר שמבקשים כמעט כל שבת... אתה כמעט צריך להתנצל כשאתה נשאר בבית... לתת או לא לתת?? מצד אחד זה שיא החסד... זו הכנסת אורחים במיטבה... ולפעמים זה כ"כ קשה עד כדי שזה כבר נכנס אצלי בשיקולים... אולי כדאי כבר להשאר בבית ששבת... רק בגלל שאין לי כח גם לנקות את הבית בשביל האורחים וגם לנסוע להורים... (ההתלבטות הזו מוכרת לכם מאיזהו מקום??) **נו... אז מה זה???** זה חסד או לא חסד?? אז אין על זה תשובה חדה כתערך... (למה שאני אענה על זה תשובה חותכת... אני לא עד כדי כך בעל חסד... שאני אקח אחריות על מידת החסד שלך... ש... מי יודע... אולי לא תעשה אותה בגללי...) **מה שברור הוא דבר אחד:**

חסד זה **לא רק** דפוס התנהגות!!! אלא בעיקר **מידה!!!** כלומר: כשאתה עושה חסד... השכר העיקרי שאתה מקבל זה לא על המעשה חסד... אלא על מידת החסד שעומדת מאחורי זה... על זה שאתה באישיות שלך בעל חסד!!! (שבעצם האישיות הרחומה והמתחסדת שלך אתה מקיים והלכת בדרכיו...) כך שאם מישו מבקש ממני את הדירה לשבת... ואני מממזה לא רוצה... אבל אני מתבייש לסרב... והנהתי בראשי להסכמה... ואני כל הזמן עצבני על עצמי למה הסכמתי... ואאאאוף למה אני לא יודע להגיד לא... **וככה!!! בצורה הזו אני נותן את הדירה שלי לשבת**... כשככה עושים חסד אז אמנם את המצוה של הכנסת אורחים אי אפשר למחוק!!! סוף סוף אנתו בעולם המעשה וסו"ס יש כאן מציאות של אורחים שנהנו מהבית שלי ועל זה אני אקבל את שכרי משלם... אבל להגיד שהייתה פה מידת החסד?? להגיד שאני פה בעל חסד?? לא!!! אני חלש!!! זה מה שאני!!! החולשה שלי היא זו שהנהנה בראש... לא מידת החסד שבי...

אז זהו שחולשה היא לא אחת מ"ג מידות של רחמים... היה פה רק חוסר נעימות... **ו... ואם אני אמשך להיות כזה פראייער... זה לא בריא**... כי אני פשוט מזמין כמו ידי לפגוש את עבודת ה' מהמקום המתסכל והטראומתי של חולשה וניצול... **זה לא בריא!!!**

אז מה עושים תכל'ס?? התשובה היא: **תחליט!!!** או שאתה מחליט להעצים מבפנים את מידת החסד שבך... **וזה אפשרי!!!** פשוט ללמוד ולקרא על חשיבות מידת החסד ומה שזה פועל בשמים... וככה אני אקבל חשק לעשות חסד והחשק הזה יגבר על הקושי הכרוך בו...

אוו!!! שתפסיק להיות פראייער... ואני אומר לך מהניסיון... בתור אחד שבמשך שנים הייתי פראייער... פראייער הוא בן אדם מתוסכל!!!! ובעיקר--- פראייער הוא בן אדם שכועס על מישהו...

השאלה היא על מי?? על מי הוא כועס?

וכל זמן שהייתי בטוח שהתורה היא זו שמחייבת אותי להיות פראייער... אז לא נעים לומר... אבל כעסתי על התורה... העללתי עלילת דם על התורה שהיא מתירה את דמי... ומאפשרת לכל נצלן לחוג על נשמתו ולנצל אותי על תום... תסכים איתי שזה נורא מעצבן!!! ויסלח לי ה' אבל העצבים האלו היו מופנים לעבר התורה הקדושה... עד שיום אחד קלטתי שהתורה בכלל לא בתמונה!! התורה אף פעם לא ביקשה ממני להיות פראייער... ואז סוף סוף התפייסתי עם התורה... הפסקתי לכעוס עליה לחינם... ובמקום זה התחלתי לכעוס על עצמי... תפסיק להיות פראייער... תפסיק להיות חלש... ו... ואז ברגע שהגיע הנצלן הקבוע וניגש אלי כמו תמיד... בא... תעשה בשבילי... תעבוד בשבילי... תזכה למצוות... איזה צצצדיק אתה... פתאום התפרצתי עליו בחמת זעם כמו חיה פצועה... תסתלק מפה... אני לא עובד אצלך!!!! אני לא חייב לך כלום!! תחפש את הפראייערים שלך!! הוא היה בהלם מההתפרצות שלי... והאמת היא שאני הייתי בהלם בכפל כפלים... חשבתי לעצמי: רבש"ע... וכי אתה רוצה לומר לי שהחמת זעם הזו שעכשיו התפרצתי על חבר שלי... הרי עוד היום האזעם הזה היה מונח על תורתך הקדושה... **סליחה!!! סליחה!!!** הוא היה על כל להאשים את התורה בחולשות שלי... איזה עלילת דם זו להפיל על התורה את כל המחדלים שלי... מה הפלא שיש כאלו שמסתובבים עם מחסומים ועם טראומתיות לעבודת ה' וללימוד התורה?? בטח!!! את כל החולשות שלהם הם הפילו על התורה... ובא נעצור כאן... שלא נסטה מהנושא...

יש כאלו שחושבים שיש מצוה להיות אדם חלש... אחד כזה שמתנצל על קיומו... לבקש כל הזמן סליחה... סליחה שאני מעיז לחיות... הסוג הצנום הזה שתמיד כשאתה עובר לידו הוא הולך חמש צעדים אחורה כדי לפנות לך את הדרך... זה לא איש טוב!! זה לא אדם שמכבד את הבריות... זה אדם חלש!!! טו חולשה!!! והקב"ה לא מחפש את החולשה הזו!!! אדרבה... תהיה אדם שיכול למוסגל לעמוד על שלו ומשם תוותר... תהיה אדם קשוח שיועד לחיך... תהיה אדם שיועד להגיד לא, ומשם תגיד כן!!! כשדוד המלך מעיד על עצמו: ואנוכי תולעת ולא איש!!! מה פה הגדלות?? שמדובר פה בגבור מלחמה אדיר שיועד לצאת לקרב והוא קשה כמו עץ... אבל כשצריך והוא מגיע לבית המדרש אז הוא יודע איך להתהפך ולעזן את עצמו תולעת... **רק כזו תולעת היא שבח!!!** אבל בן אדם שכל כולו תולעת מתחילה ועד סוף... כל כולו עלוב ומסכן כזה... והוא עוד בטוח שזה רצון ה'... **לא!!! לקב"ה לא חסר בריות חלשות שממילא נכנעות אליו**... אדרבה... תהיה אישיות חזקה שנכנעת!!! תהיה אישיות ברורה ויזוקה עם עקרונות ברורים... אבל יודע לוותר... יותר לעגל פינות... יודע להכיל את השנתי... הבנת את הרעיון?? אפשר להאריך בזה הרבה... למבינים בלבד... לידידי הסובלים מהטעות הזו...

גיליון מס' 304 פרשת וירא
תשע"ט שנה שישית

גליון זה יוצא
לזכות ידידנו החשוב
שיראה ברכה והצלחה בכל העניינים

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"והשענו תחת העץ" (יה, ד)

בר"ה י"א א' מבואר דבסוכות הי' מעשה זה (ואף דבתוס' כ' שם דל"ד רק ב' ימים קודם סוכות ע"ש בפנ"י דלמסקנת תוס' הוא דוקא בסוכות) וכיון דקיים א"א כה"ת נראה דהאי עץ תלוש הי' והי' סוכה וכ"ה בבמדב"ר פ"ד סי' ב' והשענו תחת העץ שעשה להם סוכה, ולפ"ז יל"פ ואקחה פת לחם וגו' אחר תעבורו כי על כן עברתם על עבדכם משום דהולכי דרכים פטורין מסוכה אך מבואר בסי' תר"מ (ע"ש במ"ב סק"מ) שאם נזדמן לו סוכה בלי טורח חייב בסוכה וז"ש כי על כן עברתם על עבדכם ונזדמן לכם סוכה בלי טורח ולכן תכנסו ותאכלו פת לחם בסוכה.

"וילאו למצוא הפתח" (יט, יא)

להגיד רשעתם שגם אחר שראו הנס שהוכו כולם בסנורים מ"מ חיפשו הלאה את הדלת לשוברו. מאאמור' זללה"ה. וכן מש"כ ויהי כמצחק בעיני חתניו הוא להגיד רשעתם דהרי כתיב ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה וא"כ גם חתניו היו ביניהם (ואף את"ל שלא היו ביניהם עכ"פ בודאי ידעו מזה שהרי כל העיר היו שם) וכולם ראו הנס שהוכו בסנורים פתאום כל העיר והבינו שיד המלאכים כאן ואפ"ה כשא"ל שמשחית השי"ת את העיר לא חשו כלל לדבריו רק הלעיגו מהם.

(טעמא דקרא)

"וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים" (כא, ד)

שאלתי להגר"ח שליט"א מה סנדק צריך לכוין בברית בשם החיד"א שימשך נשמה קדושה לילד, שיהיה צדיק ולא יפגום בברית קודש. והגר"ח שליט"א מוסיף שיהיה לילד אריכות ימים ושנים בבריות (כך אמר לי נכדו הר"ג הונגסברג שליט"א) כמו כן שמעתי מהגר"ח שליט"א שהטעם שמבקשים בברית בשכר זאת וגו' צוה להציל ידידות שארנו משחת וכו' משום ששכר זאת הובטח בתנ"ך (זכריה ט') גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך וגו'.

(דברך נצב בשמים)

עלי שי"ח

"עבירת תנועה"

אל רבינו הגיע השבוע מהצפון אחד מתלמידי.

'רבי' אמר התלמיד, הנני זקוק לברכה מיוחדת הפעם. בני הילד, נסע בהסעה פרטית בדרכו לתלמוד תורה, אלא שבדרכם עצר אותו שוטר וקנס את הנהג בסכום גבוה על עבירת תנועה שביצע, בגין הילד. ואבקש ברכה שהענין יסתדר בקלות.

רבינו לא מיהר לברך אלא שאל אותו: איזה עבירה בדיוק עבר הבן שלך?

ענה התלמיד, שבנו לא היה חגור כראוי. הגיב רבינו, נו, אכן נהג שלא כהוגן. רבינו הרבה לרגע, והסכים לברך בהצלחה, לא לפני שהוסיף שיש להזהר.

כשיצא סיפר רבינו:

לפני שנים רבות נסענו עם אבא ז"ל באוטו, והנהג נסע שלא כחוק, אבא ביקש מיד לרדת באמצע הדרך, הוא אמר שזה מסוכן ליסוע עם נהג שעובר על חוקי התנועה, ואכן ירדנו באמצע הדרך ולא הסכים להמשיך איתו.

בפעם אחרת דיבר רבינו עוד דברים כזה, וכך אמר:

יש ויכוח האם על חוקי המדינה ניתן לומר דינא דמלכותא דינא או שלא. זה לא ויכוח חדש, אבל זה ברור כי חוקים שהם של סברא שעושים לטובת הסדר והשמירה על האנשים, בודאי שהייבים לשמור על זה, הרי כבר חז"ל אמרו אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. כך גם לגבי חוקי התנועה בכבישים, הרי הם נתיסדו לטובת האנשים ובודאי חייבים לשמור על זה ולקיים אותם! בודאי מי שלא זהיר בזה הוא נוהג שלא כדין, ויש מקרים שהוא רודף וצריך למסור על כך.

מברכת שבת 8108
יחזק 81088108

פגרה היומי

"בענין נוסח הברכה על עבודת הכהונה"

מנחות ע"ה ב' דתניא היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו וכו' והוא מתוספתא ברכות פ"ה הכ"ג ושם איתא הי' מקריב מנחות אומר ברוך שהגיענו כו' וכשהוא מקריבן אומר בא"י אקב"ו להקריב מנחות והסכימו התו' (ד"ה הי') דמירי בכהן ולא בישראל ע"ש. והנה בגמ' סוטה ל"ט א' מצינו גבי בר"כ אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה והי' אפ"ל שהוא רק נוסח הברכה של בר"כ שתקנו כן אבל לא בכל עבודות כהונה אבל הרמב"ם כ' בסוף הל' תרומות שכל האוכל תרומה מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכל תרומה וכך קבלנו וראינו אותם מברכים אפ' בחלת חו"ל ע"ש וכ"כ בפ"א מביכורים ה"ב על כל אכילת מתנות כהונה ע"ש ומבו' שהוא מסורה דמברכין כן על כל מצות כהונה ונראה דה"ה על כל ט"ו עבודות כהונה (אם מברכין על כולם ע"י מ"מ ריש ה' מעה"ק) צריך לברך על כולן א"כ בקדושתו של אהרן אמנם העבודות הכשרות גם בזר יברכו רק אקב"ו כמו בכל המצות, ולפ"ז צ"ל דהתוספתא קיצרה בזה ובאמת צ"ל אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו וכו', והטעם נראה משום דל"ש לברך סתם אשר קדשנו במצותיו וצונו כיון שא"ז מצוה לכל ישראל רק לכהנים ולא דמי למ"ע שהזמן גרמא דאע"ג דאינם בנשים מברכין סתמא דשא"ה דגם אשה יכולה לעשות מצוה זו ויש לה שבר כאינה מצווה ועושה ואפ' להסוברים שאין אשה מברכת על מ"ע שהז"ג מ"מ מצוה איכא משא"כ מצות שבכהנים שאם ישראל יעשו אין להם מצוה כלל.

(נחל איתן סט"ו ס"ג סק"ה דרך אמונה פ"א ה"ב מביכורים ביה"ל ד"ה וכל ע"ש עוד)

דברי חיזוק למצות לוית האורחים

כפי שנכתבו ע"י חתנו של רבינו שליט"א הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א

מבואר באהבת חסד חלק ג' פרק ב' שכל מה שפירטה התורה באברהם אבינו, לומדים ממנו הלכות בהכנסת אורחים ע"י"ש. וברמב"ם פ"ד מהלכות אבל כתב וז"ל: שכר הלויה מרובה מן הכל והוא החוק שחקקו אברהם אבינו וכו' וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, ולויים יותר מהכנסתם, ואמרו חכמים כל מי שאינו מלווה כאילו שופך דמים. והחפץ חיים שם בהגה"ה לימד זכות על העולם שמקילים בזה ואינם מלווים עד תחום שבת וכתב שם כמה טעמים א). ע"פ מה שכתב הדרכי משה בסוף טור חו"מ שמוחלין על כבודם. ב). משום דזמנינו הדרכים מיושבים ומסומנים ואין חשש שיטעה האורח בהם. ג). בעמק ברכה הביא בשם החזון איש עוד טעם משום שהרבה נוסעים בדרך וכל אחד נעשה לויה לחבירו, ולבסוף סיים הח"ח שכל זה לימוד זכות במה שאין זהירים לילך עד פרסה או עד תחום שבת, אבל חלילה לפטור עצמינו ממצות לויה לגמרי [כלומר פחות מד' אמות] שבגמרא איתא שהוא סגולה להאורח שלא יארע לו ח"ו אסון בדרך, וגם ע"י הלויה נגמר המצוה בשלימות כי אש"ל ראשי תבות אכילה שתיה לויה. עוד כתב שם באהבת חסד: ושמעתי שהיה מעשה באחד שהיה מכניס אורחים שאירע לו מעשה ששלטה האש בנכסיו, ותמחו העולם עליו מדוע לא הגינה עליו זכות מותו, ואמר גדול הדור אחד מפני שמנהגו היה לקבל את האורחים רק באכילה ושתיה ולא קיים מצות לויה, ואכילה ושתיה ראשי תבות א"ש, כלומר שעל כן לא היה כח במצוה להגן עליו כי שם אש"ל אינו מונח אלא אם כן השלימה כראוי עכ"ל.

ומשמע בגמרא וברמב"ם שמצות לויה הוא רק ביוצא לדרך חוץ לעיר. מרן הקה"י זצ"ל היה מקפיד כאשר ביקרו אצלו אורחים שנוסעים לחו"ל ללוות אותם ד' אמות וגם כאשר ביקרו אצלו בלילה והנסיעה היתה למחרת ביום היה מלווה כן משום שבליילה הולך אחרי היום, ולעת זקנתו כשההליכה היתה מאד קשה לו היה מלווה עד פתח החדר. זכורני שכאשר ביקרתי בבית מו"ח הגר"ח קניבסקי שליט"א בהיותי חתן, וגרתי אז בירושלים, וכאשר יצאתי וכבר הלכתי עשרות מטרים, רץ לקראתי מו"ח שליט"א ללוות ד' אמות לקיים דין לויה. ולסיום, גרסינן במסכת ברכות אמר ר' אבין הלוי הנפטר מחבירו לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שיתרו אמר למשה לך לשלום והלך והצליח וכו'.

שו"ת בעניני פרשת השבוע

מצות ביקור חולים

[יח,א] וירא אליו ה' באלוני מִמְרָא וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם. וברש"י (שם) וירא אליו - לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר תנינא יום שלישי למילתו היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלומו:

וּכְתַב הַרְמַב"ם (הלכות אבל פרק יד הלכה א), מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספור ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיק בתורה ובמצות.

רצה לבקר חולים ולא עלתה בידו

שאלה. יש לשאול בקיום המצוה של והלכת בדרכיו, האם אדם שהלך לבקר את החולה ולא מצאו בביתו קיים מצוה זו.

חולה בחולי המדבק, ובין חולי שאינו מדבק, והאם באמת יש חילוק במצוות ביקור חולים, והאם יש חילוק בין ספק סכנה לודאי סכנה.

תשובה. עיין נדרים מ"א ע"ב בורדס אין מבקרין אותו (פרש"י שיכול לקפוץ מזה לזה).

המבקר חולה האם צריך להזכיר

שיעשה תשובה

שאלה. בילקוט שמעוני כתוב שאין החולה עומד מחוליו עד שמוחלין לו על כל עוונותיו, האם המבקר את החולה ראוי להזכיר לחולה לעשות תשובה.

תשובה. בלא"ה רשאי. לכאור' כוונת

רבינו כמו שכתב בקרן אורה (נדרים דף מ ע"א) ע"ד הגמ' שם לגבי מבקר חולה, ה' ישמרהו מיצר הרע כו'. 'כל אלו הם מדה במדה, דעיקר הביקור הוא להחזיר את החולה בתשובה ולפשפש במעשיו. ולזה המבקר ישמר מיצר הרע גם כן עכ"ל. וא"כ בוודאי אף בלא דברי הילקוט שמעוני ראוי להזכירו שיעשה תשובה.

(שמחת מרדכי)

תשובה. קיים גם ביקור חולים כמש"כ הרא"ש.

ביאור דברי הרמב"ם ויוצא בביקור חולים

שאלה. הרמב"ם (בפ"ד מהל' אבל ה"ו) כ' הנכנס לבקר את החולה מבקש עליו רחמים ויוצא, מהי משמעות "ויוצא", וכי זהו חלק מהמצווה.

תשובה. שלא יאריך ויכביד.

שאלה. האם המבקר חולה צריך לכתחילה לדבר עם החולה או שסגי בעצם הביקור ללא שום דיבור. (וראה פירוש הרא"ש על התורה, וצ"ע מד' השו"ע יו"ד סי' של"ה).

תשובה. סגי. ביאור כוונת רבינו דבשביל קיום מצוה אין צריך לדבר עמו אלא סגי בזה שמבקר דהרי נוטל אחד משישים בחליו, אמנם פשוט דאם החולה צריך שידברו עמו ברור שיש כאן תוספת ומעלה במצוה כשעושה כן.

ביקור חולים בחולה מדבק

שאלה. מדוע לא מצינו במצוות ביקור חולים שחילקו חז"ל בין אם החולה הוא

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק